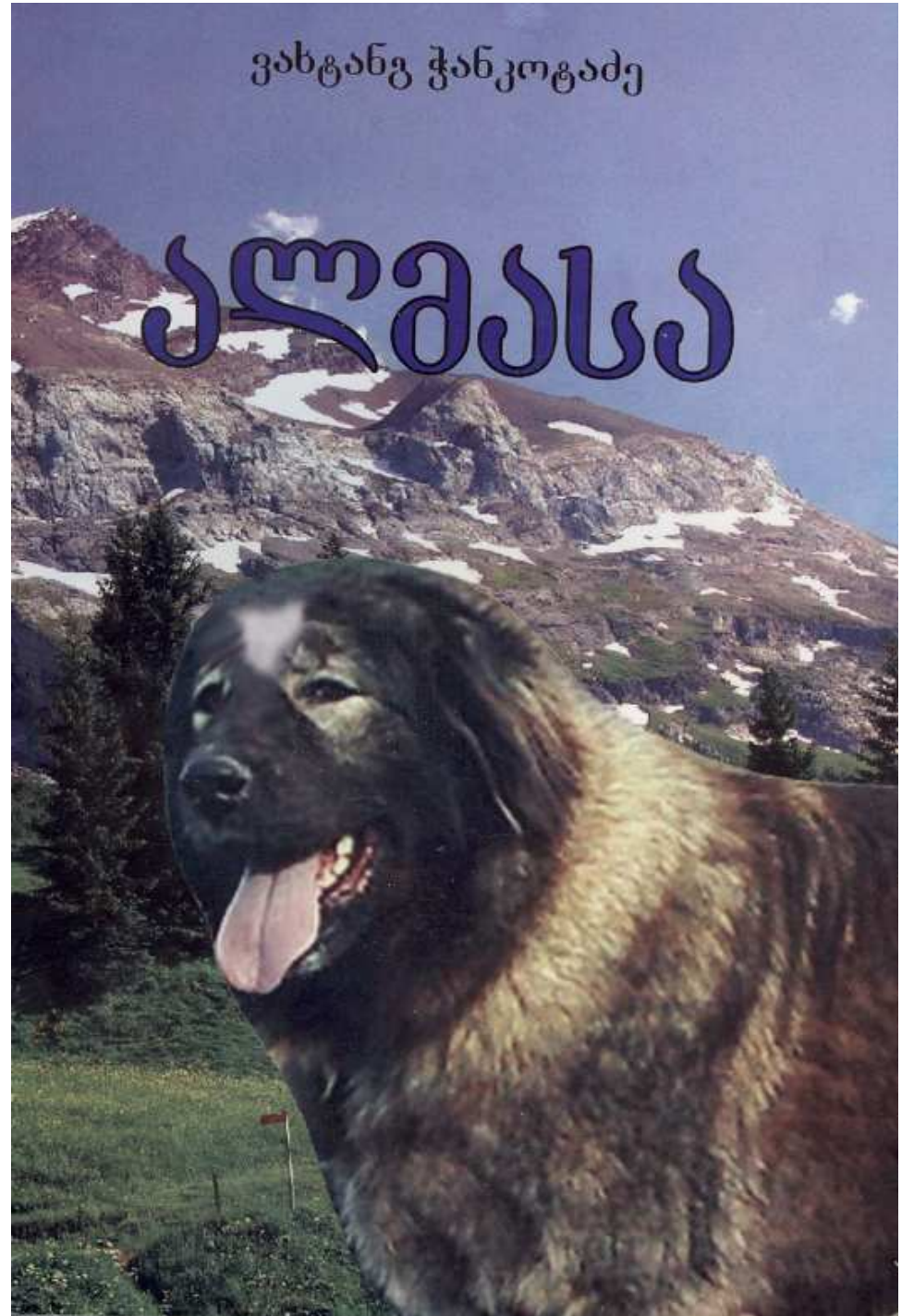

ვახტანგ ჭანკოტაძე

ელმასა

წინასიტყვაობის მაგიერ

შევეცადე ფურცლებზე გადამეტანა და შეძლებისდაგვარად ლიტერატურულ ჩარჩოებში მომექცია იმისი ნაწილი მაინც, რაც ჩემი ცხოვრების განმავლობაში მინახავს, მომისმენია და საკუთარ თავზე გადამიტანია. („ზუმბათა“, „სტალინის ქუდი“ და „სკოლის დირექტორი“ დაიწერა ე. შერმადინის მონათხრობის მიხედვით)

ზოგიერთ შემთხვევაში პერსონაჟების სახელები გამოგონილია და მოვლენების მიმდინარეობაც – შელამაზებული, რაც, მხოლოდ იმის სურვილითაა განპირობებული, რათა წიგნი იკითხებოდეს შედარებით საინტერესოდ.

იმედი მაქვს წიგნის მოყვარულთა ობიექტური განსჯისა და სულგრძელობის.

ავტორი

რედაქტორი: აკაკი ბიძინაშვილი

ავტორის ფოტო: მამუკა მგნატაშვილისა

მხატვრები: ბიორგი (ჟორა) კუსრაშვილი,
ვანო ვანიშვილი

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა: ლია კავლიაშვილი

სანთელ-საკმეველი

(ნამდვილი ამბავი)

საახალწლო სუფრისთვის რეზომ ყველაფერი წინასწარ მოიმარაგა და დაახვავა, როგორც ეს ტრადიციულად ხდება ხოლმე მდიდარ თუ ნაკლებადშექლებულ ოჯახებში. ცდილობდა ფაციფუცში და სიჩქარეში არაფერი გამორჩენოდა. ყველიდა ჰქონდა საყიდელი, რომელსაც, სახლში უკვე დამკვიდრებული წესის მიხედვით, ყოველთვის ცხინვალის ბაზარში ყიდულობდა. ახლაც, მიუხედავად თოვლ-ქარიანი ცივი ამინდისა, შინაურებს ხათრი ვერ გაუტენა და ავტოსადგომიდან გამოავორა, ჯერ კიდევ კარგად შემონახული მანქანა. შუადღე კარგახნის გადასული იყო, როცა ხალხით გადატენილ ცხინვალის ბაზარში „მხარულით“ მიიკვლევდა გზას ნაცნობი ჯიხურისაკენ. მუდმივ კლიენტს საუკეთესო ყველი შესთავაზეს და დიდი გულმოდგინებით გაუხვიეს მუყაოსნაირ მოყავისფრო ქალაქში; ბარაქიანი ახალი წელი უსურვეს და კეთილი თვალი გამოაყოლეს.

რეზო ჩქარობდა. ქარი ძლიერდებოდა. შეიძლება დათოვლილი გზები მოეყინა და მანქანის მართვა გაძნელებულიყო.

ის-ის იყო მანქანა უნდა დაეძრა, რომ წინ ვიდაცამ გაუჩერა „ჟიგული“ და საქარე მინის იქიდან ღიმილით შესცქეროდა თვალებში.

თითქმის ერთდროულად გადმოვიდნენ მანქანებიდან, მიუახლოვდნენ ერთმანეთს, მხრებზე ხელები შემოარტყეს და გადაეხვივნენ. სტუდენტობის მეგობარი გოგი, დიდი ხანია არ ენახა რეზოს და ახლა ორივემ გულითადად გაინახა ამ შემთხვევითი შეხვედრით. მოიკითხეს ერთმანეთი, ოჯახები, ნაცნობ-მეგობრები, გაიხსენეს სტუდენტური ოინები და თავგადასავლები.

კარგად რომ იჯერეს გული ერთმანეთის ნახვით და მოფერებით, რეზომ სცადა გამომშვიდობებოდა გოგის, მაგრამ არ დააცადეს

სიტყვის თქმაც კი. ეტყობოდა, რომ გოგიც საახალწლო სუფრის „შესავლებად“ იყო მოსული. რეზომ მაინც სცადა: „ახლა ორივეს მოგველიან ოჯახებში, ხომ იცი ყველა თავის ოჯახში უნდა შეხვდეს ახალწელს. მალე ჩამობნელდება, მე კი გორამდის დიდი მანძილი მაქვს გასავლელი ამ ამინდში“. სათქმელი წესიერად არ ჰქონდა დამთავრებული, როდესაც გოგიმ, სწრაფი მოძრაობით, ხელიდან გამოსტაცა მანქანის გასაღები და ღიმილით მიმართა: „ახლა, ჩემო ძმაო რეზო, ოჯახში თუ არ მეწვიე და არ დამილოცე, ისე მე შენი არსად გამშვები არ ვარ“. გულთბილად და გულწრფელად იყო ნათქვამი. გოგიმ ვიდაც ნაცნობი ახალგაზრდა ბიჭი მოიხმო, გასაღები ხელში ჩასტენა და უთხრა: „აი, ის „ჟიგული“, ჩემ სახლთან გააჩერე“, მერე რეზოს გაუყარა ხელკავი და თითქმის ძალით ჩასვა თავის მანქანაში.

„ნუ დამიწყებ ჭირვეულობას, აზრი არა აქვს. დიდხანს არ დაგაყოვნებ, ვიცი რომ ოჯახში გინდა შეხვედე ახალიწლის შემობრძანებას, ჰო და, უფრო კარგ გუნებაზე რომ იყო, ოჯახი უნდა დამილოცო“. ამ სიტყვების თქმა იყო და, მანქანა მოწყვეტით დაიდრა ადგილიდან. ყველაფერი ისე სწრაფად და მოხერხებულად მოიმოქმედა გოგიმ, რომ რეზოს ოდნავი პრეტენზიის გამოხატვის საშუალებაც კი არ მიეცა. რაღა ექნა, დაჰყვა მეგობრის ნებას.

უკვე კარგად იყო ჩამობნელებული, როცა გვარიანად შეზარხოშებული რეზო მანქანამდის მიაცილეს, ჯიბეები ტკბილეულით ამოუვსეს, რვალიტრიანი ღოქით ღვინოც ჩაუდგეს, გზა დაულოცეს და მრავალი ახალიწელი უსურვეს ოჯახთან ერთად.

მსხვილ ფანტელებად ბარდნიდა. ძლიერი ქარი ციბრუტივით აბზრიალებდა თოვლის ფიფქებს და მანქანის მინებს ანარცხებდა შეუწყალებლად. შესაშური თავდადებით მუშაობდნენ მინის საწმენდები და პერიოდულად წარმოქმნილ სექტორებში, თვალეგაფართოებული და საჭეზე თითქმის გადაწოლილი რეზო, გაჭირვებით იკვლევდა გზას.

გორამდე თითქმის ნახევარი გზა ჰქონდა გავლილი და მხოლოდ ერთი მანქანა შემოხვდა, ისიც ალბათ რეზოსავით შეგვიანებული და მოჩქარე. გასწრებით კი არავის არ გაუსწრია.

ფრთხილობდა რეზო და ეტყობა მოქანცა მუდმივმა დაძაბულობამ. ღვინოც „თავის საქმეს“ აკეთებდა. დაღლა იგრძნო. თვალებიც წამოსტკივდა და სალონში დატრიალებული სითბოსგანაც სული ეხუთებოდა.

მაგნიტოფონის ჩამრთველს თითი დააჭირა და საყვარელი კასეტა აახმიანა. მუსიკა მალე გამორთო, იფიქრა: „ყურადღებას გამიფანტავსო“. მერე მინა ჩამოსწია ოდნავ. ცივი ჰაერის ჭავლი გიჟივით შეიჭრა სალონში. რეზომ შვება იგრძნო, გამოცოცხლდა. საათზე დაიხედა – ახალიწლის დადგომამდე ორ საათზე მეტი იყო დარჩენილი, გზას კი არ უჩანდა დასასრული. სიჩქარეს არ უმატებდა – ფრთხილობდა ღვინომოკიდებული კაცი.

აი, გასცდა ტყვიავს და გამოჩნდა მაცდუნებელი, ლარივით გაჭიმული და რეზოსთვის კარგადნაცნობი გზა. სიგარეტი გააბოლა და გზას ჩააშტერდა. „ჰალოგენების“ შუქზე აშკარად გაარჩია გზის ნაპირზე მდგომი მსუბუქი მანქანა. მიახლოებულმა რეზომ კაცის ფიგურაც დალანდა, რომელიც ხელებს იქნევდა და მთელი თავისი ჟესტიკულაციით ითხოვდა შველას – ყელთან მიტანილი ხელით მანქანის გაჩერებას ითხოვდა და თითქოს თვალებში ცრემლიც უბრწყინავდა (შეიძლება ცრემლი კი არა და სხეულში ჯერ კიდევ შერჩენილი სითბოთი გამდნარი თოვლის ფიფქები ბრწყინავდნენ გაჭირვებულის სახეზე).

„უნდა დავეხმარო, თუ რამეს შეეძლებ“ – გაიფიქრა რეზომ. საათზე დაიხედა ისე, რომ დრო არ აღუქვია და მანქანა გააჩერა. ძრავა არ გამორთო და „ჰალოგენებიც“ ჩართული დატოვა. მანქანიდან ჯერ არ იყო გადმოსული, რომ მისკენ ხელებაწეული გამოქანდა კაცი შემახილით: „შენი ჭირიმე, მეგობარო, შენა ხარ ჩემი ოჯახის ანგელოზი“.

რეზომ გაიგო, რომ ბენზინი გასთავებია, სამშობიარო სახლიდან მეუღლე და ახლადშობილი ბიჭი გამოეყვანა და საახალწლოდ ოჯახში მიეჩქარებოდა. უკვე სამ საათზე მეტი გასულა, რაც ამ ადგილზე შეჩერებულან. ბავშვი ეყინებოდათ ძლიერი სიცივისაგან, შველა კი არსაიდან ჩანდა. რამდენიმე მანქანას აუვლ-ჩაუვლია, მაგრამ გაჩერებით კი არავის გაუჩერებია. დედას მოღვლილ გულ-მკერდში ჩაუხუტებია ჩვილი – იქნებ როგორმე გადავარჩინო.

„შენ გენაცვალე, თუ ბენზინი გაქვს მომეცი, თუ არა და იქნებ შენი მანქანით წაგვიყვანო“ – იხვეწებოდა სიცივისგან აკანკალებული ახალგაზრდა მამა და ვედრებით შეჰყურებდა რეზოს თვალებში. რეზო კი თითქოს ცივ წყალში ჩააგდესო – უცებ გამოფხიზლდა, ცივი ჰაერიც ესიამოვნა და ის ფაქტიც, რომ ეძლეოდა საშუალება დახმარებოდა გაჭირვებაში ჩავარდნილთ. ახალგაგნობილს მხარზე ხელი შემოჰკრა და წინ დაუდგა ათლიტრიანი კანისტრა ბენზინით, რომელიც თითქმის ყოველთვის ჰქონდა მანქანაში.

სანამ კაცი მანქანას უკირკიტებდა, რეზომ გაყინულ სალონში შეჰყო თავი, მიესალმა იქ მყოფთ, ახალიწლის მოახლოება მიულოცა, გოგის მიერ გამოტანებული ტკბილეული დაუწყო სავარძელზე გაწამებულ დედას და შვილთა სიმრავლე უსურვა.

მძლავრი შუქფარების სინათლე გაყინული მანქანის სალონშიც კარგად ანათებდა. რეზომ დაინახა ორი შეშინებული თვალი, ყინვისგან გაწითლებული ლამაზი სახე და ოდნავ მოძრავი ხელის მტევნები. მთრთოლავი თითების იქით კი „რაღაც“ შეფუთული და მიყუჩებული, რომლისთვისაც გადამრჩენად ძგერდა და ტოკდა სასოწარკვეთილი ახალგაზრდა დედის ჯერ კიდევ თბილი გულმკერდი. ქალმა მადლობის გამომხატველი მხერით შეხედა რეზოს, თქმით კი არაფერი უთქვამს.

ამასობაში კაცმა მანქანა აამუშავა და სალონში მაცოცხლებელი სითბოც გამოფოფხდა საიდანღაც. კაცი სიხარულს ვერ მალავდა და ერთთავად იმეორებდა ღიღინით: „შენ ხარ ვენახი...“

აბა, ახლა კი დროა ჩვენი ოჯახებისაკენ გავწიოთო, მიაძახა რეზომ და წინ გაუშვა პატარა ოჯახითა და სითბოთი სავსე პატარა მანქანა.

გორში შევიდნენ. გარეუბნებიც კი გაჩახჩახებული იყო სინათლით. ყველა ოჯახში იდგა ნაძვისხე, იშლებოდა სუფრა და გულისფანცქალით ელოდნენ თოვლის პაპას, განსაკუთრებით დღისითგამოძინებული ბავშვები.

გორის ციხესთან, გზაჯვარედინთან, რეზომ მანქანა გააჩერა, შექმანიშნებელი მარცხენა მხარეს ააციმციმა და მანქანიდან გადმოვიდა. ახლადგაცნობილიც გადმოსულიყო მანქანიდან, რომლის მოციმციმე შექმანიშნებელი მარჯვნივ წასვლის ნიშანს იძლეოდა. რეზომ სთხოვა სწვეოდნენ სახლში და მის ოჯახში ეზეიმით დღესასწაული, მაგრამ მეუღლეებმა მადლობით სავსე სიტყვებითა და მოზომილი ზრდილობით აიცდინეს მიწვევა: „გვინდა, რომ ჩვენ ბიჭს სახლში ყოფნა დაეკვებოს“.

ისე დაშორდნენ, რომ ერთმანეთის ვინაობითაც კი არ დაინტერესებულან. „აბა, მრავალს დაგასწროთო“ გასძახეს ურთიერთს და გაემართნენ ქალაქის სხვადასხვა მიკრორაიონებისკენ.

გავიდა ერთი წელი. ზუსტად ერთი წელი. რეზო, ახლა უკვე გორის ბაზარში მიმოდინდა დახლებს შორის და ისეთ ვაშლს დაეძებდა, საახალწლოდ სუფრისთვის კახეთიდან ჩამოსულ სტუმრებს რომ დაჰპირდა. აბა კახელებს ხილით როგორ გააკვირვებ, მაგრამ გორის რაიონი ხომ ვაშლით არის განთქმული და რეზოც ეძებდა რაღაც განსაკუთრებულს და გასაოცარს. რა ჯიშის ვაშლი აღარ იყო დახვებული დახლებზე: „ბანანი“, „სინაპი“, „კეზურა“, „გოლდენი“, „ბროკვი“, „ივერია“, „ანტონოვკა“, „ცარსკი“, „შაფრანი“ და კიდევ ვინ ჩამოთვლის რა. მიუხედავად ყინვიანი ამინდისა, რაღაც სითბო და ბარაქის სიკეთე ტრიალებდა ჰაერში. „ბანანის“ სურნელებას დაეპყრო ბაზარი.

რეზომ ბევრი იარა. ზოგი არ მოეწონა, ზოგი ეძვირა, ზოგში

ეჭვი ეპარებოდა – ვაი, თუ სტუმრებმა დამიწუნონო. ბოლოს არჩევანი გააკეთა და სასწოროთან მდგარ მამაკაცს მოწონებული ვაშლი დააფასებინა, თან ერთი ხელში აიღო და კარგად შეათვალიერა. მართლაც ღიღებულნი რამ იყო საახალწლო სუფრისთვის, მაგრამ ფასი ეძვირა რეზოს, ჩაფიქრებული ათი კილოგრამისთვის (ათ კილოგრამს აბა ვინ შეჭამს საახალწლო სუფრაზე, მაგრამ გადაწყვეტილი ჰქონდა კახელი სტუმრებისთვისაც გაეტანებინა) ფული არ ჰყოფნიდა. ცოტა დამიკელიო უთხრა რეზომ ვაშლის პატრონს და თვალეში შეხედა. პასუხი ვერ გაიგო, რაღაც უცნობმა ფიქრმა გაუფანტა გონება. ცოტა დამიკელიო მიმართა ერთხელ კიდევ რეზომ, მაგრამ ცივი უარი მიიღო: „კაპიკიც არ დააკლდება, ამ ვაშლზე უკეთესს ვერ იშოვი, კიდევაც იაფად ვყიდო“ – მიახალა ვაშლის პატრონმა. „შენი სიტყვა რა, ბეჭედი ხომ არ არის, ბაზარი იმის ბაზარია, რომ ვივაჭროთ, ცოტას მე მოვუმატებ, ცოტას შენ დააკლებ და ორივეს შეგვერგებო“ – გაცხარდა რეზო. არა, გაჯიუტდა ვაშლის პატრონი. „წადი და ასეთი ვაშლი სხვაგან იყიდეო იაფად“.

„არ გინდა და გქონდეს, ნეტავ რამდენს შეჭამ ან უკან რამდენს წაიღებო“ – უთხრა გაბრაზებით რეზომ და სხვა დახლისკენ გასწია. წელანდელმა ფიქრმა ისევ იძალა და არც კი გაუგია ზურგსუკნიდან ძახილი. ათიოდე ნაბიჯიც კი არ ჰქონდა გავლილი, რომ მხარზე ხელის შეხება იგრძნო. გამოერკვა ფიქრიდან, შემოტრიალდა და რას ხედავს – მის წინ იდგა ვაშლის „ჯიუტი“ გამყიდველი და იღიმებოდა: „რას ბრაზობ, შე კაი კაცო, წამობრძანდი და აარჩიე რამდენიც გინდა, მოვრიგდებითო“. რეზო ისევ გაიტაცა რაღაც ფიქრმა და ანგარიშგაუწევლად გაჰყვა ვაშლის გამყიდველს მოწონებული „ბანანისკენ“.

სასწოროთან ახლა ქალი იდგა და მომაჯადოებელი ღიმილით შეჰყურებდა რეზოს: „მომეცით თქვენი ჩანთა“ – მიმართა რეზოს და თითქმის ძალით გამოსტაცა ხელიდან ვეებერთელა ჩანთა, რომელიც რეზოს მეუღლემ ფინეთში მოგზაურობის დროს შეიძინა. არჩევდა

ახალგაზრდა ქალი ისედაც საუკეთესო ვაშლს და აუწონავად ფრთხილად აწყობდა ჩანთაში. „ამდენი არ მინდაო“ – უთხრა რეზომ, „მე მხოლოდ...“ „ინებეთ, ბატონო, ღმერთმა შეგარგოთ თქვენცა და თქვენი ოჯახის წევრებსაც, მრავალ ახალწელს დაგასწოროთ ღმერთმა სიტკბოთი და ჯანმრთელობით, ჩათვალეთ ჩვენგან საახალწლოლო საჩუქრად“ – წარმოთქვა ქალმა და იქვე მდგომი „ჯიუტი“ გამყიდველის დახმარებით ძლივს გადმოაწოდა პირთამდე ვაშლით სავსე ფინური ჩანთა, ცოტა არ იყოს გაოცებულ რეზოს.

„თქვენ ხომ ის კაცი ხართ, ზუსტად ერთი წლის წინ გზაზე გაყინვას რომ გადაგვარჩინეთო“ – დაამატა ქალმა და ოდნავ უკმაყოფილო სახით გადახედა იქვე მორცხვადმდგომ მეუღლეს, რომელიც თავისთვის ღიღინებდა დაბალი ხმით: „შენ ხააარ ვენახიი...“ და თან ფეხს ინაცვლებდა სიცივისაგან შეწუხებული.

„ალმასა“

მთათუშეთის ულამაზეს სოფელ დიკლოში თბილი სექტემბრის ერთ კვირა დღეს, უჩვეულო საზეიმო განწყობა იგრძნობოდა; ყველა რაღაც განსაკუთრებულის მოლოდინში იყო. აჩქარებით მიდიმოდიოდნენ და მერე, იქვე ტყისკენ მიჰქონდათ ქვაბები, თევშები, ტიკჭორები, ყანწები, მამფურები და სხვა. აშკარა იყო, რომ ღიღი პურმარილისთვის ემზადებოდნენ. კაცებიც და ქალებიც, შეძლებისდაგვარად, ახალ და სუფთა ტანსაცმელში გამოწყობილიყვნენ და ერთიმეორეს ინტერესით აკვირდებოდნენ. ბავშვების ყრიაძულის ხმა საამო ჰანგებდა ეფინებოდა ტყისპირზე მწვანით მოფარდაგებულ მინდორს და თითქოს ეპაექრებოდა იქვე რაკრაკით მოჩუხჩუხე მთის ანკარა ნაკადულს.

ვილაცამ დაიმახა, – მოდიან, მოდიანო.

ოთხი ცხენოსანი გამოჩნდა ფერდობს აქეთ. სოფლის ეგერი ბუნძულით გაემართა შესახვედრად. თუშური ქუდი მოიძრო კეფიდან,

გულთბილად მიესალმა და დაქვეითებულ სტუმრებს მოღზე გამლილი სუფრის გარშემო შეკრებილი ხალხისკენ გაუძღვა.

– ხალხო, მიმართა ეგერმა თანასოფლელებს, – დილექტორი გვეწვია და აბა, თქვენ იცით, როგორ მასპინძლობას გაუწევთ. არ უნდა შავრცხვეთ.

მთავარი სტუმარი თელავის სატყეო მეურნეობის დირექტორი, „რევაზ ნიკალაევი“ გახლდათ, რომელიც ორ მოადგილესთან და მეგზურთან ერთად ეწვია მთათუშეთს. მისი მიზანი იყო დაეთვალიერებინა ტყეები, საძოვრები და დეტალურად გაცნობოდა სატყეო მეურნეობაში არსებულ ვითარებას.

შუადღე გადაწურული იყო. საქმე მეორე დღისთვის გადადეს. მორაკაკე ნაკადულში ხელ-პირი დაიბანეს და მოშობულგებმა სიამოვნებით მიაშურეს ბარაქიან სუფრას. ზოგი ფეხმორთხმით იჯდა, ზოგი კი მხართემოზე წამოწოლილიყო. ქალები სუფრის გარშემო დაფუსფუსებდნენ და ახალ-ახალ კერძებს არ აკლებდნენ მადაზემოსულ მამაკაცებს. გაეგოთ, რომ „რევაზ ნიკალაევი“ ორი წლის დაქვრივებული იყო და ცდილობდნენ მისი ყურადღება მიექციათ.

„რევაზ ნიკალაევი“ ორი შვილი დარჩა ობლად, ვახტანგი და დარეჯანი. თვითონ დღედაღამე ტყეში იყო, ხელმძღვანელობდა ფრონტისთვის შეშის დამზადებას. ბავშვები ნათესავებისა და მეზობლების ანაბარად იყვნენ დარჩენილნი. კვირაში ერთხელ თუ ახერხებდა სახლში ღამის გათევას. ბავშვების ცოდვით იწვოდა და სულ იმის ფიქრში იყო, რა გამოსავალი მოენახა, ან რითი გაეხარებინა პატარები.

მზე ჰორიზონტს უახლოვდებოდა, როცა მოქეიფეები ნელ-ნელა წამოიშალნენ. ვილაცამ ჩახლენილი ხმით წინადადება შეიტანა – ახლა კი დროა ჭიდაობა გავმართოთო. ამის თქმა იყო და ზურნაც აჭყვიპინდა. აქა-იქ ქამრები გაისწორეს და ჩოხის კალთები შეიკეცეს. ანთებული თვალებით ზომავდნენ ერთმანეთს და გამოწვევას ელოდნენ.

რამდენიმე წყვილმა იჭიდავა. იყო ერთი ტაშის კვრა და

შექების შეძახილები.

ერთ, დაახლოებით 18-20 წლის ტანსრულ ბიჭს, ცერა თითები ქამარში ჩაეყო და დაბღვერილი იყურებოდა სტუმრებისაკენ.

- რა იყო, რას იბღვირები, – მიაძახა ეგერმა.
- დაძევიდოს, აი ის, ქალაქელი.
- რომელი?
- რომელი და დირექტორი.

ეგერს არ ესიამოვნა ახალგაზრდის ტონი და გამოხედვა, მაგრამ რას იზამდა.

მოკრძალებით მიმართა „რევან ნიკალაევიჩს“ – თუ ეჭვიდავებით იმ ბიჭსო.

– პატარაა, მაგას არ ვეჭვიდავები. მონახეთ ვინმე ჩემი ხნისა და ისეთი, რომ ჭიდაობა შეეძლოს.

დირექტორს, აბა ვინ გაუბედავდა წინააღმდეგობას. თან დიდი სათხოვარი ჰქონდათ მასთან – საძოვრების გამოყოფას თხოულობდნენ ცხვრისათვის.

ვერავინ ბედავდა დირექტორთან ჭიდაობას, ერიდებოდათ და უკან იხევდნენ. დამხვდურებისათვის შემარცხვენილი სიტუაცია მწიფდებოდა. ამდროს წინ წამოდგა ორმოციოდე წლის, ბრვე აგებულების მწყემსი და დამაჯერებლად განაცხადა – მე დავეჭვიდები, მხოლოდ ერთი პირობით; თუ წავაქციე, რასაც მინდა იმას მოვთხოვ, ხოლო თუ მაგან წამაქცია, რაც უნდა ისა მთხოვოს, თავს მოვიკლავ და სურვილს შევუსრულებ.

დირექტორი დათანხმდა.

მწყემსი ფიქრობდა: „თუ წავაქციე, საძოვრის გამოყოფას მოვთხოვ ფარისთვის და უარს ველარ მეტყვიას“.

„რევან ნიკალაევიჩი“ კი ფიქრობდა: „ისეთ რამეს მოვთხოვ, რომ მისთვის უბრალო შესასრულებელი და უმტკივნეულო იყოსო“.

ხელი ჩამოართვეს ერთმანეთს და დაეჭიდნენ. მეზურნემ ლოყების გვარიანად დაბერვაც კი ვერ მოასწრო, ისე სწრაფად მოხდა ყვე-

ლაფერი. დირექტორმა „შუა სარმით“ მიწას გააკრა მწყემსი, უცბადვე მიაშველა ხელი, გადაკოცნა და სუფრისკენ წაიყვანა. ტაშის გრიალმა და აღტაცების შეძახილებმა შეარხია ბინდშეპარებული ტყე.

დამარცხებულმა ყანწი შეივსო და ყველას გასაგონად მიმართა დირექტორს:

- მთხოვე რაც გსურდეს, პირობა პირობაა.

მოქეიფეთა არყოფნაში სუფრას ძაღლის ორი ფუნჩულა ლეკვი დაპატრონებოდა. ხტოდნენ, წკმუტუნებდნენ, ჭიდაობდნენ და ერთმანეთს დასდევდნენ. ხან შამფურს წამოკრეს ფეხი, ხან ხაშლამიანი თევში ამოატრიალეს და ნახევრადსავსე ჭიქები ერთიანად მოაპირქვავეს. ისეთი ლამაზები, პუტკუნები და ანცები იყვნენ, რომ ძალაუნებურად შეგაყვარებდნენ თავს.

„რევან ნიკალაევიჩმა“ თითი გაიშვირა შუბლზე თეთრლაქიანი ლეკვისკენ და რაღაცნაირი დამორცხვებით მიმართა იქ მყოფთ:

– ხალხო, აი ეს ლეკვი მაჩუქეთ, ობოლი პატარა ბიჭი მყავს, გავახარებ და ბავშვობასაც ცოტა გავუხალისებ.

მეხი დასცემოდა მწყემსს, ის ერჩინა, – ოღონდ ლეკვი არ ეთხოვათ. გაფითრებული მუხლებზე დაეცა, ყანწიანი ხელი მკერდზე მიიღო და მუდარით მიმართა დირექტორს:

– ათი წელია მგლებთანმებრძოლი ახალი ჯიშის ძაღლის შეჯვარებაზე ვზრუნავდით, როგორც იყო მიზანს მივალწიეთ, მაგის იმედზე-ლა ვართ, თორემ მტაცებლები მთელ სოფელს აწიოკებენ; ეგ რომ მოგცეთ, ჩვენ რა გვეშველება. დირექტორი ცნობილი იყო თავისი ჯიუტი ხასიათით. თან შემთვრალიც იყო და რომ იტყვიან „ქვა ააგლო და თავი შეუშვირაო“ – ისე მოხდა.

ორი დღის შემდეგ, ზურჯინგადაკიდებული ცხენებით, საპატიო სტუმრები უკან ბრუნდებოდნენ იგივე მეგზურის თანხლებით.

„რევან ნიკალაევიჩის“ ცხენზე გადაკიდებული ზურჯინის ერთი თვალიდან თავი ამოეყო შუბლზე თეთრხალიან ლეკვს და ინტერესით ათვალიერებდა მისთვის უცნობ გარემოს.

* * *

კარგად არ იყო გათენებული, როცა ვახტანგიმ საბანქევს რაღაცა რბილი და თბილი იგრძნო. შეეშინდა ბავშვს და საბანი მოისროლა. ლამპის შუქზე ლეკვამაც წამოყო თავი, გაიზმორა, დაამთქნარა და შეშინებული თვალებით მიაშტერდა ბიჭს. მერე მკერდზე ააცოცდა, თათები გაბედულად მოუთათუნა და კრუსუნით აულოკა ცხვირ-პირი. ვახტანგი მალე გამოერკვა, გახარებულმა ნაზად მიიკრა გულზე და ფაფუკ კეფაზე და ზურგზე დაუწყო კოცნა. მიხვდა, ვისი „ონიც“ იყო ეს მოულოდნელი სიურპრიზი, უფრო მძლავრად ჩაიხუტა ლეკვი და ლამის ალერსით გაგუდა. ნაცნობობა შედგა. ლეკვიც თავს ისე გრძობდა, როგორც „საკუთარ სახლში“.

ფანჯრებს მიღმა ოდნავ ინათა. დილა მოაბიჯებდა ფრთხილი ნაბიჯებით. სკოლაში წასვლის დროც ახლო იყო.

შემოსასვლელ კარებთან ვახტანგიმ მამის წერილი იპოვა: „შვილო, გაუფრთხილდი, მოუარე და გაზარდე. თბილად გყავდე, პატარაა და არ შესცივდე. დარეჯანიც დაგეხმარება. მე მალე ჩამოვალ“.

ბავშვებმა სასწრაფოდ მიუჩინეს „თავისი“ ადგილი საკმაოდ დიდ ბინაში. ქვეშაგები დაუგეს, ჯამით წყალი დაუდგეს და არც საჭმელი მოაკლეს, თუმცა რას შეჭამდა მუშტისხელა პატარა არსება, რომელიც ჯერ კიდევ გაფაციცებით და გაკვირვებით უცქეროდა ყველაფერს. რა იცოდა პატარამ, რომ მისი შემდგომი ქალაქური ცხოვრება არადანიშნულებისამებრ წარმართებოდა და მისი გასანადგურებელი მგლები სხვების ლუკმა გახდებოდა.

ვახტანგი გაკვეთილებს ვეღარ უსმენდა, ადგილზე ცქმუტავდა, ერთი სული ჰქონდა სახლში როდის დაბრუნდებოდა. თან სულ იმას ფიქრობდა – სახელი როგორი შევურჩიო. გადაწყვიტა თავის დასთან და უბნელ ბიჭებთან ერთად მოეფიქრებინა.

სირბილით დაბრუნდა სახლში. დარეჯანს კალთაში ჩაესვა ლეკვი, ეალერსებოდა და რაღაცას ტენიდა პირში. ისიც ხტუნავდა, თავს აქეთ-იქით იქნევდა, პატარა კუდს შეუჩერებლად აქიცინებდა

და კრუტუნ-წკმუტუნით რაღაც ხმებს გამოსცემდა.

ბავშვებმა ერთობლივად შეურჩიეს სახელად „ალმასა“ და ამ მომენტიდან დაიწყო ახალი ცხოვრება. ალმასა ოჯახის სრულფასოვან წევრად ითვლებოდა და გადამეტებული ყურადღებითაც სარგებლობდა.

ბავშვებმა გაიხარეს, გამოცოცხლდნენ. მათ ობლურ ცხოვრებას ბიძგი მიეცა. თითქოს სიმარტოვეს ვეღარ გრძობდნენ, განალიხდნენ და ცხოვრებაც აღარ ეჩვენებოდათ გაუსაძლისად და უკუღმართად. „ალმასამ“ გაალამაზა და შინაარსი შესძინა ბავშვების ყოველდღიურ ცხოვრებას.

დრო გადიოდა. „ალმასა“ იზრდებოდა და თანდათან იკვეთებოდა მისი ფიზიკური მონაცემები. რვა თვისა უკვე იმხელა იყო, რომ უკანა ფეხებზე შემდგარი მაღალი კაცის სიმაღლეს უტოლდებოდა.

განიერი და ძლიერი მკერდი მუქიყავისფერი ბეწვით ჰქონდა დაფარული. შუბლზე თეთრი ლაქა გაზრდოდა და უფრო გამოკვეთილად უჩანდა. თათები ჰქონდა ისეთი ძლიერი და დიდი, რომ თოვლზე ნაკვალევის მიხედვით, იფიქრებდა კაცი სპილოს გაუკვალაო. ისეთი ხმა ჰქონდა, რომ ყფე-

სას ფანჯრის მინები ზანზარებდა. თვალები ჰქონდა საოცრად მეტყველი და ჭკვიანი. გონიერებით ხომ ბევრად სჯობდა ზოგიერთ უვიცსა და უტვინოს. წინა ორი თათითა და ძლიერი ყბებით, რის გაკეთებაც შეეძლო დაუნარეღად შრომობდა და ობოლ და-ძმას საოჯახო საქმეებში ეხმარებოდა. წყლით სავსე ვედრას იქ მიიტანდა, სადაც მიანიშნებდნენ; სარდაფიდან თითო-თითო ნაჭრად ამოჰქონდა შეშა და ლუმელთან აგროვებდა. არც ხილ-ბოსტნეულით სავსე კალათის ტარებაზე ამბობდა უარს. ისეთი ძლიერი კისერი ჰქონდა, რომ მძიმე ტვირთის ძირსდაუდგმელად ტარება შეეძლო საკმაოდ

დიდ მანძილზე. სკოლაში მიაცილებდა ვახტანგს და სასწრაფოდ უკან ბრუნდებოდა; ახლა დარეჯანს ეთამაშებოდა და ეხმარებოდა. საოცარი ის იყო, რომ რაღაც ინსტიქტით გრძნობდა გაკვეთილების დამთავრების მომენტს და სკოლის ჭიშკართან ელოდა ვახტანგს, რათა სახლამდე გაეცილებინა. ერთხელ ჩანთაც კი გამოსტაცა და თავისქნევით სახლამდე ატარა.

მას შემდეგ, რაც ერთად დაიწყეს სკოლაში სიარული, უბნის აბეზარა ბიჭები ველარაფერ ცუდს ვერ უბედავდნენ ვახტანგს. „ალმასას“ შიში ჰქონდათ, რომლის ბუმბერაზი ტანის დანახვაც კი თავზარს სცემდა მათ. უბნის ათობით ძალღიჯი კი ერიდებოდა „ალმასასთან“ დაპირისპირებას, მას შემდეგ რაც ხუთი თუ ექვსი ძალღიჯი ისე დაბეგვა, რომ ორი კვირა აღარ გამოჩენილან. თავად „ალმასა“ არასდროს ერჩოდა ვინმეს. მშვიდად და საკუთარ სიძლიერეში დარწმუნებული დინჯი ნაბიჯებით მიჰყვებოდა ვახტანგის, რომელიც ასევე ამაყად მიმოდიოდა ქუჩებში განუყრელი მეგობრის იმედით. ერთი კი იყო, რუს ჯარისკაცებს ვერ იტანდა.

ვახტანგის სახლი სულ ასიოდე მეტრით იყო დაშორებული რუსული სამხედრო ბაზიდან. თითქმის ყოველდღე მწყობრი ნაბიჯებით დადიოდნენ სამხედროები ქალაქის ცენტრის მიმართულებით. ისინი ხან აბანოში, ხან სტადიონზე, ხანაც სამეურნეო სამუშაოებში დასახმარებლად მიჰყავდათ ხოლმე.

„ალმასა“, გაიგონებდა თუ არა მწყობრი ნაბიჯებისა და უაზროდ დაზებირებული სიძლიერის ხმას – მოსწყდებოდა ადგილს და ორიოდ ნახტომით შუა გზაზე ჩნდებოდა. მისი დაკავება შეუძლებელი იყო. ერთს დაჰყვებოდა თავისებურად და ოცეული ბრინჯავით იფანტებოდა. ზოგი წინ გარბოდა, ზოგი უკან, ზოგი კი მეზობელი სახლების ჭიშკრებს ასკდებოდა ფერდაკარგული და აკანკალებული.

რამდენჯერმე რომ მოხდა ასეთი რამ, სამხედრო ბაზის უფროსმა იჩივლა – დაბით, თორემ მოვკლავთო. ვახტანგის გული უკვდებოდა, როცა მსხვილი ჯაჭვით დაბმული „ალმასას“ ცრემლიან თვალებს

უცქეროდა. ძალღიჯი არც წყალს და აღარც საჭმელს ეკარებოდა. ერთთავად კვნესოდა და ადგილიდან არ იძვროდა. ვახტანგისმაც მოიწყინა და გამოსავალს ეძებდა.

ერთ დღეს ვახტანგი აივანზე იჯდა და წიგნს კითხულობდა. ამ დროს გაისმა მწყობრი ნაბიჯის ხმა. ვახტანგს გულმა ხიფათის მოახლოება უგრძნო, მაგრამ მანამ რაიმეს მოიფიქრებდა, თვალი მოჰკრა ქვის გალავანზე გადავლებულ „ალმასას“, რომელსაც ჯაჭვის ნაგლეჯი შერჩენოდა კისერზე.

ვახტანგი ეცა ქუჩის კარებს. გაისმა ჯერ ყეფის ხმა, მერე გაფანტული ჯარისკაცების ფეხის ხმა და ის იყო გავარდა ქუჩაში – იქუხა ოფიცრის პისტოლეტმა. ბელზე ტყვია ასცდა „ალმასას“, რომელმაც რამდენიმე ნაბიჯი გადადგა მსროლელისკენ, მაგრამ მან მაღაზიაში შეასწრო და პისტოლეტის ქნევითა და უშვერი გინებით აიკლო იქაურობა.

ვახტანგი დაიმორჩილა „ალმასა“, შეიყვანა ეზოში და მაგრად დატუქსა. მომხდარით ძლიერ იყო შეშინებული ბავშვი და უკვე აღარ იცოდა რა მოემოქმედა. იფიქრა, მამას ვეტყვი და რაიმე გამოსავალს ვნახავთო, მაგრამ „რევან ნიკალაევიჩი“ შეიძლება სამი-ოთხი დღის შემდეგ მოსულიყო. მანამდე უნდა ელონა რამე, მაგრამ რა?!

სარდაფი კარგად იკეტებოდა და იქ ჩაკეტა. გადაწყვიტა, დილით სკოლაში გავიყოლებ და მასწავლებლებს დავეთხოვები მამის მოსვლამდეო.

დილით „ალმასა“ აღარ დახვდა სარდაფში. ქუჩის მხარეს გამავალი ფანჯარა განგრეული იყო. მთელი დღე არ გამოჩენილა. უბნის ბიჭები ეძებდნენ, მაგრამ უშედეგოდ. დადარდიანდნენ ბავშვები. ვახტანგს ცრემლებით ჰქონდა თვალები დანამული, დარეჯანი კი ერთთავად სლუკუნებდა – მამას რა პასუხი გავცეთ, ერთ ძალღიჯს როგორ ვერ მოუარეთო, რომ გვკითხოს?!

მთელი ღამე არ ეძინათ პატარებს. „ალმასა“ არც დილით გამოჩენილა. ვახტანგი სკოლაში არ წავიდა. ახლა მოზრდილი

მეზობლები შეაწუსა და განაგრძეს ძებნა, მაგრამ „ალმასას“ კვალს ვერ მიაგნეს. ანდა როგორ იპოვნიდნენ – სამხედრო ნაწილის ჭიშკრის ახლომდებარე ბუჩქნარში შემალულიყო და თვალს არ აშორებდა შემსვლელ-გამომსვლელს.

როგორც იქნა „გაუმართლა“, ერთიანად დაიძაბა და ნახტომისთვის მოემზადა. საკონტროლო-გამშვები პუნქტიდან სწორედ ის ოფიცერი გამოდიოდა, რომელმაც ესროლა.

ჯერ რამდენიმე ნაბიჯი გადადგა წინ, მერე დაიჭიმა ზამბარასავით და ორი ნახტომით ოფიცრის წინ გაჩნდა. შეშინებული და თვალეგაფართოებული ოფიცერი დაიბნა, მაგრამ უცბად მიხვდა ვისთანაც ჰქონდა საქმე, მკვეთრად შეტრიალდა და რაც ძალა და ღონე ჰქონდა მოკურცხლა, თან ყარაულს უყვიროდა – ესროლე, ესროლეო. ყარაულმა შეძარტა შაშხანა, მაგრამ სროლას ვერ ბედავდა. გაქცეულ ოფიცერს „ალმასა“ წამოსწეოდა და მარჯვენა ფეხზე კირზის ჩექმის ქუსლისთვის ჩაერჭო კბილები. ერთი-ორჯერ მოქაჩა, ოფიცერი პირქვე დაანარცხა, ჩექმა გააძრო და კისრის მოქნევით შორს მოისროლა. ოფიცერი წამოხტა, მაგრამ „ალმასა“ ახლა მეორე ჩექმას ჩაეჭიდა ბასრი კბილებით, საკმაო მანძილზე ათრია პირქვედამზობილი და მერე კისრის ერთი მოქნევით შორს მოისროლა მეორე ჩექმაც. მერე ერთი შეყეფა გამარჯვების აღსანიშნავად, შემოტრიალდა და ნელი ძუნძულით გაემართა სახლისკენ.

გაისმა სროლის ძლიერი ხმა – ერთი, ორი, სამი... მერე შედარებით სუსტი ხმის ორი გასროლა და „ალმასასთვის“ ყველაფერი დამთავრდა. საწყალმა, ვინ იცის, იქნებ სიკვდილის წინ ის გაიფიქრა – ნეტავ მგელს შევეჭამე და რუსული ტყვიით არ მოვმკვდარიყავიო.

გულაღმა ეგდო წითელ გუბებში. ხუთი ჭრილობიდან თქრიალით მოსდიოდა სისხლი. როცა ვახტანგი თავის უბნელ ძმაკაცებთან ერთად წაადგა თავზე – „ალმასა“ აღარ სუნთქავდა, მან თავისი წილი რუსული ჩექმა შორს მოისროლა.

ბიჭებმა „სამოკატკები“ სქელი ფიცრებით გადააბეს ერთმანეთს,

ახოხეს სახელდახელო ლაფეტზე და ძლივს მიიტანეს ეზოს კარამდე, მგლებთან საბრძოლველად მოვლენილი და რუსული ტყვიებით დაგლეჯილი სხეული.

ბავშვებმა ეზოშიმდგარი დიდი კაკლის ძირში გათხარეს ორმო და ცრემლებისღვრით მიაყარეს მიწა.

ვახტანგიმ სახელდახელოდ შეკრა ფიცრის დაფა, დაამაგრა საფლავის თავთან და წააწერა: „აქ განისვენებს დარდიმანდი ალმასა!“

ამ ამბის შემდეგ, როგორც იტყვიან, ბევრმა წყალმა ჩაიარა. დღესაც, ოთხმოცწელს მიღწეული ვახტანგი, როცა ჩაივლის იმ ქუჩაზე, ცრემლიანი თვალი გაურბის კაკლისკენ, რომლის ძირშიც უანგარო მეგობრის, „ალმასას“ ძვლები ეგულება.

2009 წ.

შავი დათვის ტყავი

ერთი კვირა მაინც იქნება, ყოველდღე, ჩემი სახლის ფანჯრიდან ვხედავ ჩემს ნაცნობს, რომელსაც ბაზრის მიდამოებში, ხალხმრავალ ადგილას, ხეზე ჩამოეკიდა გასაყიდად გამოტანილი დათვის ტყავი.

მოდოდა დილით ათ-თერთმეტ საათზე და სახლში ბრუნდებოდა საღამოს ოთხ-ხუთ საათზე.

ხალხი, განსაკუთრებით ბავშვები და მოზარდები – ბუზივით ეხვეოდა ჩემს ნაცნობს და ცნობისმოყვარეობით ათვალთვლებდნენ გასაყიდად გამოტანილ, მართლაც ანტიკვარულ ნივთს – ჰიმალაის მთების შავი, ე.წ. „თეთრსაყელიანი“ დათვის ულამაზეს ტყავს.

შეკითხვები ბევრი იყო: „შენ მოკალი?“, „რამდენი კილო იქნებოდა?“, „სად არის ან რით არის მოკლული?“, „რაში გამოიყენება?“ (დიახ, ასეთი შეკითხვებიც იყო არაერთხელ), „ბეწვი ხომ არ

სცვივა?“, „ვისი გამოყვანილია?“ და რაღა თქმა უნდა „რას აფასებ?“

ბეწვის გამოგლეჯის მსურველებიც ბევრი იყვნენ. რატომღაც, თითქმის ყველა მნახველს, ვალდებულებად მიაჩნდა ჯერ ხელისგული აესვ-ჩაესვა მზეზე მოლაპლაპე შავი ბეწვისთვის და მერე მოექაჩა და მოეგლიჯა ერთი ბლუჯა, რაზედაც ჩემი გაჭირვებული (რომ არა გაჭირვება, კაცს რა გამოატანინებდა სახლიდან გასაყიდად მართლაც რომ უნიკალურ ნივთს) ნაცნობი ძლიერ ნერვიულობდა.

ტყავის მნახველი და უბრალოდ, ცნობისმოყვარე ბევრი იყო, მაგრამ მყიდველი არ ჩანდა.

მე ხშირად მივდიოდი ხოლმე ჩემს ნაცნობთან და ვსაუბრობდით მეგობრულად ხის ჩრდილში. ყოველ საღამოს კი გამომშვიდობებისას, წარმატებას ვუსურვებდი ხოლმე და რაღაცნაირად გულდაამძიმებელი ვბრუნდებოდი სახლში. ქარი კი აფრასავით ბერავდა ჯოხებზე გადაჭიმულ და თოკებით დამაგრებულ, ჩამავალი მზის სხივებზე „თეთრსაყელიან“ შავი დათვის მართლაც რომ შავად მოელვარე შესანიშნავ ტყავს.

ერთ დღეს ასეთ ამბავს მომიყვა ჩემი ნაცნობი: „დაახლოებით იმდროს, როცა მე სახლში წასვლას ვაპირებ, საქონლის ბაზრიდან სახლში ბრუნდებიან ცხვრების გამყიდველები, რომლებიც უკან ამ გზით მოდიან და აუცილებლად აქ უნდა ჩამოატარონ რამდენიმე ათეული გაუყიდავი ცხვარი. ამ პატარა ფარას სამი მწყემსი ახლავს და ერთი ძალიან დიდი ძაღლი, რომელიც საკმაოდ დაბერებული ჩანს და თანაც კოჭლობს. „ყოფაქცევაზე“ კი ეტყობა, რომ გამოცდილება არ აკლია. დინჯად მოძრაობს და ყოველგვარი ფაფხურის გარეშე აკეთებს თავის საქმეს; ხან უკან მოექცევა ფარას, ხან მარჯვნიდან და ხან მარცხნიდან მოუვლის და ასე უსაფრთხოდ მიმართავს მის მოძრაობას ავტოტრანსპორტით გადაჭედვით გზაჯვარედინზე.

პირველად რომ ჩამოიარა – შორიდანვე შეამჩნია დათვის ტყავი და შეჩერდა. დაძაბული ტანითა და მზერით უცქერდა მას.

მერე თავი დალუნა და უფრო ახლოს მივიდა ტყავთან, ჯერ დასუნა, მერე ჩაიღრინა და რაღაცნაირად გაშეშდა. მე შემეშინდა – არ ეცეს მეთქი ტყავს და არ დაგლიჯოს. საქმეში არ ჩავერიე, მან კი ერთი კიდევ შეღრინა ნიაზევ მოფარფაზე ტყავს, ჩაღუნა თავი და ტუნძულ-კოჭლობით დაედევნა წინწასულ ცხვრებს. გზიდან კიდევ რამდენჯერმე შემოატრიალა კისერი და ჩემთვის გაუგებარი მზერა ესროლა შორეული ჰიმალაის მთების ყოფილ მძვინვარე მკვიდრის უსულო ნარჩენს.

ასეა ყოველდღე. ჩამოვივლის, შეხედავს, გაჩერდება რამდენიმე წამით, მერე ერთს დაიღრინებს, დაღუნავს თავს და ტუნძულით გაუყვება თავის გზას.

გუშინწინ, მოხდა ალბათ, ყველაზე საინტერესო რამ. მეცხვარეების კოჭლმა ძაღლმა ჩვეულებრივ ჩამოიარა ცხვრებთან ერთად; შეჩერდა ტყავთან და დაუწყო ცქერა; რატომღაც აღარ იღრინებოდა; მივიდა სულ ახლოს, ასწია უკანა ფეხი და მიაჩხრიალა. შემდეგ დაღუნა თავი და ტუნძულით მიეახლა მწყემსებსშორის ყველაზე ხანშიშესულს, კომბალი რომ ჰქონდა მხარზე გადაებული.

გუშინ კი, გავესაუბრე მწყემსთაშორის უფროსს. მან, რაღაცნაირი, ნოსტალგიური ჟღერადობით მითხრა, რომ ახალგაზრდობაში მე და ჩემი „ჯულბარსა“, ბევრჯერ შევხვედრივართო დათვის, შეტაკებაც გვქონიაო“.

ასე დაამთავრა თავის მონაყოლი ჩემმა ძველმა ნაცნობმა და ფაქიზად აახვია კვლავ გაუყიდავი ტყავი.

2001 წ.

ბედისწერა

სოჭის პლაჟზე ახალგაზრდები ბანქოს თამაშით იყვნენ გართულნი. ისმოდა ხმამაღალი შემახილები და სიცილ-კისკისი. ვილაცას ცხვირზე შემოუწკაპუნეს, ვილაცას „სამხრეები“ დააკერეს, ვილაცა კი „კრუგლი ღურაკად“ მონათლეს. ასე იყო, თითქმის, ყოველდღე. ბანქოს თამაში რომ მოსწყინდებოდათ, გახურებულ სხეულებს ზღვის ტალღებს მიანდობდნენ, გულს იჯერებდნენ ცურვითა თუ ჭყუმბალაობით და მერე ისევ გავარვარებულ ქვიშაზე იბრაწებოდნენ საქორწილო გოჭებივით. მხოლოდ ერთი მათგანი, მხარბეჭიანი, მაღალი, შოკოლადისფრად შერუჯული, ლამაზი გარეგნობის ჭაბუკი იდგა ყველასაგან განმარტოებით, და არ იზიარებდა საერთო ამალღებულ განწყობილებას. იდგა ძველბერძნული მითების გმირივით გულხელდაკრეფილი და მკერდამოზიდული. იდგა განმარტოებით და ფიქრებში ჩაფლული, ოდნავ მოჭუტული თვალებით გაჰყურებდა მოლურჯო შავი ზღვის ტალღებს.

რამდენს არ ეცადნენ მისი მეგობრები, მაგრამ ვერ აიყოლიეს და ვერ ჩაითრიეს საერთო ფერხულში. რჩებოდა შთაბეჭდილება, რომ მას არ იზიდავდა და არც აინტერესებდა პლაჟისთვის დამახასიათებელი გოგო-ბიჭური გართობა-თამაშობები. იგი განსაკუთრებით მორიდებული და მოკრძალებული იყო გოგონებთან ურთიერთობაში. ინტერესს არ იჩენდა პლაჟის ულამაზესი გოგოს მიმართაც კი. იყო შემთხვევა, როდესაც მეგობრებმა ერთი სანდომიანი გოგონა მიუსვეს გვერდზე, გააცნეს და ურჩიეს: „კარგი გოგოა, დაუახლოვდი, ცოტა გაერთე, თორემ ხელმოცარული დაბრუნდები. სადაცაა არდადეგები დამთავრდება და სახლში წასვლის დროც ახლოვდებაო“. ნიკომ კი თავი ისე დაიჭირა, რომ ის კოხტა და მოხდენილი გოგო მალევე გაეცალა – „აბა პლაჟზე მოსაწყენად ვის სცალიაო“.

ნიკოს მამა ომიდან ვეღარ დაბრუნდა. დაქვრივებულმა, ჯერ კიდევ ახალგაზრდა დედამ, დიდი წვალებითა და გაჭირვებით გაზარ-

და ობლადღარჩენილი მხოლოდშიბილი. ღამეებს ათენებდა, რათა არაფერი მოეკლო საყვარელი შვილისთვის, გაკვეთილების მომზადებაშიც ეხმარებოდა და საოჯახო წვრილმან საქმიანობასაც აჩვენებდა. სოფელში კი, აბა, საქმეს რა გამოლევა. ასე, გარჯა-წვალებაში გადიოდა წლები. შემდეგ მოვიდა პირველი დიდი სიხარული, როდესაც ნიკომ სკოლის ატესტატი სიამაყითა და სიყვარულით მიაწოდა დედას, შრომაგამოვლილ, გაუხეშებულ და მოკანკაღე ხელებში. მერე ერთად გადაიტანეს უმაღლეს სასწავლებელში

მისაღები გამოცდების ციებ-ცხელება. ყველაფერმა კარგად ჩაიარა და ახლა უკვე მეოთხე კურსის სტუდენტი ნიკო, თავის მეგობრებთან ერთად, პირველად წავიდა ზღვაზე დასასვენებლად.

დღეა ამაყობდა თავისი აღზრდილით. ნიკო გამოირჩეოდა დახვეწილი გემოვნებით და ათლეტური გარეგნობით. ამას ემატებოდა სწავლისა და შრომისადმი სიყვარული, საზოგადოებაში თავდაჯერის შესაშური უნარი, დაბრძენებული კაცის სიძინჯე და მჭერმეტყველება.

ცოლის შერთვაზე პირველად სიტყვა დედამ მაშინ ჩაურთო საუბარში, როდესაც ნიკოსთან მისი მეგობრები იყვნენ შეკრებილნი სიმწიფის ატესტატის აღსანიშნავად გამართულ მოკრძალებულ ვახშამზე. ალერსით მიმართა:

– აჩქარება სულაც არ არის საჭირო, მაგრამ დრო კია, რომ იფიქრო ცოლის მოყვანაზე და, იმედი მაქვს, ისეთ გოგოს შეარჩევ, რომელიც ცხოვრების ერთგულ თანამგზავრად გამოგადგება, შენი და ოჯახის მოყვარული იქნება, გაგიზრდის სასახელო შვილებს და სიბერის ჟამს ცოტას მეც მომხედავს.

ნიკოს გულს მალამოსავით მოეფინა დედის ნათქვამი და ისღა ჩაიღუდუნა მოგუდული ხმით: „შევეცდები“.

დედაქალაქში სასწავლებლად ჩასულმა ნიკომ სამი წლის განმავლობაში ბევრი კარგი გოგონა გაიცნო, ბევრიც სპეციალურად შეახვედრეს, ქება-დიდებაც მოისმინა მრავალი ქალიშვილისა, მაგრამ გულთან ვერ მიიყვანა ვერც ერთი მათგანი. ზოგი მოსწონდა და, თითქოს, არც მოსწონდა. ზოგიერთმა, თითქოს, დააინტერესა და ჩააფიქრა, მაგრამ მაინც ვერ გაითავისა ვერავინ.

არდადეგებზე და დღესასწაულის დღეებში სახლში ჩასულს დედა შიგადაშიგ შეახსენებდა ზოლმე და მორიდებით სთხოვდა:

– უცოლშვილო კაცი, აბა რა კაცია. მე, შვილო, უკვე ასაკი მომეძალა, ჯანმრთელობაც შერყეული მაქვს და ნუ გამისტუმრებ ამქვეყნიდან ისე, რომ შენს ცოლ-შვილს ვერ მოვესწრო...

აი ახლაც, პლაჟზე განმარტოებით მჯდომს და ფიქრებში

წასულს გაახსენდა დედის სიტყვები. ზის და გაჰყურებს მობანავეთა იქით, შორს, მოშავო-მოლურჯო ზღვას და წითლად შელებილ მზეს, რომელიც მალე ჰორიზონტს უნდა ჩასცდეს, რათა ღამემ ერთხელ კიდევ იზეიმოს დღეზე ღრობითი გამარჯვება.

საიდანაც, შორიასლოდან მეგობრებმა გამოსძახეს: „წამოხვალ, თუ დარჩები“. – ნიკომ მათკენ გაიხედა და დაინახა დამსვენებელ გოგონებთან დაწყვილებული მეგობრები, რომლებიც წასასვლელად შემზადებულიყვნენ. ნიკომ ღიმილით გასძახა: „თქვენ წადით, მე ცოტა ხნით კიდევ დავრჩები“.

პლაჟი თანდათან ცარიელდებოდა. ზღვას მზისთვის უკვე ჩამოეჭრა მოზრდილი სევდმენტი და სრულად ჩაყლაპვით ეშუქებოდა. გრილმა სიომ დაჰბერა და, თითქოს, მან ამოჰყარაო ზღვიდან მობანავეთა ჯგუფები. ნაპირიდან საკმაოდ მოშორებით კი ისევ მოჩანდა რამდენიმე მობანავის თავი. ძნელი იყო გარჩევა – მამაკაცები იყვნენ თუ ქალები.

ნიკო გაჰყურებდა ზღვას და ისევ თავის ფიქრებში იყო ჩაფლული. შეიძლება, ვერც კი ამჩნევდა გვიანობამდე შემორჩენილ და ზღვაში ღრმად შესულ მოცურავეებს. ისევ დაჰბერა სიომ. დღის განმავლობაში მზით გახურებულმა ნიკოს სხეულმა სიგრილე იგრძნო და გამოფხიზლდა. ახლად შეამჩნია, რომ ერთ-ერთი იმ მოცურავეთაგანი ზუსტად მის პირდაპირ მოაპობდა ტალღებს. „ო, რა ლამაზად მოცურავს“ – გაიფიქრა ნიკომ და უკვე ინტერესით დაუწყო ცქერა ჩამავალი მზის სხივებზე ბრინჯაოსფერად მოლაპლაპე მოცურავის მხრებსა და მკლავებს. „აი, ნამდვილი სილამაზე და ლამაზი ცურვაც ეს არისო“ – ფიქრობდა ნიკო და თვალს არ აშორებდა უკვე კარგად მოახლოებულს. ნაპირზე მჯდომი ნიკო მოჯადოებულებით შესცქეროდა მას. ტალღებზე ამოწეულ სხეულში ქალიშვილი დალანდა.

აუწერელი, შინაგანი იმპულსებით გრძნობდა, რომ რაღაც სასიამოვნო და უცნობი უახლოვდებოდა ნელინელ. მთლად დაიძაბა,

მშვილდით მოიზიდა; თვალი ვერ მოეწვიტა გოგონასათვის. მოეჩვენა, რომ მოცურავემ გაუღიმა და მის გარუჯულ სახეზე ელვასავით გამოანათა თეთრი კბილების ლამაზმა წყებამ. წამიც და გოგონა უცაბედად გაუჩინარდა წყლის ქვეშ. გულმა რაღაც რეჩხი უყო ნიკოს: „დაღლილს ძალა ხომ არ გამოეღიაო“ – გაიფიქრა და ისარივით შეერჭო ტალღებში.

ჩაყვინთულს არ გასჭირვებია იმ ადგილის მიგნება, სადაც გოგონა ეგულებოდა, მაგრამ მის ჩამოქნილ ფეხებსღა მოჰკრა თვალი. გოგონა წყლის ზედაპირისაკენ მიექანებოდა.

– რაო, ხომ არ შეგეშინდა, – ღიმილშერევით შეეკითხა გოგონა მის გვერდით წყლის სიღრმიდან ყუმბარასავით ამოვარდნილ ნიკოს. მან არაფერი უპასუხა, ისე კი თავისთვის მოულოდნელად შეიგრძნო, რომ სურვილი გაუჩნდა ამ გოგონასთან ახლოს ყოფნისა.

ერთად გამოვიდნენ ზღვიდან. გოგონამ ოდნავ წაიბორძიკა და იქვე იგრძნო ძლიერი ხელის შეშველება. „აღბათ დაიღალეო“ – თქვა გაჟმა და სწრაფად შეუშვა ხელი. გოგონამ ტანსაცმლის ძებნა დაიწყო. ნიკო გვერდიდან არ შორდებოდა. პლაჟი თითქმის ცარიელი იყო. გვიანი საღამო ჩამომდგარიყო. არ გასჭირვებიათ კოპლებიანი ჩითის კაბისა და „დანარჩენის“ პოვნა. გოგონამ პირსახოცი აიღო და თვალი ტანისამოსის გამოსაცვლელი ჯიხურისაკენ გააპარა:

– ახლავე გადავიცვამ და თუ არ შეწუხდები დამელოდე გასასვლელში.

ნიკოს ახლაღა გაახსენდა, რომ თვითონაც „ფოთოლაფარებუ-ლივით“ იყო. „სიამოვნებითო“ – წაილულულა და გატრიალდა. გაუძნელდა ტანსაცმელის პოვნა, რადგან სულ სხვა ადგილას ეძებდა მას.

პლაჟის გასასვლელთან მომლოდინე ნიკოს სულ სხვა სახით წარმოუდგა უცნობი გოგონა. ჩამოძერწილი ტანი და მომწუსხველი ბიუსტი მკაფიოდ გამოკვეთილიყო სიფრიფანა ჩითის კაბაში. ჯერ

კიდევ სველი თმები ჯგუფ-ჯგუფად მოჰფენოდა ბრინჯაოსფერ მხრებზე. ალაგ-ალაგ კაბა ტანზე ჰქონდა მიკრული, რაც უფრო თვალსაჩინოს ხდიდა უცნობი გოგოს ფიგურის გრაციას. შიშველი ფეხები მოხდენილად და მსუბუქად მიაფრატუნებდა სქელლანჩიან საზღვაო „ტყლაშუნებს“. რომელიღაც უცხოური ფირმის ნიშნებით აჭრელებული პოლიეთილენის ჩანთა საქანელასავით ქანაობდა მის სუროსავით მოქნილ ხელზე.

– ბოდიშს გიხდით თუ ზედმეტად გალოდინეთ, – მიმართა ნიკოს და ახლოს მისულმა გაბედულად ჩახედა თვალებში. იქაურობას მძლავრი ლამპიონები ანათებდა და ნიკომ შეამჩნია, რომ უცნობს ცისფერი თვალები ჰქონდა.

სეირნობით შეუერთდნენ ხალხმრავალ ქუჩას. დიდი ხნის კარგი ნაცნობებივით საუბრობდნენ და ხუმრობდნენ. ნიკოს თვითონვე უკვირდა თავისი თავის. ამდენი არასდროს ულაპარაკია და უხუმრია, როგორც ახლა, და თანაც უცნობ, თუმცა მომხიბვლელ ახალგაზრდა ქალის საზოგადოებაში. ისიც კი მოახერხა და გაბედა, რომ მიეპატი-ჟებინა კაფე-ბარში. პასუხს არ დაუგვიანია. გოგონამ რაღაცნაირი, მომხიბვლელი მოძრაობით შეაქანა ტანი და ხელი ხელში გაუყარა.

კაფე-ბარში, რომ იტყვიან, ნემსი არ ჩავარდებოდა. ძირითადად ახალგაზრდები იყვნენ, ხმაურიანნი და მხიარულნი. აქა-იქ თუ შეამჩნევდით მორიდებულადმჯდომ, ხანშიშესულთა წყვილებს.

ნიკომ და ცისფერთვალბამ, როგორც იქნა მიაგნეს თავისუფალ ადგილს. ჩამოსხდნენ, მიიხედ-მოიხედეს და ნაზად გაუღიმეს ერთ-მანეთს. მერე გოგონამ სკამის საზურგეზე ჩამოკონწიალებული ჩანთა აიღო: „ახლავე მოვალო“ – უთხრა ნიკოს და შეცურდა ხმაურიანი მუსიკის ჰანგებსაყოლილ მოცეკვავეთა მორევში.

ნიკომ სივარეტი გააბოლა და მიმტანს დაკვეთა ჩააწერინა. ცისფერთვალბა მალე დაბრუნდა, თუმცა ნიკოს ეჩვენებოდა, რომ მან ძალიან დაიგვიანა.

საოცარია ზოგიერთი ქალის მოხერხებულობა და განსაკუთრე-

ბული უნარი. ცისფერთვალეებს მცირე დროში და კაფე-ბარის პირობებში ისე მოეწესრიგებინა თავისი გარეგნობა, რომ მართლაც აღტაცებას იწვევდა. თითქმის უკვე გამშრალ თმებს ოქროს ფერი მისცემოდა. მშვენიერი ვარცხნილობის ფონზე ცისფერი თვალები უფრო მეტყველად გამოიყურებოდნენ; კისერზე და ყურებზე მორგებული სამკაულები მოცეკვავეთა ყურადღებას იპყრობდა. სიარულიც უფრო ლამაზი და ლაღი ჰქონდა. ნიკომ მის ფეხებს ჩააყოლა თვალი და მიხვდა თუ რატომ მოეჩვენა გოგონა უფრო მაღალი – მას მაღალქუსლიანი მოღური ფეხსაცმელი ეცვა. ნიკო, საბოლოოდ მოხიბლული წამოდგა, მაგიდასთან მოახლოებულს ხელი გაუწოდა, სკამი მიუძარჯვა და დასვა.

ის-ის იყო სიტყვაძუნწი ნიკო რაღაცის თქმას აპირებდა, როცა მიმტანმა მაგიდის გაწყობას მიჰყო ხელი.

სუფრას ქართული ხელგაშლილობა ეტყობოდა. ეს ცისფერთვალეებამაც შეამჩნია და მორცხვად უთხრა:

– რად გინდოდათ ამდენი რამ, რატომ წუხდებოდით.

საუბარი არ გამოხდოდათ, თუმცა ორივენი ცდილობდნენ. ილაპარაკეს ნაწყვეტ-ნაწყვეტ, ხან რაზე და ხან რაზე: ამინდზე, ზღვაზე, გალუულ ზაფხულზე, მუსიკაზე, მოცეკვავეებზე და მაინც რაღაც არ ებმებოდა, არ ეწყობოდა. დაბოლოს ქართულმა შამპანურმა თავისი გაიტანა. გოგონამ ცეკვა მოისურვა და ნიკო თითქმის ძალით წაიყვანა დარბაზის შუაგულისკენ. ცეკვა უჭირდა ნიკოს, ან უფრო სწორი იქნება, არ იცოდა. ამ ამბავს ცისფერთვალეა არ შეუწუხებია. იგი მიენდო წელზე ფრთხილად შემოხვეულ ძლიერ მკლავს და ოცნებაში ჩაფლული ინსტინქტით მიჰყვებოდა ალაღბედზე მოქანავე ნიკოს. ვაჟიც მოძრაობდა და ტრიალებდა როგორც შექმლო. არაფრად დაგიდევდა მუსიკის ტაქტს, თუმცა გაბრუებულს, არც მუსიკის ხმა სწვდებოდა და ვერც დანარჩენ მოცეკვავეებს ამჩნევდა.

ნიკოსთვის იმწუთს მხოლოდ ერთი რამ, ერთი ვინმე იყო

მთავარი და ძვირფასი – ის, ვინც მკერდზე ჰყავდა მიწეპებული და მწყერივით განაბულიყო. შეუმჩნევლად გავიდა დრო. აქა-იქ მაგიდები განთავისუფლდა. მოცეკვავეთა წყვილებიც შემციირდა. მიმტანები პროფესიონალური სისწრაფით ალაგებდნენ ნაძუსრევს. ახლოვდებოდა კაფე-ბარის დაკეტვის დრო.

ოჰ, როგორ უნდოდა ნიკოს ამ ძვირფასი წუთების გაგრძელება. ცისფერთვალეებაც განიცდიდა განშორების მოახლოებას.

მაღე ორკესტრი ჩაჩუმდა, დარბაზი დატოვეს შემორჩენილმა წყვილებმაც. მხოლოდ ჭურჭლის ჭახა-ჭუხი და მიმტანთა მხიარული გადაძახილები ისმოდა.

უკვე კარგად დაღამებულიყო. ქუჩებში სიჩუმეს დაესაღვურებინა. მიდიოდნენ გვერდიგვერდ, ხელჩაკიდებულნი. შეუხვიეს მარცხნივ, მერე კარგა მანძილის გავლის შემდეგ მარჯვნივ და გაჩახახახებული ბოდის მახლობლად შეჩერდნენ მოხურული ჭიშკრის წინ. ცისფერთვალეებამ ოდნავ შესამჩნევი გულისტკივილით წარმოსთქვა: „უკვე მოვედითო“.

ნიკოს სმენას ტყვიასავით ებგერა გოგონას ნათქვამი. ვერ წარმოედგინა, თუ ასე მაღე დამთავრდებოდა მისთვის ყველაზე ძვირფასი დღე. გოგონა გაუნძრევლად იდგა და შიგ თვალებში ჩასცქეროდა გაოგნებულ ნიკოს. ორივენი სდუმდნენ, ხმის ამოღებას ვერ ბედავდნენ. კალიების გაუთავებელი ჭრიჭინი ისმოდა ახლომან-ლოდან. ნავსაღვურიდან გემის ნაწყვეტ-ნაწყვეტმა საყვირმაც მოაღწია მათ სმენამდე. ბოლოს ცისფერთვალეა შეეცადა დაერღვია ღუმელი:

– აბა, კარგად იყავი, ყველაფრისათვის დიდი მადლობა. ჩემთვის ყველაზე ძვირფასი იყო დღევანდელი საღამო, არასდროს დამავიწყდება, – თქვა ეს და მკვეთრად შეტრიალდა ჭიშკრისკენ. ნიკო ხელში სწვდა, თავისკენ მოიზიდა და სთხოვა ცოტა მოიცადე, მეც მაქვს სათქმელიო. გოგონას წინააღმდეგობა არ გაუწევია და ლავაშივით აკრო ბიჭის გახურებულ მკერდს. აჩქარებით და ხმაურით ძვრდა ნიკოს გული. მერე თავი გადაუწია და ჩააცხრა გავარვარე-

ბულ ტუჩებში. გოგონა გაუსხლტა ხელიდან, მიიბრინა კარებთან და წამით შეჩერდა. ნიკო მიუახლოვდა, მხრებზე ხელი მოხვია და ჩურჩულით შეეკითხა: „ხვალ ხომ შევხვდებითო“ – ცისფერთვალეობა ღუმდა. ბოლოს, კარგახნის შემდეგ, უპასუხა ათროლოლებული ხმით:

– სამწუხაროდ ვერა, ხვალ ვერ შევხვდებით, სახლში ვბრუნდები ადრიან დილით, პირველი რეისით მივფრინავ. . .

მეხი დასცემოდა თავზე, ის ერჩინა ნიკოს. ჯერ არ დაიჯერა: „იქნებ ეს სიტყვები არ უთქვამს ცისფერთვალეობას? იქნებ ნიაგამა მოიტანა ეს გულსაკლავი ცნობა?“ – გულს იწყნარებდა ბიჭი.

– სამწუხაროდ მივდივარ. შენ კი გისურვებ დარჩენილი დრო მხიარულად გაგეტარებინოს, კარგი გოგონები გაგეცნოს, – ჩურჩულით გააგრძელა გოგონამ და სახლისკენ გაიწია. ნიკო არ უშვებდა:

– მოიცადე, მომისმინე, მე სხვა არავინ არ მინდა, მე მხოლოდ შენთან ყოფნა მინდა. იქნებ დარჩე რამდენიმე დღით, განა ასე საჩქარო რა საქმე გაქვს?!

– ვნანობ, მაგრამ დარჩენა არ შემიძლია. ტელეგრამა მაქვს გაგზავნილი, დედა უნდა დამხვდეს აეროპორტში. გაგიჟდება თუ დანიშნული რეისით არ ჩავფრინდი. ძალიან გთხოვ მაპატიო, ისე კი თუ მოისურვებ, მომნახავ.

– რაკი არ შეგიძლია, რა გაეწყობა, – უთხრა ნიკომ და გაიფიქრა – მოვისურვებ და მოგნახავ კიდევო.

ხელი ძლივს შეუშვა, არ ეთმობოდა ძვირფასი „განძი“. მერე სთხოვა:

– დილით უჩემოდ ნუ გახვალ. ჩემს მეგობარს მანქანა აქვს და ადლერამდე ჩაგაცილებო“. გოგონა დათანხმდა და სწრაფად გაუჩინარდა კარალიოკებით გადაპენტილ ეზოში.

ფიქრით დამძიმებულ ნიკოს აღარც კი ახსოვდა როგორ მივიდა სახლში. ბიჭებს არ ეძინათ, ელოდნენ. საყვედურითაც კი უთხრეს:

– ასე რატომ დაიგვიანე, სად იყავი, ან ვისთან; მთელი ქალაქი მოვიარეთ და ვერსად გიპოვეთ. მილიციაში მისვლასაც ვაპირებდით,

დილაძე რომ არ გამოჩენილიყავი.

– ახლა სალაპარაკოდ არა მცალია, ცოტას წავიძინებ, დილით კი, თამაზ, მანქანა მზად გქონდეს, ადლერში უნდა წავიდე ადრიანად. მერე კი ტანზე გაუხდელად გაიმხლართა თავის საწოლზე.

ბიჭებს აღარაფერი უთქვამთ, სინათლე ჩააქრეს და ყველა თავის ფიქრებში ჩაიძირა.

ძილი არ ეკარებოდა ნიკოს თვალებს. ფრთხილად ტრიალებდა ერთი გვერდიდან მეორეზე, ეგება ბიჭებმა ვერ შემამჩნიონო სულიერი მღელვარება. ღამე ისე გაილია, რომ თვალი არ მოუხუჭავს. ვიღაცა მთელი „მონღომებით“ ზვრინავდა, ვიღაცამ ღრმად ამოისუნთქა და საწოლი ააჭრიალა, ალბათ გვერდი თუ იცვალა. მერე სადღაც მამალმა იყივლა და განთიადის მოახლოება დააფიქსირა.

ნიკო წამოვარდა საწოლიდან, წელსზევით გაშიშვლდა, ეზოში გავიდა და ჭის წყლით დაიბანა. შვება იგრძნო და გამოცოცხლდა. ელექტროსაპარსით წვერი მოიშორა და თმები კოხტად დაივარცხნა. თეთრი პერანგი ჩაიცვა და ვიდრე ფეხსაცმელების წმენდას შეუდგებოდა, თამაზის წაჰკრა ხელი და გააღვიძა...

– სად მიგყვარ, ერთი გამაგებინე? გაკვირვებით იკითხა თამაზიმ, ეუცხოვა რა ქალაქკარეთა მიხვეულ-მოხვეული გზები.

– მალე გაიგებო, უთხრა ნიკომ და ნაცნობ ჭიშკართან შეაჩერებინა მანქანა.

მანქანიდან გამოსვლა ვერ მოასწრო ნიკომ, რომ ჭიშკარი გაიღო და იქიდან ცისფერთვალეობა გამოვიდა. გამოვიდა კი არა და, სულ ხტუნვა-ხტუნვით წამოვიდა მანქანისკენ. უძილობა და დაღლილობა ემჩნეოდა გოგონას. ნიკომ დილა მშვიდობისა უსურვა და ხელი ჩამოართვა.

– მზადა ხარ? – შეეკითხა.

– კი, მე მზადა ვარ, სულ ერთი ჩემოდანი და ერთი ხელჩანთა მაქვს; დრო ჯერ საკმაოდ არის, შემოდით სახლში, ჩაი დავლიოთ. – ნიკომ უარი ვერ გაბედა და თამაზის ანიშნა გამოძევიო.

ესიამოვნათ ბიჭებს ცხელი ჩაი და ნამცხვარი. ახლა კი მიხვდა თამაზი ნიკოს წუხანდელი დაგვიანების მიზეზს და უღვაშებში ელიმებოდა.

საუზმე დაამთავრეს და წამოიშალნენ. თამაზიმ მანქანას მიაშურა.

მგზავრობის წინ ერთი წუთით ჩამოვსხდეთ, – თქვა გოგონამ და ჩემოდანზე ჩამოსკუპდა. ნიკოც დივანზე ჩამოჯდა. ხმას არ იღებდნენ. მალე გოგონა წამოდგა და სარკის წინ თმები შეისწორა. ნიკომ ჩემოდანი აიღო და წინ გაუძღვა.

– აბა თამაზ, მხარზე ხელი დაჰკრა, უკანა სავარძელში ცისფერთვალეებს გვერდითმჯდომმა ნიკომ, გაფრინდი ადღერისკენ და შეეცადე ერთი ქართულად ვისაუზნოთ სადმე ქალაქის გასასვლელში.

მანქანა შეშინებულვით მოსწყდა ადგილიდან. ნიკო და გოგონა უნებურად სავარძლის ზურგს მიეწებნენ. ნიკომ ხელი ხელში ჩაავლო და აღარც გაუშვია, სანამ სახინკლეში არ შევიდნენ.

მაგიდაზე უცბად გაჩნდა მუჟუჟი, ზიზილალის ბუტერბროდები, სულგუნი, შამპანური, „ბორჯომი“ და სხვა. თხუთმეტ წუთში „ბურუსში“ გახვეული ხინკალიც მიემატა სუფრას. თამაზი ხილის წყალს სვამდა, ნიკომ კი პირველი სასმისით ბედნიერების სადღეგრძელო წარმოსთქვა და გოგონას თვალეებში ჩახედა. ცისფერთვალეებს მოხდენილად ეჭირა ორთომელა სანთელივით ჩამოქნილ თითებში.

ილაპარაკეს სიყვარულზე, რაინდობაზე, პატიოსნებაზე, ზღვაზე გატარებულ დღეებზე და კიდევ ბევრ რამეზე. ამასობაში საკმაოდ დრო გავიდა და ოდნავშეწუხებულმა გოგონამ საათზე დაიხედა:

– ბიჭებო, დიდი მადლობა; ახლა კი დროა დავამთავროთ საუზმე, თორემ დამაგვიანდება თვითმფრინავზე, – თქვა და ალერსიანად გაუღიმა ნიკოს.

მთელი სისწრაფით მიაქანებდა მანქანას თამაზი. ნიკო კი ფიქრობდა: „ნეტად სად მიეჩქარება, იქნებ ჯობდეს დავაგვიანოთ და ცისფერთვალეებაც რამდენიმე დღით ჩვენთან დარჩესო“, მაგრამ გაახსენდა მისი სიტყვები: „დედა მელოდება, თუ დროზე არ ჩაფრინდი,

გავიჟღებო“.

– გაახსენდა და შერცხვა საკუთარი თავის.

– თამაზ! მოუმატე სიჩქარეს, არ დაგვაგვიანდეს.

– ამაზე მეტი როგორღა მოუმატო, გამოეპასუხა იგი და თან „სპიდომეტრზე“ მიუთითა. ამის თქმა იყო და გაისმა საშინელი ხმა, მანქანა შეტორტმანდა, დაიწყო აქეთ-იქით ქანაობა, მერე კი ცალ მხარეს ცხვირდამკვეთი როგორც იქნა გაჩერდა გზის პირზე. თამაზი მოჭიდავესავით ჩასჭიდებოდა საჭეს. შუბლზე ოფლის წვეთებს გამოეჟონა.

– კამერა გასკდა, თქვა მან და სწრაფად გადმოვიდა მანქანიდან. ეცნენ საბარგულს. ახლალა გაახსენდა თამაზის, რომ სათადარიგო საბურავი წინადლით ათხოვა სახლის პატრონს.

ნერვიულობა დაეტყო გოგონას. არანაკლებ ნერვიულობდნენ ბიჭებიც. თვითმფრინავზე დაგვიანება გარდუვალი ჩანდა. პირველი ნიკო გამოერკვა საერთო დაბნეულობიდან.

– მიხედე შენ დამპალ მანქანას, ჩვენ კი რალაცას გავყვებით, აეროპორტში დაგელოდები.

ბევრი იქნის ხელები, მაგრამ მანქანა არავინ გაუჩერა. გოგონას ბოლმა მოსწოლოდა ყელში და ცრემლიც მოსდგომოდა თვალეებზე. ნიკო მხარზე ხელგადახვეული ამშვიდებდა მას, მეორე ხელს კი ინტენსიურად იქნევდა, მაგრამ კვლავ უშედეგოდ. რამდენიმე ავტობუსმაც ჩაიქროლა, მაგრამ მძღოლებს კისერიც კი არ მოუტრიალებიათ მათკენ.

როგორც იქნა ერთმა ღვთისსიწერმა გააჩერა „ჟიგული“, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ მხოლოდ ერთი ადგილი ჰქონდა, ისიც გაჭირვებით თუ ჩატენებოდა ვინმე. რა უნდა ექნათ? სხვა გზა არ ჩანდა და ნიკომ გოგონა ჩასვა მანქანაში, მისი ჩემოდანიც რის ვაი-ვაგლახით ჩატენეს საბარგულში და „ჟიგული“ გაექანა აეროპორტისკენ. ნიკომ ხელი დაუქნია გოგონას და მიაცხა:

– გავაკეთებთ მანქანას და შენთან გავჩნდებით, ჯერ კიდევ არის დრო.

ნიკომ დაიკაპიწა სახელოები და თამაზის დახმარება სცადა, მან კი უთხრა:

– უშენოდ გავალ იოლად. შენ გირჩევ რაღაცას გაჰყვე და დაეწიო ცისფერთვალს.

ამოდ ირჯებოდა ნიკო, არავინ გაუჩერა მანქანა. ერთ საათზე მეტი გავიდა. ნერვიულობდა ბიჭი. იქით კი, თამაზი იგინებოდა და რაღაცას გამეტებით აკაკუნებდა.

ბოლოს, როგორც იქნა, ერთმა „მოსკვირმა“ შეანელა სვლა, გადავიდა გზის მარჯვენა მხარეს და გაჩერდა.

– რა გაგჭირვებია, მეგობარო! – გამოეხმაურა მანქანიდან გადმოსული სიმპათიური შესახელობის ახალგაზრდა, მას სხვებიც გადმოჰყვნენ. გორელები აღმოჩნდნენ. კამერაც მისცეს და წაყვანასაც დაჰპირდნენ.

ნიკომ ცოტა უხეშად მიუგო კამერა თამაზის და თან მიაყოლა:

– აჰა, დაიხეთქე ფილტვები, მე წავალ, აეროპორტში გელოდები. ადრე არასდროს უნახავს თამაზის ასე აღელვებული და დაბოღმილი ნიკო.

„მოსკვირი“ სწრაფად მიდიოდა, მაგრამ ნიკოს ეჩვენებოდა, რომ მძლოლი დინჯად ირჯებოდა. რა ექნა? ხმას ვერ იღებდა. გულს უკლავდა იმის შეგრძნება, რომ აგვიანდებოდა.

როგორც იქნა გამოჩნდა ადლერის აეროპორტის კონტურები. მანქანის სალონში შემოიჭრა რეაქტიული ძრავების სმენადამხშობი გუგუნის ხმა. ყველამ დაინახა ცაში ისარივით გატყორცნილი, ცხვირაწეული ლაინერი.

„კიევიანო“, თქვა ერთ-ერთმა გორელმა და რას წარმოიდგენდა თუ მისი ნათქვამი ისარივით დაეძგერებოდა ნიკოს გულს.

მანქანიდან გაშმაგებული გადმოვიდა ნიკო. „მადლობთ ბიჭებო“, გარედან მიამახა გორელებს და გიჟივით შევარდა ხალხმრავალ დარბაზში. ცუდს უგრძობდა გული. მალე მიაგნო მგზავრთა გასასვლელს კიევის რეისზე. იქ უკვე სიცარიელეს დაესადგურებინა, თუ

არ ჩავთვლით პატარა მაგიდასთანმჯდომ ქერათმიან, სამოქალაქო ავიაციის ფორმაში გამოწყობილ ლამაზ გოგონას, რომელიც რაღაც ქალაქებს ჩაჰკირკიტებდა.

ნიკომ იკითხა კიევის რეისის გაფრენის შესახებ. გოგონამ უბასუხა:

– ეს-ეს არის აფრინდა.

ვიტრინის დიდი მინის მიღმა გახელა ნიკომ ცას, სასოწარკვეთილი მოტრიალდა და გეზი საერთო დარბაზისკენ აიღო.

– მოიცა, ახალგაზრდავ! მოესმა ზურგსუკნიდან. შემოტრიალდა, მას მიუახლოვდა ლურჯფორმიანი, ქერათმიანი გოგონა, შეჩერდა და ყურადღებით შეათვალიერა.

– თქვენ ნიკო ხომ არ ხართ? იკითხა მან და როცა დადებითი პასუხი მიიღო, ღიმილით გაუწოდა ქალაქის პატარა ნაგლეჯი.

– თქვენთვის დატოვესო, ეშმაკურად გაიღიმა ქერათმიანმა.

ნიკოს თითები უკანკალებდა მღელვარებისგან. ძლივს გაშალა ოთხადმოკეცილი ქალაქი. იქ სულ რამდენიმე სიტყვა ეწერა. ჯერ გაუჭირდა გარჩევა, მერე კი დამშვიდდა და მკაფიოდ გაარჩია შოკოლადის ფილის გარსაცმელ ქალაქზე, თავისუფალ ადგილებში ჩაწერილი სიტყვები: „ნახვამდის, დიდი მადლობა ყველაფრისათვის. ვწუხვარ, რომ ასე უცნაურად და მოულოდნელად დავშორდით. იმედი მაქვს, კიდევ შევხვდებით. გკოცნი. მარინა“. იქვე ტელეფონის ნომერიც იყო მიწერილი. სანომრე ციფრები განსაკუთრებული გულმოდგინებით იყო გამოკვეთილი. ჩანდა, რომ ბურთულიანი კალამი რამდენჯერმე იყო შემოტარებული.

სიხარულისგან „მეშვიდე ცას“ ეწია ნიკო. „ჯერ არაფერი დაკარგულა“ – ფიქრობდა გულში. „უფრო მეტიც, ყველაფერი ახლა იწყება“ – გაუელვა თავში, მერე ენერგიულად შეტრიალდა, ბავშვივით აიტაცა ლურჯფორმიანი გოგონა და დაუკოცნა ხელები, დაუკოცნა ის თითები, რომლებმაც ასეთი სიხარული არგუნეს.

დიდი დარბაზიდან გარეთ გამოსულმა ღრმად ჩაისუნთქა დილის

ჰაერი, გარემოს არწივივით გადაავლო თვალი, თამაზის ეძებდა მზერით. ის კი არ ჩანდა.

ნიკომ გაზირებული წყლით დაიოკა წყურვილი და გაზეთების ჯიხურს მიადგა. გამყიდველს საწერი ქალაქის ერთი ფურცელი გამოართვა და ოთხად გაყო, ოთხივეზე ტელეფონის ერთიდაიგივე ნომერი ჩაწერა და სხვადასხვა ჯიხურში შეინახა. გაიფიქრა: „თამაზის მანქანაშიც სადმე მივაწერ და ზეპირადაც დავიმახსოვრებო“. მერე ისევ აეროპორტის წინამოდანზე გავიდა და ავტოსადგომზე მანქანები შეათვალიერა. სასურველი „ჟიგული“ არ ჩანდა. მოპირდაპირე მხარეს გადავიდა და ხის ჩრდილში ჩამოჯდა ისე, რომ ქალაქიდან შემოსული ტრანსპორტისთვის ეღვენებინა თვალები. ფიქრმა გაიტაცა, საათს დახედა. ათი დაწყებულიყო. „ასე, ორ საათზე რომ დავრეკო, უკვე სახლში იქნება. ვიცოდე მაინც, გაეხარდება თუ არა ჩემი ხმის გაგონება. ჯერ ალბათ ვერ მიცნობს, მას ხომ ტელეფონში ჩემი ხმა არ მოუსმენია; მერე კი ალბათ გაიხარებს. რას მეტყვის, ან მე რა უნდა ვუთხრა? ალბათ ვეტყვი, დიასაც ვეტყვი, რომ მალე ჩამოვალ-მეთქი შენთან, გამაცნობ შენიანებს, შევეცდები შენს მშობლებს თავი მოვაწონო, მერე მათ, და რაღა თქმა უნდა შენც, საქართველოში მოგიწვევთ, დედაჩემსაც გავახარებ. ჩვენში ცხარე საჭმელები იციან და ბევრ ღვინოს სვამენ. ბუნება ძალიან ლამაზი გვაქვს და ადამიანებიც ლამაზები არიან, როგორც გარეგნულად, ისე სულიერად. ჩემი სამშობლო უძველესი ქვეყანაა და ჩვენც ამით ვამაყობთ“.

ვიღაცამ შეანჯღრია და ფიქრებიდან გამოერკვა. თავზე ერთიანად მოთხუნული თამაზი ედგა, ცხვირზეც კი მური ჰქონდა მოცხებული.

– გამოფხიზლდი, რომეო; კარგ განწყობილებას გამჩნევ, გეტყობა ჩამოუსწარი – მიმართა თამაზიმ.

– ვერა, ვერ ჩამოუსწარი, გამასწრო, გზაში ყველაფერს მოგიყვები, ახლა კი, წადი პირი დაიბანე და თავი წესრიგში მოიყვანე, – შეაგება ნიკომ, თვითონ კი იქვემდგომ მანქანისკენ გასწია.

სოჩაში შევიდნენ თუ არა, ნიკომ მთავარ ფოსტა-ტელეგრაფში გადაწყვიტა შეველა.

– ვერ გამიგია, სად აპირებ დარეკვას, თვითმფრინავის ტელეფონია ეგ, თუ ბინის? ის ხომ ჰაერში იქნება ჯერაც. სახლში წავიდეთ, ბიჭები გველოდებიან, ცოტა დავისვენოთ კიდევ და მერე როგორც გენებოს, – ოდნავი გაღიზიანებით უთხრა თამაზიმ.

ბიჭები მართლაც ელოდნენ და ცნობისმოყვარეობით შესცქეროდნენ ოთახში შემოსულებს. ყველამ გაიხარა, როდესაც გაიგეს ახალი სასიამოვნო ამბავი. „როგორც იქნა ნავსი გატყდაო“ – ფიქრობდნენ გულში და ნიკოს გატაცებას უკრანელი ქალიშვილით მიესალმებოდნენ. „ადრე თუ გიან ასე უნდა მომხდარიყო“ და ნიკოს გვერდში ამოდგომას ჰპირდებოდნენ. ნიკო კი ადგილს ვერ პოულობდა, ოთახში ბოლთას სცემდა და ერთთავად საათზე იყურებოდა. მერე მოწყვეტით თქვა:

– წავალ, ზღვაზე გავივლ-გამოვივლი და შემდეგ ფოსტაში ვიქნები. ენერგიულად გაიხურა კარი და რამდენიმე ნახტომით გასცდა კოპწია ეზოს.

თავისდაუნებურად პლაჟის იმ უბანზე აღმოჩნდა, სადაც პირველად შეხვდა მარინას. მონახა ის ადგილი, საიდანაც მოჯადოებული შესცქეროდა მის ცურვას და გაუხდელად ჩამოჯდა ქვიშაზე. ჩაშტერებული გაჰყურებდა ოდნავ მშფოთვარე ზღვას და მობანავეებს.

მერე ყველა სადღაც გაქრა; მხოლოდ ერთიღა მოჩანდა ნაპირიდან საკმაო მოშორებით, რომელიც ნიკოსკენ მოცურავდა და ხელს უქნევდა. ახლა უკვე იცოდა, რომ ეს მოცურავე მარინა იყო.

პატარა ბიჭებმა გადაურბინეს გამოთილ ფეხებზე, სახეზე წყლის წვეთები შეასხურეს და ყიჟინით გაეცალნენ იქაურობას. ნიკო გამოერკვა ღრმა ოცნებიდან, წამოდგა, შარვალი ჩამოიბერტყა და ქალაქისკენ გაემართა. საათზე დაიხედა – იცოდა, რომ ჯერ კიდევ ადრე იყო, მაგრამ გული ფოსტისკენ მიუწევდა და მისი შეჩერება შეუძლებელი იყო.

შეუკვეთა ტელეფონის საჭირო ნომერი და იქვე რბილ სავარ-
ძელზე ჩამოვდა. დარბაზში მყოფნი თავის რიგსა და გამოძახებას
ელოდნენ. ელოდა ნიკოც.

დახურულ სატელეფონო ჯიხურებიდან შიგადაშიგ გარკვევით
მოისმოდა მრავალ ენაზე მოლაპარაკეთა ცალკეული სიტყვები.
ზოგი მშობლებთან საუბრობდა, ზოგიც ნაცნობ-მეგობრებთან. ერთ
სათვალთან კაცს კი ქაღალდები გაეშალა და საქმიანი კამათი
გაება თავის კოლეგასთან.

ნიკოს მოუსვენრობა ემჩნეოდა. წამოდგა და დარბაზის კუთხეში
მდგარ მაგიდასთან მივიდა. ჟურნალ-გაზეთებს თვალი გადაავლო,
რომელიღაც ნომერი შეიძინა და გამობრუნდა. სავარძელში უკვე
ჩამჯდარიყო ვიღაც შუახნის ქალი. ნიკო იქვე კედელს მიეყუდა,
გაზეთი გაშალა და კითხვას შეუდგა. კითხულობდა კი, მაგრამ
აზრი ვერ გამოჰქონდა. რომ გეკითხათ, რა წაიკითხეო, ალბათ
ვერც გიპასუხებდათ. მთელი გულისყური და გონება სატელეფონო
ჯიხურებისკენ ჰქონდა მიჰყრობილი. ყოველ წამს ელოდა ინფორ-
მატორის გამოძახებას და წამდაუწუმ ქვითარს დასცქეროდა, ნომერს
იმანსოვრებდა.

როგორც იქნა გამოუძახეს. გიჟივით შევარდა მეხუთე კაბინაში.

– ალო! ალო! ენერგიულად ჩასძახა ყურმილში, მაგრამ საპასუ-
ხოდ არაფერი გაუგონია, როცა ერთხელ კიდევ ჩასძახა, მოესმა
მშვიდი ხმა:

– ახალგაზრდავ, მოითმინეთ ცოტა, ახლავე ავკრეფ ნომერს.
ნიკოს გარკვევით ესმოდა გაბმული სიგნალის ხმა, მაგრამ ყურმილს
არავინ იღებდა. კარგა ხანს გაგრძელდა ასე, მერე ისევ ის მშვიდი
ხმა მოესმა:

– თქვენი ნომერი არ პასუხობს.

გულდამძიმებული მივიდა დაკვეთების მაგიდასთან.

– ერთი-ორი საათის შემდეგ მობრძანდით და შევეცდებით
დაგაკავშიროთ, – უთხრეს ნიკოს. გარეთ გავიდა და ჩრდილიანი

ხეივანის გავლით ზღვისკენ გაემართა. მოსვენებას არ აძლევდა
მარინაზე ფიქრი: „ალბათ დედამისი და მარინა ჯერ არ დაბრუნე-
ბულან სახლში, ან შეიძლება ნაცნობები მოინახულეს, ან მაღაზიებში
გაიარესო“ – იმშვიდებდა თავს. წინ მეგობრები შემოხვდნენ. თამაზიმ
ღვეზელებით სავსე პარკი გაუწოდა:

– აჰა, ამოიღე, სანამ ცხელია. შენთან მოვიდით, რა ქენი,
ელაპარაკე? – მიაყარა ნიკოს.

– ვერა, ვერ ველაპარაკე, – რალაცნაირი კაემანით უპასუხა
ნიკომ და თვალი შეავლო თამაზის გვერდით მდგომ აშხვართულ
ქალიშვილს, მკერდი რომ ამოვარდნაზე ჰქონდა წნელივით შემოგრე-
ხილ ვიწრო აზლულში.

– ალბათ ჯერ არ მისულან სახლში. საღამომდე ვერ უნდა
მოითმინო? რა ყურები ჩამოგიყრია? – ჩაერია საუბარში გოგი.

– წავალ, ერთს გავიჭყუმალავებ და მერე ისევ ფოსტაში
ვიქნები, – უთხრა ბიჭებს ნიკომ და სწრაფად წავიდა პლაჟისკენ.

ბიჭებმა ერთმანეთს გადახედეს: „სერიოზულადაა საქმე, ნამდვი-
ლად შეყვარებულია, უნდა დავეხმაროთო“.

ერთი საათი იქნებოდა გასული, როცა ნიკო ისევ აიტუზა
დაკვეთების მაგიდასთან. არც ამჯერად იღებდა ვინმე ყურმილს.
ზარი კი გულმოდგინედ და რითმულად რეკდა. საღამოსაც იგივე
განმეორდა. ფოსტის თანამშრომლები თავის თანაგრძნობას გამო-
ხატავდნენ.

„რალაც სხვა ამბავია“, – ფიქრობდნენ ბიჭები, ან დაზიანებულია
ტელეფონი ან მოგონილი ნომერიაო.

ნიკოს ეჭვი ღრღნიდა: „ნუთუ გამათამაშა და პატარა ბავშვივით
გამაცურა? არა, ვერ დავიჯერებ“ – იქვე პასუხობდა თავის თავს.
„ის ამას არ იკადრებს“ – ეძებდა გამოსავალს ნიკო და თვალწინ
მარინას ნდობით აღსავსე, მომღიმარი თვალები ედგა.

მთელი ღამე ბორგავდა და ვერ იძინებდა. არც ბიჭებს ეკარე-
ბოდათ ძილი. საქმე მართლაც სერიოზულად იყო, რალაც გამოსავალი

უნდა მოენახათ.

დილაადრიან ერთად წავიდნენ ფოსტაში. შეკვეთა მისცეს და დაელოდნენ. კვლავ უშედეგოდ.

ასე გაგრძელდა რამდენიმე დღეს. ნიკო ძლიერ გამოიცვალა, თავის თავს აღარ ჰგავდა. ამასობაში აგვისტოს თვეც მიიწურა და ბიჭები სახლში დაბრუნდნენ. ლექციები კარზე იყო მომდგარი.

გაიხარა ნიკოს დედამ.

– შენ შემოგველოს ჩემი თავი, შვილო, როგორ გაშავებულხარ და თითქოს სიმალლეშიც მომატებული გაქვს, ეს კია, რომ ცოტა გამხდარი და ნაღვლიანი მეჩვენები, ხომ არ შეგიყვარდა ვინმე? ნიკომ გაიღიმა და პირდაპირ დასმულ კითხვაზე პასუხის გაცემისაგან თავი შეიკავა. ორი დღე გაატარა სახლში და თბილისში წასასვლელად დაიწყო მზადება. გაცილებისას თვალვინაობა დედამ უთხრა:

– შვილო, ვგრძნობ, რომ რაღაცას მიმაღავ. მითხარი ყველაფერი, გულზე მოგეშვება და იქნებ სასარგებლოც გირჩიო რამე. ნიკომ დედა გადაკოცნა;

– საახალწლოდ რომ ჩამოვალ, მაშინ გეტყვი ყველაფერს, აბა კარგად იყავი, თავს გაუფრთხილდი, თქვა ეს და მოხერხებულად შეახტა უკვე დაძრულ მატარებელს.

უნივერსიტეტის კორპუსებსა და ეზოში პირველი სექტემბრისათვის დამახასიათებელი ჟრიაბული იდგა. დიდი ხნის უნახავი სტუდენტები კოცნა-კოცნით ხვდებოდნენ ერთმანეთს.

სალექციო განწყობილება ნელინელ იკიდებდა ფეხს და ყველაფერი თავის ადგილზე დგებოდა. მხოლოდ ნიკო ვერ პოულობდა თავის ადგილს. მოუთმენლად ელოდა ლექციების დამთავრებას, რათა ფოსტაში გაქცეულიყო, მაგრამ ყოველთვის იმედგაცრუებული ბრუნდებოდა სტუდენტალაქში. ყურმილს კიევში არავინ იღებდა.

ნიკოს საბოლოოდ გადაეწურა იმედი. „არ მეგონა თუ ასე მომატყუებდაო“ – ფიქრობდა გულში და თავის ბავშვურ გულუბრყვი-

ლობას დასცინოდა. „როგორ პატარა ბავშვივით გამაბრეყვა, ეს რა მიყო, ამხანაგების მასხარადასაგლები გამხდაო“, მაგრამ იმ წამსვე თვალწინ უდგებოდა მარინას ნათელი და მომღიმარი სახე, სითბოთი და ნდობით სავსე ცისფერი თვალები და გულისწყრომაც სადღაც ქრებოდა. კვლავ იმედის ნაპერწკალი გამობრწყინდებოდა ხოლმე დაბინდულ ჰორიზონტზე. ერთხელ ისიც კი გაიფიქრა: „მომავალ აგვისტოს თვეში ისევ იმ პლაჟზე გავატარებ არდადეგებს და თუ აინტერესებს ჩემი ნახვა, ჩამოვა და მაშინ ხომ ვნახავო“, მერე უკმაყოფილოდ გააქნია თავი და თავისთვის ჩაილაპარაკა: „ეს რა პრიმიტიული აზრები მომდისო თავში“ და მტკიცედ გადაწყვიტა, საახალწლოდ წასულიყო კიევში და მოექებნა მარინა. ოდნავ დამშვიდდა, ფოსტაში სირბილსაც გაანება თავი და მისთვის დამახასიათებელი სიბეჯითით ჩაეფლო სწავლის პროცესში. დრომ შეუმჩნევლად გაიარა და ახალი წელიც მოახლოვდა.

„ერთხელაც ვცდი და დავრეკავო“ – ფიქრობდა ფოსტისკენ მიმავალი ნიკო და ხტუნვა-ხტუნვით, ოსტატურად უვლიდა გვერდს თოვლჭყაპიან გუბებს. ვიღაც გამვლელს შეეჯახა, ილლიდან წიგნი ჩამოუცურდა და გუბეში მოაღინა ტყაპანი. „ჯვანდაბას შენი თავი“ – გაიფიქრა ნიკომ, წიგნისთვის ყურადღება აღარ მიუქცევია და მძლავრად შეალო ფოსტის მასიური ხის კარები.

თბილი ჰაერის ნაკადი შემოასკდა სახეში. ოდნავ ჩამობნელებულ დარბაზში ხალხი ირეოდა და ფუსფუსებდა. მტკიცე ნაბიჯებით მიუახლოვდა დაკვეთების მაგიდას.

ფოსტისკენ რომ მოდიოდა, თითქოს მშვიდად იყო, ახლა კი ისევ ნერვიულობამ შეიპყრო, თითებით სრესდა ქვითარს და დარბაზის სიღრმეში იცქირებოდა ჩამტერებით.

ლამის ამოუვარდა გული საგულედან, როდესაც კიევში ყურმილი აიღეს და გამოეპასუხნენ. მუხლები უკანკალებდა და თითქოს ენა ჩაუვარდაო, ვერ ახერხებდა ხმის ამოღებას.

– ალო, გისმენთ, ვინ ბრძანდებით? – გაისმა ქალის ხმა.

როგორც იქნა გონს მოეგო ნიკო, ერთ მოილოკა გამშრალი ტუჩები და გაბზარული ხმით დაიწყო:

– მარინა, გამარჯობა, მე ნიკო ვარ...

– მაპატიეთ, მაგრამ მე მარინას დედა ვარ, თქვენ ვინ ბრძანდებით, ან რა გნებავთ? – მოესმა ნიკოს მშვიდი და დახვეწილი, თუმცა ნაღველგარეული ხმა.

– მე ნიკო ვარ, მარინას სთხოვეთ, თუ შეიძლება, ჩვენ სოჩაში გავიცანით ერთმანეთი, იცით... ჩვენ... მე უნივერსიტეტში ვსწავლობ. უკვე ოთხი თვეა ვრეკავ და აი, როგორც იქნა დაგიკავშირდით. მე ნიკო მქვია, შეიძლება ჩემს შესახებ გითხრათ რამე, მე კარგი მეგობრები მყავს, ჩვენ გამოვაცილეთ აეროპორტში, მარინამ ტელეფონის ნომერი დამიტოვა. სად არის? თუ სახლშია იქნებ სთხოვოთ, დამელაპარაკოს, ჩამოსვლას ვაპირებ და მინდოდა. . . აჩქარებით და ნაწყვეტ-ნაწყვეტ ლაპარაკობდა ნიკო, თან იმის შიში ჰქონდა, რომ კავშირი არ გაწყვეტილიყო. ოღნავ სული მოითქვა და სმენა დაძაბა.

მე დედა ვარ მარინასი, – მოესმა ყურმილში. სახლში რამდენიმე თვეა არ ვყოფილვარ, ძმასთან ვცხოვრობდი. ეჰ, ჩემო კარგო ნიკო, ცუდად გამოგიცილებიათ ჩემი მარინა, თვითმფრინავი აფეთქდა და დაიწვა, მარინა აღარ არის. ძალიან ვწუხვარ, მაგრამ ვერაფრით განუგებებთ.

ბოლო სიტყვები ვეღარც კი აღიქვა ნიკომ. მუხლებში ძალა წაერთვა, ყურმილი ხელიდან გაუვარდა და სადენით ჩამოეკიდა. რაღაც ხმები აღწევდა მის სმენამდე, ქალის მშვიდი და მოზომილი ხმაც მოისმოდა იქვე ახლოდან, მაგრამ ნიკოს აღარაფერი არ ესმოდა, გონება აერია და დაებინდა, ყურებში რაღაც შხუოდა შეუწყვეტლივ. მის გარშემო ყველაფერს აზრი დაჰკარგოდა. სადღაც, შორს იცქირებოდა და ვერაფერს კი არჩევდა. სადენზე ჩამოკონწიალებული ყურმილიდან ახლა უკვე გულისგამაწვრილებელი ტუტუნის მოისმოდა.

რამდენიმე დღე დასჭირდა ნიკოს, რომ ცოტა დამშვიდებულიყო. გონებაში ცდილობდა მიახლოებით მაინც წარმოედგინა თუ რა უბედურება დატრიალდა ცაში, ადლერსა და კიევს შორის, იმ ავადმოსაგონარ დღეს. მეგობრები შეძლებისდაგვარად ამშვიდებდნენ და თანაუგრძნობდნენ. ისედაც სიტყვაძუნწი ნიკო ახლა სულ დადუმდა და ჩაიქუფრა. დღეები ისე გადიოდა, რომ ერთ სიტყვას არ იტყოდა და ერთთავად ჩაფიქრებული და ნაღვლიანი, თავის უიღბლობაზე ბრაზდებოდა.

აი, ახლაც სტუდენტობაში, თავის საწოლზე ჩამომჯდარა და თავი ხელებში ჩაუმაღავს. ფიქრმა გაიტაცა. გაიხსენა მარინას დედასთან შეწყვეტილი საუბარი და სირცხვილმა შეაწუხა: „ეს როგორ მომივიდა, რომ ვერც მივუსამძიმრე და ვერც ვერაფრით ვანუგეშე. სახელი მაინც მეკითხა, ან გამოვმშვიდობებოდი მაინც, ან რაღაც სხვა მომეფიქრებინა; ვერ მოვიქეცი კარგად, საუბარი მაინც დამემთავრებინა, რას იფიქრებს ჩემზე...“ ფიქრი ბურღივით უხვრიტავდა ტვინს და მოსვენებას არ აძლევდა. მერე გადაწყვიტა კიევში დაერეკა და ფოსტისკენ გასწია.

დიდხნის ლოდინი არ დასჭირდა. ქალბატონის ხმაში კვლავ დიდი ნაღველი ჟღერდა. ნიკოს ეს არც გაჰკვირვებია. რამდენადაც შეეძლო ანუგეშა დამწუხრებული უცნობი ქალი, ბოდიშიც მოუხადა წინა საუბრის დროს გამოჩენილი უტაქტობისათვის და ნებართვა ითხოვა სახლში სწვეოდა და გასცნობოდა. ისიც დაამატა: „მე მარინას არასოდეს დავივიწყებო“.

მარინას დედამ მაღლობა უთხრა თანაგრძნობისათვის და სთხოვა, რომ, თუკი საახალწლოდ კიევში ჩავიდოდა, აუცილებლად მისულიყო მასთან სახლში.

ოცდათერთმეტ დეკემბერს თვითმფრინავი მოხერხებულად დაეშვა „ბორისპოლის“ აეროდრომზე და გაშმაგებული გასრიალდა დასაჯდომ ბილიკზე. აქედანვე დაურეკა ნიკომ მარინას დედას და მისამართი დააზუსტა. ქალბატონი გაახარა ნიკოს ხმის გაგონებამ:

პირდაპირ ჩემთან მოდით, სასტუმროს ძეგნა არ დაიწყოთ, გელოდებით, – მოესმა ნიკოს ყურმილში.

ტაქსის მძღოლი ზომაზე მეტად სიტყვაუხვი აღმოჩნდა. ხან ამინდზე ილაპარაკა, ხან კიევის ღირსშესანიშნაობებზე და ისტორიულ თუ კულტურულ ძეგლებზე, თბილისელ ფეხბურთელებზეც სცადა სიტყვის ჩამოგდება, მაგრამ მალე გაირკვა, რომ მსმენელი არ ჰყავდა და დადუმდა. „მოვედითო“ – ესლა თქვა ბოლოს და მანქანა უკრაინული ორნამენტებით შემკობილ მრავალსართულიანი სახლის წინ გააჩერა. ნიკომ მადლობა მოუხადა მძღოლს, დასწვდა ორ მოზრდილ ჩანთას და ცნობისმოყვარეობით ააყოლა თვალი ცისკენ ატყორცნილ სართულებს.

ტკაცანითა და ძაგძაგით შეჩერდა ლიფტი მეცხრე სართულზე. ნიკომ ჩანთები ძირს დააწყო და გაუბედავად აიტუხა ოცდამეხუთე ბინის კარებთან. ზარის დარეკვას ვერ ბედავდა. ღრმად ჩაისუნთქა, ჯიბიდან ხელი ამოიღო, თმებზე გადაისვა და პალტოს საყელო შეისწორა. მერე ფეხსაცმელებზე დაიხედა და გაიფიქრა: „ცოტას კიდევ დავიცდი, თოვლი ჩამომადნესო“. ვერა და ვერ დაწყნარდა. აშკარად ესმოდა საკუთარი გულის ბაგა-ბუგის ხმა. ოცნებამ გაიტაცა: „იქნებ მოხდეს სასწაული, იქნებ რაიმე გაუგებრობაა, იქნებ მარინა ცოცხალია და ახლა გულისფანცქალით მელოდება თუ როდის შევალე კარებს, იქნებ ჩემი ნახვა არ უნდა და ყველაფერი მოგონილი და შეთითხნილია, იქნებ...“

მალე გამოერკვა ფიქრებიდან. ლიფტიდან გამოსულმა მამაკაცმა პალტო შეიბერტყა, სველი ქუდი დაიქნია, ფეხები აუსვ-დაუსვა კარის წინ დაგდებულ ქეჩას და მოპირდაპირე კარზე ზარის ღილაკს დააჭირა თითი. ბინაში შესულმა აღმაცერად შეათვალიერა ნიკო და კარები ჩაკეტა. ნიკოს მოეჩვენა, რომ ის კაცი ჯერ კიდევ უცქეროდა დერმატინგადაკრულ კარებში ჩაყოლებული „თვალიდან“. უსიამოვნოდ შეიშმუშნა. მერე, როგორც იქნა დარეკა. გაისმა გუგულის მსგავსი ხმა. ჩამოვარდა სიჩუმე. სადღაც ლიფტმა გაიტყაცუნა.

ბავშვებმა ჩაიქროლეს საფეხურებზე ხტუნვა-ხტუნვით და მათთვის ჩვეული ცნობისმოყვარეობით შეათვალიერეს უცნობი მამაკაცი.

– მოვდივარ, მოვდივარ, – გაისმა კარის იქიდან და მოეჩვენა ნიკოს, რომ მარინა მოიჩქაროდა კარების გასაღებად, რადგან ხმა მართლაც რომ საოცრად ჰგავდა მარინას ხმას.

გასაღების ჩხაკუნის ხმა და გულის ამოვარდნა საგულელად ერთი იყო. გაჩუმებულები შესცქეროდნენ ერთმანეთს. ნიკოს წინ იდგა და მომხიბლავად უღიმოდა თმაშეთეთრებული, გამხდარი აღნაგობის სიმპათიური ქალბატონი, შუბლზე და ტუჩებთან ჟამთა სვლისაგან დატოვებული ნაკვალევებით.

– თქვენ ნიკო ხართ, ხომ შვილო, შემობრძანდით, – თქვა თხოვნის კილოთი ქალბატონმა და ნიკოს, სადღაც ახლოდან კვლავ მოესმა მარინას ხმა. თვალებისა და ხმის ასეთი მსგავსება მართლაც საოცრება გახლდათ. ნიკომ აიტაცა ჩანთები და რატომღაც ფეხის-წვერებზე შემდგარმა გააიარა მოპრიალებულ პარკეტზე. ხმის ამოღებას ვერ ახერხებდა, დაბნეული გამომეტყველებით შეჩერდა შუა ოთახში და თვითონაც არ იცოდა რას ელოდებოდა.

სიჩუმე დიასახლისმა დაარღვია:

– გაიხადეთ პალტო, და თავი ისე იგრძენით, როგორც საკუთარ სახლში; არ ვიცი რატომ, მაგრამ გამოგიტყდებით, რომ მოუთმენლად გელოდით, მაინტერესებდა, როგორი ხართ, – თქვა მან ღიმილით, ნიკოს წინ ჩამოჯდა ნახევრადრბილ სკამზე და თვალებში ჩახედა დამუნჯებულ სტუმარს.

– ეჰ, ჩემო ნიკო, ორივენი უიღბლონი ვყოფილვართ. საბრალო ჩემი მარინა, ის ვეღარ გაიხარებს ამ ქვეყანაზე, შენ კი წინ გაქვს მთელი ცხოვრება; იმედი მაქვს ღირსეული სიცოცხლით იცხოვრებ, მას კი აღარაფერი ეშველება, – ლაპარაკობდა მარინას დედა დაბალი ხმით და ოდნავ აკანკალებული თითებით ასწორებდა მაგიდაზე გადაფარებულ, ამოქარგულ სუფრას. ნიკო კი კვლავ ჩუმად იჯდა. ყელში ბოღმის ბურთი გასჩხეროდა და თვალებში

ცრემლი მოსწოლოდა. მერე ძალა მოიკრიბა, ნუგეშის მსგავსი რაღაც ჩაიბურტყუნა და ინსტინქტურად ჯიბეები მოიხსრიკა, თითქოს რაღაცას ეძებსო. იპოვა და ამოიღო შოკოლადის გარსაცმელი ქაღალდის ნაგლეჯი.

– აი, ეს წერილი დამიტოვა ადლერის აეროპორტში, – თქვა ნიკომ და ოდნავ გაცრეცილი ქაღალდი გაუწოდა მარინას დედას.

კარგა ხანს ჩუმად იყვნენ ორივენი. მარინას დედამ გულში ჩაიკრა ერთადერთი ბელუკულმართი ქალიშვილის წერილი და თავი ველარ შეიკავა. სიმწრის ორი წვეთი მოსწყდა მის ნაღველით სავსე თვალებს და გაუჩინარდა საშინაო ხალათის კალთაში.

ნიკომ სთხოვა, საოჯახო სურათების ალბომი დამათვალიერებინეთ, მაინტერესებს როგორი იყო მარინა ბავშვობაშიო.

– ჯერ ვისადილოთ, ნამგზავრი ხართ და არ გაწყენთ, – მოეფერა მასპინძელი და სამზარეულოსაკენ გაემართა. ნიკომაც ისარგებლა შემთხვევით და თავისი ჩანთები გახსნა. ლამაზად გაწყობილი მაგიდა დაამშვენა „ქინძმარაულმა“, ცივად მოხარშულმა ფეხებაფშეკილმა დედალმა, შოთის პურებმა, ჩურჩხელამ და ოდნავ შეჩამიჩებულმა ყურძენმა.

სამეფო და სადედოფლო ღვინომ მადაც გაუხსნა სტუმარ-მასპინძელს და ლაპარაკის სადერღელიც აუშალა. საკმაოდ ენაწყლიანი და ენატკბილი მოსაუბრე აღმოჩნდა მარინას დედა. იგი ყვებოდა მარინას ბავშვობის, სკოლაში წასვლისა და მისი დამთავრების შესახებ. განსაკუთრებული გულისტკივილით იხსენებდა ომის წლებს, როცა ყველას და მათ ოჯახსაც ძალიან უჭირდა. ოჯახს თავს დაატყდა დიდი უბედურება, როცა ფრონტიდან მიიღეს ცნობა ოჯახის უფროსის, მარინას მამის დაღუპვის შესახებ. მარინა მაშინ ოთხი წლის იყო.

– აი, აქ, მარინა ორი წლისაა; ეს მამამისია, ჯერ კიდევ სულ ახალგაზრდა. ეს სურათი კი ფრონტზე წასვლის წინ გადავიღეთ ეზოში; ეს ჩემი მეუღლის პირველი ფოტოა ფრონტიდან გამოგზავ-

ნილი... – ფურცლავდა მარინას დედა საოჯახო ალბომს და სურათების მიხედვით ეცვლებოდათ განწყობილებაც.

– ტყუილად არ აქებენ ქართულ ღვინოს, მართლაც ღიძებუღია, – მოეწონა დიასახლისს სტუმრის მიერ მორთმეული სასმელი.

ღიძინის ნაცნობეზით საუბრობდა სტუმარ-მასპინძელი. კიევური ძეხვი და მარინას დედის მიერ მომზადებული „პილმენები“ შეაქო ნიკომ; არც მარინას დედა დარჩა ვალში. გაიხსენა ფრონტიდან გამოგზავნილი ერთი წერილი, რომელშიც მეუღლე, რაღაც უცნაურ და გემრიელ „ხილზე“ ლაპარაკობდა.

„ვერი გუდ ბოი“

– მას ქართველები ჩურჩხელას უწოდებენ. აი, ახლა კი ვიცი, რაც ყოფილა, – კმაყოფილებით აღნიშნა დიასახლისმა. ნიკოს დედის მიერ მომზადებულმა „საცივმა“ ხომ წარმოუდგენელი ალტაცება გამოიწვია მასში.

– მოდი, შვილო, ახლა ომში დაღუპულები გავიხსენოთ, – თქვა მასპინძელმა, ღრმად ამოისუნთქა და შევსებულ ჭიქას ნახად შეახო თავისი ოდნავ შებერებული, მაგრამ ჯერ კიდევ ნატიფი თითები.

– მეუღლისაგან ბევრი სურათი გვაქვს მიღებული, თანამებრძოლებთან ერთად გადაღებული. ვინ იცის, რამდენი ვერ გადაურჩა იმ ჯოჯოხეთს და რამდენი ვერ დაუბრუნდა თავის ოჯახს. ცოცხლები ვადღერძმელოთ და დაღუპულები გავიხსენოთ, – წარმოთქვა მასპინძელმა და თითქოს თავიდან უნდა მოეცილებინა მძიმე მოგონებები, ერთი მოსმით გამოცალა ბროლის მაღალი სასმისი. ნიკოსაც უნდოდა თავის მამაზე ეთქვა ორიოდ სიტყვა, მაგრამ თავი შეიკავა და მღუამრედ გამოცალა ჭიქა.

– გავალ, ყავას მოვამზადებ, – თქვა დიასახლისმა და მოხდენილი სიარულით გაემართა სამზარეულოსაკენ. მისმა სიარულმა ისევ მარინა გაახსენა ნიკოს და კაემანიც მოეძალა.

სამზარეულოდან ჯერ ჭურჭლის რაკა-რუკის ხმა მოისმა, შემდეგ კი ჩაიდანის სტვენისა.

ნიკო ალბომის ფურცვლას განაგრძობდა და მარინას ასაკის მატებასთან ერთად მიჰყვებოდა სურათებში გარდასახულ ჟამთა სვლას. მარინა თანდათან „იზრდებოდა“. მატულობდა მარინას მამის მკერდზე ორდენებისა და მედლების რაოდენობაც.

ალბომის ნახევარიც კი არ ექნებოდა ჯერ გადაფურცლული, რომ მოულოდნელად რაღაც უცნაურმა ძალამ შეაჯანჯღარა, ჩასწვდა გონების კუნჭულებში და ადვილზე გააშეშა.

სურათიდან ლეიტენანტის ფორმაში გამოწყობილი ნიკოს მამა იცქირებოდა. მას მარინას მამისთვის გადაეხვია ხელი და ამაყად იდგა თანამებრძოლთა შორის.

სტუდენტთა ჯგუფმა გადაწყვიტა, უახლოეს კვირადღეს, ფეხით წასულიყო მცხეთაში და დაეთვალიერებინა ქართული არქიტექტურის მშვენიერება – „სვეტიცხოველი“, რის შემდეგაც მონასტლებდნენ „ჯვრის“ მონასტერსაც.

მოილაპარაკეს, რომ დილით ადრე შეიკრიბებოდნენ რკინიგზის სადგურის მოედანზე და იქიდან გაუყვებოდნენ გზას.

ოცამდე სტუდენტი შეიკრიბა სპორტულ ფორმაში გამოწყობილი. თითქმის ყველას რაღაც შეფუთული ეჭირა ხელში, როგორც ეს ექსკურსიების დროს ხდება ხოლმე. მოულოდნელად, გოგონებმა უარი განაცხადეს ფეხით წასვლაზე – ვერ შევძლებთო და გადაწყვიტეს ესარგებლათ საგარეუბნო მატარებლით.

ერთ ვაგონში მოიყარეს თავი და ჟივილ-ხივილით გააყრუეს იქაურობა. ზოგმა სიმღერა წამოიწყო, საიდანღაც გაჩნდა გიტარაც. ერთნი კარტის თამაშში ჩაერთვნენ, სხვანი კი ფანჯრებიდან გაჰყურებდნენ თბილისის შემოგარენს. ისტორიული მასალებიც გაიხსენეს მცხეთის შესახებ და არც „დიდოსტატის მარჯვენა“ დაავიწყდათ. ასე გართობ-გართობით და ამაღლებული სულიერი განწყობით მიაღწენ მცხეთის ბაქანს და მხიარული გადაძახილებით აახშიანეს სადგური. მერე ერთად შეჯგუფდნენ და გაემართნენ „სვეტიცხოველისაკენ“.

ჯგუფმა, თავის ხელმძღვანელად, შეარჩია სპორტული აღნაგობის, ისტორიაზე და საქართველოს მიწა-წყალზე უზომოდ შეყვარებული, ბორჯომელი ახალგაზრდა, ტურიზმის დიდი მოტრფიალე გივი მაისურაძე. მანაც, ნახევრადხუმრობით გასცა რამდენიმე მითითება და ყოჩივით წინ გაუძღვა თავის თანაკურსელებს.

„სვეტიცხოველის“ მიდამოებში უამრავი ხალხი ირეოდა. მონასტრის კომპლექსის მიმდებარე ტერიტორიაზე ბევრი ავტობუსი და მსუბუქი მანქანა იდგა. ვის აღარ ნახავდით იქ: სკოლის მოს-

წავლევებს, სტუდენტებს, ფაბრიკა-ქარხნების თუ სხვა დაწესებულებათა შრომითი კოლექტივების წარმომადგენელთა ჯგუფებს. აქა-იქ ჩანდნენ უცხოელი ტურისტებიც, რომლებიც გამოირჩეოდნენ თავიანთი ჩაცმულობით და ქცევის მანერით.

სტუდენტებმა საფუძვლიანად დაათვალიერეს საქართველოს ერთ-ერთი უმშვენიერესი და ისტორიულად უმნიშვნელოვანესი სამონასტრო კომპლექსი, მოისმინეს ექსკურსიამძღოლის საინტერესო საუბარი „სვეტიცხოველის“ ისტორიისა და არქიტექტურის შესახებ, ადგილობრივ ფოტოგრაფთან გადაიღეს სამახსოვრო სურათი და მოგვიანებით კი დაათვალიერეს მამულიშვილის ხელით შექმნილი, მართლაც საოცარი ყვაკვლების სამოთხე.

„ჯვრის“ მონასტრის ნახვის დროც დადგა.

ვისაც ერთხელ მაინც უნახავს ეს უნიკალური არქიტექტურული ძეგლი და მისი მიდამოები, გაახსენდება, რომ მონასტერი აგებულია მაღალი, ციცაბო მთის თავზე. იგი ამაყად გადმოჰყურებს მთლიანად მცხეთის დასახლებას, „სვეტიცხოველს“ და არაგვისა და მტკვრის შეერთების თვალწარმტაც მიკროგარემოს, რომლის შესახებაც შექმნილია მრავალი მხატვრული ნაწარმოები.

„ჯვრის“ მონასტრამდე მიდის სამანქანო გზა, რომელიც მრავალჯერ უხვევს ხან მარცხნივ და ხან მარჯვნივ, თანდათან იკრებს სიმაღლეს და ბოლოს მარცხენა მხარეს მოიტოვებს რა მცირე ზომის ტბას, პირდაპირ მიდის მონასტრის ჭიშკრამდე.

ფეხით მოსიარულეთათვის აღნიშნული გზა საკმაოდ გრძელია, ამიტომ სტუდენტებმა გადაწყვიტეს მოკლე, პირდაპირი და თითქმის ციცაბო ბილიკებით ასულიყვნენ ზედა პლატოზე, რაც უფრო რომანტიულად და მიმზიდველად ესახებოდათ. გვიმ შეარჩია, მისი აზრით, ყველაზე მოკლე და ალბათ ყველაზე უფრო ძნელი გზა, ერთი ღრმად ჩაისუნთქა და შეუყვა აღმართს. უკან კი მატარებლის შემადგენლობასავით გაიჭიმ-გაიკლაკნა ოცკაციანი ჯგუფი.

სვენებ-სვენებით, ნელი, გამოზომილი ნაბიჯებით მიიწევდნენ

სულ მაღლა და მაღლა.

მთის წვერზე, მართლაც რომ ჯვარივით გამოკიდული მონასტერი თავისკენ უხმობდა სტუდენტებს და თითქოს ამხნევებდა კიდეც: „აბა, ნელა, ნუ აჩქარდებით, ცოტაცოტაობით დაძლიეთ მანძილი და მეც ხელგაშლილი აქ დაგხვდებით“. ისინიც ჯიქურ მიიწევდნენ წინ და აზარტით შეპყრობილნი ველარც კი გრძნობდნენ დაღლილობას.

ვიწრო და ციცაბო ბილიკები ქვა-ღორღით იყო მოფენილი, რაც აძნელებდა ზეასვლას; ფეხი უცურდებოდათ და ზოგჯერ ხელითაც ეხებოდნენ ხორკლიან გზას. ხელის მოსაკიდად და ტანის ასაზიდად იყენებდნენ ბილიკების გასწვრივ მოძრავლებულ ეკალ-ბარდების ტოტებს და ასე მიიწევდნენ მიზნისკენ.

მთის შუაწელს ოდნავ იქნებოდნენ აცილებულები, როცა სადღაც ზემოდან შემოესმათ რაღაც შემახილები. სიტყვების გარჩევა ძნელი იყო, მაგრამ ამ შემახილებში აშკარად იგრძნობოდა რაღაც საგანგაშო და გამაფრთხილებელი.

თითქმის ყველამ ერთდროულად აიხედა ზევით, „ჯვრისკენ“ და დაინახეს ადამიანთა ჯგუფი, რომელიც რაღაცას ყვიროდა და ხელს იშვერდა სადღაც ქვემოთ, ჩახრამულ-ჩაღრმავებულ ვიწრო ხეობისკენ. სტუდენტებმა ხელის მიმართულებას გააყოლეს თვალი და დაინახეს, რომ ორასიოდე მეტრის მოშორებით, მთის კალთებს შორის, ბუჩქნარით მოფენილ ჩაფარდნილ ადგილში ვიღაც მოძრაობდა, რაღაცას ყვიროდა და ხელსაც იქნევდა. ცდილობდა ზემოთ ამოსვლას, მაგრამ ფეხს ვერ იკიდებდა და ისევ უკან ხონდებოდა ჩაღრმავებული ადგილისაკენ.

როგორც მოგვიანებით გაირკვა, გაჭირვებაში მყოფი იყო დაახლოებით ორმოცდახუთი წლის ქალბატონი, რომელიც ჩამორჩა თავის ჯგუფს, გაერთო მინდვრის ყვაკვლების კრეფით და მოხვდა ისეთ ადგილში, საიდანაც ვეღარ ახერხებდა თავის დაღწევას. მისი ჯგუფის წევრებმა იგი მხოლოდ მას შემდეგ მოინაკლისეს, როდესაც უკვე ზედა პლატოზე ავიდნენ და ერთმანეთს გადახედეს.

გივიმ ნათლად წარმოიდგინა, თუ რა გასაჭირში იმყოფებოდა იქ, ქვემოთ, ვილაც და მიმართა თავის ჯგუფს:

– თქვენ გააგრძელეთ ასვლა, მე კი ჩავალ და შევეცდები ამოვიყვანო ის გზაბნეული.

ეს თქვა და ფრთხილად, ფორთხვა-ფორთხვით წავიდა უცნობისაკენ.

იქ, ზემოთ შეამჩნიეს გივის გადაადგილება და ომახიანი შეძახილებით ამხნეებდნენ მას. სტუდენტთა ჯგუფი კი ნაბიჯ-ნაბიჯ მიიწევა „ჯვრისკენ“.

უცნობმა ქალბატონმა შეამჩნია მისკენ მიმავალი ახალგაზრდა, ოდნავ დამშვიდდა, ყვირილი შეწყვიტა და ღონემიხდილი იქვე ჩამოჯდა ბუნქთან. ყვავილების შეკვრა გულში ჩაეხუტებინა და სულგანაბული ელოდა მხსნელს.

როგორც იქნა მიაღწია გივიმ გაჭირვებულამდე. მის თვალწინ იჯდა სიფრიფანა აგებულების, საკმაოდ მიმზიდველი იერის, ოდნავ ჭადარაშერეული მომხიბვლელი ქალბატონი, რომელიც ღიმილით შეხვდა გივის და რაღაც მადლობის გამომხატველი სიტყვების კორიანტელი დააყენა. გივი მალე მიხვდა, რომ საქმე ჰქონდა ინგლისელ ტურისტთან. მას თმების ვარცხნილობა ოდნავ ასწეწოდა, ტანისამოსიც აჩაჩულ-დაჩაჩულად გამოიყურებოდა, მუხლისთავებზე და თითებზე გივიმ სისხლის ნაკვალევს შეამჩნია. მას კი გულში ჩაეკრა ყვავილები და მომწუსხველი და იმავე დროს მავედრებელი ღიმილით შესცქეროდა გივის. ტურები უთრთოდა ოდნავ, ალბათ ნერვიული და ფიზიკური დაძაბულობის გამო.

გივიმ გაუწოდა თავისი მძლავრი მარჯვენა და ინგლისურად მიმართა – გამომყვიო. ქალბატონმა გაოცებით შეხვდა მას და მორჩილად დაჰყვა გივის ნებას, მაგრამ იმ ორმოდან ამოსვლა არც თუ ისე იოლი აღმოჩნდა.

როგორც იქნა თავი დააღწიეს იმ ჩავარდნილ ადგილს და აჰყვნენ ვიწრო ციცაბო ბილიკს.

გივის მაგრად ეჭირა ქალბატონის ხელი და ნაბიჯ-ნაბიჯ მიიწეოდნენ ზევით. ინგლისელ ტურისტს მუხლები ეკეცებოდა, ძალა აღარ ყოფნიდა, სულ ჩაჯდომას ცდილობდა და თავისდაუნებურად წინააღმდეგობას უწევდა გივის თავგამოდებულ მცდელობას.

ამასობაში სტუდენტთა ჯგუფმა მიაღწია ზედა პლატოს და შეუერთდა უცხოელ ტურისტთა ჯგუფს.

ახლა ორივე მხარეს ერთი საფიქრალი და ერთი საზრუნავი ჰქონდა – როგორმე სამშვიდობოზე ეხილათ ყვავილების მოყვარული უცხოელი ქალბატონი და შეერთებული ძალებით, ყიჟინითა და გამამხნეებელი შეძახილებით ამხნეებდნენ გივისა და მის შემთხვევით ნაცნობს. გივი კი ოფლში იწურებოდა და ჯიქურ ცდილობდა ფონს გასვლას. თან ერთი არასასიამოვნო ფიქრიც აწუხებდა; ის დრო იყო, როდესაც უცხოელთან ნებისმიერ ურთიერთობას საეჭვო თვალთ უყურებდნენ, უფრო მეტიც – აკრძალულიც კი იყო და სპეცსამსახურის აგენტები ყოველ ფაქტს სახათაბალოდ გაგინდიდნენ.

მაგრამ გივის ახლა ეს არ ადარდებდა. იგი იმით იყო შეწუხებული, რომ ქალბატონი სულ დაძაბუნდა, მოეშვა და ადგილიდან აღარ იძროდა. აღარც ხმას იღებდა და თვალელებს დაუნადვლიანდა. მაშინ გივიმ დაიკაპიწა ხელები, ბუმბულივით აიტაცა ინგლისელი ქალბატონი, მიიხუტა მკერდზე და მძიმე ნაბიჯებით აჰყვა ბილიკს. ზემოდან ტალღებივით გადმოეფინა ალტაცების გამომხატველი ინგლისურ-ქართული ოვაციები.

ქალბატონმა ჯერ ფეხების ქნევა დაიწყო, მერე მკერდზე ხელებით მიაწვა და განთავისუფლება სცადა, მაგრამ მალე მოეშვა, მოღუნდა. მთლიანად მიენდო გივის ბობოქარ მკერდს და თვალელებს რაღაც სიამით მინაბა. ხმა არ ამოუღია მანამ, სანამ ოფლში გაწურულმა გივიმ იგი მისი ჯგუფის ხელმძღვანელს არ ჩააბარა.

შემოეხვივნენ გივის ჩვენი სტუდენტებიც და უცხოელი ტურისტებიც. ეს იყო რაღაცნაირი გამარჯვების დღესასწაული. გივი მორცხვად იდგა და ვერაფრის თქმას ვერ ასერხებდა. მას ჰკოცნიდნენ,

ეფერებოდნენ, მხრებზე ხელებს ურტყამდნენ, თავზე ხელს უთათუნებდნენ და ორ უძველეს ენაზე აქებდნენ.

„ვერი გუდ ბოი“, „ყოჩაღ გივი“ – გაისმოდა შემახილები.

აჩხაკუნდა ფოტოაპარატები; ყველა მათგანი ცდილობდა დაეფიქსირებინა მომხდარი ამბავი.

ვინ იცის რამდენ ინგლისურ საოჯახო ალბომში ინახება ბორჯომელი გივი მაისურაძის ორმოცდაათიანი წლების ფოტოსურათი, დიდებული „ჯვრის“ მონასტრისა და მის სანახავად მოსულ ინგლისელ ტურისტთა ფონზე.

„კარმენა“ გადაარჩინა

რეზომ უმაღლესი სასწავლებელი თბილისში დაამთავრა. სხვა სტუდენტთა დიდი ნაწილისგან განსხვავებით, რომლებიც თავისუფალ და ხშირად არათავისუფალ დროსაც კინოთეატრებში და ლუდის ბარებში სიარულს ან დომინოს თამაშს ანდომებდნენ, რეზოს ძალიან უყვარდა ოპერისა და ბალეტის თეატრი. სტუდენტად ყოფნის ხუთი წლის განმავლობაში მას არ გამოუტოვია არცერთი სპექტაკლი თვით გასტროლებზე ჩამოსული მომღერლებისა თუ მოცეკვავეების მონაწილეობითაც კი. ზოგიერთი დადგმა კი რამდენჯერმე ჰქონდა მოსმენილ-ნანახი. რეზოს განსაკუთრებით მოსწონდა და შეუყვარდა ბიზეს ოპერა „კარმენი“. დავილოვას „კარმენი“ და ანჯაფარიძის „დონ-ხოზე“ სამუდამოდ ჩარჩა მის გულში და მეხსიერებაში.

გაირბინა საუკეთესო წლებმა. რეზო სამუშაოდ გაანაწილეს სხვა ქალაქში. ოპერისადმი სიყვარული არ განელებია რეზოს, მაგრამ ეს იყო, რომ იშვიათად-ლა ახერხებდა ოპერის სპექტაკლებზე დასწრებას, თუმცა ოპერა „კარმენი“ არ გამოუტოვებია.

გადიოდა წლები. რეზო სულ მაღლა-მაღლა მიიწევდა თანამდებობრივ საფეხურებზე და ბოლოს დაინიშნა ყრუ-მუნჯების სასწავლო-საწარმოო წამოწყების დირექტორად. ოპერისადმი სიყვარული კი კვლავინდებურად მძლავრობდა მის პიროვნებაში.

ზაფხულის ერთ კვირა დღეს რეზო სამსახურის „ფურგონ-მოსკვიჩით“, რომელიც კარმენის კაბასავით წითელი ფერის იყო, თბილისისკენ მიჰქროდა. ჯიბეში ფაქიზად შეენახა ბილეთი, რომელიც მივლინებაში მყოფმა თანამშრომელმა ჩამოუტანა წინა დღეს, იცოდა რა მისი ლტოლვა ოპერისადმი და თანაც „კარმენისადმი“.

ნახევარი გზაც არ ჰქონდა გავლილი, რომ რაღაც უსიამოფიქრებმა შეიპყრო. იმწელიწადს საქართველოში დიდი ყურადღება ექცეოდა საყოველთაო წესრიგის განმტკიცებას. გაძლიერებული კონტროლი იყო დაწესებული სამანქანო ტრასებზეც. ამოწმებდნენ ყველას და ყველაფერს. საბუშაოს გაცდენისათვის ან დავვიანებისათვის მკაცრად ისჯებოდნენ მუშა-მოსამსახურეები; ამოწმებდნენ მივლინების ფურცლების ჭეშმარიტებას; უმუშავრებს აიძულებდნენ ემუშავათ, გაძლიერებული იყო ყურადღება ვაჭრობის სფეროს მიმართ და ა.შ. მკაცრი პასუხისმგებლობა ეკისრებოდათ წარმოების ხელმძღვანელებს სამსახურებრივი ტრანსპორტის პირადი მიზნებისათვის გამოყენების შემთხვევაში.

აი, სწორედ ასეთმა ვითარებამ აღუძრა რეზოს არასასიამოვნო ფიქრები.

მანქანამ მარჯვნივ აიღო გეზი, ჩაიქროლა საკმაოდ გრძელი დაღმართი და გამოჩნდა კიდევ ნატახტარის ავტონისპექციის საგუშაგო. რეზომ შორიდანვე შეამჩნია გაჩერებული მანქანები და ფორმიანი მუშაკები, რომლებიც აჩერებდნენ და ამოწმებდნენ, როგორც მანქანებს, ისე მძღოლსა და მგზავრებს.

უკან გამობრუნება ვერ იკადრა კომუნისტმა დირექტორმა. გაიფიქრა: „მოხდეს რაც მოსახდენიაო“ და ლეიტენანტის მიერ მითითებულ ადგილზე გააჩერა კარმენის კაბის ფერი „ფურგონ-მოსკვიჩი“.

ლეიტენანტი მიუახლოვდა, საფეთქელზე იტაკა ხელის გაჭიმული მტევანი და მოითხოვა საბუთები. რეზომ ავტომატურად გაუწოდა მანქანის საბუთები და მართვის მოწმობა, თვითონ კი ტვინის ჭყლეტით ებებდა შექმნილი სიტუაციიდან გამოსავალს. რა აღარ სცადა, რა არ იღონა, მაგრამ ამაოდ. ლეიტენანტი საკმაოდ მკაცრი და მიუკარებელი აღმოჩნდა.

– რატომ გამაჩერეთ? რა, დავაშავე რამე? – სცადა თავის დაღწევა რეზომ, – მანქანა წესრიგშია, საბუთები ადგილზეა, მოძრაობის წესები არ დამირღვევია, მაშ, რაშია საქმე?

– წამობრძანდით ჯიხურში და იქ გაარკვევენ ყველაფერსო, – მოკლედ უპასუხა ლეიტენანტმა.

– მოდი, ძმურად, აქ დამაჯარიმე და გამიშვი, მაგვიანდება.

– ჯიხურში წამობრძანდით და იქ გაარკვევენ ყველაფერს, – დაზეპირებულივით ჩამოკაკლა შემმოწმებელმა და საბუთებიანად ჯიხურისკენ დაიდრა.

მისდევდა რეზო უკან და უკვე ნათლად ჰქონდა წარმოდგენილი რაც უნდა მომხდარიყო. შეადგენდნენ რაღაც აქტს, ან ოქმს, გადაუგზავნიდნენ შესაბამის სამინისტროს და პარტიის საქალაქო კომიტეტს, არც სახალხო კონტროლის უწყება გამორჩებოდათ და დაიწყებოდა ის, რისიც ასე ეშინოდა რეზოს.

დაიბარებდნენ კოლეგიაზე, ბიუროზე, სხლომაზე და ატყდებოდა ერთი ალიაქოთი. თუ საყვედურს აკმარებდნენ, ალბათ „სამაღარიჩოდ“ ექნებოდა საქმე. წარმოიდგინა რეზომ ყოველივე და სიცვიემ დაურბინა ტანში. დღე კი საკმაოდ ცხელი იდგა.

ჯიხურის შესასვლელთან დიდი რიგი იდგა „დამნაშავე“ მძღოლებისა. ისინი მორიგეობით შეჰყავდათ შიგნით, სადაც მაგიდას უჯდა ერთი ტანმოსული და ზომაზემეტად შესუქებული მაიორი, რომელიც საქმის ცოდნით ჩაჰკირკიტებდა საბუთებს და ცივ ოფლში სწურავდა მორიგ „მსხვერპლს“.

რეზოს ზურგსუკანაც მოძრავლდა ხალხი. ერთმა სცადა რიგიდან

გამოსვლა და უკან წასვლა, მაგრამ კინწისკვრით დააბრუნეს „თავის“ ადგილზე.

ჯიხურში პირისპირ დარჩენილნი კამათობდნენ. სიტყვების გარჩევა ძნელი იყო, მაგრამ ფანჯრის ვიტრინიდან ყველაფერი კარგად ჩანდა: ჯერ წყნარი საუბარი იწყებოდა, მერე ატყდებოდა ხმამაღალი ხმაური და ხელების ქნევა, მოგვიანებით მოძრაობები უფრო აქტიური ხდებოდა, რასაც თან ერთვოდა სკამების წრი პინ-ჭრიჭინი და ყველაფერი მთავრდებოდა იმით, რომ „დამნაშავე“ კარების ჯახუნით გამოვარდებოდა გარეთ, „მსაჯული“ რაღაც ქალღმერთს გვერდით აკურათულად აწყობდა და მომდევნო „დამნაშავის“ მოლოდინში ჭრელი ცხვირსახოცით იმშრალვდა გაოფლილ და გაფუეულ სახეს. მართალია სიტყვები არ ისმოდა ჯიხურიდან, მაგრამ ზოგადი დასკვნის გამოტანა არ იყო ძნელი, რადგან ჯიხურიდან გამოსული ყველა „დამნაშავე“ გვარიანად ივინებოდა.

რეზოს რიგიც მოვიდა. ლეიტენანტმა ტანმოსულ და ზომაზემეტად შესუქებულ მაიორს მაგიდაზე დაუწყო რეზოს საბუთები და მკვეთრი ზურგტრიალით მიატოვა ჯიხური.

– ჰოო... – მრავლისმეტყველად ჩაიდუღუნა მაიორმა და კბილებს შორის გამოსცრა – სახელმწიფო მანქანით კვირა დღეს... ეს სერიოზული დანაშაულია და ალბათ იცი, რაც მოგელის.

– რა მოხდა ისეთი, რა, ქვეყანა დაინგრა? – ჩაიდუღუნა რეზომ.

– იცი თუ არა, რომ სამსახურებრივი ტრანსპორტით სარგებლობა აკრძალულია უქმე დღეებში?

– კი, ვიცი.

– მერე, შე კაი კაცო, განა რა აუცილებლობა იყო, რომ ასეთ რისკზე მიდიხარ?

– მჭირდებოდა.

– ერთი, თუ ძმა ხარ მითხარი, სად მუშაობ და თუ გაქვს პირადობის მოწმობა.

რეზომ ჯიბეში ჩაიყო ხელი და მაიორს გაუწოდა მუქყავისფერ

გარეკანში ჩასმულ-ჩაწებებული პირადობის მოწმობა.

– ჰმ... ყრუ-მუნჯების დირექტორი; როგორ არა გრცხვინია, შენ სხვას უნდა აძლევედ მაგალითს. წესიერი კაცი ჩანხარ, საუბარში გეტყობა, მაგრამ რა ვქნა, აქტი უნდა შევადგინო. მაინც რა ისეთი აუცილებელი საქმე გაქვს, რომ ხიფათში იგდებ თავს?

– ოპერაში მივდივარ, – გაეპასუხა რეზო, – და თუ მალე გამიშვებ, მადლობელი დაგრჩები, რადგან უკვე მაგვიანდება – და თან ბილეთიც აჩვენა.

– აჰა... ოპერაში ესეიგი, ხომ... კარგია... – ჩაილაპარაკა მაიორმა, მაშინაღურად ჩამოართვა გაწვდილი ბილეთი, სკამზე ჩამოჯდა და ქაღალდებს ჩააცივდა. შემდეგ მაიორმა უცბად ასწია თავი და რეზოს თვალი თვალში გაუყარა.

– რაო, რა მითხარი, სად მიდიხარ?

– ოპერაში, – გაუმეორა რეზომ.

მაიორი წამოვარდა სკამიდან უცნაურად გაბრწყინებული თვალებით, შემდეგ ისევ დაჯდა, მაგრამ სწრაფადვე წამოხტა და ჯიხურის კარს ებღღვნა.

– არიქა, ბიჭებო, ოფიცრებო და რიგითებო, აქ მოდით ყველა, ჩქარა, ჩქარა, გაანებეთ თავი მაგ საცოდავებს, აქ ისეთი „თეზია“ გაბმული, რომ სულ დაგავიწყებთ ყველაფერს, – გააყრუა არემარე სიცილნარევი შემახილებით – ხალხო! გესმით ხალხო, ყრუ-მუნჯების დირექტორი ოპერაში მიდის, გაიგეთ, ო-პე-რა-ში, – დამარცვლა მაიორმა.

შემოკრებილმა ფორმიანებმა და რიგში ჯერ კიდევ მდგომმა „დამნაშავეებმა“ უცბად ვერ გაიგეს რა ხდებოდა. როცა მიხვდნენ მაიორის აღტყინებისა და გაცოცხლების მიზეზს, რაღაცნაირად ყველას მოუღობა გული, ერთხმად დაულოცეს გზა რეზოს და კეთილი მგზავრობა უსურვეს.

რეზოს ხელში ჩაებლუჯა საბუთები და სანუკვარი ბილეთი. სისხარულით მიბრბოდა კარმენის კაბისფერი „ფურგონ-მოსკვიჩისაქენ“.

კომუნისტ დირექტორს ოპერაში მიეჩქარებოდა.

უკან მობრუნებისას რეზოს „ფურგონ-მოსკვიჩი“ ნატანტარის პუნქტზე აღარ გაუჩერებიათ, თუმცა შორიდანვე შენიშნეს და ხელების ქნევითა და მხიარული შემახილებით გააყოლეს თვალი „ყრუ-მუნჯების“ დირექტორს, რომელსაც ძალიან უყვარდა ბიზეს ოპერა „კარმენი“.

1987 წ.

მილიციონერი ბერდია

პატარა ქალაქის მოსახლეობა შეჩვეული იყო იმ ამბავს, რომ ცენტრში მდებარე მცირე ზომის მოედანზე ყოველდღე აუცილებლად დაინახავდა აქეთ-იქით, მძიმე ნაბიჯებით მოსიარულე, დევით აღნაგობის, შუახანსგადაცილებულ მამაკაცს. მას სახელად ერქვა ბერდია. ამ კაცის გვარი და წარმომავლობა თითქმის არავისთვის იყო ცნობილი. მას მილიციელის ფორმა ეცვა. ყოველთვის სუფთა და ტანზე კოხტად მორგებული. მართლაც რომ ბუმბერაზის გარეგნობა ჰქონდა – მაღალი, მხარბეჭიანი, ნორმალურად ხორცშესხმული, სანდომიანი გამოხედვით. ჭკალარაშერეული და გადაგრეხილი უღვაშები გადაწყვილ-გაშვერილი ჰქონდა მარცხნივ და მარჯვნივ. სახეზე ოდნავ გადაჰკრავდა მოლაჟღაჟო წითელი ფერი. გაბოტილი დგომა იცოდა-ხოლომე თავის ძლიერ ფეხებზე, რომლის წვივებსაც მჭიდროდ შემოსალტოდა მოპრიალე ტყავის ჩექმები. უზარმაზარი „მაუზერი“ ეკიდა მხარზე გადაკიდებულ ტყავის თასმაზე და განუყრელად ხელში ეჭირა თოკზე გამობმული სასტვენნი, რომელსაც, ალბათ, კვირაში ერთხელ თუ ჩაჰპერავდა, რადგან ამის აუცილებლობა თითქმის არ იყო. მართალია, მსოფლიო ომი

მძინვარება და ქალაქის ცხოვრების რიტმი მოშლილი და დარღვეული იყო, მაგრამ სამართალდარღვევების შემთხვევები იშვიათი იყო. მაშინ ქურდობაც ნაკლები იყო და მკვლელობებიც. ნარკოტიკებზე ხომ საერთოდ არ ჰქონდათ წარმოდგენა. ჰოდა, ბერდიას არ უჭირდა საზოგადოებრივი წესრიგის კონტროლი და უზრუნველყოფა. ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ბერდია მილიციონერისა უფრო მეტად ხათრი და პატივისცემა ჰქონდათ, ვიდრე შიში, რაც მან კეთილშობილური ყოფაქცევით და ადამიანებისადმი სამართლიანი და გულისხმიერი დამოკიდებულებით დაიმსახურა.

ამბობდნენ, რომ ბერდიას საკუთარი ოჯახი აღარ ჰყავდა და მარტოხელა ადამიანის ცხოვრებას ეწეოდა. იმასაც ამბობდნენ, რომ ძალიან კეთილი და უანგარო კაციაო. მზად იყო ყველას დახმარებოდა და მხარში ამოდგომოდა. მოსახლეობაც პატივს სცემდა მის კაცობას და საქმისადმი ერთგულ დამოკიდებულებას.

ბერდია მილიციონერი იყო მთელი ქალაქის იმედი და ნუგეში: მეზობლები შეკამათებოდნენ – ბერდია იყო მათი მომრიგებელი, პურის რიგში ვინმე წესრიგს დაარღვევდა – ის იყო მიმხედავი, ბავშვი სკოლიდან ტირილით მოდიოდა – აიყვანდა ხელში და მოეფერებოდა, მშობიარე ქალის წასაყვანადაც მას სთხოვდნენ: სადმე „ლინეიკა“ (ასე ეძახდნენ მაშინ ფაიჭონის მსგავს ტრანსპორტს, რომელშიც ორი ცხენი იყო შებმული) ეშოვნა; ვინმეს წამალი და ექიმი დასჭირდებოდა – ბერდიაც იქ გაჩნდებოდა. ხანძრის ჩასაქრობადაც მას ეძახდნენ და ბავშვების მოსანათლადაც.

ვისაც კი იარაღის ხმარება შეეძლო, ყველა ფრონტზე იყო წასული. უჭირდა ქვეყანას, უჭირდა ხალხსაც. ცხოვრების მთელი სიმძიმე დააწვათ ქალებს და მოზარდებს და ბერდია მილიციონერიც შეძლებისდაგვარად მხარში ედგა თანამოქალაქეებს და უადვილებდა სიცოცხლეს.

1943 წლის ზამთრის სუსხიანი დღე იდგა. ცივი ქარი ძვალსა და რბილში ატანდა. ბერდიას შეატყობინეს, – არიქა, გვიშველე,

ამ საზარელმა მითქმა-მოთქმამ საბრალო თებროლეს ყურამდეც მიადწია. სირცხვილისაგან იწვოდა და გარეთ აღარ გადიოდა. ერთი კი გაიფიქრა თავისი ადრეგარდაცვლილი მეუღლის მისამართით: „ბედნიერი ყოფილა, რომ ვერ მოესწრო შვილის ასეთ სამარცხვინო საქციელსო“.

თებროლემ მოსვენება დაკარგა. ძილი აღარ ეკარებოდა და რა მოემოქმედებინა აღარ იცოდა. რამდენჯერმე თავის მოკვლაზეც იფიქრა, მაგრამ შვილიშვილის არსებობა არ ადგმევინებდა ამ უკიდურეს ნაბიჯს.

ერთ საღამოს მუხლებში ჩაუვარდა ბერდია მილიციონერს: „გვედრები, გაიგე რომელ ტყეშია. წავალ, მოვძებნი, დავაჯერებ, რომ ჩაბარდეს ნებაყოფლობით. იქნებ ფრონტზე გავზავნონ და იქ მოკვდეს, თუ სასიკვდილოა. გთხოვ, არ დაიზარო და გაუგო დედის გულს“.

ბერდიამ დააშვიდა გაუბედურებული ქალი: „კარგი, დაშვიდდი. რაღაცას მოვიფიქრებ. იქნებ სხვებზე ადრე მოვახერხო მისი ნახვა და დავიყოლიო. ყველაფერს ვიღონებ“.

ქალის გულში იმედის ნაპერწკალი აკიაფდა.

გავიდა კიდევ ერთი კვირა და ამ ხნის განმავლობაში ქალაქელებს მოედანზე აღარ უნახიათ ბერდია მილიციონერი. ამბობდნენ, მილიციონერთა შეიარაღებული ჯგუფი დეზერტირების მოსაძებნად და დასაჭერად წავიდაო. მათ შორის ბერდიაც არისო. კვირის თავზე კი პატარა ქალაქში მეხვიით გავარდა ხმა: „ბერდია მილიციონერი მოკლესო“.

– რატომ ხელი არ გაუხმა იმ არაკაცს.

– ნეტავ ვინ იყო ის უვარგისი.

– შხამად შეერგოს დედის რძე, ვინც ხელი აღმართა ღმერთივით კაცზე.

– არ ეღირსოს ღმერთის წყალობას, წყეული იყოს ის არაადამიანი, ვინც სიცოცხლეს გამოასალმა ყველას ქომაგი და მოყვარული კაცი... გაისმოდა ხმამალალი წყევლა-კრულვა პატარა ქალაქის

თებროლეს სახლს ცეცხლი წაეკიდაო. ბერდიას თავგამოდების მიუხედავად სახლს ვერაფერი ეშველა და ბოლომდის ჩაიფერფლა. სახლის პატრონი თავისი რძლითა და ორი წლის შვილიშვილით უსახლკაროდ დარჩა. ისღა შემორჩათ, ტანზე რაც ეცვათ. თებროლეს ერთადერთი ვაჟი – ხვთისო საომრად იყო გაწვეული და მისგან დიდი ხანია წერილი არ ჩანდა. არ იცოდა, თუ სად იყო ხვთისო, ან საერთოდ, ცოცხალი იყო თუ არა.

თებროლეს უძამაკაცოდ დარჩენილ ოჯახს ისედაც ძალიან უჭირდა და ახლა კიდევ ეს უბედურება დაატყდა თავს. ბერდიამ მორიდებით შესთავაზა ქალებს: „იცხოვრეთ ჩემთან, მარტო ვარ და ხმის გამცემი მაინც მეყოლება. რასაც ვიშოვით, სიახლოვეში მოვიხმართ. მალე ომიც დამთავრდება, ვაჟკაცი ჩამოვივით და ღვთის წყალობით ფეხზე დადგებით“.

მზრუნველი ადამიანი მოუვლინა ღმერთმა გაუბედურებულ ოჯახს.

მას შემდეგ ერთ წელიწადზე მეტი გავიდა, ცხოვრობდნენ გაჭირვებით, მაგრამ შეხმატკბილებულად და მომავლის იმედით. ბერდია ძალ-ღონეს არ იშურებდა, როგორც იტყვიან „წელებზე ფეხს იდგამდა“, რათა შიმშილისაგან სიკვდილი აეცდინათ და ფაშიზმზე გამარჯვების ღლეს მხნედ შეხვედროდნენ.

ღრო გადიოდა – ხვთისოსგან კი კვლავ არაფერი ისმოდა. მალე ქალაქის სხვადასხვა კუთხეში აჩურჩულდნენ ქალები: „ხვთისო ფრონტზე კი არა, ტყეშია გავარდნილი თავის რამდენიმე თანამზრახველთან ერთად. თავს არიდებენ საომრად წასვლას და მთავრობას ემალებიანო“.

მაშინ ღებრტირების მიმართ მოქმედებდა მკაცრი კანონი: – თუ ისინი ნებაყოფლობით არ დაუბრუნდებოდნენ საზოგადოებას და არ მოიხდიდნენ მამაკაცურ ვალდებულებას, მათ ელოდათ ხანგრძლივი პატიმრობა (უკეთეს შემთხვევაში), ანდა შეიარაღებული წინააღმდეგობის შემთხვევაში – ადგილზე დახვრეტა.

პატარა მოედანზე. მერე ერთმა შაოსანმა ხმამაღლა განაცხადა – ხვთისოს მოუკლავსო ბერდია მილიციონერი...

ქალაქმა დიდი პატივით გააცილა ბერდია უკანასკნელ გზაზე...

წითელი არმია კი უკვე საკუთარი ბუნავისაკენ მიერეკებოდა ფაშისტების ხროვას.

იღა 1944 წლის შემოდგომა.

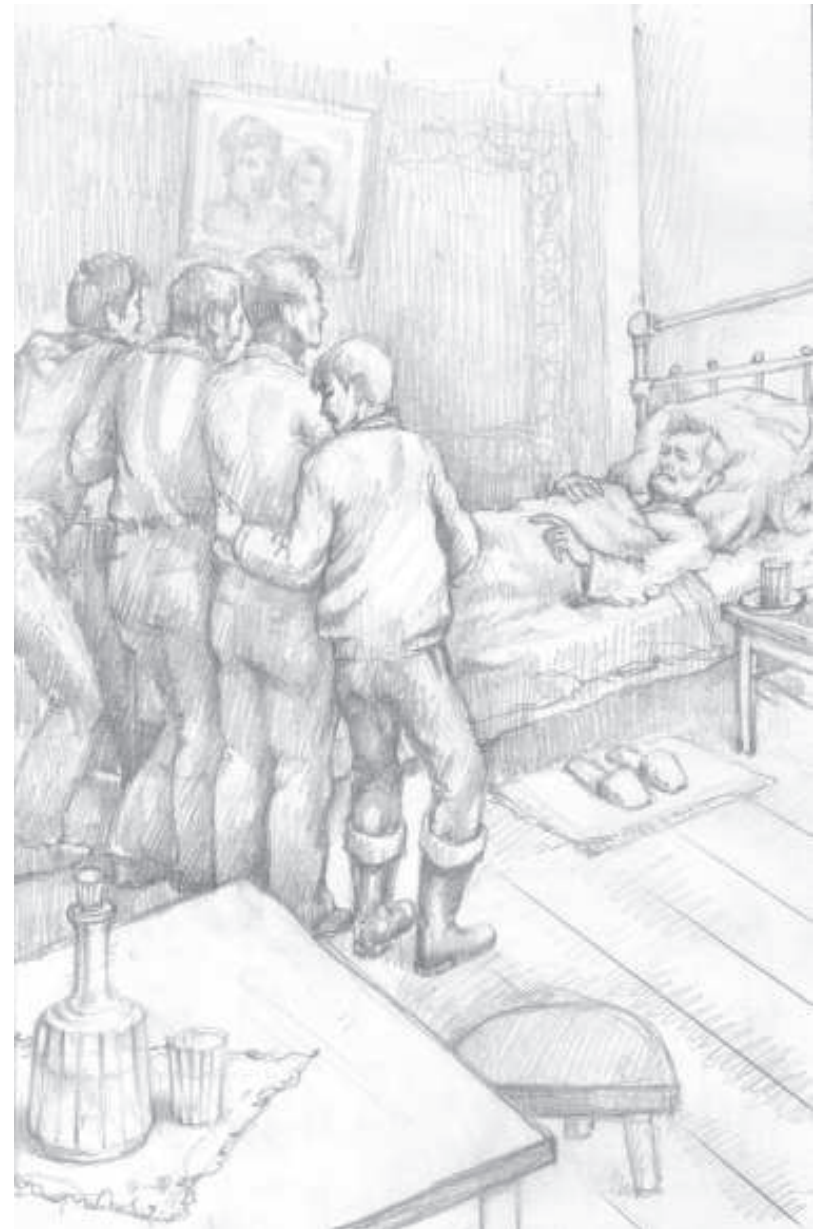
კაციანთ მიხა

მთელ იმ არემარეში განთქმული კაცი იყო კაციანთ მიხა. დიდსა თუ პატარას ეამაყებოდა ამ ტკბილ მოხუცთან სიახლოვე და მოყვრობა. გონებამახვილი და მჭერმეტყველი, ოჯახის ერთგული, პატიოსანი და გამტანი – ასეთად იცნობდნენ მიხას მეზობლები, მეგობრები, ნათესავები, მტერი თუ მოყვარე.

ყველა კახელს უყვარს ვაზი, მაგრამ მიხას რომ უყვარდა, ისე ბევრი ვერ დაიკვენიის. ერთრამედ ღირდა მიხას ქვევრებით ფუტეგამარებული მარნის ნახვა. მის ოჯახში ღვინის და სიმღერის კულტი ბატონობდა. ბულბულივით მაღალი ტემბრისა და ნაკადულივით წკრიალა ხმა ჰქონდა მიხას. თავის ოთხ ვაჟიშვილთან ერთად სიმღერას რომ დააგუგუნებდა ხოლმე, სულგანაბულს უნდა გესმინა.

წუთისოფელს თავისი უღმობელი კანონები აქვს. გარჯითა და ჯაფით გატარებულმა ცხოვრებამ შეუძნევლად ამოწურა სიცოცხლის სკივრის, ერთი შეხედვით უსაზღვრო, შესაძლებლობები და კაციანთ მიხამ საწოლთან მიიხმო თავისი ვაჟიშვილები.

– ჩემო არწივებო, მე აღბათ მალე დავტოვებ ამქვეყნას. ერთი სათხოვნელი მაქვს: როგორც გვიცხოვრია, როგორც ჩვენს ოჯახს შვენიის, როგორც ეს ჩვენი ჯილაგის ტრადიციებს შეეფერება, ისე მინდა რომ გამაცილოთ უკანასკნელ გზაზე. ეს არის ჩემი სურვილი

და თხოვნა; იმედი მიმყვება თან, რომ არ მიმტყუნებთ და არ შემარცხვენთ.

შეცბუნდნენ ვაჟები – რა დროს შენი სიკვდილია, ნუ დარდობ, ყველაფერი კარგად იქნებაო და შეფარვით უთვალთვალეზდნენ მისი გამოფიჭული თითების ძლივსშესამჩნევ მოძრაობას და ოდესღაც მბრწყინავ, ყოველთვის იმედისმომგვრელ მის მიმქრალ, ჭკვიანურ თვალებს.

– ნუ, ჩემო ბალებო, ტყუილუბრალოდ ნულარ მანუგეშებთ. აღსასრული მოახლოვდა და იმქვეყნად წასვლა გარდუვალია. ეცადეთ სრულად და ლამაზად შეასრულოთ ჩემი უკანასკნელი თხოვნა. გამოსათხოვარ სუფრაზე მოიპატიჟეთ ყველა, ვისაც კი ხმას მიაწვდნენ. არ გამოგრჩეთ ნათესავი, მეზობელი, მეგობარი, მტერი თუ მოყვარე და ისეთი ზეიმით გამაცილეთ, როგორც თქვენს ვაჟკაცობას ეკადრება... – ძლივს გასაგონად ეჩურჩულებოდა კაციანთ მიხა თავზემდგომ შვილებს.

– რაკი არ იშლი და ასე მონინდომე, იქნებ უკანასკნელი რჩევა-დარიგებაც მოგვცე და გვითხრა, სუფრა როგორი გავაწყობო? – შეჰბედეს ვაჟიშვილებმა.

– ეს სულ სხვა საქმეა, – ოდნავ გასაგონი ხმით წარმოთქვა მიხამ და გამოცოცხლება დაეტყო ფერმკრთალ სახეზე. საკლავზე ბაციანთ ნიკას მიაკითხეთ, არაფერი შეეშლება; თევზეული დიდბერაანთ ქვრივს დაავალეთ; შოთ-ლაგაში ტრულეაანთ მართას გამოაცხობინეთ; მღვდელი არ დაგავიწყდეთ და თუ ვინმე მოსანათლია, მაგ საქმესაც დროზე მიხედეთ; მიცვალებულის სუფრის თამალობა კი ყველაზე კარგად შობელმძალე მუქნაჭას შეუძლია, ხმაც უჭრის და ენაცა. აჩქარებული გულისცემით გასცა მიხამ რჩევა-დარიგება და ძნელად შესამჩნევი სიამოვნებით ჩამოისვა ულვაშებზე მოცახცახე, ჩამიჩივით დამჭკნარი მარჯვენა...

– რაც მთავარია ის გამოგრჩა, – შენიშნა უფროსმა ვაჟიშვილმა მორიდებით, მაგრამ მინც თავისი აღმოჩენით კმაყოფილმა – სუფრა

რომელი ღვინით მოვაგვირგვინოთ, რას გვირჩევ, მამაჩვენო?!

– ჰოო! ეხლა კი მართლაც გამახარეთ – ხმაში რიხი გამოერია მოხუცს. ღვინო მართლაც მთავარია... ისეთი უნდა იყოს, ყველა კუთხის კაცს მოეწონოს და არც არავინ გაავიჯოს...

– ასეთი ღვინო მარნის ბოლოში რომ ოთხმოცფუთიანი ქვევრია, იმაში მეგულება, მიაგება უმცროსმა ვაჟმა.

– ეგ ღვინო ჯერ ერთი წლისაც არ არის და კარგად არ იქნება დამჯდარიო – შენიშნა უფროსმა ძმამ.

– მკითხაობას გასინჯვა სჯობია – ჩაერივნენ საუბარში აქამდე თავჩაქინდრულნი და მღუმარედ მდგომნი მეორე და მესამე ვაჟი.

კაციანთ მიხამ ლოგინში გვერდის შეცვლა ვერ მოასწრო, რომ ოთახში სველი თუნგით შემოიტანეს ოთხმოცფუთიანის ღვინო, მწვანილი და შოთებიც მოაყოლეს.

პირველი ჯამი უფროსმა ასწია, მამას მზეგრძელობა უსურვა და ჭერს შეხედა. ცოტა წიპწის გემო გაჰკრავსო, თქვა ტუჩების წკლაპუნით და მომღვენო ძმას გადახედა. მომღვენომაც არ დააყოვნა, მამას ფეხზე დადგომა უსურვა, პირჯვარი გადაიწერა და მანაც ჭერს შეხედა:

– ამაზე კარგი რა უნდა დალიოს კაცმა, მაგრამ შეიძლება ჩვენს იმერელ ნათესავებს არ მოეწონოთ;

მესამე ძმამ ჯამი სამი თითით დაიჭირა, მუხლზე დაიჩოქა და ღმერთს მამის ჯანმრთელობა შესთხოვა.

– შეილო, მანამ დალევე, მოდი მომეხმარე, წამოვჯდე ლოგინში, ცოტა ბალიშიც გამისწორე – თქვა მიხამ და წამოწევა სცადა. მესამემ მოხუცი წამოაყენა და ჯამიც გამოცალა.

ნაბოლარა ძმამ თავისი შვილიშვილის ქორწილში თამალობა უსურვა მამას და ტუჩები სახელოთი ჩამოიწმინდა.

– აბა ერთი მეც ჩამომისხით, – ხმა დაეწმინდა და ფერზეც მოვიდა კაციანთ მიხა, – ხომ უნდა ვიცოდე, რითი მიპირებთ გაცილებას.

დამჭკნარი თითები ჯამს სალტეებივით შემოეჭვიდა და ღვთიურ-მა სითხემ ჯამიდან გამოფიტულ ძარღვებში გადაინაცვლა. კარგია, მაგრამ სიმჟავე აკლია, თქვა მისამ და განაგრძო – მარნის შესასვლელში, ხელმარცხნივ რომ სამოცფუთნახევრიანია, ის მოხადეთ, იმის იმედი უფრო მაქვს.

დაღიანი ქვევრიდან შემოტანილ ღვინოს მწნილი და ახლად მოკრეფილი კიტრი-პამიდორიც შემოაყოლეს, სამფეხა მაგიდას მოხერხებულად შემოუსხდნენ და ცივად მოხარშული დედლის მლოდინში ჯიხვის რქა შეავსეს. ჩამოტარების შემდეგ ყველამ ერთხმად აღიარა – ღვინო კრიალა და შუშხუნაა, მაგრამ სიმაგრე აკლიაო.

მარნისაკენ კუნტრუშით მიმავალ ნაბოლარას ხმა მიაყოლეს, ტუნმოტეხილი ქვევრი რომაა, ხახვის გალების ქვეშ, იქიდან ამოიღეო.

ღვინოს ცივად მოხარშული დედალი და ნორწყალიც შემოაყოლა უმცროსმა...

მამლის მეორე ყვივლზე მეზობლებს ისევ შემოესმათ დიდებული სიმღერა კაციაანთ მისას სახლიდან. კარგად უწყონდნენ მისას უძლურობის შესახებ და გაუკვირდათ, ნეტავ რა ხდებაო.

კაციაანთ მისა კი სუფრასთან იჯდა, აღარც თითები უცანცახებდა და აღარც თვალებში ჩარჩენოდა მოხუცებულობის სევდა თუ ნალველი. ისეთ სადღეგრძელოებს ამბობდა... ეეს, ვიღამ იცის ისეთი სადღეგრძელოები...

სადღეგრძელოს სიმღერა სცვლიდა, სიმღერას – სადღეგრძელო და წუთისოფელიც აღარ იყო წუთისოფელი.

გულისტკივილი

მეგობართა ჯგუფი ბუნხართან პურმარილით დახუნძლულ ტაბლას მისვლოდ. გულისა და გონების დამამშვიდებლად ტკაცუნობდა ბალში ჟამგამოვლილი, გამხმარი ხეხილის ნაფესვარები და ჩაფერფვლის წინ იხდიდა უკანასკნელ ვალს ადამიანების წინაშე.

რამდენიმე ტრადიციული სადღეგრძელოს შემდეგ, როგორც წესი, საუბარი შეეხო ქართველებისათვის ისტორიულ და მტკივნეულ პრობლემებს: ერის სიმცირეს, ერთიანობას, პატრიოტიზმს, განათლებას, კულტურას, ხელოვნებას, სტუმართმოყვარეობას და სხვა.

მეგობრებმა შეამჩნიეს, რომ მასპინძელი ვერ იყო კარგ ხასიათზე, სადღაც გამქრალიყო მისი მხიარულება, იუმორი, ომახიანი შეძახილები და მეგობრების მოფერების დაუოკებელი უნარი და სურვილი.

ჰკითხეს შინაგანი გულისტკივილის მიზეზის შესახებ.

მასპინძელმა ღრმად ჩაისუნთქა, მორიგი სადღეგრძელოსთვის თიხის ფიალა ტაბლაზე დადგა, სიგარეტს მოუკიდა და დამძიმებული ხმით დაიწყო: „მეგობრებო, გახსოვთ, რომ გითხარით საბავშვო ლექსების კრებულის გამოცემას ვაპირებ-მეთქი? წიგნის ფერად ყდებზე განთავსებული იქნება პატარა ბავშვების ასევე ფერადი სურათები. მიჭირს წიგნის გამოცემა ფინანსური სიძნელების გამო. გადავწყვიტე მიმემართა მშობლებისა და პაპა-ბებიებისათვის, რომ მხარში ამომდგომოდნენ, მოეტანათ სურათები და შეძლებისდაგვარად ცოტა ფულიც. ვფიქრობ, რომ პატარებისთვის ვაკეთებ საშვილიშვილო საქმეს – მომავალი წიგნი ნივთიერ სამახსოვროდ შემორჩება ისტორიას, თავის ადგილს იპოვის საოჯახო ბიბლიოთეკაში, შევა სამკითხველოების კარტოთეკებში, შეავსებს ნათესავ-მეგობრების წიგნების საცავებს და ა.შ. ბავშვებისთვისაც სტიმული იქნება ერთი-ორი ლექსი მაინც წაიკითხონ, ანდაც ზეპირად ისწავლონ. ვფიქრობ გაიხარებენ და იამაყებენ. ამაზე კარგი რა უნდა გავაკეთოთ ჩვენი მომავალი თაობისათვის. ვფიქრობდი და ახლაც ასე ვფიქრობ.“

სამწუხაროდ ჩემი იმედები არ გამართლდა – მშობლებმა არგაგონილი პასიურობა გამოიჩინეს და უნდა შევეცადო, როგორმე, ჩემი სახსრებით გამოვცე ჩაფიქრებული წიგნი. ერთსაც დავამატებ: მავანმა, არაქართველური წარმოშობის პიროვნებამ თერთმეტი სურათი მომიტანა – ჩემი და ჩემი ძმების შვილიშვილები არიანო (ღმერთმა უმრავლოს) და იქნებ მაცალო, ფულს ნელინელ გადავიხდიო (!). ერთმა ნაღმა (ასე უწოდებს თავის თავს) ქართველმა კი მეხუთე დღეზე უკან წაიღო თავისი ერთადერთი შვილიშვილის სურათიც და ხუთმეტი ლარიც – როდემდე გელოდოთ (!). სწორედ ამ ქართველს (უფრო ვაიქართველს) იმავე საღამოს რესტორანში ორასი ლარი გადაუხდია და შვილიშვილების სადღეგრძელო კი გალიპლიპებული „განსხვავებული“ მიურობეგია. მერე კი მორგევით ხელი სიამოვნებით ჩამოუსვია მუხლებამდე ჩამოკიდებულ ღიპზე. აბა, ასეთი ამბის გამგონი როგორ უნდა ვიყო კარგ ხასიათზე“?

სიგარეტის ნამწვი ბუნხარში შეაგლო, თიხის ფიალას წაავლო ხელი და განაგრძო: „კანალიზაციაში გაშვებული სადღეგრძელოთი

ვერ გამრავლდება და ვერ გაიხარებს მომავალი თაობა. მას მოფერება, გაამაყება, განათლებისა და სულიერი სიწმინდეებისაკენ ლტოლვის უნარის გამოძევა, ეროვნული ღირებულებების პატივისცემის შეგრძნება და ერის პრობლემებისადმი სათუთი დამოკიდებულების გამოძევა და განმტკიცება სჭირდება“. მერე კი მასპინძელმა ფიალა ტუჩთან მიიტანა და გაიხსენა მუხრან მაჭავარიანის ლექსიდან ნაწყვეტი:

„...საცაა გუგუღს,
ვიცი და ვიცი –
ბუდე დარჩება მერცხლის...
სირცხვილით იწვის,
სირცხვილით იწვის,
კრწანისის ველზე ცეცხლი...“

სიკეთე თუ „დათვური სამსახური“

დეკემბრის ცამოწმენდილი დღე იდგა. მზე საოცრად კაშკაშებდა, მაგრამ ისე ვეღარ ათბობდა კაცოსამყოფელს, როგორც მას მოეთხოვება. სუსტი, ცივი ქარიც ქროდა და ძვალ-რბილში ატანდა.

მე და რამაზ ელანდიშვილი ჩემი სახლისკენ აჩქარებული ნაბიჯით მივდიოდით ტელევიზორისა და ვიდეომანტიტოფონის უხარისხო მუშაობის მიზეზების გასარკვევად და თან ვსაუბრობდით ყოველდღიურ პრობლემებზე.

კავშირგაბმულობის სახლთან ერთმა, დაახლოებით ორმოცი-ორმოცდახუთი წლის წვერმოშვებულმა და საკმაოდ არასასიამოვნო გარეგნული იერისმქონე კაცმა მოულოდნელად და უცერემონიოდ შეგვაჩერა.

რამაზის თითქოს ვერ ამჩნევდა, პირდაპირ მიცქერდა დაჟინებუ-

ლი და ამავე დროს მუდარის მზერით. გაბურძნული თმა, შემუპებული ქუთუთოები და ხელების კანკალი ცუდად მენიშნა. ამას ემატებოდა ჩახლეჩილი, როყიო ხმა და ჩემთვის ნათელი გახდა ვისთან მქონდა საქმე.

„შენ ხომ ამადაამის მამა ხარ“, – მკითხა და პასუხს არ დაელოდა, ისე გააგრძელა – კარგი შვილი გყავს, ღმერთმა გამარჯვებით ატაროს და არ მოაკლდეს სიკეთეო. – ბოლო სიტყვას განსაკუთრებით გაუსვა ხაზი და იქვე დაამატა – ძალიან ცუდად ვარ, გემუდარები მიშველე რამეო.

ხასიათი გამიფუჭდა. შინაგანად გაორება ვიგრძენი – ერთი უხილავი ძალა დახმარებისკენ მომიწოდებდა, მეორე კი მაყოვნებდა და რაღაც მოსალოდნელი ცუდისკენ მიმანიშნებდა...

მერე ჯიბეში ჩავიყავი ხელი და პენსიონერის შესაძლებლობის სკივრიდან ამოხაპული, ფრთხილად ჩაუდე მუდარით გამოწვდილ, აკანკალებულ და ფრჩხილებგაზრდილ ხელის მტევანში.

არ უნდა მიგეცაო, – შევარული საყვედურით მითხრა მეგობარმა, როცა უცნობი სწრაფი ნაბიჯით გაგვეცალა. – შენ, ახლა მას დათვური სამსახური გაუწიეო.

– რა ვიცი, რამაზ, იქნებ მართლა იცნობს ჩემ შვილს და არსად შეარცხვინოს – ეს რა ტუნწი და გაუგებარი მამა ჰყოლიაო.

დაახლოებით ერთი საათის შემდეგ, მე და რამაზი მის სახელოსნოში იმავე გზით დავბრუნდით.

კავშირგაბმულობის სახლს რომ გავცდით, ტროტუარზე მწოლიარე კაცი შევნიშნეთ. მე ელდანაკრავით ადგილზე გავმემდი – ეს ჩვენი უნებური „ნაცნობი“ მამაკაცი იყო. გაშხლართულიყო ასფალტზე, მუხლები ოდნავ შეეკეცა მუცლისკენ, შიშველი თავი დაედო ასევე შიშველ ბორდიურზე და ღრმა ძილით ფშვინავდა. თითები აღარ უკანკალებდა და არც ის ანაღვლებდა თუ რატომ ვერ ათბობს სხეულებს დეკემბრის მზე, ან რატომ ქრის ცივი და გამჭოლი ქარი.

შემთხვევითი ნაცნობი

(ი. ქაშაკაშვილის მონათხრობის მიხედვით)

უკიდურეს ჩრდილოეთის საზღვართან იხდიდა სავალდებულო სამხედრო სამსახურს გორელი ზურა ზურაბაშვილი.

სანიმუშო დისციპლინისა და სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს გამოჩენილი თავდადებისა და სიმამაცისათვის, ნაწილის ხელმძღვანელობამ საახალწლოდ ათდღიანი შვებულებით დააჯილდოვა და ზურაც შეუდგა სახლისკენ გასამგზავრებელ სამზადისს.

მოსკოვისკენ სამ დღეში ერთხელ იყო მატარებელი და მგზავრებიც ბლომად შეკრებილიყვნენ.

ზურამ ბილეთი შეიძინა და სიგარეტის მოსაწევი ადგილისკენ წავიდა.

მოენატრა მშობლიური კუთხე და ოჯახი. ერთი წელი იყო გასული, რაც თავისიანები არ ენახა. დეპეშა კი გაავზავნა – საახალწლოდ ჩამოვალო.

მატარებელი ჩამოდგა. ზურა საერთო ვაგონისკენ წავიდა – აბა სად ჰქონდა კუპირებულით მგზავრობის ფული. იმდენი მისცეს, რომ უკან დაბრუნებულიყო და გზაში არ ეშიშშილა. ისე, კი ფიქრობდა: „იქნებ მოსკოვში შემხვდეს ვინმე ახლობელი, ფული ვესესხო და გორამდე ადამიანურად ვიმგზავრო“.

ავიდა ნახევრადჩაბნელებულ ვაგონში. ძლიერი ყინვის შემდეგ ესიამოვნა სითბო, მაგრამ ისეთი სუნი იდგა, რომ კაცს შეიძლება გული წასვლოდა. თამბაქოს, თევზის, არყისა და ოფლის სუნი ერთმანეთში არეულიყო და ერთიანად გაეჟღინთა იქაურობა.

თავისუფალ ადგილს ეძებდა და ბოლომდე ჩაყვა ვაგონს, მერე უკან დაბრუნდა, უფრო დაკვირვებით შეათვალიერა ყოველივე. მას არავინ აქცევდა ყურადღებას, ყველა რაღაცით იყო დაკავებული; ზოგი ბანქოს თამაშობდა, ზოგი კი დომინოს. არყის სმა იყო

გაჩაღებული და იდგა აუტანელი ღრიანცელი და ხორხორი. მგზავრებში ჭარბობდნენ თავგადახოტრილები და სვირინგიანები, ე.წ. „ტელნიაშკებში“ გამოწყობილები.

– რა რევიზორივით დადიხარ, ადგილს ვერ პოულობ? მოდი დაჯექი. – მოესმა ზურას ჩახრენწილი ხმა. ყურებს არ დაუჯერა. ქართულ ლაპარაკს აქ ყველაზე ნაკლებად მოელოდა.

ახმაზი ტანისა და მრისხანე გამოხედვის მქონე მამაკაცმა ცოტა ჩაიჩოჩა და ხელისგული სკამზე დაატყავუნა. ზურამ ისლა მოახერხა: „გამარჯობაო“, ჩამოჯდა და გაიტვრინა.

– გეტყობა შვებულებით მიდიხარ სახლში. კარგია, საახალწლოდ თქვენთანებს გაახარებ.

– ჰო, ათი დღე მაქვს. შვიდი დღე „ტუდა-ობრატნა“ და სამიცი სახლში. ესეც კარგია.

– სადაური ხარ?

– გორელი.

– მე ქუთაისელი ვარ, ხუთმეტი წელი გავატარე „ოტ ზვანკა დო ზვანკა“; ჩემიანები ალბათ ვეღარც მიცნობენ; ცოლის შერთვა ვერ მოვასწარი, ახლა ვილა გამომყვება, არადა წესიერი, ნორმალური ცხოვრება მენატრება. ეჰ, ვინ იცის რა მელის. ჰო, მართლა, გირჩევ სამხედრო ფორმა გაიხადო, ესენი – თავი გადააქნია ბანქოს თამაშში ჩაფლულ მგზავრებისკენ – ვერ იტანენ სამხრეებიან კაცს, არაფერ მარს არ გადაეყარო.

– რა ხალხია?

– კატორღიდან განთავისუფლებული მკვლელები, ბანდიტები, ქურდები და ათასი ნეხვი.

– შენ რაზე იჯექი? – მორიდებით იკითხა ზურამ.

– კაცი შემომაკვდა სიმთვრალეში. მერე ბევრი ვინანე, მაგრამ რაღას ვუშველიდი გაფუჭებულ საქმეს.

– ვერ დავმართია კარგი ამბავი, – თანაგრძნობით აღნიშნა ზურამ.

მატარებელი კი ლიანდაგებზე რიტმული გრუხუნით მიაპობდა გაყინულ სივრცეს და დევკრხანა ქვეყნის დედაქალაქისკენ მიაქროლებდა ათასი ჯურის ნაჩათლახარსა და ნამამაძაღლარს.

ზურამ გაიგორა, თუ როგორი კატეგორიის ხალხთან მგზავრობდა, თავისთვის ჩაიფიქრა: „სიფრთხილეს თავი არ სტკივა, ზედმეტს არაფერს მოვიმოქმედებ და ვინ რას მერჩის. თუ საჭირო იქნება მოსკოვამდე არც დავიძინებო“.

თითქოს ნაფიქრალს მიუხვდაო, ხმა ამოიღო ქუთაისელმა:

– კარგია, რომ შევხვდით ერთმანეთს, მაინც ერთი კუთხის ხალხი ვართ და ერთმანეთს უნდა გაუფრთხილდეთ, მორიგეობით დავიძინოთ ხოლმე. ამათგან, – თავი მიაბრუნა წელსზევით გაშიშვლებული და სვირინგებით აჭრელებული, ორი მოდლლეზილი მამაკაცისკენ, – ყველაფერია მოსალოდნელი. ამ ხალხში ისეთებიც ურევია რამდენჯერმე რომ მყავს ნაცემ-ნაბეგვი და ვინ იცის გულში რა უდევთ. თანაც აი იქ, – თვალით მიანიშნა მაღლითა თაროსკენ, – მოზრდილი ჩანთა რომ გდია, ფულითაა გამოტენილი, ხუთმეტე წლის ნამუშევარია და არა მაქვს მოღუენების უფლება, მანამ ამ გარეწრებთან ვარ.

– მერე, ასე რომ მივიგდია ჩანთა, რას ფიქრობ?

– აბა ილღიაში თუ ამოვიდე, ან ზედ დავაჯექი, ხომ მაშინვე აიღებენ ეჭვს.

ზურამ უფრო დაიძაბა: მკვლელები, ბანდიტები, ქუთაისელის მიერ ნაცემები, დიდი რაოდენობით ფული, მოღუშული სიფათები – ყველაფერი ეს გუნება-განწყობილებას უფუჭებდა მას. ერთი ხანობა სხვა ვაგონში გადასვლაც გადაწყვიტა, მაგრამ გადაიფიქრა – ქუთაისელი მიწყენსო.

ისევ მიუხვდა ფიქრთა დინებას ქუთაისელი:

– ნუ იფიქრებ სხვა ვაგონში გადასვლაზე, ყველგან ერთი სიბინძურეა, აქ მე მაინც გეყოლება იმედად და მეც შენი იმედი მაქვს.

– არსად ვაპირებ წასვლას, უკვე შევეჩვიე აქაურობას, თავს ისე

ვგრძნობ, როგორც საკუთარ სახლში, – სცადა გახუმრება ზურამ.

– ოო, ეს კარგია, როდესაც ადამიანი იუმორის გრძნობას ამჟღავნებს.

საუბარში დრო შეუმჩნეველად გავიდა. შუალამე ახლოვდებოდა. აქა-იქ ხვრინვაც ამოუშვეს. ვაგონის ბოლოში ვიღაცამ „ბლატნოი“, სიმღერა წამოიწყო, მაგრამ მალე გაჩუმდა.

ჩამოიარა ვაგონის გამცილებელმა და მგზავრებს აუწყა შემდეგი გაჩერების შესახებ. რომელიღაც დიდი ქალაქი ახსენა და თან დასძინა: – „დგომა ოცი წუთით“.

ხანმოკლე პაუზის შემდეგ ისევ ქუთაისელმა წამოიწყო საუბარი: თუ დააკვირდი, – მიმართა ზურამს, – ეს ნაძირალები განუწყვეტლივ ჭამენ და სვამენ. ერთი არავის წამოსცდება მოდით ბიჭებო დაგვეწვიეთო, უნამუსოები და უჯიშოები არიან.

ჭამა-სმის ხსენებაზე ზურამაც იგრძნო მოძალებული შიშმილი და გადაწყვიტა გაჩერებაზე ჩასულიყო.

მალე მატარებელმა სვლას შეუნელა და გაჩერდა. ფანჯარაში გამოჩნდა განათებული პერონი. საათის ისრები ღამის ორ საათს უჩვენებდა. მგზავრები აჩოჩქოლდნენ და მიაწყდნენ გასასვლელს. ზურამაც მოიხურა ფარაჯა და მიჰყვა ნაკადს.

– ჩავალ, ამოვიტან რამეს, პური გავტეხოთ, – უთხრა ქუთაისელს.

– შენ იცი, – უპასუხა მან რაღაცნაირი გულდაწყვეტით.

ყოფილი პატიმრები კისრის ტეხითა და ხმამაღალი ყაყანით მოედნენ საპროლუქტო ჯიხურებს, კალიების გუნდივით „გადაძოვეს“ იქაურობა და რაც კი შეეძლოთ გადაზიდეს ვაგონებში.

ზურამც ბარაქიანად დაიტვირთა. ქუთაისელი მოუთმენლად ელოდა და გაუნძრევლად იჯდა თავის ადგილზე. მერე ხარბად გადახედა ზურამს მოტანილს და მაგიდასთან მოხერხებულად დაჯდა.

სამი-ოთხი დღის საჭმელ-სასმელისთვის განკუთვნილი ფული ამ ერთჯერზე გახარჯა ზურამ, მაგრამ არ წუხდა, რაღაცის იმედი ჰქონდა. განთიადი მოახლოებული იყო, როდესაც გვარიანად შემთვრალმა

ქუთაისელმა ზედა თაროსკენ გაიწია:

– ახლა მე ცოტას წაგუძინებ და აბა შენ იცი, ფხიზლად იყავი. ძლივს გადააბა სათქმელი და ზურა რომ არ შეშველებოდა, ალბათ იატაკს დაენარცხებოდა. ზურაც მაგრად იყო მთვრალი, მაგრამ ფეხზე მყარად იდგა.

- ხშირად თვრები ხოლმე? – შეეკითხა ქუთაისელს.
- ეს მეორედ დავთვერი და ისიც შენი ხათრით.
- პირველად როდის?
- კაცი რომ შემომაკვდა, მაშინ.

ზურას მაინცდამაინც არ მოეწონა პასუხი, მაგრამ არ შეიმჩნია.

– კარგი, კარგი. წამოწეკი და დაისვენე, ჩემი იმედი გქონდეს. ქუთაისელმა ჩანთა ამოიღო თავქვეშ და მაშინვე ხვრინვა ამოუშვა.

ზურასაც ეძინებოდა, მაგრამ თავს ძალას ატანდა და ფხიზლობდა. ერთხანობას შეამჩნია, რომ ერთერთი თავგადასოტრილი და ჩასვინინგებული ტიპი განსაკუთრებული ცნობისმოყვარეობით ადევნებდა თვალს ქუთაისელის თავქვეშ ამოღებულ ჩანთას.

– „ფრთხილად უნდა ვიყო, ემანდ არაფერი იხიმანდროს ამ თავგადასოტრილმა“ – ფიქრობდა ზურა.

განთიადისას ხალხი ისევ აირია ვაგონში. ზოგი პირის დასაბანად გარბოდა, სხვანი წვერს იპარსავდნენ, ერთი ნაპატიმრალი კირზის ჩექმებს აპრიალებდა. იგრძნობოდა საერთო სამზადისი დედაქალაქში ჩასვლის წინ. სამი-ოთხი საათის შემდეგ მატარებლის მთელი შემადგენლობა ჩაიცლებოდა მოსკოვში, ხოლო იქიდან კი ყველა თავის გზას დაადგებოდა. მოედებიან პატიმრადყოფილნი საბჭოეთის მთელ ტერიტორიას; არავინ უწყოდა მათი მომავალი ცხოვრების შესახებ არაფერი. წინ მათ ახლებური, ბურუსით მოცული ცხოვრება ელოდათ.

მხოლოდ ზურას „ნაცნობი“ ნაპატიმრალი განაგრძობდა ძილს. ის იყო, ერთხელ გვერდი იცვალა და ისევ ხვრინვა ამოუშვა.

მერე, როგორც იქნა, გაიღვიძა. დაახლოებით ათი საათი იყო.

ჩახლეჩილი ხმითა და ზმორებით ჩამოსძახა ზურას:

- დასალევი თუ დარჩა რამე, მომაწოდე.
- არაფერი დასალევი აღარა გვაქვს.
- მგონი მატარებელი ჩერდება; ძმურად ვთხოვ, ერთი ბოთლი მოიტანე.

ზურამ ამოიტანა არაფი, ღამის ნარჩენებიც დაალაგა მაგიდაზე და კითხვის ნიშნით შეხედა ქუთაისელს.

– ჩამოსვლის თავი არა მაქვს, შენთვის დაისხი ჭიქაში და დანარჩენი მომაწოდე.

ზურამ ნახევრამდე ჩაასხა არაფი ჭიქაში, ხოლო ბოთლი პურთან და ძეხვთან ერთად მიაწოდა. ქუთაისელმა კიტრის მწნილი მოითხოვა, ერთი ჩაკბინა და ოდნავ წამოწეულმა ჩაიცალა არაფი სტომაქში. მერე, რაღაც, მაღლობისმაგვარი ჩაიბურტყუნა და ისევ ძილს მისცა თავი. მოსკოვამდე ერთი საათის სავალი იყო დარჩენილი.

მატარებლის გამცილებელმა ჩამოიარა და შეძლებისდაგვარად, მიაღაგ-მოაღაგა თავისი „სამფლობელო“. მგზავრები ფანჯრებს იყვნენ აკრული. მატარებლის გარეთ გახშირდა ტრანსპორტის მოძრაობა, მომრავლდა შენობა-ნაგებობები, გულოდგინედ ბოლავდნენ ფაბრიკა-ქარხნების საკვამლე მიწები, სადაც ტრამვაიმაც გაიღრ-ჭიალა, ცოტა მოშორებით კი მაღალი შენობის ფასადზე გამოჩნდა ბრეჟნევის სურათიც. ყველაფერს დიდ ქალაქთან მიახლოების ელფერი დაჰკრავდა.

ზურაც ფანჯარასთან იდგა და ჩაფიქრებული გაჰყურებდა ჭრელ სივრცეს. „იმას რა ვუყო, რომ გავალვიძო კიდეც, კურსკის სადგურამდე როგორ მივიყვანო. სადაცაა შევალთ მოსკოვში, ხომ არ მივატოვებ; მეტი გზა არ არის, უნდა გავალვიძო“ – გაიფიქრა ზურამ და მძლავრად შეანჯღრია ნაპატიმრალი.

– ადექი და გაემზადე, მოსკოვში შევდივართ; თუ დღესვე აპირებ საქართველოში წამოსვლას, კურსკის ვაგზალში უნდა გადავიდეთ და ბილეთების თადარიგი დავიჭიროთ.

ძლივს ჩამობობდა ქვევით, ჩამოჯდა სკამზე და გაშტერებული, არაფრისმთქმელი თვალებით იცქირებოდა სადღაც, ზურას მიღმა.

მატარებელი გაჩერდა. მგზავრები დაიდრნენ გასასვლელისკენ. ზურა მაინცდამაინც არ ჩქარობდა – თბილისის მატარებელი გვიან საღამოს გადიოდა და დრო საკმარისზე მეტი ჰქონდა. შეამჩნია, რომ არც თავმოხოტრილი, სვირინგებიანი ტიპი ჩქარობდა ჩასვლას, იჯდა მაგიდასთან და რაღაცას აცმაცუნებდა.

ვაგონი თითქმის დაიცალა. ზურა მხარში ამოუდგა ქუთაისელს და ის იყო კიბეზე უნდა ჩაეყვანა, რომ გაახსენდა მისი ჩანთა. სწრაფად შეტრიალდა უკან. თავგადახოტრილს უკვე მოესწრო ჩანთის აღება და აჩქარებული ნაბიჯებით საპირისპირო გასასვლე-ლისკენ მიიჩქაროდა.

ზურა რამდენიმე ნახტომით წამოეწია, ჩანთა ხელიდან გამოჰკ-ლიჯა და თვალების ბრიალით შეუკურთხა.

ზურამ დაინახა, რომ ვიღაც-ვიღაცეები ცდილობდნენ ქუთაისელის ფეხზე დაყენებას, მაგრამ ამაოდ. მერე თვითონაც მიეხმარა და პერონზე მდგარ სკამზე ჩამოსვეს. „იყოს ცოტა ხანს სიცივეში“, – ფიქრობდა ზურა, – „მაღლე გამოფხიზლდება“, გვერდით მიუჯდა და სიგარეტი გააბოლა.

პერონზე „ნასილშჩიკები“ ბუზებივით ირეოდნენ და თავიანთ სამსახურს სთავაზობდნენ მგზავრებს. ზურამ მიიხმო ერთ-ერთი მათგანი და სთხოვა:

- იქნებ ეს კაცი ტაქსებამდე მიმაყვანინო.
 - თქვენი ბარგი სად არის?
 - ჩემი ბარგიც და ტვირთიც ეს არისო, – მიანიშნა ქუთაისელზე ზურამ.
 - კარგი, წავიყვან, მხოლოდ იცოდე, ორმაგი დაგიჯდება.
 - ჯანდაბას შენი თავი, აბა მოდი მომეხმარე.
- როგორც იქნა მიიყვანეს პატიმრადყოფილი ტაქსებამდე. ახლა აქ გაჭირვეულდნენ მძღოლები, ყველა თავს იკავებდა მთვრალი

მგზავრის წაყვანისაგან, მაგრამ ფულმა აქაც გაჭრა და ზურას ისევ ორმაგის გადახდა მოუწია.

ფიქრი სხვა მიმართულებით გაექცა ზურას, როცა კურსკის ვაგზალის მოსაცდელში სავარძელზე გაშლართულ თანამგზავრს გადახედა: „ამას ფული როგორ გამოვართვა, არადა რაც დამრჩა, რომ არ მეყოს?“

შეაჯანჯლარა ქუთაისელი და გააღვიძა. საიდანღაც „ბორჯომიც“ მოუტანა და დააღვინა. როდესაც შეატყო, რომ ის აზრზე მოვიდა, თავისი ჩემოდანიც და მისი ჩანთაც გვერდით დაუწყო და უთხრა:

- მე წავალ, ბილეთების ამბავს გავიგებ.
- კარგო, უპასუხა მან და თავი ჩაქინდრა.

ბილეთების რიგში თავპირისმტვრევა იყო – ჩხუბი, ყყანი, გინება და წყევლა მრავალ ენაზე. საკმაოდ გრძელი რიგი იყო; ზურას ალბათ ხუთი-ექვსი საათი მაინც მოუწევდა რიგში დგომა, ამიტომ გადაწყვიტა ქუთაისელი სალაროსთან ახლო-მახლო გადმოე-ბარგებინა, რათა თვალყური ედევნებინა მისთვის. რიგი დაიკავა და სასწრაფოდ უკან გამობრუნდა. რას ხედავს, სამი-ოთხი ახალგაზრდა ბიჭი შემოხვეოდა გარს მის თანამგზავრს და რაღაცაზე კამათობენ. ცუდად ენიშნა ზურას ეს ამბავი. ჯიქურ მივარდა, ჩანთასა და ჩემოდანს ხელი სტაცა და ნახევრადმბრძანებლური ტონით მიახალა „ზემლიაკს“:

- აბა, ჩქარა წავედით, ბილეთების რიგმა მოგვიწია.
- ისიც უხმოდ გაჰყვა. იმ ბიჭებმა კი ერთმანეთს გადახედეს და დარბაზში სხვადასხვა მიმართულებით გაიფანტნენ.

სალაროსთან ახლოს მოუძებნა ადგილი, ჩანთა მუხლებზე დაუდო, ჩემოდანი ფეხებთან და უკვე ოდნავგაღიზიანებულმა მიახალა:

- არ ჩაგეძინოს, ფრთხილად იყავი, მე ბილეთების რიგში ვდგები.
- საღამოს რვა საათი იქნებოდა, გაოფლიანებული და ტანისამოს-ამოჩაწული ზურა ბილეთებით ხელში გვერდით მიუჯდა ქუთაისელს, რომელიც უკვე გამოფხიზლებულიყო და ცნობისმოყვარეობით

ათვალიერებდა გამვლელ-გამომვლელებს. ზურას ის სწყინდა და აოცებდა, რომ ქუთაისელი არც კი დაინტერესდა ბილეთის ღირებულებით, ან იმით, თუ რა ფულით შეიძინა ისინი ზურამ. უკვე სერიოზულად აღიზიანებდა ქუთაისელის გულგრილობა, მითუმეტეს, რომ ჯიბეში სულ ოთხი თუ ხუთი მანეთი დადარჩა. გორამდე ორმოც საათზე მეტი სავალი იყო.

თავიანთი ადგილები დაიკავეს კუბეში; ბარგი თაროს ქვეშ დააწყეს და გადაკვრა-გადმოკვრით დაიწყეს საუბარი ათას რამეზე.

ვაგონი თანდათან შეივსო მგზავრებით. მოხუცი ცოლ-ქმარი დაემგზავრათ, მათ ზედა ადგილები ჰქონდათ. მოვიდა მატარებლის გასვლის დროც. გამცილებლებმა დატოვეს ვაგონი. ჩამოიარა „პროვადნიკმა“ და თეთრეული ჩამოარიგა; ჩაის დაკვეთებაც მიიღო. მატარებელმა თანდათან აკრიფა სიჩქარე და გაუყვა ლიანდაგებს კავკასიისკენ.

ზურას უკვე შიმშილი აწუხებდა, სიგარეტიც გამოლეოდა:

– წავალ, გავივლი, სიგარეტსაც ვიყიდი, – უთხრა ჩუმადმჯდომ პატიმრადყოფილს. იმედს არ კარგავდა, რომ ვინმე ნაცნობი შეხვდებოდა და ზოგიერთ საკითხსაც მოაგვარებდა.

ვაგონ-რესტორანი თითქმის ცარიელი იყო, მხოლოდ ერთ მაგიდას უჯდა ოთხი ახალგაზრდა და მიმტანის მოლოდინში ხმადაბლა საუბრობდნენ. ზურას დანახვაზე ერთერთი მათგანი წამოდგა და ხელებგამლილი მისკენ წამოვიდა:

– ამას ვის ხედავს ჩემი თვალები?

– ვაჰ, ოთარ! საიდან სადაო?!

სკამი შესთავაზეს და მიუჯდა მაგიდას. მიმტანმა მაგიდა გაავსო ხორავით და „გურჯაანიც“ ბლომად მიიტანა.

– შენ, რაღაც ვერა ხარ ხასიათზე, არც არაფერს ჭამ!

– კუბეში კაცი მელოდება, სიგარეტზე გამოვედი, უხერხულია.

– შე კაი კაცო, აქამდე ვერ თქვი? მიდი მოიყვანე, გელოდებით.

ზურამ ვერაფრით ვერ დაიყოლია პატიმრადყოფილი ვაგონ-

რესტორანში წასვლაზე.

– არა, არა, ვერ წამოვალ, დავიძინებ აჯობებს. შენ წადი და თუ დასალევს მომიხერხებ – გამოაყოლე.

ვაგონ-რესტორნიდან ზურა კარგად შეზარხოშებული დაბრუნდა. მის ადგილზე მოხუც ქალს ეძინა. არყის ბოთლი მაგიდაზე დადგა და ზედა თაროზე აჩოჩდა. დიდხანს ვერ დაიძინა, ათასნაირი აზრები უტრიალებდა თავში. ბოლოს სასმელმა და მატარებლის რხევამ თავისი გაიტანა და ჩაეძინა.

გვიან გამოეღვიძა. დაბლა ჩაიხედა, ქუთაისელს ეძინა. კედლისკენ იყო გადაბრუნებული. ლოგინი აახვია, პირი დაიბანა და თავი წესრიგში მოიყვანა. თეთრხალათიანმა ქალმა დიდი კალათით ცხელ-ცხელი ღვეზელები ჩამოატარა. დარჩენილი ფულით ოცი ღვეზელი იყიდა, არყის ბოთლი გახსნა და „კუპის ხალხი“ მიიპატიჟა. მოხუცებმა მობოდიშებით მოუხადეს მადლობა – ეს-ესაა ვისაუზმეთო. ქუთაისელი მარჯვედ მიუჯდა მაგიდას და არაყი ჩამოასხა.

ზურას უკვირდა და ფიქრობდა: „თუ ამის ნათქვამს დაუუჯერებ, სულ არ უყვარდა სმა, ახლა რა დაემართა, ასე რატომ იწევს არაყზე?“ – ფიქრობდა ზურა, თქმით კი არაფერი უთქვამს.

კარგა ხანს ჩუმად ჭამდნენ ღვეზელს; ბოთლი ისე გამოცალეს, ხმა არ ამოუღიათ. მერე ზურამ დაარღვია სიჩუმე:

– ახლა რას აპირებ, სახლში რომ ჩახვალ რას გააკეთებ, როგორ გესახება შენი მომავალი ცხოვრება?

– აბა, რა ვიცი, რა გითხრა. ჩავალ, მივიხედ-მოვიხედავ, ალბათ თვითონ სიტუაცია მიკარნახებს როგორ მოვიქცე.

– კი, მაგრამ, ამხელა ფული რაში უნდა გამოიყენო?

– რა ფული, რის ფული. თუ იმ ჩანთას გულისხმობ, იქ უბრალო ქაღალდების მეტი არაფერია.

– რა ქაღალდებია?

– „ლაგერში“, თავისუფალ დროს ლექსებსა და პატარა მოთხრობებს ვწერდი – ყველაფერი მანდ არის. ძმაკაცებისა და ნათესავების

წერილებიც შიგ ყრია და კიდევ ბანკის ქვითრები.

– რა ქვითრებია ისეთი თან რომ დაატარებ?

– აკი გითხარი, კაცი შემომაკვდა-მეთქი. ორი პატარა ბავშვი დარჩა იმ უბედურს გასაზრდელი. ახლა უკვე დიდები იქნებიან. გამომუშავებული თანხიდან მთავრობა ოც პროცენტს მიქვითავდა და ბავშვებს უგზავნიდა, მე კი ჩემთავად დანარჩენ ფულს მთლიანად ვუგზავნიდი მათ ოჯახს – იმის ქვითრებია.

ცოტა ხნით სიჩუმე ჩამოვარდა. ზურამ ახალ სივარეტს მოუკიდა და თანაგრძნობით შეხედა თანამოსაუბრეს. ის კი განაგრძობდა:

– ერთი-ორი კაპიკი მელო ჯიბეში, შენს ამოსვლამდე. ვიფიქრე გზაში დამჭირდება; ისიც იმ ნაძირალებმა მომიტყვეს კარტში.

ზურას ხმა არ ამოუღია. სადღაც გულის კუნჭულში სიმძიმე იგრძნო. მერე უხმოდ წამოდგა და დერეფანში გავიდა...

მატარებელი კარგა ხანია საქართველოს ტერიტორიაზე მიგუგუნებდა, უახლოვდებოდნენ სადგურ „რიონს“.

კუპის კარები გაიღო და ფანჯარასთან მდგომ ზურას გვერდით დაუდგა მხარზე ჩანთაგადაკიდებული, ნაპატიმრალი ქუთაისელი. ძნელი არ არის იმის მიხვედრა, თუ რას განიცდიდა მშობლიურ კუთხეს ხუთმეტი წლით მოშორებული კაცი.

ალერგიული დიაცი

აკვისტოს ცხელი დღე იდგა. ასფალტი ლამის დნებოდა. იქნებოდა დაახლოებით დღის ორი საათი, როცა ოთარი მორჩა თავის საქმეს თბილისში და სამსახურის „ფურგონ-მოსკვიჩით“ დასავლეთისკენ გაემართა.

„ნეტავ ვინმე ნაცნობი მგზავრი შემხვდეს, ვისაუბრებთ მაინც, თორემ ამ სიცხეში შეიძლება საჭესთან ჩამეძინოს“, – ფიქრობდა საქმეებით გადაღლილი და აუტანელი სიცხისაგან მოთენთილი.

დაკვირვებით შეათვალიერა „დიდომის ბირჟაზე“ მდგომნი. ის იყო უნდა გასცდნოდა დიდჯგუფად შეკრებილთ, რომ სულ განაპირას, მორიდებულად მდგომი გოგონა იცნო და მანქანაც ცხვირწინ გაუჩერა.

შორიდან იცნობდნენ ერთმანეთს. გოგონა ორი რამით იყო პოპულარული თავის ქალაქში: განუმეორებელი, მშვენიერი გარეგნობით და კიდევ იმით, რომ იგი ახლო ურთიერთობაში იყო ქალაქის ერთ-ერთ კოლორიტად აღიარებულ ახალგაზრდა, ცოლშვილიან კაცთან. ეს კაცი თითოთ საჩვენებელი იყო. მას პატივს სცემდნენ და იცნობდნენ როგორც ობიექტურს, ტყუილ-მართლის გამრჩევს, გაჭირვებულთა დამხმარეს, ვაჟკაცობაში თავგამოდებულს და საკმაოდ ჯიბესქელს.

გოგონამ გაუღიმა და მოხერხებულად მოკალათდა ოთარის გვერდით, მერე კარები მძლავრად მოიჯახუნა (როგორც ეს სჩვევია თითქმის ყველა ქალს) და მომწესხველი ღიმილით მიმართა ოთარის: „ღმერთიც გიშველის, სადაცაა დავიწვებოდი“.

დაიდრა თუ არა მანქანა, ორივე ჩამოწეული მინიდან შემოვარდა ოდნავშემთბარი, მაგრამ მაინც მქროლავი და მაგრილებელი ჰაერის ნაკადი.

სოფელ იგოეთამდე გზა შეუმჩნევლად გაიარეს, რაც გოგონას დამსახურებად შეიძლება ჩაითვალოს. ის გაუჩერებლად ყვებოდა ათასნაირ ამბავს და თან გულიანად იცინოდა. მართლაც რომ

მშვენიერი იყო მგზავრი, ცისფერი შუშუნა თვალებით, თეთრად-მოელვარე კბილებით, მრგვალი პირისახით, ძლიერამოზიდული მკერდითა და გრძელი ფეხებით.

ის-ის იყო იგოეთის დაღმართში ჩასრიალდა „მოსკვიჩი“, რომ მგზავრი ეძგერა „თავისი“ კარების მინის სახელურს და უმაღლ ამოსწია. ერთდროულად ოთარის შეუკიჟინა: „ჩქარა, ჩქარა, ამოწიე მინა; ჩქარა რაღას უყურებ“.

ოთარის ვერ გაეგო რა ხდებოდა, მაგრამ მაინც დაემორჩილა. სალონში სუნთქვა შეუძლებელი გახდა. გოგონას ცხვირსახოცი აუფარებინა სახეზე და თითქმის ბრძანების კილოთი მოითხოვდა: „მოუმატე სიჩქარეს, ჩქარა გასცდი აქაურობას“.

იგოეთს საკმაოდ გასცდნენ. გოგონამ ცხვირიდან ხელი მოიშორა, მინა ჩამოსწია და ღრმად ჩაისუნთქა.

ოთარიმ რაღაც ცვლილებები შეამჩნია გამოსვლაში, მაგრამ მაშინ ამისთვის დიდი მნიშვნელობა არ მიუნიჭებია.

„ყვითელ ყვავილებს ვერ ვიტან, მათი სუნის და ფერი ძალიან იწინებს, სამწუხაროდ გვიან შევამჩნიე, ახლა რაღა ეშველება“. – წუხილით წარმოთქვა გოგონამ და პატარა სარკე ამოაჩინა ხელჩანთიდან.

ახლა კი ყურადღებით დააკვირდა ოთარი მის სახეს. გოგონას თვალები და ცხვირი გასწითლებოდა და გასიებოდა, ლოყებზე და შუბლზე ბრტყელი მოწითალო ლაქები გასჩენოდა, ხელებიც ექავებოდა.

ოთარის გულწრფელად შეეცოდა თანამგზავრი.

„იქნებ სახლამდე მიმიყვანო, სირცხვილია ასეთ მდგომარეობაში ქუჩაში გამოვჩნდე“, – ითხოვდა გოგონა.

დაამახსოვრდა ოთარის ის გოგო და აღარ ავიწყდებოდა. არც გვარი და არც სახელი არ იცოდა და არც აინტერესებდა. უბრალოდ, თავის გულში „ალერგიული დიაცი“ შეარქვა და მორჩა.

წლები გადიოდა და როგორც იტყვიან ხოლმე, მრავალმა წყალმა ჩაიარა.

ხშირად ხვდებოდა ოთარის „ალერგიული დიაცი“ ქუჩაში და

ყოველთვის ღიმილით იხსენებდა იმ უცნაურ შემთხვევას. ყოველი შეხვედრისას ოთარი ცდილობდა მისალმებოდა, მაგრამ ის თითქოს ვერც კი ამჩნევდა მას.

შეამჩნია ოთარიმ, რომ გოგონა ისე მომხიბვლელად ვეღარ გამოიყურებოდა: რაღაცნაირად მოღუნებულიყო, ტანსაცმელიც აღარ ჰქონდა ისე კონტად მორგებული, ხორციც ბლომად მოესხა მის სხეულს და ერთიანად მოღავეებულიყო. მზერაც რაღაცნაირი უინტერესო გახდომოდა, არაფრისგამომხატველი. აზიდული მკერდიც სადღაც ქვემოთ ჩაცურებულიყო და გათქვეფილიყო.

ოთარის სახლთან ახლოს ცხოვრობდა „ალერგიული დიაცი“, პატარა შესახვევში. ხშირად უნახავს მამაკაცის სპორტულ პიჟამოში გამოწყობილი, ჩამომჯდარი სახლის წინ. გარშემო ყოველთვის ხალხი ჰყავდა შემოკრეფილი და ისიც გაუჩერებლად ლაპარაკობდა. სასაუბრო ლექსიკონი ისეთი სიტყვებით გაემდიდრებინა, რომ მათი მოსმენისას ოთარის ალბური ეცემოდა ხოლმე სახეზე.

„ეჰ“, – ფიქრობდა ოთარი, – „წლებმა თავისი გაიტანა“. მაგრამ ქვეშეცნეულად გრძნობდა იგი, რომ მხოლოდ განვლილი წლების ბრალი არ უნდა ყოფილიყო ასეთი მეტამორფოზა.

„ალბათ, რაღაც მნიშვნელოვანი მოხდა მის პირად ცხოვრებაში“ – ფიქრობდა ოთარი.

იგოეთის შემთხვევიდან ოცი, ოცდახუთი წელი იქნებოდა გასული, როცა ზაფხულის ერთ გრილ საღამოს კიდევ ნახა „ალერგიული დიაცი“, ამჯერად სახლიდან ცოტა მოშორებით, ქალაქის ცენტრში, ფოსტა-ტელეგრაფის დიდებულ შენობასთან. სიგარეტებისა და საღეჭი რეზინების გამყიდველის მაგიდის გვერდით, ტროტუარზე დაედგა პატარა სკამი. სპორტული პიჟამო ეცვა. შიშველი ფეხები სახელდახელოდ წაეყო საზაფხულო ფლოსტებში და გამშაგებით აკნაწუნებდა მზესუმზირას. გაუჩერებლივ ლაპარაკობდა. ჩენჩოს უტიფრად ყრიდა მოასფალტებულ ტროტუარზე. ჩენჩოს გორა იდგა მის გარშემო. ეტყობოდა, რომ რამდენიმე საათის განმავლობაში

მჯდარა აქ.

ოთარიმ შეხედა და რაღაც ტკივილი იგრძნო გულის კუნჭულში. გაიფიქრა: „ვანა რა მოხდა ისეთი, რომ მშვენიერი გოგონა ასე დაეცა და დამდაბლდა“. ჩაუარა გვერდით ფეხებგაშოტილ და ტუჩებზე ჩენჩომიწებებულ მოლაქლაქე „ალერგიულ დიაცს“, თითქოს რაღაცის თქმა უნდოდა, მაგრამ თავი შეიკავა. ის კი იცქირებოდა არაფრისმთქმელი თვალებით ოთარის მიღმა, განაგრძობდა ჩენჩოს ფურთხებას, შიგადაშიგ კი ერთი ფეხის თითებით მეორე ფეხს იფხანდა.

ოთარიმ ველარ გაუძლო ნანახს და გულნატკენი გაეცალა იქაურობას.

სულ ორი ან სამი დღე იქნებოდა გასული ამ შემთხვევიდან, როცა ბაზარში მიმავალი ოთარი კვლავ გადაეყარა „ალერგიულ დიაცს“. იგი გაკაპასებული გაჰკიოდა და მეზობლის ქალს შესწიოდა: „ნახე ქალო, რა უქნია იმ მიწადასაყრელს“ და ხელით მიანიშნებდა თავისი ბინის ფანჯრების წინ ტროტუარზე მიმოხეულ სიბინძურეზე და ნაგავზე.

„...რაც კი ჩაუცეცხლია – ნარჩენები აქ დაუყრია; მაგისი კუბო ვნახე მალე; ეგ გასახმობი და სასიკვდილო, რამ შეაჭამა ამდენი თხილი და კაკალი მაგ მუცელჩასახეთქს; ეგ უვარგისი და კახაა; როგორ გამიბედა მაგ დამპალმა; ეგ დორბლიანი და უნამუსო, როგორღა უნდა დამენახოს ეგ ბოზანდარა ეგა. ქალი არ ვიყო, თუ არ ვანანო მაგ გათახსირებულს; ერთი გაბედოს აქეთ გამოვლა და განახებთ მის სეირს, პირში უნდა ჩავტენო ეს ჩენჩოების გროვა იმ უჯიშოს!..“

ბოლო სიტყვებმა ძლივს მიაღწიეს ოთარის ყურთასმენამდე, იგი აჩქარებული ნაბიჯებით ტოვებდა ვიწრო შესახვევს.

გამგონე ქურდები

გასული საუკუნის ოთხმოციანი წლების დასაწყისში, თითქმის ყველა საწარმოსა და ორგანიზაციის თანამშრომლებს გამოუყვეს მიწის ნაკვეთები. შეესია მიწასმონატრებული ქალაქის მოსახლეობა, უმეტეს შემთხვევაში, გახრიოკებულ და, მოსავლიანობის თვალსაზრისით, ნაკლებნაყოფიერ „სავარგულებს“ და მალე ადამიანთა ძალისხმევამ თავისი შედეგი გამოიღო. გაიყვანეს გზები, შემოღობეს ნაკვეთები, ქვა-ლორღისგან გაწმინდეს მიწა, მოამრავლეს ნარგავები და მალე მწვანეთი დაიფარა ათეულობით ჰექტარი მიწა. უკვე ოჯახისთვის საკმარისი მოჰყავდათ ბოსტნეულ-ბალჩეული და ხილი. მთავარი კი მაინც ის იყო, რომ ადამიანებმა შეიქმნეს გართობისა და დასვენების კერები.

იღვა 1989 წელი. მოსავლის აღების დრო დამდგარიყო. მიხომ მანქანაში ჩააწყო კალათები, ვედრები, ტომრები და გაუდგა გზას. თავისი ბაღის ჭიშკარი შეაღო თუ არა, გულმა რაღაც რეჩხი უყო, ცუდად ენიშნა რაღაც, ოღონდ ჯერ არ იცოდა რა. მერე კი სავალალო ფაქტის მოწმე გახდა – თუ რამ იყო წასაღები, ქურდებს პირწმინდად მოეპარათ: ლობიო, ხახვი, ნიორი, გოგრა, კარტოფილი, ჭარხალი, მზეს-უმზირა და შემორჩენილი ხილი, მოკლედ აღარაფერი დაეტოვებინათ მიხოსთვის. ასეთივე სავალალო სურათი იყო მეზობელთა ბაღებშიც.

მოიწყინა მიხომ, მაგრამ რაღას იზამდა. გაიფიქრა: „ჯანდაბას, იმათი თავი, ძალა მაქვს და ღონე, ვიმუშავებ და „იმათ“ ჯინაზე კიდევ უფრო უკეთეს მოსავალს მოვიყვანო. რა იცოდა მიხომ, თუ რა მძიმე წლები ახლოვდებოდა, როდესაც ქვეყანაში დაიწყო ტოტალური ძარცვა-გლეჯა, ქურდობა. დაინგრა და გატივალდა ყველაფერი. ვიღას ეცალა ამხანაგური მებაღეობისათვის. ქვეყანა ყალყზე იყო შემდგარი, იღვრებოდა სისხლი. განუკითხაობამ მოიცვა ყოველივე. შეუძლებელი ხდებოდა მტყუან-მართალის გარჩევა, მაგრამ

ეს უბედურება დაიწყო ცოტა გვიან. იმ მომენტში კი მიხოს ფიქრი წამიერად მისწვდა ბალის თავში საგულდაგულოდ მოწყობილ სათავსოს, სადაც იგი ინახავდა სამუშაო იარაღს. ისევ რეჩნი უყო გულმა. ცრემლი მოადგა თვალზე ადამიანთა ასეთი სულიერი დაცემის გამო. არცერთი სამუშაო ინვენტარი (ბარები, თოხები, სამთითა, ნამგალი, ხერხი, ძალაყინი, წერაქვი და სხვა) ადგილზე აღარ დახვდა, ყველაფერი წაეღო. ეს უკვე მეტისმეტი იყო. გონება აემღვრა, თითქოს თვალთ დაუხებლდა, მაგრამ მაინც შეძლო ნერვების დაოკება და თავდალუნული გაემართა მანქანისკენ.

მერე უცებ შეჩერდა, თითქოს რაღაც გაახსენდაო. ამოიღო კალამი და ქალაღი, დაწერა წერილი და თვალსაჩინო ადგილზე დადო:

„ნება მომეცით, პატივცემულო ქურდებო, გიწოდოთ უტვინოები და უგუნურები. სამუშაო იარაღი რომ წაიღეთ – რითი ვიმუშაო, მოსავალი რითი მოვიყვანო, მომავალ წელსაც ხომ გინდათ სარჩოსაბადებელი?“

ორი კვირის შემდეგ წავიდა მიხო ნაკვეთში, თან ფიქრობდა: „ტიტებისა და ნარგიზების ბოლქვებს მაინც ამოვჩიქნი და შევინახავ გაზაფხულისთვის“. გაოცებისგან თვალეები გაუფართოვდა. ყველა სამუშაო იარაღი ადგილზე დახვდა. იქვე ქალაღის ნაგლეჯიც შეამჩნია, აიღო და წაიკითხა:

„ბოდიშს გიხდით. ახლა კი შენ იცი, პირობა არ დაარღვიო და კარგი მოსავალი დაგვახვედრე“.

ველარ დაუღო გული მიხომ მოსავლის მოყვანას, ქვეყანაში სამოქალაქო ომის ხანძარი აგიზგიზდა.

ბურთი და ტელეფონი

თამაზის დაბადება მამამისმა თოფის გრიალით ამცნო ქვეყანას, თან ალტაცებით გაიძახოდა „ბურთივით ბიჭი შეგვეძინა, ბურთივითო“. ამ სიტყვებს შემდგომაც ხშირად იმეორებდა გახარებული მამა. მეზობლები კი ფიქრობდნენ: ამ კაცს ან სხვა სიტყვების მოძებნა არ შეუძლია, ან ბურთზე უზომოდ არის შეყვარებულიო.

თამაზიმ ფეხი რომ აიდგა, გარემემყოფთაგან ერთთავად ესმოდა „რა ბურთივით დაგორავსო“. ცოტა წამოიზარდა და მისი „ბურთივით ლოყები“ ყველას სალაპარაკო გახდა. სკოლაში ერთხელ ორიანი დაუწერეს, განაწყენდა და გაიბუტა. ბავშვებმაც არ დააყოვნეს და შეუჩნდნენ „რა ბურთივით იბერებო“. ბოლოს და ბოლოს რა გახდა ეს ბურთიო, გაიფიქრა თამაზიმ და გადაწყვიტა ახლოს გასცნობოდა ამ სპორტულ ინვენტარს. მამის პირველად გაიგო თუ ვინ იყვნენ პაიჭაძე, ბერძენიშვილი, ჯეჯელავა, ღორიხოვი და სხვა. ძილშიაც ბურთი ელანდებოდა. სახლში ხან თითგადატყავებული, ხან ჩალურჯებული ფეხნარტყამებით და ხან კი შარვალშემოხეული ბრუნდებოდა და ყველასგან უჩუმრად რის ვაი-ვაგლახით ნაშოვნ სპორტულ ლიტერატურას კითხულობდა ლამპის შუქზე. მის სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა, როცა ფეხბურთის შესახებ წააწყდებოდა ხოლმე თუნდაც მცირე მონაცემებსაც კი.

გავიდა რამდენიმე წელი.

თამაზის მამა დიდ იმედებს ამყარებდა შვილზე. მიდი, მიდიო, გადასძახებდა ეზოში გაოფლიანებულ ბიჭს, მაგრამ სიტყვა პირზე შეაშრებოდა ხოლმე, როცა ხედავდა თუ პატარა ლაწირაკები, თვალსა და ფეხებშუა როგორ ააცლიდნენ-ხოლმე ბურთს გაოგნებულ თამაზის.

ბევრი იწვალა, ივარჯიშა და იხლაფორთა თამაზიმ, ბევრი ოფლი და ცრემლი ღვარა, მაგრამ ფეხბურთის თამაშს ვერაფერი გაუგო. ხელში ადნებოდა სანუკვარი ოცნება – გამხდარიყო გამოჩენილი ფეხბურთელი. იმდენსაც კი ვერ მიაღწია, ხომ სკოლის

ფეხბურთელთა გუნდში მოხვედრილიყო. რა ექნა? მერე იფიქრა – იქნებ ფეხბურთის პირწავარდნილი გულშემატკივარი მაინც გავხდეთ და შეუდგა „საქმეს“. არცერთ მატჩს არ აცდენდა, წაუკითხავს არ გაუშვებდა ჟურნალ-გაზეთების „სპორტულ კუთხეს“, ბიბლიოთეკებში მოუხშირა სიარულს და ქართული ფეხბურთის ისტორია შეისწავლა, აკეთებდა და აგროვებდა ამონაწერებს მსოფლიო ფეხბურთის შესახებ, ყიდულობდა ლიტერატურას, კალენდრებს, პროგრამებს, ფეხბურთელთა სურათებს, იძიებდა მსაჯების ვინაობას, ცალკე ალბომი ჰქონდა გამოყოფილი მწვრთნელებისათვის, მიწერ-მოწერა ჰქონდა სპორტული პრესის რედაქციებთან. მოკლედ, თამაზიმ, მეორე სიცოცხლე იპოვა ფეხბურთში და ამით ხარობდა და ამაცობდა.

სულ მალე თამაზი გახდა ფეხბურთის აღიარებული მცოდნე. ზეპირად იცოდა: რომელი თამაში რა ანგარიშით დამთავრდა, ვინ გაიტანა ბურთი, ვისი ჩაწოდებით და რომელი ფეხით, ვინ და საიდან იყო მსაჯი, როგორ ამინდში შედგა თამაში, რომელ ფეხბურთელს რა აწუხებდა, ვინ იყო უცოლო და ვინ ცოლიანი, ვის რამდენი შვილი ჰყავდა, ვის რა მანქანა ჰქონდა, ვინ ვერ იტანდა თვითმფრინავით მგზავრობას და ა.შ. სტადიონების დირექციაში შინაურ კაცად ითვლებოდა. არც გასახდელში უშლიდნენ შესვლას და სტადიონზეც ერთი ადგილი ჰქონდა გამოყოფილი. რამდენჯერმე თამაზის გამუქებაც სცადა გაზეთებში.

სტადიონის შესასვლელთან თამაზის გარშემო რომ ხალხი შეიკრიბებოდა, მაშინ უნდა გენახათ ვისთან ჰქონდათ საქმე. ეს, ფეხბურთის ცოცხალი ენციკლოპედია მომართული მექანიზმივით მუშაობდა და უმაღლესი აკმაყოფილებდა უამრავ გულშემატკივართა ცნობისმოყვარეობას. იყო შემთხვევები, როცა გუნდის შემადგენლობის დასახელებასაც კი სთხოვდნენ თამაზის წინ.

იმ წლებში ფეხბურთი ისეთი საყვარელი და პოპულარული გახდა, რომ პატარა სტადიონი ვეღარ იტევდა მსურველებს, გაჭირდა ბილეთის შოვნა. ამას ისიც ემატებოდა, რომ სტადიონამდე კარგა

მოშორებით, თამაზის დღეს, ორი-სამი საკონტროლო კორდონი იდგა, ისე, რომ უბილეთოდ ჩიტიც ვერ მოხვდებოდა თამაზზე. თამაზს ეგონა, რომ უიმიოდ თამაში არ ჩატარდებოდა, მაგრამ ვაი, რომ ასე არ ყოფილა...

იმ თამაშს რომ არ დასწრებოდა, ალბათ გაგიჟდებოდა. ბილეთს ოთარი დაჰპირდა. სამუშაოდან თორმეტ საათზე გაიპარა, სახლში ჩაიკეტა ოთარისგან ტელეფონის ზარის მოლოდინში.

პირველი საათი იქნებოდა, როცა ტელეფონი ფეხბურთის მარშის ჰანგებივით აწკრიალდა.

– ბახტაძის ბინაა?

– არა, გენაცვალე, ბურთულაურის ბინაა. – ყურმილში ჯერ სიცილი გაისმა, შემდეგ კი ტუ... ტუ...

ცოტა ხნის შემდეგ ისევ დარეკა ტელეფონის ზარმა – ეს კი ნამდვილად ოთარი იქნებოდა, იმედით გაიფიქრა თამაზიმ და ეცა ყურმილს.

– კინოთეატრია? „ამირანია“?

– ამირანი არა ტარიელი! – თამაზიმ სიგარეტს წაუკიდა და საფუძვლიანად მოქაჩა.

სამი საათი იქნებოდა, როცა კვლავ სწვდა ყურმილს.

– მითხარით „პაჟალსტა“, რედაქციაა?

– არა, ბატონო, თქვენ სხვაგან მოხვდით...

– აბანოა?

– არა.

– საგიჟეთია?

– არა, არა... ოჰ, კი, კი, საგიჟეთია, – უპასუხა თამაზიმ და ღონემინდელი ჩაესვენა სავარძელში.

ხუთი საათი სრულდებოდა, თამაზის დაწყებადვე საათნახევარი რჩებოდა. თამაზის გადაეწურა იმედი, აიღო საწვიმარი და შემთხვევის იმედზემყოფი, სტადიონისკენ წავიდა. კარები რომ გაიკეტა ტელეფონის ზარის ხმა გაისმა. სადარბაზოში გამოსულს ესმოდა ტელეფონის

ზარის სმა. გაიფიქრა, მოდი შევბრუნდები, იქნებ ოთარიაო, მაგრამ არ შებრუნდა – ცუდად მაქვს დაცდილი უკან მიბრუნებაო. ტელეფონი კი რეკავს და რეკავს. ქუჩაში გასულს თან მისდევდა ზარის სმა.

ის მატჩი თამაზის გარეშე ჩატარდა. მეორე დღეს სამსახურში ოთარის არ მიესალმა, მან კი გაოცებით და საკმაოდ უკმეხად მიახალა: „ნეტავ რა ბურთივით იბერები, სად ბრძანდებოდი გუშინ ხუთ საათზე, ლამის დავანგრეე შენი ტელეფონი, ორი ბილეთი მქონდა ზედმეტიო“.

საზრიანი მებაღე (ზღაპარი)

მეფე აივანზე თავის საყვარელ სავარძელში იჯდა და მამა-პაპათა მიერ გაშენებული, ხალიჩასავით მოხატული ტყე-პარკის ცქერით ტკბებოდა ჰორიზონტზე აღმართული მოლურჯო მთების ფონზე.

უცნაურად მიკიბულ-მოკიბულად ერვენა მეფეს ცისა და მთების შეხების მარად უცვლელი კონტური.

მოულოდნელად რაღაცამ გააღიზიანა მეფე და სასწრაფოდ მოიხმო მებაღე. ბრძანება უჩვეულო და კატეგორიული იყო. მებაღეს ტყე-პარკში აზიდულ ხეთა კენწეროები ისე უნდა შეეკრიჭა, რომ მათ მიერ წარმოქმნილი მოხაზულობა სრულად და ზუსტად დამთხვეოდა მთების კონტურს.

მეშვიდე დღეს, სადილობის შემდეგ, მებაღემ მეფეს მოახსენა ბრძანების შესრულების თაობაზე.

სალამოხანს სავარძელში განცხრომითმჯდომმა მეფემ შეამჩნია

კენწეროებწაჭრილი, ცადატყორცნილი ხეები, მაგრამ მის განრისხებას არ ჰქონდა საზღვარი – წაჭრილ ხეთა წვეროებით წარმოქმნილი მოხაზულობა მოლურჯო მთათა კონტურზე მალლა იყო.

ჭირვეულმა მეფემ მებაღისათვის თავის მოკვეთა ბრძანა.

უკანასკნელი სათქმელი რა გაქვსო, ჰკითხა მეფემ მებაღეს.

ბევრი არაფერიო, სევდიანად უპასუხა მებაღემ; ერთ რამეს გთხოვ მხოლოდ, თქვენო ბრწყინვალეზავ; სანამ თავს მომკვეთენ, უბრძანე გასწიონ საჩრდილობლები, რათა უკანასკნელად შევხედო მაცოცხლებელ მზესო.

მსახურებმა სასწრაფოდ შეასრულეს მეფის ბრძანება. მეფეს თვალი მოსჭრა ჩამავალი მზის სხივებმა და რამდენიმე ნაბიჯით დაიწია უკან სავარძლიანად.

ახლა კი, მეფევ ბატონო, ერთხელ კიდევ შეამოწმე ჩემი ნაბუშავარი და მერე მზად ვარ აღსრულდეს ნება შენით.

მეფემ მკაფიოდ დაინახა, თუ როგორ ზუსტად ემთხვეოდა წაჭრილ ხეთა წვეროების მოხაზულობა ლურჯ მთათა კონტურს.

ასე იხსნა საკუთარი სიცოცხლე საზრიანმა მებაღემ.

1990 წ.

შეუმშრალი სისხლი

(სატირული იუმორესკა)

უკვე მერამდენე წელია ქალაქის ადმინისტრაციულ შენობაში ერთმანეთს ხვდება წელში ოდნავ მოხრილი, ჯოხზე დაყრდნობილი ორი ჭარმაგი მამაკაცი.

ახლაც ერთმანეთის გვერდით იდგნენ კიბის მოაჯირს მიყრდნობილი, მოლოდინით აღვისილი თვალებით.

– ნიკო, რისთვისაც ხარ მოსული ხომ კარგად ვიცი, მაგრამ რაშია საქმე, რატომ გაგიჭიანურეს ტელეფონის დადგმა?

– ეჰ, ჩემო ვასო, შენ რა, მაგ დღეში არა ხარ? რამდენი წელია წვალბო და საკუთარი შვილი ვერ ჩაგიწერია საკუთარ ბინაში.

– ჰო, ასეა. ალბათ ჩქარა მოგვარდება ჩვენი საქმე.

– აბა, რა ვიცი, რა გითხრა. მე კი სისხლი გამიშრა ამდენი ნერვიულობით და მოლოდინით, თუმცა რაღაც იმედი გამოჩნდა, სიაში უკვე პირველ ადგილზე ვარ.

ზედა სართულიდან ვილაც სწრაფად ჩამოუყვია კიბეს და გაისმა ქსოვილის გაფხრეწის ხმა. „ეჰო“, ერთი კი აღმოხდა კოსტუმშემოხეულს და დაღონებული ჩაუყვია ქვემოთ. ვილაცას მოაჯირის ხის რიკული დიდი ლურსმანით მიუჭედებია და მისი ნაწილი ზემოთ იყო ამოშვერილი.

დიდი ღრო არ გასულა და ახლა სასოწარკვეთილი წყევლა გაისმა ქალისა: ძირში შეახმეს ხელები, ვინც ეს ლურსმანი ჩააჭედაო.

ნიკომ გარშემო მიმოიხედა, თვალებით დაეძებდა რაიმე მძიმე და ბლაგვ საგანს, რათა ლურსმანი ბოლომდე ჩაერჭო ან გადაეღუნა, მაგრამ ამაოდ. მრავალრიცხოვან ოთახებში განაწილებულ-გადანაწილებულ ახალგაზრდებსაც შესჩივლა, მაგრამ უშედეგოდ. უფრო მეტიც, ნეტავ რა განერვიულებსო უთხრეს, მაგ ლურსმანზე ერთი ოცმა ადამიანმა მაინც შემოიფხრია ტანისამოსი და არავის არ დაუჩივლიაო.

ნიკომ ჯიბეში ჩაიყო ხელი, გასაღებების ასხმულიდან ამოარჩია ყველაზე უფრო მასიური და მიაწვა ლურსმანს. აკანკალდა მოხუცის ომგამოვლილი თითები, ასწლტა გასაღებები და იხუვლა ჯერ კიდევ დაუმშრალმა სისხლმა. სისხლის დანახვა არ გააკვირვებიათ ნიკოს და ვასოს, სხვა რამ აკვირვებდათ...

მოხუცები თავდახრილნი, წელში ოდნავ მოხრილნი მიუყვებოდნენ სახლისკენ მიმავალ გზას, როცა ადმინისტრაციულ შენობაში ხმა გავარდა – უფროსმა ახალი კოსტუმი მოისვარა მოაჯირზე მინთხეულ სისხლშიო.

ოპერატიულად ამოქმედდა შესაბამისი სამსახური და მოაჯირზე შეშრალი სისხლის მიხედვით სასწრაფოდ დაადგინეს „დამნაშავის“ ვინაობა. სამუშაო დღე ჯერ კიდევ არ იყო დამთავრებული, როცა ცნობილი გახდა განაჩენიც: „სანიტარულ-ჰიგიენური წესების დარღვევისათვის ნიკო ტელეფონის დადგმის სიაში გადაადგილებულ იქნეს პირველიდან მეათე ადგილზე“. ლურსმანი აღარავის აღარ ახსოვდა.

1985 წ.

„სიმაფორა“

(ნამდვილი ამბავი)

ვისაც მეორე მსოფლიო ომამდე უნახავს თბილისი-თელავის (ან პირიქით) შემაერთებული რკინიგზა, აუცილებლად ემანსოვრება, თუ როგორი მიხვეულ-მოხვეული და დაკლაკნილი იყო მთაში მიმავალი ბილიკივით. ხელისუფლება, თურმე, „დიდ ფულს“ უხდიდა ყველა იმ მიწის „(ბაღის, ვენახის) პატრონს, ვის ნაკვეთზეც უნდა გაეგლო რკინიგზას.

ამტყდარა ერთი ამბავი; თურმე ყველა ცდილობდა (ათასნაირი ხერხებით და მაქინაციებით), რომ როგორმე თავის მიწის ნაკვეთზე გაეჭარებინა ფოლადის გზა და გამოსულა ის რკინიგზა ასე მიხვეულ-მოხვეული და დაკლაკნილი.

იდგა ათასცხრაას ორმოცდაცხრა წლის ზაფხული. თელაველი ჭაბუკი კალათბურთელები, ზემოთხსენებულ რკინიგზაზე მოთუხთუხე მატარებლით მიემგზავრებოდნენ თბილისში, რესპუბლიკური პირველობის ფინალურ ეტაპზე მონაწილეობის მისაღებად.

კალათბურთელებს შორის იყო ბენო ესიტაშვილიც. იგი თავის ძმაკაც-კოლეგებთან შედარებით მაღალი იყო და ძალიან სწრაფიც, ამიტომ იყო, რომ კარგად აითვისა კალათბურთის „ფილოსოფია“ და მისი ასაკის შესაბამისად გარკვეულ წარმატებასაც მიაღწია.

ბენო გამოირჩეოდა მხიარული და მოუსვენარი ხასიათით, მოჭარბებული ჰქონდა იუმორის გრძობა, კარგად შაირობდა და მღეროდა – მოკლედ, რომ იტყვიან „ღუმა ობშესტვა“ იყო.

კიდევ ერთი განსაკუთრებული ნიშნით გამოირჩეოდა თანატოლებისაგან. შავტუხა, თმახუჭუჭა კახელებისგან განსხვავებით ბენო იყო, რომ იტყვიან „რიჟა“, სახეგალაჟლაჟებული და სიწითლეძე მისული თმებით.

აი, ახლაც, ბენო ზის კუბეში და რალაცაზე გაცხარებით საუბრობს, თან ყველასთან ასწრებს გასაუბრებას და გამოპასუხებას და ამავე დროს არც ჭადრაკის ფიგურების გადაადგილება ავიწყდება. არის კუბეში ერთი სიცილი და ხორხოცი.

ვიღაცამ უთხრა ბენოს: „ერთი ფანჯარაში გაიხედე, ხომ არ იღრუბლება და წვიმას ხომ არ აპირებსო“.

ის იყო ბენომ ფანჯარაში გადაყო თავისი წითელი თავი და მატარებელიც მაშინვე გაჩერდა.

– რა იყო, რატომ გაჩერდით? – იკითხა ერთმა.

– გაჩერდებოდით, აბა რა იქნებოდა; ე, სიმაფორივით თავი რომ გადაყო ბენომო“

და შეერქვა ბენოს ზედმეტსახელად „სიმაფორა“.

ახლაც ამ ზედმეტი სახელით უფრო იხსენებენ თელაველები თავიანთ ერთ-ერთ საუკეთესო თანამოქალაქეს.

2004 წ.

გამოგლეჯილი წინდიდან, ბრილიანტამდე

ადრიანი გაზაფხულის საღამო იდგა.

ეზოში გრძელ სკამზე ჩამომსხდარიყვენ მეზობლის ქალები და ათასნაირ საქვეყნო თუ საოჯახო საკითხებზე მსჯელობდნენ. ქალებს განსაკუთრებით აინტერესებდათ ახალი მეზობლის, საკმაოდ სიმპათიური (გარეგნულად) ქალბატონის ასავალ-დასავალი. მრავალ შეკითხვას აძლევდნენ და ისიც მარჯვენა მუხლისთავზე გამოგლეჯილ წინდაზე ხელდაფარებული ყვებოდა თავისი ოჯახის გასაჭირზე: „ქმარი უმუშევარია, ბავშვებს არა აქვთ ჩასაცმელი, ვერ მიყიდა წინდა (მარჯვენა ხელს აცილებს მუხლის თავს), გუშინ ფული ვისესხეთ, რათა ბავშვებს საჭმელი არ მოაკლდეთ, წელიწადზე მეტია, რაც ქალთა სალონში არ ვყოფილვარ. თეთრეულიც შემობდღენილი მაქვს და ქმარს პირის გასაპარსი ფულიც არ გააჩნია“ და ა.შ.

„ახალი“ ქალბატონის გულწრფელობაში ეჭვს ვერ შეიტანდით და ეზოს „ძველებიც“ (ანალოგიური საუბრების ხშირი მოწმენი) თანაგრძნობით და დიდი გაგებით იზიარებდნენ მის გაჭირვებას.

გავიდა აპრილი. მაისის დასაწყისში ეზოში ხმა გავრცელდა, რომ ახალი მეზობლის ქმარი სამუშაოდ მოწყობილა საგადასახადო

ინსპექციაში. გაეხარდა ყველას – ხელფასი ექნება და გაჭირვებულ მდგომარეობას ცოტათი მაინც შეიმსუბუქებენო.

გავიდა მაისიც, ცხელი ზაფხულიც და შემოდგომის ერთი თვეც.

საკმაოდ თბილი და წყნარი ოქტომბერი იდგა. ისევ იმ გრძელ სკამზე, ქალბატონების თითქმის იგივე შემადგენლობა გაცხარებით საუბრობდა და კამათობდა. განსაკუთრებით აქტიურობდა „ახალი“ მეზობელი, სიმპათიური (ახლა უფრო, რადგანაც მოდურად ეცვა) ქალბატონი: „დღეს შემოვიარე ყველა საიუველირო მალაზია, მაგრამ ბრილიანტიანი ბრასლეტი არსად არ არის, ალბათ თბილისში წავალ, ჩვენი მანქანით, არა, რას ამბობთ, „ლულოვიკოს“ არაფერი ჯობია, ჩემმა ნათესავმა მითხრა გაშოვნივო. ორკარატიან ბეჭედს დავეძებ და კიდევ ესპანურ „ტროიკას“, მაგრამ ხომ იცით რა ძნელია შოვნა. ჩემმა ქმარმა მითხრა ლენინგრადში წაგიყვან და იქ იყიდეო. მე მგონი ერთ კვირაში წავალთ. მანამდე კი ჩემი გოგოს დაბადების დღეა და კულონი მინდა ვაჩუქო ლალის თვალთ, ხვალ მომიტანენ“ და ა.შ.

ყურებს არ დაუჯერებდა კაცი, „ახალი“ მეზობელი ქალბატონი მუხლზე აღარ იფარებდა ხელს.

1998 წ.

„კინკრია“

(მოგონება სტუდენტური ცხოვრებიდან)

ცივი ზამთარი იდგა. მუხლამდის თოვლი იდო, მაგრამ ბუნება ამით არ კმაყოფილდებოდა და სქლად და გადაუღებლად თოვდა, თოვდა კი არა, რომ იტყვიან, ბარდნიდა.

სალამოვდებოდა. სტუდენტული საერთო საცხოვრებლის ბინაში შევიკრიბეთ ოთახის ყველა ბინადარი. იმხანად სტუდენტულ ქვეყანაში ერთი დაუწერელი წესი თუ ტრადიცია არსებობდა – პირველკურსელებთან, თითქმის ყოველთვის, ცხოვრობდა, სულ ცოტა, ერთი უფროსკურსელი, რომელიც თავისთავად თამაშობდა „უფროსი მეგობრის“, „აღმზრდელი“ და „დამრიგებლის“ როლს. მათ უკვე გააჩნდათ ინსტიტუტში სწავლისა და საერთო ბინაში ცხოვრების გამოცდილება და დადებით გავლენას ახდენდნენ ახალბედების როგორც სპეციალისტებად, ისე ცხოვრებისათვის შემზადებულ ადამიანებად ჩამოყალიბებაში. ერთი ასეთი უფროსკურსელი ჩვენს ოთახშიც გვყავდა – გოგია კინკრიაშვილი, რომელსაც, როგორც ხშირად ხდება ხოლმე, გვარის მიხედვით, მოფერებით ვეძახდით „კინკრიას“.

ვისაც სტუდენტობა საერთო საცხოვრებელში აქვს გატარებული, დამეთანხმება, რომ მიუხედავად სისტემატური მატერიალური გაჭირვებისა, ეს არის ახალგაზრდული აღზევების, პროფესიონალური განათლების მიღების, სხვადასხვა ტრადიციებზე აღზრდილი ადამიანების გაცნობის, უცნაურობის, მოულოდნელობების, გართობა-გახარების, იუმორის მოზღვაების, დავაჟაკების და სიყვარულის წლები.

ჩვენი ოთახის ბიჭებმა, მატერიალური ყოფის განმტკიცების მიზნით, გადაწყვიტეს შეგვექმნა „საერთო ქვაბი“. ამ ქვაბის შევსება ხდებოდა სტიპენდიის მიღების დღეებში თანაბარი წილით. ჩვენი ოთახის „საერთო ქვაბის“ განმკარგებელი გახლდათ ყველასთვის საყვარელი „კინკრია“, რომელიც პასუხს ავებდა ოთხი პირდაფრენილი, მშვიერი სტუდენტის გამოკვებაზე და სპორტულ თუ კულტურულ

გართობა-აღზრდაზე.

„საერთო ქვაბის“ სიკეთეზე ბევრის თქმა შეიძლება, მაგრამ აღვნიშნავ ერთს, ვფიქრობ მეტად მნიშვნელოვან ასპექტს: „საერთო ქვაბი“ მოქმედებდა მაშინაც, როცა რომელიმე ჩვენგანს ამათუიბ შემესტრში არ ჰქონდა სტიპენდია; სწორედ ამიტომ მთავარი ყურადღება გადატანილი იყო სწავლაზე და ამ სფეროშიც პასუხისმგებელი იყო „კინკრია“. ასე, რომ „კინკრია“ ფრიად დაკავებული და საქმიანი გახლდათ.

„კინკრია“, მიუხედავად პატარა ტანადობისა, გამოირჩეოდა გულადობით, მხიარულობით, ორიგინალური იუმორით, სისწრაფით, მეგობრული დამოკიდებულებით, მომთხროვნელობით და მხროვნელობით, იყო ციყვივით მოუსვენარი და ხარივით შეუპოვარი.

დაუბრუნდეთ ცივი ზამთრის საღამოს. შევიკრიბეთ და გადავწყვიტეთ წავსულიყავით კინოში, წინააღმდეგი იყო მხოლოდ „კინკრია“, რომელსაც იმ საღამოსთვის სულ რაღაც ოცდახუთი მანეთი-ღა ჰქონია შემორჩენილი.

- გოგი, საყვარელო „კინკრი“, წავიდეთ კინოში, რაც იყოს, იყოს.
- აბა თავზე ხელი დაიდეთ, რას ამბობთ, ხვალ რა გაჭამოთ?
- ეჰ, კარგი რაა, ხვალ ღმერთი მოგვცემს...

„კინკრია“ დიდი წინააღმდეგობა გაგვიწია, დრო არ ითმენდა, გვიანდებოდა. საჭირო იყო „რაღაცის“ მოფიქრება. აქ არ ვიტყვი როგორ, მაგრამ მოხდა ისე, რომ „კინკრიას“ ხარივით სიჯიუტე გადალახულ იქნა და სულ მალე ბურტყუნ-ბურტყუნით მოგვდევდა უკან კინოსკენ სწრაფად მიმავალთ. კინოკლუბიდან დაბრუნებისას „კინკრია“ მეზობლებთან შეუხვია, ჩვენ კი გადავხედეთ ერთმანეთს და მოვილაპარაკეთ „დაგვესაჯა“ ჯიუტობისათვის ჩვენი საყვარელი ხაზინადარი, რომელიც შეიძლება ფულის სასესხებლადაც კი იყო შესული მეზობლებთან, რათა ხვალ მშვიდები არ დავრჩენილიყავით. ვფიქრობდით და ვმსჯელობდით რა მოგვემოქმედებინა, რა უფრო გასართობი იქნებოდა და დასამახსოვრებელი. ამის ფიქრში ვიყავით,

რომ კარები შემოაღეს და ერთ-ერთ ჩვენს ბინადარს მშობლების მიერ გამოტანებული ორასი მანეთი გადასცეს (ზემოთ ხომ ვთქვით „ღმერთი მოგვცემს“). ჩვენი „თავსატენიც“ ასე მოვაგვარეთ: გოგიას ყავლა ძმა, სახელად ვახტანგი. ვისარგებლეთ ამ მცირე ინფორმაციით და შევადგინეთ ასეთი შინაარსის წერილი: „ჩემო ძმაო, გოგი, გიგზავნი ორმოცდაათ მანეთს, ახლა მეტი არ მაქვს, შემდეგ კიდევ გამოგიგზავნი. საჭმელ-სასმელი კი ბლომად გამოვატანე დეიდას, ორი კალათა და ღოქი. მიაკითხე და წაიღე. აბა, შენ იცი, მაგრამ იყავი. ვახტანგი“.

წერილი კონვერტში ჩავდეთ ორმოცდაათ მანეთთან ერთად და „კინკრიას“ საწოლზე დავაგდეთ.

„კინკრია“ გვიან დაბრუნდა, ჩვენ ყველანი ვიწვექით, მაგრამ არცერთს არ გვეძინა.

შემოსვლისთანავე შეამჩნია კონვერტი და დაუწყო შორიდან თვალიერება. შევატყუეთ, რომ რაღაცნაირად ყოყმანებდა და ეჭვობდა. ჩვენგან ელოდა ალბათ სიურპრიზს, რადგან ადრეც, არაერთხელ გვიხუმრია და „გაგვინაწყენებია“ ჩვენი გოგია.

მზერა კონვერტიდან საწოლებზე გადაიტანა და სათითაოდ ჩამოგვიარა სუყველას, თან ალბათ ფიქრობდა: „ჰა, ბიჭებო, ხომ არ მიწყობთო რაიმეს“.

ველარ დასძლია ცღუნებას და გახსნა კონვერტი. გენახათ მისი გაბადრული სახე, მის სიხარულს არ ჰქონდა საზღვარი. იგი მზად იყო სუყველა გაეღვიძებინა. თვალეები უბრწყინავდა, ერთ ადგილზე ვერ ჩერდებოდა. ბოლოს წერილი ერთხელ კიდევ გადაიკითხა, ეს პატარა კაცი ვერცხლისწყალს დაემსგავსა, აქეთ ეცა, იქით ეცა და თავისთვის რამდენჯერმე ჩაილაპარაკა: „აზრზე ხართ ბიჭებო, თქვენა?!“ (ამ გამოთქმას „კინკრია“ ხშირად ხმარობდა).

...ნის ტოტები ძლივს უძლებდა მოზავებული თოვლის სიმძიმეს. ირგვლივ სრული სიჩუმე იდგა. შიგადაშიგ გაისმოდა მოსახვევეში ტრამპაის ბორბლების ღრჭიალი.

„კინკრია“ გაიღვიძა თუ არა, ერთხმად მივამახეთ: „გოგი, წერილი

ნახე?“

– ვნახე ბიჭებო, ახლავე წაგიკითხავთ, – და მარცვალ-მარცვალ გაგვაცნო „ამის“ წერილის შინაარსი.

– ბიჭებო, მართალია ფული არ არის ბევრი, მაგრამ საჭმელ-სასმელი აი... – და ყელზე მიიღო გაშლილი ხელისგული.

– კი, მაგრამ სად არის ეგ საჭმელ-სასმელი?

– სად და „ნახალოვკაში“, დეიდაჩემთან. ახლავე მივდივარ, უნდა გაგახაროთ...

მზემ გამოანათა, სახურავიდან ჩამოცვივდა წვეთები, ოთახის ფანჯარას მოაწყდნენ ხმელი პურის მარცვლების კენკვას მიჩვეული, „ნაცნობი“ ბელურები. ჩვენი „ბელურა“ კი გაბრწყინებული თვალებით და აჩქარებული ნაბიჯით მიემართებოდა „ნახალოვკისკენ“.

ლექციებიდან მოსულებს „კინკრია“ სახლში არ დაგვხვედრია. ცოტა შეეფიქრიანდით, ამ უამინდობაში და უტრანსპორტობაში ხომ არაფერი დაემართა იმ კაცს, ამხელა მანძილზე წასულს?!

უკვე ბინდმა იძალა, ბელურები სადღაც გაქრნენ, წვეთებიც აღარ ცვიოდა სახურავიდან, „კინკრია“ კი არ ჩანდა და არ ჩანდა.

გულის სიღრმეში რაღაც ტკივილი იგრძნო თითოეულმა ჩვენგანმა, უკვე დავიწყეთ „ნახალოვკელი“ დეიდის მისამართის დაზუსტება და ის იყო წასვლას ვაპირებდით, რომ კარები ფეხის კვრით შემოიღო და ადგილზე გავეშეშდით გოცებისგან: კარებში გაჩხირულიყო წელამდე სველი, მობრწყინვარე თვალებით, ლოყებაწითლებული, ციყვივით ცქმუტავი „კინკრია“, რომელსაც ცალ ხელში საკმაოდ დიდი და მძიმე კალათა ეკავა, მეორე ხელში კი თიხის ყელმოღერებული სველი დოქი.

1965 წ.

საყვარელი ციფრი

მოგეხსენებათ, რომ რაიონებიდან თბილისში ჩამოსული სტუდენტების ძირითადი თავშესაფარი იყო ვაკის რაიონში მდებარე, თორმეტკორპუსიანი ე.წ. სტუდენტალაქი.

ჰოდა, მეც ვცხოვრობდი სტუდენტალაქის ერთ-ერთ კორპუსში (რიგით ნომერს ჯერჯერობით არ ვამხელ) რაიონებიდან ჩამოსულ სხვა სტუდენტებთან ერთად.

საინტერესოა სტუდენტური ცხოვრება ბევრი რამით. სასიხარულო დღეებიც უამრავია და ისეთი დღეებიც, როდესაც განაწყენებული და გულმოკლული ხარ. არც ის არის უცხო, რომ სასმელ-საჭმელიც გაქვს და „ჯიბის“ ფულიც და ზოგჯერ შშიერიც ხარ და სხვის სიგარეტსაც ეწევი. გასაკვირი ამაში არაფერია – ასე ყოფილა, ასე არის და ასე იქნება. ახალგაზრდებს გვიჭირდა გამოთვლილ-გამოზომილი ცხოვრების წესთან შეგუება, სტიპენდიიდან სტიპენდიამდე სახსრების გადანაწილება და მატერიალური ყოფის სტაბილურობის შენარჩუნება.

იმდღეს, რომელსაც წინამდებარე მოგონება ეხება, საკმაოდ ცუდ ხასიათზე გახლდით მრავალ მიზეზთა გამო და ძირითადად კი იმიტომ, რომ სტიპენდიამდე ჯერ კიდევ დიდი დრო იყო.

მეგობრებს კინოში მიპატიჟებაზე უარი ვუთხარი და დარდისგან დაბოლმილი გაუხდელად წამოვწექი საწოლზე, ფიქრებში ჩაფლული.

რას აღარ მისწვდა გონება. ელვის სისწრაფით თვალწინ გაიქროლა ათასობით კადრმა და უცებ, თითქოს რაღაცამ შემავანჯღარაო – ერთიმეორის მიყოლებით ამოტივტივდა ჩემ მესთან და განვლილ ცხოვრებასთან მჭიდროდ დაკავშირებული ციფრი „4“. მართლაც, რომ საინტერესო „აღმოჩენა“ გავაკეთე; საქმე კი შემდეგში იყო: იდგა 1954 წელი (ეს ერთი ოთხიანი), მეოთხე თვის ოთხი რიცხვი (ეს კიდევ ორი ოთხიანი) – ჩემი დაბადების თვე და რიცხვი; ვცხოვრობდი სტუდენტალაქის მეოთხე კორპუსის მეოთხე

ოთახში; ვიყავი მეოთხე კურსზე; ოთახში ვცხოვრობდით ოთხნი (მე, გივი მაისურაძე, ტარიელ გულედანი და გოგი კინკრიაშვილი); ზამთრის საგამოცდო სესიებზე ოთხი საგანი ჩავაბარე და ყველა „ოთხიანზე“; უნივერსიტეტის მეოთხე სპარტაკიადში (ჭადრაკში) ოთხი ქულით ავიღე მეოთხე ადგილი; იმ მომენტში ვიყავი ფაკულტეტის იუმორისტული კელის გაზეთის რედაქტორი და გამოშვებული მქონდა ოთხი ნომერი; ვუკრავდი გიტარისტების ოთხკაციან ჯგუფში. დაბოლოს, ჩემი სტიპენდია შეადგენდა 400 მანეთს (კიდევ ოთხიანი).

„მოდი და ნუ გეყვარება ციფრი „4“ – გავიფიქრე ჩემთვის და ძილს მივეცი თავი. იყო 1954 წლის 4 აპრილის საღამოს თერთმეტი საათი და ოცდაათი წუთი.

კინოდან გვიანდაბრუნებული მეგობრები ხმაურით შემოცვივდნენ და გამაღვიძეს.

„ძალიან ინანებ, რომ არ წამოხვედიო“, – მითხრეს ნიშნის-მოგებით. „მაგარი ფილმი იყო“ – დაუმატა მეორემ. მაინც რა იყო მეთქი – მიუგუდა უხალისოდ. რა იყო და ოთხი ერთიმეორეზე უკეთესი ნოველისგან შემდგარი ფილმი იყო – და დაიწყეს მოყოლა. მე ისევ ფიქრებში ჩავეფლე და მათი საუბარი აღარ მესმოდა.

1964 წ.

უცნობი ნაცნობი

ქალაქის პოლიკლინიკაში, გივის დიდი ყურადღებითა და მზრუნველობით მოეკიდა ახალგაზრდა, სიმპათიური გარეგნობის ექიმი. გივი არ მოელოდა იმდენ სითბოს, ალერსიან მიმართვას და ტკბილ რჩევა-დარიგებებს, ერთი შეხედვით ცხოვრებაში ახლადფეხადგმული პატარა გოგო-ექიმისგან, მითუმეტეს პოლიკლინიკებში ტრადიციად-ქცეული მომსახურების დაბალი დონისა და საყოველთაოდ გამეფებული უყურადღებობის ფონზე.

ვერ მოახერხა გივიმ, უფრო სწორედ ვერ გაბედა, ასევე სავალალო ტრადიციისამებრ, ფული შეეჩრებინა თითქოსდა სანთლისგან ჩამოსხმულ თითებში, ან ჩაერურთა თეთრი, ქათქათა ხალათის ჯიბეში. ისღა მოიფიქრა, რომ სირბილით წასულიყო ახლომდებარე საკოლმეურნეო ბაზარში და ლამაზი ყვავილების თაიგულით დაემშვენებინა იმ პატარა გოგო-ექიმისავით პატარა, კოპწია და მყუდრო ოთახი.

ყვავილების მირთმევის ფაქტმა გაოცება გამოიწვია პოლიკლინიკაში; ერთხმად აღნიშნავდნენ – ასეთი რამ ჩვენთან პირველად ხდებაო. ზოგნი იმასაც ამბობდნენ: „სჯობდა ისევ ფული მიეცა, ახალგაზრდა გოგოა, ვინ იცის რაში გამოიყენებდაო“.

სამი დღეც არ იყო გასული, როცა ქუჩაში შემთხვევით შეხვდნენ ერთმანეთს გივი და ის კოპწია გოგო-ექიმი. ორივე გახარებული და კმაყოფილი იყო ამ შეხვედრით. სიკეთითა და სინაზით მოიკითხეს ერთურთი. ერთმა ყურადღებით აღსავსე მომსახურებისათვის გადაინახდა მადლობა, მეორემ კი ყვავილების თაიგულისათვის.

ერთი კვირის შემდეგ კვლავ შეეფეთნენ ერთმანეთს უნივერსიტეტის შესასვლელში. ისევ თბილი და ღიმილიანი საღამო, ისევ მოკითხვა და კეთილი სურვილები. მოკლედ, უკვე კარგ ნაცნობებად თვლიდნენ ერთმანეთს და ჩანდა, რომ ხშირად შეხვედრის სურვილიც ჰქონდათ.

რამდენიმე დღის შემდეგ კი მოხდა მოულოდნელი რამ. გივიმ მორიდანვე შეამჩნია სწრაფი ნაბიჯით მისკენ მომავალი „ის“ გოგო-

-ექიმი და მოემზადა თბილი შეხვედრისათვის, მაგრამ მან ზედაც არ შეხედა, სალამზე დაბლვერით უპასუხა და უფრო უმატა ნაბიჯს.

გივი გააკვირვა გოგო-ექიმის უცნაურმა ქცევამ, მაგრამ გუნებაში „აპატია“, თვლიდა, რომ ადამიანს ათასი საფიქრალი აქვს და ყოველთვის არ არის კარგ გუნება-განწყობილებაზე, თუმცა ზომიერება და თავშეკავებულობაც მართებს ყველას, მითუმეტეს, რომ დასამღურად არავითარი საბაბი არ არსებობდა. ასე ფიქრობდა გივი.

ნეტავ რა მოხდა? არ ასვენებდა აკვიატებული ფიქრი, თუმცა იქვე იმშვიდებდა თავს: „ბოლოს და ბოლოს, რა ჩემი საქმეა, ჩემი მეგობარია თუ ახლობელი, სულაც არ მაინტერესებს რა სწყინს და რა უხარია; რაც იყო, იყო, გაიფიქრა და გააგრძელა გზა.

პატარა ქალაქში ადამიანები ხშირად ხვდებიან ერთმანეთს, სახით თითქმის ყველას იცნობენ და ეს ეამაყებათ კიდევ. გივიც ხშირად ხვდებოდა „იმ“ გოგო-ექიმს, ხან ქუჩაში, ხან კინოთეატრში, ხანაც ბაზარში. ისიც ხან გაუღიმიებდა და ხან ჩუმად ჩაუვლიდა გვერდზე, ხან მიესალმებოდა და მოიკითხავდა, ხან გაოცებული პასუხობდა მისალმებაზე, ხან ხელსაც კი დაუქნევდა ხოლმე ოღნავშესამჩნევი მოძრაობით და მოკითხვის სურვილით, ხანაც დაბლვერილი გამომეტყველებით ესროდა რამდენიმე ქალურ სალანძღავ სიტყვას და აჩქარებით გაეცლებოდა ხოლმე.

გივი თავისდაუნებურად შეეჩვია გოგო-ექიმის უცნაურ ქცევას და პირველხანად თუ უკვირდა, ახლა ასეთ შეხვედრებს ოღნავადაც აღარ განიცდიდა. უფრო მეტიც, რაღაც გასართობ ელემენტებსაც კი ეძებდა ამ, მეტად უცნაურ, ნაცნობობაში. ფიქრობდა: „ყველას თავისი ხასიათი აქვს და გოგო-ექიმიც არ არის გამონაკლისი“. თუმცა გადაწყვეტილი ჰქონდა, ოდესმე, მოხერხებულ დროს და ადგილზე „ის“ კეკლუცი და კოპწია გოგო-ექიმი შეეჩერებინა და გარკვეულიყო, თუ რა იყო ასეთი უცნაური, არაბუნებრივი ქცევის მიზეზი.

ასეთი შესაძლებლობა სულ მალე მიეცა გივის.

ავტობუსი გადაჭედული იყო ხალხით. ფეხზემდგომნი უცნაურად იყვნენ აკონწიალებულ-ჩამოკონწიალებულები სახელურებზე. უკვე ზაფხული იყო და საკმაოდ ცხელოდა. გივიც ფეხზე იდგა, უფრო სწორედ, ჩაჭედული იყო მგზავრებს შორის და განძრევის საშუალება არ ჰქონდა.

მძლოლმა დაამუხრუჭა მანქანა და ფეხზემდგომნი ერთმანეთს მისკდ-მოსკდნენ, შეიწინებენ და შეიკუმშნენ. უცბად გივიმ შეამჩნია, რომ მისგან მარჯვნივ იჯდა გოგო-ექიმი. შეხედა, მიესალმა. მანაც გაუღიმა, სალამზე საღმით უპასუხა, თეთრი ბროლივით კბილები შემოანათა და დიდი სითბოთი მოიკითხა. მერე ამინდზე დაიწყეს საუბარი. გივის გადაავიწყდა აღრინდელი „წყენანი“.

მძლოლმა ისევ დაამუხრუჭა ავტობუსი და გაჩერებამდე მისვლამდე „ზედმეტი“ თავისუფალი სადგომი ადგილებიც გამოჩნდა. გივის ვიღაც მიაწვა და მარცხნივ შემოატრიალა. გაოცებისაგან პირი დაალო და თვალგამტერებული უცქეროდა მისგან მარცხნივ განაპირა სკამზეჯდომ გოგო-ექიმს, რომელიც ოღნავ იბღვირებოდა. გაჩერებაზე მგზავრები ჩავიდნენ და ავტობუსში უკვე სიხალვათე იგრძნობოდა. გივიმ მარჯვნივ მიიხედა და დაინახა მომღიმარი გოგო-ექიმი, რომელიც თითქოს რაღაცას მიანიშნებდა თუ ეკითხებოდა. შემოტრიალდა მარცხნივ, „ის“ იქ ზის და იბღვირება; შემოტრიალდა მარჯვნივ, იქ ზის და იღიმიება. გივის თავგზა აებნა მოულოდნელობისაგან, თავი სიზმარში ეგონა. გოგო-ექიმმა კი, შეამჩნია რა გივის უალრესი გაკვირება და რაღაცნაირი დაბნეულობა, ღიმილით მიმართა: „გაიცანი, ჩემი დაა, ტყუპისცალი“ – და მარცხნივ მიანიშნა. დაბლვერილმა ტყუპისცალმა ხელი გამოუწოდა და თან მრავლისმეტყველი ღიმილიც მიაყოლა.

„ტიკტორა“

კახეთში, და რაღა თქმა უნდა თელავშიც, თითქმის ყოველ მამაკაცს აქვს ზედმეტი სახელი, რომელიც ან გვართან არის დაკავშირებული, ან გარეგნობასთან, ან აკვიატებული სიტყვის ხშირ ხმარებასთან, ანდაც ამათუიმ კაცის ცხოვრებაში მომხდარ რაიმე მნიშვნელოვან, საამო თუ უსიამო მოვლენასთან. ზედმეტი სახელი ზოგჯერ მოფერებითია, ზოგჯერ გამომწვევი, ხან ვულგარული და ძნელად სახმარი, ხანაც საამაყო.

ადამიანები ეჩვევიან თავიანთ ზედმეტ სახელს და ხშირად ვერც წარმოუდგენიათ სხვა, და მათ შორის ნამდვილი, სახელით როგორ უნდა მიმართონ.

განსაკუთრებულ შემთხვევათა კატეგორიას განეკუთვნება მომავალ მამაკაცზე, ჯერ კიდევ საბავშვო ასაკში, შეიძლება ითქვას დაბადებისთანავე, ზედმეტი სახელის „მემკვიდრეობით“ გადაცემა, პაპისგან ან მამისგან. ჩვეულებრივ კი, ასე ვფიქრობ, ზედმეტი სახელები „ჩნდება“ და საყოფაცხოვრებო ასპარეზზე გამოდის სასკოლო ასაკიდან, ასე მეოთხე-მეხუთე კლასებიდან, როცა ბავშვი იწყებს მეტნაკლები დამოუკიდებლობის ნიშნების გამომჟღავნებას.

მეცხრე კლასამდე ისე მივალწიე, რომ „ნამდვილი“ ზედმეტი სახელი არ მქონია შერქმეული, თუმცა ნელნელა მაჩვევდნენ გვარიდან წარმოშობილ შემოკლებულ სახელს „ჭანკო“.

იმდროისთვის, ჩემს ახლო გარემოცვაში ხშირად იყო ხმარებაში ისეთი ზედმეტი სახელები როგორიცაა: „ტრულე“, „თოხანა“, „ბაჯბაჯა“, „სიმაფორა“, „აჭა“, „მეხინკლე“, „უსისხლო“, „ყვავი“, „ლოყე“, „ქინქლო“, „კვასო“, „ჩხიკვი“, „აქნალტა“, „აკიმოვი“, „ზონტიკა“, „გაბო“, „ცხვირა“, „კარიაკინი“, „ბისკვიტა“, „სანდალა“, „ქურთი“, „რიბა“, „სლივა“, „ჩონქარა“, „ცუციკა“, „გეგე“, „წმინდაო“, „კუპრაჭა“, „კლუკი“, „ცინგლიანი“, „ემმაკა“, „დორბლიანი“, „ტურეციკი“, „კურკა“, „ზანგო“ და ა.შ.

თელავის ვაჟთა მეორე სკოლის რვა კლასი დავამთავრეთ რვა ბიჭმა, ხოლო მეცხრე კლასში დაგვემატა ერთი კიდევ. ისე, რომ მეცხრე კლასიდან ცხრა ბიჭმა გავწიეთ მეთერთმეტე კლასისკენ და იმდროისთვის ახლადდაწესებული მეღლებისაკენ, რომელიც უმაღლეს სასწავლებლებში უგამოცდოდ მოწყობის გარანტიას იძლეოდა.

აქ დაიწყო აურზაური. საქმე იმაში გახლდათ, რომ მეღლების შემოღებას მოჰყვა ე.წ. ლიმიტებიც; სკოლებს დავალებული ჰქონდათ მოემზადებინათ იმდენი და ამდენი მედალოსანი. მრავალრიცხოვან და ძლიერ სკოლებს გადიდებული ლიმიტები ჰქონდათ დაწესებული და დაიწყო მშობლებისათვის თავსატეხი დღეები და თვეები. ძილი გაუკრთათ, მოსვენება დაკარგეს. თითებზე ანგარიშობდნენ რომელ სკოლაში მეღლის რამდენი კანდიდატი იყო; სად რანაირი ლიმიტი იყო დაწესებული; სად, რომელ სკოლაში იყო მეღლის მიღების მეტი შანსი და ა.შ. გააჩაღდა ბავშვების სკოლიდან სკოლაში გადაყვან-გადმოყვანის კომპანია. ბოლოს გამოვიდა ისე, რომ მეთერთმეტე კლასი დავამთავრეთ არა ცხრა ბიჭმა, არამედ გაცილებით მეტმა.

ჩემი ცხოვრების ეს პერიოდი ბევრი რამით იყო ღირსშესანიშნავი. უკან იყო მოტოვებული „დედა უფრო გიყვარს, თუ მამა“-ს ეტაპი და ფენი გვქონდა შედგმული ეტაპზე, „რომელ კლასში ხარ, შეყვარებული გყავს?“ „აბა, შენ იცი, განსოვდეს რომ მოსწავლეთა გმირობა, ეს არის სწავლა“ და ჩვენც ვსწავლობდით და კარგადაც ვსწავლობდით, ვინაიდან ყოველ ჩვენგანს გმირობა ეწადა. ჩვენს მეობაში ხდებოდა რაღაც, ჯერ კიდევ შეუცნობი ცხოვრებისეული თუ ბიოლოგიურ-ფსიქოლოგიური გარდატეხა. ნელ-ნელა იკვეთებოდა „ბიჭობის“ ფენომენი. ეს ის დრო იყო, როცა ვგრძობდით ძალების მოზღვაებას, როცა გაზაფხული იყო წელიწადის ყველაზე ლამაზი და ტკბილი დრო, როცა ქვეშეცნეულად გავგვიჩნდა ახლობელ-მეგობართა წრის გაფართოების სურვილი მეტწილად მეორე სქესის

წარმომადგენლებით. დაბოლოს, ეს ის დრო იყო, როცა მამებმა უკვე დაგვიწყეს ანგარიშის გაწევა და მისაწვდომი გახადეს ჩვენთვის „აკადემიად“ მონათლული ქართული სალხინო სუფრა, თუმცა წინასწარი „გამოსაცდელი ვადის“ გავლის შემდეგ „გამოსაცდელი ვადა“ კი გულისხმობდა მომზადებას და გაწვრთნას: ღვინის გადაღება-გადმოღებაში, ჩამოსხმაში და მირთმევაში, შეშის ჭრაში, მაცალის გახურებაში და მწვადის შეწვაში, სასმისების მირთმევაში და მიმარჯვებაში, მეზობლების მოპატიჟებაში და სხვა. ასე იწყებოდა ჩვენი „ნათლობა“ ქართულ სუფრასთან, თუმცა დიდიხნით ჯდომა სუფრასთან არ გვქონდა ნებადართული, რადგან სტუმრების გამცილებელ-მიმცილებლებიც ჩვენ ვიყავით და ეს გვეამაყებოდა კიდევ.

იმდროინდელი ქართული სუფრა მართლაც, რომ „აკადემია“ იყო. აქ მოისმენდით საქმიან და დარბაისლურ საუბარს, სანიშუშო სიტყვა-პასუხს, სიმღერას, ლექსებს, ანეკდოტებს, ლეგენდებს, მოგონებებს, ზეპირ ამონაგლეჯებს საქართველოს ტანჯული ისტორიიდან და ა.შ. საოცარი იყო სუფრის ორგანიზებულობა, დასაწყისიდან დამთავრებამდე თამადა პროფესიონალური ცოდნით ღირიყო-რივით მართავდა სუფრის, ხშირად ჭრულ „ორკესტრს“, ისე, რომ იშვიათად თუ იყო შესაძლებელი რაიმე გაუგებრობა. ყოველთვის იგრძნობოდა ოჯახისა და დიასახლისისადმი უდიდესი პატივისცემა, საქმისადმი, მეგობრებისადმი და სიყვარულისადმი ამადლებული დამოკიდებულება.

დიახ, მაშინდელი ქართული სუფრა მართლაც რომ აკადემია იყო, რომელიც ალბათ უნდა გაეგლო ყველა ახალგაზრდას და პირველ რიგში ბიჭებს. და ჩვენც გავიარეთ, გავიარეთ და ცოტა მოგვიანებით დამოუკიდებლობის სურვილმაც იჩინა თავი, უკვე ვეღარ ვეტეოდით მამაჩვენების „აკადემიების“ ფარგლებში და თანდათანობით, გარეშე თვალისთვის ნაკლებშესამჩნევად, მამების მიბაძვით ყალიბდებოდა და მოქმედებდა ახალი „აკადემიები“, რომელიც ძირითადად ძველს იმეორებდა, მაგრამ არც დროის ახალ მოთხოვნებს ტოვებდა

უყურადღებოდ.

ჩვენ, მეცხრეკლასელებს, რაღა თქმა უნდა არ გვქონდა იმის შესაძლებლობა, რომ ხშირად და ისიც დამოუკიდებლად შევხვედროდით, მაგრამ მშობლების დახმარებით წელიწადში თოთხმეტჯერ მაინც ვიკრიბებოდით „მრგვალი“ მაგიდის გარშემო და ყოველთვის სადღესასწაულო განწყობილებით. ეს დღეები იყო: ცხრა მეცხრეკლასელის ცხრა დაბადების დღე, ახალი წელი, არჩევნები, რვა მარტი, პირველი მაისი და შვიდი ნოემბერი. ხალხს და განსაკუთრებით ახალგაზრდებს, რომელთა უდიდესი ნაწილი კომკავშირელი იყო, თითქმის აკრძალული ჰქონდა თავისი წმინდა და სულიერი დამოკიდებულება ღიად გამოეხატა რელიგიური დღესასწაულებისადმი.

იმწელიწადს ცამეტი შეხვედრა უკან გვქონდა მოტოვებული და მეთოთხმეტესთვის „ვისწორებდით ჩოხა-ახალუხებს“.

ახალ წელს უნდა შევხვედროდით ერთ-ერთი თანაკლასელის ოჯახში, ასე ინება კენჭისყრამ. შეწუხდა და დატრიალდა ოჯახი – ხუმრობა საქმე ხომ არ იყო, ვაჟთა მეორე სკოლის, უკვე საკმაოდ პოპულარული ცხრა მეცხრეკლასელის მიღება და გამასპინძლება. ოჯახის თავმა, უფროსმა „აჭამ“ აღრიანად დაიჭირა თადარიგი და თავისი ორი ვაჟიშვილის (შუათანა „აჭა“, უმცროსი „აჭა“) დახმარებით მართლაც რომ დიდებული საახალწლო შეხვედრა მოგვიწყო.

სუფრის თამადაობა უფროსმა „აჭამ“ აიღო თავის თავზე (მაშინ ასე იყო და ახლაც მჯერა, რომ კაცი თავის ოჯახში თვითონ უნდა იყოს თამადა, და არა ვინმე „კალისტრატოვიჩი“ ან „სილიბისტროვიჩი“, ვის საპატივსაცემოდაც არის გაშლილი სუფრა), ღმერთი მაღალი ანსენა, მოგვილოცა ახალი წელი, მედლები და მშვიდობა გვისურვა და გამოწრუპა მაღლიანი კახური ღვინით გალიპლიპებული თინის ჯამი.

სუფრას ათნი ვუხსედით. სიმღერაც კარგი ვიცოდით და ცეკვაც, სადღეგრძელოები ხომ მძივებოდა გვქონდა აწყობილ-ჩამოწყობილი. იუმორი კი იმდენი გვახასიათებდა, რომ ალბათ ათ სუფრას მაინც

ეყოფოდა. ჰო და, გახურდა ქეიფი, კაფია, სიმღერა, ცეკვა, ხუმრობა, ლექსი, სადღეგრძელო...

აივნიდან შემწვარ-მოხრაკულის სუნი შემოდოდა, ღვინო ღოჭში არ ჩერდებოდა, არემარეს ახმიანებდა „მრავალჟამიერი“, „დიამბეგო“, „ზამთარი“ და „...შავო მერცხალო“...

დადგა იმედებით სავსე ათასცხრაასორმოცდაცხრა წელი.

დილის ოთხი საათი იქნებოდა, როცა უფროსმა „აჭამ“ ბოდიში მოგვიხადა – წავალ, ცოტას წავიძინებ, თორემ თქვენ რა გავიძლებთო. მე მომმართა: „კლასის ორგანიზატორი შენა ხარ, მედიის ერთ-ერთი კანდიდატიც შენა ხარ, მამაშენის „აკადემიაც“ – გეტყობა რომ კარგად გაქვს გავლილი; მიდი და ჩემს მოსვლამდე ითამადეო“. თქვა ეს, გამოაშრო ერთი ჯამიც და მობოდიშებით გავიდა „წუთშესვენებაზე“.

დავრჩით ცხრა მეცხრეკლასელი ათი კაცისთვის გაწყობილ სუფრასთან. თითქოს მეორე სუნთქვა მოგვივიდაო, აჭრიჭინდა იატაკის ფიცრები და მინებმა ატეხეს ზანზარი „ხევესურულის“, „ფერხულისა“, თუ „კინტაურის“ ცეკვით. ქეიფმა კულმინაციას მიაღწია, უკვე სადღეგრძელოების ლექსებად თქმზე ვიყავით გადასული, იმძლავრა სიმღერამ... ახლოვდებოდა განთიადი.

მათ, ვინც „აკადემია“ ჩანჩალით დაამთავრეს, ან ჯერ არ ჰქონდათ დამთავრებული, ვეღარ გაუძლეს „განსხვავებულ“ სასმისებს და რიგრიგობით მიიძინეს გვერდით ოთახებში. სუფრას ორნი-ღა შემოვრჩით მე და თურაშაული ვაშლივით წითელლოყება და აცაბაცად მობრწყინვალე, შეზარხოშებულთვალეებიანი უმცროსი „აჭამ“.

საოცრად მიმზიდველი და მომხიბვლელი იყო ყველაფერი – ცამდე ატყორცნილი ჭერი, გაწეულ-გადაწეული კედლები, მაგიდა – ედემის ბაღი, ფანჯრის მინებს შეხიზნული თოვლის ფანტელები და ოდნავ ღია ფანჯრიდან შემოპარული დილის გრილი სიოს დამათრობელი სურნელი. ფეხს იდგამდა ახალი წელი.

ის-ის იყო მომდევნო სადღეგრძელოსთვის მომზადებული ყანწი

დავუმიზნე ლოყებლაჟღაჟას და უფროსმა „აჭამაც“ მკვირცხლად შემოაბიჯა ოთახში და იქვე გაშეშდა განცვიფრებისგან: „ეს რა „ბრძოლა“ გადაგიხდიაო“ და თვალით მიმანიშნა აქეთ-იქით მიძინებულებზე. თურაშაულლოყებიანმა თავს უშველა და დამტოვა პირისპირ უფროს „აჭასთან“.

უცხად წასვლა უხერხული იქნებოდა და მე და უფროსმა „აჭამ“ მამაშვილურად ვისაუბრეთ ცოტა ხანს, მერე კი მოწიწებით მივმართე ოჯახის უფროსს: „ჩემი წასვლის დროა, უკვე თენდება, სახლში მელიოდებიან-მეთქი“. ცხრა ჭიქა შევავსე „კახურად“, ვადღეგრძელე რვავე თანაკლასელი და უფროსი „აჭამ“, მაღლობა მოვიხადე გულითადი მასპინძლობისათვის და სახლში მივიპატიჟე მეორე დღისათვის „აჭათა“ ოჯახი (მამაჩემისგან მქონდა მიღებული ეს საპატიო დავალება). თამადადყოფილი განცვიფრებული შეჰყურებდა ცხრა გამოცლილ და ჯარისკაცებივით ჩამწკრივებულ ჭიქას, სათქმელს ეძებდა და ვერ პოულობდა. ბოლოს „დავაჟაკცება“ მომილოცა, შემაქო და ეზოს ჭიშკრამდე მიმაცილა.

შორს არ იყო ჩვენი სახლი და მისვლა არ გამჭირვებია. პირიქით, სასიამოვნოც კი იყო სიარული: აღმოსავლეთით ცას მტრედისფერი დასდებოდა, ფეხებქვეშ უცნაურად ღრჭიალებდა ტენიანი თოვლი, ცივი ჰაერი შხუილ-შხუილით ასკდებოდა ღვინით გაჟღერნილ ფილტვებს, სადღაც შორს ჰარმონიულად ყეფდა ერთგული ძაღლი. სახლში სინათლე ჯერ კიდევ ენთო.

მეორე დღეს „აჭები“ გვეწვივნენ რამდენიმე მეცხრეკლასელთან ერთად. მამაჩემმა პირველად მომანლო სუფრის თამალობა ჩვენს ოჯახში, თვითონ კი მწვადების შეწვას მიჰყო ხელი.

სანამ საახალწლო სუფრა ხორაგით გადაიტვირთებოდა და სუფრას შემოუსხდებოდა, უფროსმა „აჭამ“, იქვე, ფანჯრის რაფაზე შეამჩნია სურათების საოჯახო ალბომი, გადმოიღო, მუხლებზე დაიდო და გადაფურცლა.

ცოტა ხნის შემდეგ უფროსმა „აჭამ“, რაღაცის აღმოჩენით

აღტაცებულმა, ხმამაღლა წამოიძახა: „აი, თურმე სად არის ძაღლის თავი ჩამარხული, მართლაც რომ ტიკჭორა ყოფილაო“.

ალბომის გადაშლილ გვერდზე ჩემი სურათი იყო ჩაკრული – მთლიანად შიშველი ვზივარ დათვის ტყავზე გაგორებული ღვინის ტიკჭორაზე. მაშინ ერთი წლისა ვყოფილვარ.

„ტიკჭორა“ – იმ დღიდან მეცხრეკლასელებმა პირველად მომმართეს ზედმეტი სახელით.

1965 წ.

თოვლი

ყველა პატარასავით, მეც გაგიჟებით მიყვარდა თოვლი. პირველი თოვლის მოსვლა არნახულ დღესასწაულად მესახებოდა. მერე იწყებოდა გუნდაობა, ციგაობა, თოვლში კოტრიალი, კისერში ჩაყრილი თოვლის ამობერტყვა, თოვლის პაპის აგორება, ცოცხისა და ძველი ქვაბის ან ვედრის ძებნა, სველი ფეხების ბუნხართან შემშრობა და ა.შ.

თოვლი ჩემთვის იყო ყველაფერზე უფრო სუფთა, თეთრი, სპეტაკი და ბრწყინვალე, საწოლზე უფრო რბილი და ფაფუკი.

მაგრამ ასე იყო მაშინ, ბავშვობისას. ახლა კი, თმაში თოვლმოდანს, ისე აღარ მიყვარს თოვლი, როგორც მაშინ, რადგან: მცივა მისი სიცივისგან, თვალს მჭრის მისი სითეთრე და სიბრწყინვალე და კიდევ იმიტომ, რომ კარგა ხანია მეშინია თოვლში წაქცევისა. თუმცა არის კიდევ ერთი რამ, რის გამოც თოვლს დღესაც მივესალმები – იგი ხომ, თუნდაც დროებით, მაგრამ მაინც ფარავს ღვთის მიერ კურთხეულ დედამიწაზე უგუნური ადამიანების მიერ დანთხეულ სიბინძურეს.

2000 წ.

ყოჩაღ, გივი!

ათასცხრასორმოცდათექვსმეტი წლის ცხელი ზაფხული იდგა. თბილისის უნივერსიტეტის მექანიკა-მათემატიკის ფაკულტეტის სტუდენტები საწარმოო პრაქტიკის გასავლელად ლენინგრადში წასასვლელად ემზადებოდნენ. ერთმა ახალი ფეხსაცმელი მოირგო, მეორემ ლამაზი კაბა შეიკერა; ყველას სადღესასწაულო სამზადისის განწყობილება შეჰქმნოდა. რაიონებიდან ჩამოსულმა სტუდენტებმა სოფლებს მიაშურეს და სურსათ-სანოვავის თადარიგი დაიჭირეს. ჯგუფის ხელმძღვანელი მიმა კუკულაძეც არ იყო უსაქმოდ: სამეზავრო ბილეთები „ტულა-ობრატნო“, საცხოვრებლების დაჯავშნა, სასწავლო-საპრაქტიკო პროგრამების დახვეწა, მოგზაურობის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და სხვა. იმ დროინდელ რუსეთში მაინცდამაინც კეთილი დამოკიდებულება არ სუფევდა ქართველების მიმართ სტალინ-ბერიას ირგვლივ ატეხილი ამბებისა და 9 მარტის მოვლენათა გამო.

ასე იყო, თუ ისე, დანიშნულ დროზე რკინიგზის პერონზე შეიკრიბნენ სახეგაბრწყინებულნი და იღუმალნი მომავალი დღეების მოლოდინით აღსავსენი. ვეღარ იცნობდით, ისე იყვნენ გალამაზებულ-გაკოხტავებულნი, თითქოს სასწავლებლად კი არ მიემგზავრებოდნენ, არამედ მოდების სადემონსტრაციოდ. მათში მხოლოდ გივი გამოიყურებოდა უფერულად და უღიმღამოდ, თუმცა რაც საუკეთესო რამ ჰქონდა, ყველაფერი ტანზე ჰქონდა აჩონჩხილი და ნაწილიც გაცრეცილ ხელჩანთაში ჰქონდა ჩაწყობილი წიგნებსა და თეთრეულ-თან ერთად.

გივი ხელმოკლე ოჯახიდან იყო და სისტემატურ სიძნელეს განიცდიდა. მორცხვი და ჩუმი იყო, ტანად ყველა თანაკურსელ ბიჭზე პატარა და ფრიად მორიდებული. გოგონებთან სიახლოვეს გაურბოდა, მათთან საუბრისას წითლდებოდა და უხერხულად ამოდრავებდა ხელებს. თბილისელმა გოგოებმა ხომ სულ გადარიეს და

თავბრუ დაახვიეს.

გივი მართლაც საბრალოდ გამოიყურებოდა ამოღტილ, მკერდმა-
ლალ და ჩაულვაშებულ, მოდაზეგამოწყობილ ამხანაგ-მეგობრებთან
შედარებით. იგი გრძობდა მათ გარეგნულ უპირატესობას და
უფრო გულჩათხრობილი ხდებოდა. აი, ახლაც სადგურის პერონზე
იდგა თავისთვის, განცალკევებულად, ჩუმად, თავდახრილი და და-
მორცხვილი. სხვებს კი გაუდიოდით ერთი გნიასი, იყო ხმამაღალი
გადაძახილები, სიცილი და მხიარულება. ატეხილი იყო ჩემოდან-
კალათებისა და მრავალფეროვანი ჩანთების გადალაგებ-გადმოლაგება,
ერთმანეთის გამოცდა რუსულის ცოდნაში, ანცობდნენ, ენაკვიმატობდ-
ნენ და როხროხებდნენ.

განსაკუთრებული აქტიურობით გამოირჩეოდა სერგო ქანთარია,
რომელიც არ ეშვებოდა დავით დოლიაშვილს: „ლენინგრადელი
„ბლანდინკა“ რომ შეგიყვარდეს რუსულად როგორ აუხსნი სიყვა-
რულსო“. მერე გულოსუნდა შავგულიძეს მიუბრუნდა – „შენი ცისფერი
თვალეებით არ გადარიო რუსის ბიჭებით“. სერგომ არც გივი
დატოვა უყურადღებოდ: „თუ ამაღამ ერთ თეორემას მაინც დაგვიმტკი-
ცებ შეპირად რეკომენდაციას მოგცემთ პროფესორ პოვხთან, რათა
ლენინგრადის ასპირანტურაში დაგტოვონო“.

ამასობაში მატარებელიც ჩამოდგა და ატყდა ერთი ჟივილ-
ხივილი. როგორც იქნა აზიდეს და დაალაგეს უამრავი ბარგი-
ბარხანა, ოდნავ დაწყნარდნენ და დამოშმინდნენ. მატარებლის გასვლის
წინ კი რაღაც სევდა შეეპარათ გულში. ეს ალბათ იმით იყო გამო-
წვეული, რომ მიშა კუკულაძის გარდა ყველა პირველად განიცდიდა
სამშობლოს, თუნდაც დროებით, მიტოვების ძნელადშესამჩნევ გავლენას.

იწივლა თუ იღმუვლა გამწემ და მატარებელი ნელი სვლით
გაშორდა გამცილებელთა ხალხმრავალ ჯგუფებს.

გორს არ იყვნენ მიღწეული, როცა ზურაბ ბოჭორიშვილმა
ლამაზი ქართულით სამშობლოს სადღეგრძელო შესთავაზა სახელდა-
ხელოდ გაშლილ სუფრის გარშემო მსხდომთ და შინ კეთილად

დაბრუნება უსურვა.

მოსკოვში ჩავიდნენ და ლენინგრადის მატარებელში გადაბარგე-
ბის თადარიგი განსაზღვრეს. ღამის გათენება მიშა კუკულაძის
მიერ „აღმოჩენილ“ ერთ-ერთ საერთო ბინაში უწევდათ. საღამო
ხანს ბიჭებმა რესტორანი მოინახულეს. იქიდან გამოსულებმა ერთ-
ერთ საზოგადოებრივ ტუალეტში მრავალხმიანი სიმღერა წამოიწყეს.
ვიღაცამ შიფანერკასავით მილიციელი გამოიძახა: „ოხ, გრუზინი, ია
ვამ პაკაჟუ“ – შეუღრინა ბიჭებს და მილიციის განყოფილებაში
წაიყვანა. გივი ვერ მიმხვდარიყო, რატომ უნდა დასჯილიყვნენ
სიმღერისათვის. აკი არც დასაჯეს. დაკითხეს, დაწერეს, ხელი
მოაწერინეს და გაუშვეს, თან მიაყოლეს – „სლელუშიჩი რაზ პლოხო
ბუდეტო“.

მეორე დღით უკვე ლენინგრადისკენ მიაქროლებდა მატარებე-
ლი ქართველ სტუდენტებს.

აუტანელი სიცხე იდგა. მატარებელი არც თუ ისე ჩქარა
მიდიოდა, როგორც მოელოდნენ, ამასთან თითქმის ყველა, მეტნაკლებად
მნიშვნელოვან სადგურში ჩერდებოდა. გოგო-ბიჭები ხტუნვა-ხტუნვით
ეფინებოდნენ ბაქანს. ზოგი „მალასოლნი აგურეცს“ ეტანებოდა,
ზოგი ლიმონათს. ერთნი ღვეზელს მიირთმევდნენ, მეორენი კი
წყურვილს იკლავდნენ ონკანიდან მოწანწკარე ნახევრადცივი, ჭაობი-
დან ამოქაჩულ-გაფილტრული წყლით.

რომელიღაც სადგურში გივიმაც გაბედა ბაქანზე ჩასვლა, წყურ-
ვილმა შეაწუხა. იმ ადგილთან, სადაც ეწერა „პიტევაია ვოდა“
უკვე დიდი რიგი იდგა. გივიც ჭიქით ხელში ჩადგა რიგში. წყალი
წვრილ ჭავლად მოედინებოდა ჩაჟანგებულ და მრავალხელდებისაგან
გაპოხილი ონკანიდან, რომელსაც გამხმარი თევზის სუნი ასდიოდა.

რიგი ნელა მიიწევდა წინ. გივის წყურვილი აწუხებდა და
მაინც ცალი თვალი მატარებლისაკენ ეჭირა. როგორც იქნა დადგა
გივის რიგიც და ის იყო ჭიქა უნდა შეეშვირა წყლისათვის, რომ
მოხუცი ქალი მოვარდა ქლოშინით, ორ ხელისგულს შორის ჩაბლუჯა

ონკანი, მერე გაჭირვებით და კრუსუნ-კრუსუნით დაიღუნა და ონკანი ხარბად მოირგო ტუჩებში.

– „პაჩემუ ბეზ ოჩერედი პუსკაემო“, – შეუტიეს გივის მის უკან რიგში მდგომებმა და თვალების კარკვლით ემუქრებოდნენ. გივის ხმა არ ამოუღია, ის კი უხაროდა, რომ ხანშიშესულ ადამიანს წყლის რიგი დაუთმო.

– „სპასიბა სინოკ“, – უთხრა ქალმა და გახუნებული ჩითის კაბის სახელოთი შეიმშრალა ტუჩები.

გივიმ ჭიქა მოიმარჯვა თუ არა, ახლა ყავარჯენებზე დაყრდნობილი ხეიბარი მიაღვა ონკანს და ითხოვა წყალი. გივიმ თავისი ჭიქა გაუწოდა ნაომარ კაცს და შეფარული სინანულით უცქერდა მარცხენა ფეხის ადგილზე შეკეცილ შარვლის ტოტს.

– „ესლი ნე ხოჩემ ვადი, უბირაისაო“, – მიაძახეს გივის შეწყობილი ხმებით, ჯიქურ მიაწვნიეს და გამოისროლეს რიგიდან. იქვე ახლოს დადგა ხელებჩამოყრილი და გაოგნებული. ორმა პატარა ბიჭმა მიიბრინა მასთან და ჭიქა ითხოვეს. ბავშვები გაშმაგებით დაეტაკნენ ონკანს. ატეხეს ერთი წივილ-კივილი და წუწობა. წყალი ბევრიც დალიეს და ბევრიც დააქციეს. გივი მონუსხულივით შეჰყურებდა ბავშვებს და ხალხმრავალი რიგის ქოთქოტს. მერე წყლით სავსე ჭიქა შეაჩჩეს ხელში და ყიჟინ-ყიჟინით გაეცალნენ იქაურობას. გივიმ მოიყუდა ჭიქა და გაიხედა იქით, სადაც თავისი მატარებელი ეგულებოდა. შორს, მოსახვევში ძლივს-და დალანდა მატარებლის ბოლო რონოდა. დარჩა ასე მარტოდმარტო უცხო ხალხში, უცნობ ბაქანზე ცარიელი ჭიქით ხელში. ერთი კი გაიფიქრა, ეს რა დამემართაო, და ღონემიხდილი მიესვენა იქვემდგომ გრძელი სკამის კიდეზე. გონს რომ მოეგო, სადგურის უფროსი იკითხა და მუხლების კანკალით მიაღვა მისი ოთახის კარებს.

ღვთისნიერი ადამიანები ყველგან და ყოველთვის არსებობენ. მოუსმინეს, გაუგეს, გადარეკ-გადმორეკეს და დაჰპირდნენ, რომ შემდეგ მატარებელს გააყოლებდნენ. „იქ კი ლენინგრადში, შენ თვითონ

მოძებნე შენიანებო“ – დაუყვავეს გივის.

უკვე საღამოვდებოდა, როცა გივიმ ლენინგრადის მიწაზე დაადგა ფეხი. კითხვა-კითხვით მიიღო საჭირო ცნობები, ჩაჯდა მითითებულ ტრამვაიში და გაემართა პოლიტექნიკური ინსტიტუტის სტუდენტთა საერთო საცხოვრებლისაკენ. დიდხანს იღრჭიალა ტრამვაიმ. გივი ქუჩის ხან ერთ, ხან მეორე მხარეს ათვალიერებდა, ქუჩების დასახელებას იმახსოვრებდა, თუმცა მალე ჩამობნელდა და წარწერების გარჩევაც გაძნელდა.

გივის ვარაუდით მალე უნდა მისულიყო დანიშნულ ადგილზე, მაგრამ გამოაცხადეს, რომ ტრამვაი ამ გაჩერების იქით აღარ წავიდოდა, გზაზე სარემონტო სამუშაოების მიმდინარეობის გამო. ერთ-ერთმა მგზავრმა გივის მოკლე გზა ასწავლა. ეს ადგილი უკვე თითქმის ქალაქის გარეუბანი იყო და სახლებიც ისე აღარ იყო მიჯრილ-ჩამწკრივებული, როგორც ცენტრალურ ქუჩებზე. სამაგიეროდ ცამდე ატყორცნილი არყის ხეებს დაეფარათ იქაურობა. ქალაქი ზურგს უკან ფეთქავდა, წინ კი აქა-იქ უკვე ჩაერთოთ ღამის ნათურები.

მოკლე გზა ტყეს მიჰყვებოდა და გივიც სწრაფი ნაბიჯით გაუყვა ბილიკს. მალე სულ ჩამობნელდა, ბილიკიც დაიკარგა, წინ კი საიმედო არაფერი ჩანდა.

გივი შიშმა აიტანა. აქეთ-იქით აცეცებდა გაფართოებულ თვალებს. არც რაიმე ხმა ისმოდა, არც რაიმე შენობა ჩანდა და არც იმედის მიმცემი ნათურის შუქი გამოსჭვიოდა საიდანმე. გივიმ შიში დაძლია და კვლავ ნაპოვნ ბილიკს ცუხცუხით გაჰყვა. ხან საით გაექცა ფიქრი და ხან საით. ის მგზავრი გაახსენდა, მოკლე გზა რომ ასწავლა. განგებ ხომ არ გამომგზავნაო აქეთ. ახლა ალბათ წამომეწევა და გამძარცვავსო ან მომკლავსო. რა აღარ მოუვიდა თავში. ერთი ხანობა გადაწყვიტა ხეზე ასულიყო და ქამრით მიბმულიყო გათენებამდე. გადაიფიქრა. მერე გადაწყვიტა ეყვირა და ეყვირა, რაც ძალა და ღონე ჰქონდა, მაგრამ კვლავ გადაიფიქრა – „მგლებს მოვიზიდავო“. სულმოუთქმელად მიძუნძუ-

ლებდა ნახევრადუჩინარ ბილიკზე და შერყეული იმედით გასცქეროდა ბნელ და ტყიან არემარეს: ან ეხლა გამოჩნდება, ან ეხლაო, ფიქრობდა გულში. და მართლაც წინ და ოდნავ მარჯვნივ გაკაიფდა რაღაც სინათლე. წავიდა მისკენ, მიუახლოვდა. სიბნელეში გამოიკვეთა დაბალი, ერთსართულიანი შენობის მსგავსი რაღაც ნაგებობა. სინათლეც იქიდან გამოჰკრთოდა. ახლოს მივიდა. საკუთარი გულის ბაგა-ბუვი მკაფიოდ ესმოდა. ფრთხილად დააკაკუნა კარზე.

– „კტო ტამ?“ – გაისმა ქალის ხმა.

გივიმ იფიქრა, გვარი და სახელი რომ უთხრა, ნეტავ რა უნდა გაიგოსო. დაბალი ხმით გამოეპასუხა „სვოიო“, ისე როგორც კინო-ფილმებში უნახავს და მოუსმენია.

კარები გააღო შუახნის, სანდომიანი გარეგნობის ქალბატონმა. მალე მათ შორის ისეთი გულთბილი და გაცხივებელი საუბარი გაიმართა, რომ დიდხნის ნაცნობებსაც შეშურდებოდათ. გივი თავის გასაჭირს უყვებოდა, ქალბატონი ანასტასია ივანოვნა კი თავისას. მას მეუღლე ომში დაღუპვია, მერე მისი ოჯახისათვის სტალინელის იარლიყი მიუკერებიათ, სამსახურიდანაც დაუთხოვნიათ და ქალაქის ცენტრალურ პროსპექტზე მდებარე ბინიდანაც გამოუსახლებიათ. შვილები და რძლები აქეთ-იქით გაფანტულან, თვითონ კი ამ პატარა ქოხ-სახლში ჩასახლებულა ქალაქგარეთ. უკვე სამი წელია თურმე აქ ცხოვრობს მარტოდ-მარტო, ადამიანს მონატრებული გივის სტუმრობამ ძალიან გაახარა და არსადაც აღარ გაუშვა. კარგად ავანშმა, ჩაიც მართვა და გაქათქათებულ ლოგინში უკრა თავი.

– „ნი კუდა ნე ატაუშჩუ დო უტრა“.

გივიმ გატრუნული იწვა ლოგინში, ვერ იძინებდა. ანასტასია ივანოვნას გაუკუღმართებულმა ცხოვრებამ გუნება წაუხდინა თავისი ახლანდელი ყოფაც აწუხებდა. ამხანაგებზეც ფიქრობდა: „ვინ იცის როგორ ნერვიულობენ ჩემი გაუჩინარების გამო“ და ხვალინდელი შეხვედრის წარმოდგენას ცდილობდა. ბოლოს, დაღლილობამ თავისი გაიტანა და ტკბილად ჩაეძინა. გათენებამდე არც ისე დიდი დრო

რჩებოდა.

გივიმ რომ გაიღვიძა, მზე უკვე კარგა სიმაღლეზე იყო ასული. ჩამიჩუმე არ ისმოდა, მხოლოდ გუგულის, თუ მისი მსგავსი ფრინველის, მონოტონური შემოძახილი აღწევდა ყურთასმენამდე, სადღაც შორიდან.

...ჭიდან ამოღებულ წყალს ვერით ასხამდა წელსზევით გატიტვლებულ გივის ანასტასია ივანოვნა, თან ღიმილით ეუბნებოდა „ნი ჟალეი ვადი ი ცვეტოვ, იხ უ მენია მნოვო“ და თითოთ მიანიშნა ეზოს სიღრმისაკენ. ასეთი ყვავილნარი გივის არ უნახავს არც ცხადში და არც სიზმარში. ეს მართლაც რომ სამოთხის ბაღნარი იყო. ათი-ხუთმეტე დასახელების, სახისა თუ ჯიშის ყვავილებით იყო გადაპნტილი მიწის არც თუ ისე დიდი ნაკვეთი. ბევრი მათგანი ჩემი გამოყვანილიაო, სიამაყით ეუბნებოდა გივის საოცრად კეთილი სახის რუსი მანდილოსანი. „კიდევ კარგი ყვავილებით საარსებო სახსრების მოპოვებას არ მიკრძალავენ; ყვავილებით ვირჩენ თავს; მუდმივი მყიდველი ბევრი მყავს; ქორწილებშიც ბევრი მიაქვთ და სამთავრობო ბანკეტებზეც; ხანდახან მეც წავიღებ ხოლმე ბაზარში და თქვენთანებზე იაფად ვყიდო“ – ოდნავ გულჩათხრობილი უყვებოდა გაციებისაგან პირდაღებულ გივის, რომელსაც ვერ წარმოედგინა თუ ჩრდილოეთში ასეთი ყვავილნარის გაშენება შეიძლებოდა.

სტუმარ-მასპინძლის განშორების წუთიც დადგა. ანასტასია ივანოვნამ დაანახა ოთხასიოდე მეტრის დაშორებული შენობები, რომლებიც ოდნავ ჩანდნენ ტყის სისშირის გამო.

– მარცხნივ ინსტიტუტის სასწავლო კორპუსებია, ცოტა იქით ახალი საცხოვრებელი კვარტლები. აბა შენ იცი, მომიკითხე ამხანაგები, არ დამივიწყო, – მიეფერა გივის და დედაშვილურად გადაკოცნა.

გივიმ თავისი სახლის მისამართი დაუტოვა და მიიპატიჟა სტუმრად – „ჩვენებს ძალიან გაუხარდებათო“.

ათიოდე წუთის შემდეგ გივი უკვე მეგობრების წრეში იდგა

და სხაპა-სხუპით ჰყვებოდა თავის მოკლე თავგადასავალს. ყველაზე მეტად მიშა კუკულაძე იყო გახარებული. მთელი ღამე არ სძინებია, ხან რომელ სადგურში რეკავდა და ხან მილიციის რომელ განყოფილებაში. თეთრად გაათენა ლენინგრადული თეთრი ღამე და მხოლოდ ახლა დამშვიდდა: „ფრთხილად იყავი, რუსეთი დიდია და კაცის პოვნა ძნელიაო“ – ეფერებოდა გივის.

დაიწყო პრაქტიკოსების ლენინგრადული ცხოვრება. დილით ლაბორატორიული სამუშაოები, შემდეგ სადილი, მერე კინოთეატრები, ან მაღაზიები, საღამოს კი საერთო საცხოვრებლის ბუფეტში სარდლები, ძეხვისა და ყველის ბუტერბროდები, არაჟანი, რძე, ფუნთუშები, ჩაი და ა.შ.

პირველი კვირა დღე გათენდა. გვიან გაიღვიძეს პრაქტიკანტებმა. გივის ოთახის ოთხეული კი არ აპირებდა წამოდგომას მანამ ნონა აქსიონოვამ და ლამარა კიკნაძემ წყალი არ გადაასხეს ლოგინებში. წუხანდელი პურმარილის ნარჩენები აულაგებლად ეყარა მაგიდაზე. ცარიელი ბოთლებიც ბლომად ჩანდა სხვადასხვა ფორმისა და მოცულობის – ზოგი იმერეთის, ზოგი გურიის და ზოგიც კახეთის სხვადასხვა რაიონებიდან ლენინგრადში თავმოყრილი.

ოთახში ნუნუ დარჩიამ და ნუნუ აბაშმაძემ შეყვეს თავები და ბიჭებს სთხოვეს ეზოში გადაეხედათ.

საერთო ბინის წინ მშვენიერი სკვერი და გაზონები იყო მოწყობილი. სკამ-სავარძლებიც ბლომად იდგა. ცენტრში კი, ერთმანეთისგან ხუთიოდე მეტრის დაშორებით ორი ბიუსტი იდგა კვარცხლბეკზე, ერთნაირი სიმაღლისა და სიდიდის, ლენინის და სტალინის. მღებავი მოსულიყო თავისი ხარა-ხურით და სტვენა-სტვენით მისდგომოდა ლენინის ბიუსტს. (მუშაობის დროს სტვენა-სტვენით ერთმანეთს ძლიერ გვანან ყველა ქვეყნის მღებავები).

მღებავმა ჯერ გულდასმით ჩამოფხიკა ძველი საღებავის შეხორკლილი ნარჩენები, მერე რაღაცით გაფხიკ-გაასუფთავა, შემდეგ ჯაგრი-სით გაწმინდა და მშრალი ჩვარიც მიაშველა. უცბად ხმამაღლა

შესძახა „ეი, უხნემო“ და ვედრაში წინასწარ მომზადებული მოთეთრო საღებავი მსხვილი ჯაგრისით აუსვ-ჩაუსვა ცხვირპირზე დიდი რევოლუციის ბელადს. შემდეგ „ბელომორკანალი“ გაახრჩოლა, სტვენა-სტვენით შემოუარა გარშემო ლენინის განახლებულ ბიუსტს, აკრიფა თავისი ხარა-ხურა და დაღლილი და ვალმოხდილი კაცის იერით გაემართა გასასვლელისაკენ.

– ერთი ამას დამიხედეთ, – წამოპილპილდა სერგო ქანთარია, რომელიც აქამდე, სხვებთან ერთად ჩუმად ადევნებდა თვალს მღებავის ჩალიჩს, სწრაფად ჩაირბინა პირველ სართულზე და შიგ გასასვლელში მისწვდა სტვენა-სტვენით მიმავალ მღებავს. გაიმართა გაცხარებული კამათი და ხელების ქნევა. სიტყვების გარჩევა ძნელდებოდა, მაგრამ ის კი კარგად ჩანდა, რომ სერგო ხელით ექაჩებოდა და სახლისკენ იწვევდა.

მღებავმა დერეფანში დააწყო თავისი ავლადილება და მორცხვად, თავდაღუნული შემოჰყვა სერგოს ოთახში, სადაც ბიჭებს უკვე განეახლებინათ სუფრა.

...იმდენი ჭაჭა ასვეს მღებავს და იქამდე ასვეს, მანამ პირობა არ დაადებინეს, რომ სტალინის ბიუსტსაც ვერცხლისფრად შეღებავდა.

ადრე, დილით ბიჭების ოთახის კარებზე გაისმა მორიდებული კაკუნი. მღებავი მობოდიშებით შევიდა ოთახში და მაგიდაზე შემორჩენილი ბოთლებისკენ გაექცა თვალები. ბიჭებმა თითქმის ერთდროულად გადაიხედეს ეზოში. ამომავალი მზის სხივებზე ვერცხლისფრად ბზინავდა სტალინის ბიუსტი, მღებავი კი ზურაბთან „ვახტანგურით“ მიირთმევდა თეთრ სითხეს.

გადიოდა დღეები. ყველაფერი თავისი გზით მიედინებოდა. გოგო-ბიჭებს არც სწავლა-შრომა აკლდათ და არც გართობა-დასვენება.

პრაქტიკანტები კარგა ხანია ამჩნევდნენ, რომ მათი ფანჯრების წინ, სკვერში, ყოველდღე, ერთიდაიგივე დროს მოდიოდა და ერთ-

ერთ სკამ-სავარძელზე ფანჯრებისკენ ზურგშექცევით ჯდებოდა მშვენიერი რუსი ასული, მართლაც რომ „ჩრდილოეთის დედოფალი“. იგი წიგნს კითხულობდა და ვერ ხედავდა რა ხდებოდა მის ზურგს უკან, თუმცა გრძნობდა, რომ მას მისჩერებოდა რამდენიმე წყვილი კავკასიური თვალი. „ჩრდილოეთის დედოფალი“ დაახლოებით იმ დროს მოდიოდა, როდესაც პრაქტიკანტები ბრუნდებოდნენ სახლში. ერთი საათის განმავლობაში თავაუღებლად კითხულობდა წიგნს, ზუსტად დანიშნულ დროზე დგებოდა და მიდიოდა ისე, რომ ერთს არ გაიხედავდა გვერდზე.

ლამარა კიკნაძემ ერთ საღამოს ბიჭებს შეუტია:

– როდემდე უნდა იჯდე ის „ბლანდინკა“ მარტო, რატომ ყურადღებას არ აქცევთ, რა შთაბეჭდილება დარჩება ქართველ ბიჭებზე. ვინც „გამოიჭერს“, ჩემგან ძვირფას საჩუქარს მიიღებსო. თურმე გოგოებს მოუღალაპარაკებიათ, მოდი ჩვენი ბიჭები „მიუსიოთ“ იმ გეღვივთ გოგოს, ვნახოთ რა მოხდება, საღამოობით კარგი გასართობი გვექნებაო. განსაკუთრებით კი გივის რეაგირება აინტერესებდათ და მოსალოდნელი გამხიარულების ეშხით წინასწარ ქილიკაობდნენ.

პირველად „წასვლის“ სურვილი გამოთქვა ბიჭებს შორის ყველაზე უფრო მოხდენილმა და კოპწია გაიოზ ლეჟავამ, შოლტივით მოზიდულმა და ტანმალაღმა. მან რუსული ენაც ბრწყინვალედ იცოდა და საკუთარი თავიც დიდ „ბაბნიკად“ მიაჩნდა. გაიოზმა მხრები შეათამაშა, სარკის წინ თმები შეისწორა და კარებისკენ გაემართა სიტყვებით: „ნევის პროსპექტის გოგონები მტრედის გუნდით უკან დამდევენ და ეგ ცხვირპაჭუა „ბლანდინკა“ რას გამიძლებს, ახლავე აქ მოგვევითო“.

ოცამდე პრაქტიკანტი გადაეყუდა სკვერში გამავალ ფანჯრებში, რაღაც საინტერესოს მოლოდინში.

გაიოზმა ჩაირბინა კიბეები, გავიდა სკვერში და თავის თავში დაჯერებული, მტკიცე ნაბიჯებით მიუახლოვდა „ჩრდილოეთის დედოფალს“, ოდნავ წელში მოიხარა, რაღაც რევერანსის მსგავსი

მოხაზა, შავი უღვაშების შიგნიდან თეთრი კბილები გამოამზეურა და გამართული რუსულით მიესალმა. „ბლანდინკა“ არც განძრეულა, არც არავითარი რეაგირება არ მოუხდენია – განაგრძობდა წიგნის კითხვას, თუმცა ძნელი არ არის იმის მიხვედრა, რომ იმწუთში ის ასოებს ვერ არჩევდა. გაიოზიმ იხტიბარი არ გაიტეხა და უფრო გააქტიურდა. რუსის ასული, პროტესტის ნიშნად, ოდნავ შემოტრიალდა სკამზე, ისე, რომ თითქმის ზურგი შეაქცია „მომხდურს“ და განაგრძო წიგნში ცქერა. ახლა კი ცოტა არ იყოს გუნება წაუხდა გაიოზს; თვალი შეავლო მეორე სართულის ღია ფანჯრებში გადმოყუდებულ მოსეირნებს, წინ დაუდგა „ჩრდილოეთის დედოფალს“ და მუდარით მიმართა: „ძალიან გთხოვ, შემომხედე, მომისმინე და მერე რაც გინდა მიყავიო“. გოგონამ მკვეთრი მოძრაობით დახურა წიგნი, ასევე მკვეთრი მოძრაობით წამოხტა სკამიდან და სწრაფი ნაბიჯებით გაემართა საცხოვრებელი კვარტალებისაკენ.

გაწბილებული და გაოგნებული გაიოზი გაშეშებულივით იდგა ერთ ადგილზე, მერე თავი გადააქნია და დამორცხვილი წავიდა შინისკენ. ზემოდან კი სიცილ-ხარხარი მოისმოდა: „ოი, შე სლაბოო“.

მომდევნო საღამოს „ჩრდილოეთის დედოფალის“ გამოჭერის სურვილი არავის არ გასჩენია. ლამარა კიკნაძემ კენჭი ყარა. სერგო ქანთარია ბურდლუნ-ბურდლუნით დაიწყო „ჩოხა-ახალუხის“ სწორება. ხელის ქნევით წავიდა „გამოსაჭერად“ ძვირფასი საჩუქრის მიღების იმედით და რაღაცნაირი სპორტული ჟინით აღსავსე-ახლა ფანჯრებს, ჩვენთვის უკვე ნაცნობი პრაქტიკანტების გარდა, მიაწყდნენ რუსეთის თუ სხვა რესპუბლიკების სასწავლებლებიდან ჩამოსული და ზედა სართულებზე მცხოვრები სტუდენტ-პრაქტიკოსთა სხვადასხვა ჯგუფები. იწყებოდა „სპექტაკლის“ მეორე მოქმედება. მთავარ როლებში გამოდიოდნენ „ჩრდილოეთის დედოფალი“ და სერგო ქანთარია.

სერგო რაღაცნაირი შიშნარევი ნაბიჯებით მიუახლოვდა სკამ-სავარძელზე მჯდომ წიგნიან გოგონას; რაღაცის თქმა დააპირა,

მაგრამ ენა დაება; წინასწარ მოფიქრებულ-მოზომილი სათქმელი გადაავიწყდა, ოდნავ შეეკონდა და ისლა მოახერხა ეკითხა, რომელი საათიაო. „ჩრდილოეთის დედოფალს“ თავი ისე ეჭირა, თითქოს არაფერი გაეგოს, თვალი არ მოუშორებია წიგნისთვის. სერგომ ეხლალა შეამჩნია, რომ „ბლანდინკას“ საათი არ ეკეთა და უფრო დაიბნა. შემდეგ გადაწყვიტა ჯიქურ ემოქმედა. მოწყვეტით მიუჯდა გოგოს საკმაოდ ახლოს, გაშალა ორივე ხელი და წარმოსთქვა: „კაკოი ხაროში ვეჩერ“.

„ბლანდინკამ“ სწრაფი მოძრაობით დაკეცა წიგნი და აჩქარებით გამოიღო იქაურობას ისე, რომ სერგოსთვის ზედაც არ შეუხედავს.

– არიქა, სერგო, არ გაუშვა, ხელი სტაცე, – გადმოსძახეს ზემოდან, სადაც უკვე ერთი სიცილ-ხარხარი იყო ატეხილი. სერგო კი სარივით იდგა ერთ ადგილზე და არ იცოდა რა მოემოქმედა.

გივი უკმაყოფილოდ ადევნებდა თვალყურს მიმდინარე მოვლენებს და მაინცდამაინც არ ეპიზნავებოდა ასეთი „სპორტი“, თან ფიქრობდა ჩქარა ჩემი რიგიც მოვაო და იმ დღიდან დაწყებული გვიან ღამით ბრუნდებოდა სახლში.

რამდენიმე დღეში „ბლანდინკას“ „გამოჭერის“ საკითხში თავიანთი ბედი გამოსცადეს ზურაბიმ, დავითმა და სხვებმა. ამოიწურა ბიჭების მარაგი, „ჩრდილოეთის დედოფალი“ კი ჯერ კიდევ „გამოსაჭერი“ რჩებოდა.

გვიან ღამემდე ბჭობდნენ ბიჭები, „გამოსავალს“ ეძებდნენ. გოგოები ხომ, რომ იტყვიან, ცეცხლზე ნავთს უსხამდნენ. „ვაი, თქვე დედლებო, სირცხვილით თბილისში როგორ უნდა ჩახვიდეთო“.

გაიოზმა იწყინა მწარე გაკილვა და გაეპასუხა:

– ჯერ არ ამოგვიწურავს ყველა რეზერვით“ – და ცალი თვალთ გადახედა კუთხეში ჩუმადმჯდომ გივის, რომლის არსებობაც რაღაცნაირად მიევიწყებინათ. გივი ჯერ გაწითლდა, მერე კი ჩაიღულუნა:

– მე თავი გამანებეთ, მაგ „საქმისა“ არაფერი გამეგება და არც

სურვილი გამაჩნია.

– როგორ თუ თავი დაგანებოთ, შენი სურვილი აქ რა მოსატანია, სირცხვილისაგან უნდა გვიხსნა, – შეევედრნენ ბიჭები.

– რაც იქნება, იქნება; წახვალ „გამოჭერაზე“, ან ჰო, ან არა და მოვრჩეთ და დავისვენოთო.

აქტიურობდნენ გოგოებიც, განსაკუთრებით ლამარა და ნონა. მხოლოდ ნანული ლეკიშვილს ეჭირა თავი მშვიდად. მას არ მოსწონდა „თამაში“ და გულში თანაუგრძნობდა გივის.

კვირა დღე თენდებოდა. გივის მთელი ღამე თვალი არ მოუხუჭავს, რა ექნა არ იცოდა. სახლიდან ჩუმად გააპარვა და გვიან დაბრუნება გადაწყვიტა, მაგრამ გათენდა თუ არა ბიჭებმა მორიგეობა დაუწესეს, არსად არ „აგვეთესოსო“. მთელი დღე ტანჯვაში გაატარა გივი. ერთმა თავისი გაქათათებული პერანგი შემოუტანა, მეორემ მოღური ჰალსტუხი. ზურაბიმ ახალი „მოკასინები“ შესთავაზა, გაიოზი კი მაკრატელს აჩხაკუნებდა – „კისერზე თმა უნდა შევუსწოროო“.

გივი გიჟივით ეხეთქებოდა აქეთ-იქით და გაჰყვიროდა: „თავი დამანებეთ, მომშორდით თქვენცა და თქვენი „ბლანდინკაცო“ და კარებისკენ გაიქაჩა, მაგრამ ხელი სტაცეს და არ გაუშვეს.

ოთახში ელა პარტნოვამ შეიხედა და შესძახა:

– მოდის, მოდის.

„ის“ მოდიოდა და კი არ მოდიოდა – მონარნარებდა, როგორც წყნარი „დონი“, ნიაგი უფარფატებდა ოქროსფერ თმებს, თავი მაღლა ეჭირა და „თავისი“ სკამისკენ მიიწევდა. ახალი კაბა განსაკუთრებით უხდებოდა და ალამაზებდა მის ისედაც სანთელივით ჩამოქნილ ტანს. მონარნარებდა „ჩრდილოეთის დედოფალი“ და თითქოს თან მოსდევდა დასავლეთისკენ გადახრილი მზის სხივები. რუსის ასულმა შეუმჩნევლად გააპარა თვალი მეორე სართულის ღია ფანჯრებისკენ და ოდნავ ჩაეღიმა. თავაწეული, ამაყი და მომზიბვლელი, ტანაშოლტილი და თავდაჯერებული მინარნარდა და ჩამოჯდა ჩვეულ სკამზე. ეტყო-

ბოდა, რომ გამოწვევა მიეღო და საბოლოო „გამარჯვებაზე“ ფიქრობდა. რა იცოდა ცისფერთვალებამ, რომ საბოლოო „გამარჯვებამდე“ მხოლოდ გივი-ლა იყო დარჩენილი, რომელიც შეიძლება არც კი მისულებო „გამოჭერაზე“.

მეორე სართულის ერთერთი ოთახიდან ჯავჯავანის ხმა გამოდიოდა. ვერა და ვერ დაიყოლიეს გივი. ბოლოს უთხრეს: „თუ შენი ნებით არ წახვალ, ხელში ავიყვანთ და იმ გოგოს გვერდზე დავსვამთ, მერე რაც გინდა ის ქენი“.

– არა! – მტკიცედ იდგა თავის გადაწყვეტილებაზე გივი.

მაშინ ბიჭებმა დაავლეს ხელი, მალლა აიტაცეს და კარებისკენ გააქანეს. გივი მიხვდა, რომ საქმე უფრო სამარცხვინოდ შეიძლება დამთავრებულიყო და „ჩათრევას ჩაყოლა ამჯობინა“, – კარგი, კარგი, გამიშვით ხელი, დამიშვით დაბლა და წადით თქვენს სათვალთვალო ფანჯრებში. იყოს ნება თქვენი, რაკი ასე ძალუმაღ გწადით ჩემი დამცირება და გაშაყირება, ოღონდ ცოტა მაცალეთ, ძალა და გონება მოვიკრიბო“.

– რაღა უნდა გაცალოთ, ორი კვირაა ემზადები, რა, არ იცოდი რომ შენი რიგიც მოვიდოდა? ესეც რომ არ იყოს, ის გოგო „თავის დროზე“ ადგება და წავა.

აბა ჩქარაო და ხელი უბიძგეს კიბისკენ, თვითონ კი ფანჯრებს ეცნენ. გივი კი გახევებული იდგა და მხოლოდ იმას ნატრობდა: „სკვერში რომ გავალ, ნეტავ „ბლანდინკა“ უკვე წასული იყოსო“.

რამდენიმე ათეული წყვილი თვალი ზვერაგვა ზურგითმჯდარ, ახალ კაბაში გამოწყობილ რუსის ასულს და მის ახლო-მახლო მისასვლელებს. გავიდა ხუთი, ათი წუთი, გივი კი არ ჩანდა.

– არიქა, ბიჭებო! წავიდეთ ერთი ვნახოთ კიბეზე ხომ არ ჩაეძინა.

ბევრი ეძებეს, მაგრამ გივის კვალსაც კი ვერ აღმოაჩინეს. შეწუხდნენ: „თავს არაფერი დამართოს, ხომ იცით როგორი ამაყია“. მეორენი კი გაიძახოდნენ: „ნუ ნაღვლობთ, ეს მისი მორიგი „დათესვა“, დაღამდება და გამოჩნდება“. ასე იყო თუ ისე, ატყდა ჩოჩქოლი,

ოთახებს შორის მისვლა-მოსვლა.

– კარგით, დამშვიდდით, – კატეგორიული ტონით განაცხადა ლამარამ, – „სტრუსილ ი ვსიო“.

ამასობაში კი სირბილით დაღლილი და აქლოშინებული გივი დედასავით ეხვეოდა და ჰკოცნიდა ანასტასია ივანოვნას: „დამიხსენი გასაჭირისგან, ყვავილების ლამაზი თაიგული მჭირდებაო“.

იმხელა თაიგული შეჰკრეს, რომ გივი მის უკან აღარც კი ჩანდა.

– „ნე ზაბივაი, ზახადი“, – მიაძახა სიხარულისგან მეშვიდე ცაზე ასულ გივის, რომელსაც თაიგულის სიმბიძისაგან და სურნელისაგან ლამის მუხლები ეკეცებოდა. გააყოლა თვალი ტყეში უკვე ღრმად წასულ გივის და თავისთვის ჩაილაპარაკა – „კ სჩასტიუ“.

გივიმ უმატა სირბილს, თან ფიქრი აწუხებდა: „ნეტავი იქ დამხვდეს, ნეტავი მიუღწერო“.

„ბრძოლის ასპარეზზე“ კი დაძაბულობა მატულობდა. ეს დაძაბულობა ეტყობა „ჩრდილოეთის დედოფალსაც“ გადაედო, რაღაც მოუსვენრობა შეეპარა, რამდენჯერმე შეუმჩნევლად უკანაც კი მიიხედა. ელოდა მომავალ „გამომჭერს“, მაგრამ იგი არ ჩანდა. რატომღაც გული დასწყდა, იფიქრა: ძალიან ცივი და მიუკარებელი ვიყავი ალბათ იმ ბიჭებისათვის“. წიგნს ხან დახურავდა, ხან გაღმლიდა; რამდენიმე დღეა წიგნი ერთ ადგილზე ჰქონდა ჩაკეცილი. მერე ახალი კაბის კალთის ბოლო მოიგდო თითებში და ნერვიულად დაუწყო სრესა. წასვლის დრო ახლოვდებოდა.

მეორე სართულზე ვიღაცამ ხმამაღლა შესძახა:

– გამოჩნდა, გამოჩნდა!

უცხად ახმაურდნენ, იმედისმომცემი შეძახილებიც გაისმა, ვიღაცამ ტაშიც კი შემოჰკრა.

„ჩრდილოეთის დედოფალმა“ გუმანით იგრძნო, რომ რაღაც „სასიკეთო“ ცვლილება მოხდა შექმნილ ვითარებაში. კაბის ბოლოს ხელი უშვა, ოღნავ ათრთოლებული თითებით წიგნი გადაშალა და მწყერივით გაინაბა.

რამდენიმე წამიც და „ჩრდილოეთის დედოფლის“ წინ აღიმართა მრავალფეროვანი ყვავილების ვეებერთელა თაიგული. გოგონას გულმა აჩქარებით დაუწყო ძვრა. ხან მარჯვნივ გადაწია თავი, ხან მარცხნივ, მაგრამ თაიგულის მიმართვე ვერ დაინახა. მერე თაიგულს ჩაავლო ბროლის ნატიფი თითები და გვერდზე გასწია, გივიც გადაიწია თაიგულისკენ. „ბლანდინკამ“ საოცრად აღერსიანი და თხოვნაშერეული კილოთი მიმართა თაიგულს ამოფარებულ ჯერ კიდევ საიდუმლო „გამომჭერს“ – „პაკაჟისო“.

– „პრიმიტი ცვეტი ი პაკაჟუს“, – უპასუხა შეთამამებულმა გივიმ. გოგონამ ჩამოართვა თაიგული, შეანათა მომწუსხველი ცისფერი თვალები და უთხრა: „სადის რიადომ“.

გივის თვითონაც უკვირდა, საიდან მიეცა ამდენი „გამბედაობა“ და თამამად და მოხერხებულად მიუჯდა გვერდით. ერთი სული ჰქონდა, მეორე სართულისკენ გაეხედა, მაგრამ თავს იკავებდა. იქ კი, მეორე სართულის ღია ფანჯრებში მონუსხულივით განაბულიყვნენ „ასპარეზის“ მაცქერალნი.

– „ტი ტოჟე იზ ტენ?“ – შეეკითხა გოგონა და თავი მეორე სართულისკენ გადააქნია.

– „და“, – უპასუხა გივიმ.

– „ჩტო ტო, ტი ნა ნიხ ნე პოხოჟ“.

– „პატამუ, ჩტო უ ნას რაზნიე ატცი“, – გახალისდა გივი.

ასეთმა პასუხმა გოგონა აღტაცებაში მოიყვანა და გულიანად გადაიკისკისა. მეორე სართულზე ეს კისკისი გივის მომავალი „გამარჯვების“ საწინდრად მიიღეს და ოვაცია დასცხეს „ბრავო გივის“ ძახილით.

– ახლა, შენ რაც გინდა, მე კარგად ვიცი, – ატიკტიკდა ოქსანა (ასე ერქვა „ჩრდილოეთის დედოფალს“) – შენ გინდა, რომ ავდგეთ და ხელკავით წამიყვანო და თვალს მიმაფარო, ხომ ასეა?

– კი, ასეა, – უპასუხა გივიმ და სხეულში რაღაც სითბომ ჩაურბინა. ხელი გაუწოდა, წამოაყენა, ცალ ხელში თაიგული დაიჭირა

(სიმძიმეს ვეღარ გრძნობდა), მეორე ხელით კი ხელკავი გაუყარა ოქსანას და იქაურობას გააცილა. უკან მოხედვაზე არც უფიქრია.

მეორე სართულზე ატყდა ერთი ორომტრიალი. ერთმანეთს ულოცავდნენ გივის „გამარჯვებას“. ლამარა კიკნაძემ ხმამალა გამოაცხადა: „სანამ გივი საჩუქარს მიიღებდეს, მოდით ჩვენებური სუფრა გავშალოთ და ღირსეულად შევხვდეთ „გამარჯვებულს“. დაიწყეს სუფრის გაწყობა, აბა რა იცოდნენ, რომ „გამარჯვებულს“ დილაშდის ვერ იხილავდნენ.

ოქსანამ და გივიმ სეირნობითა და ტკბილალერსიანი საუბრით გაიარეს რამდენიმე ქუჩა და ბაღი, მერე ერთ დიდ ხიდზეც გადავიდნენ და უზარმაზარი ქალაქის მეორე ნახევარში აღმოჩნდნენ. ოქსანა შეუჩერებლად ტიკტიკებდა და სიამოვნებით უყვებოდა მუხუშუმების, ტაძრების თუ სხვა ისტორიული ადგილების შესახებ. გაიხსენეს ქალაქის ბლოკადის ამბებიც. გივი და ოქსანა რაღაცნაირად სწრაფად დაახლოვდნენ და გაშინაურდნენ. გივი რამდენჯერმე ხელკავიდან „წელკავზეც“ გადავიდა, მაგრამ გოგონას წინააღმდეგობა არ გაუწყვია.

უკან რომ ბრუნდებოდნენ, ის დიდი ხიდი ახსნილი იყო და გათენებამდე სახლში დაბრუნებაზე ფიქრიც კი ზედმეტი იყო. ოქსანამ განმარტა, რომ ხიდების ჩამოშვებამდე ოთხი-ხუთი საათი კიდევ იქნებოდა დარჩენილი და შესთავაზა გივის ესარგებლათ თეთრი ღამით და დაეთვალთვინათ ქალაქის ულამაზესი კვარტალები, ბაღ-სკვერები, ძეგლები და სხვა არქიტექტურული ნაგებობები.

სიარულით რომ დაიღალნენ, მწვანედ აბიბინებულ სკვერში სავარძელზე ჩამოსხდნენ.

იმ თეთრ ღამეს გივის მიეცა შესაძლებლობა ძალიან ახლოს გასცნობოდა „ლენინგრადულ ღირსშესანიშნაობებს“.

„კრასნი კოლა,, და „სამი მუშკეტერი“

კვლევეთი ინსტიტუტის გადაღმა, ყოფილი პურკომბინატის გვერდზე იყო პატარა სასაუზმე თუ სასადილო. ამ სასადილოს თუ სასაუზმეს თავისი ნომერიცა ჰქონდა და უწყებრივი დაქვემდებარებაც, მაგრამ, როგორც ხშირად ხდება ხოლმე, ხალხმა ეს ობიექტი, მისი შეფის საპატივცემულოდ, „კრასნი კოლას დუქნად“ მონათლა.

რითი იყო ეს დუქანი ღირსშესანიშნავი? პირველ რიგში იმით, რომ კეთილსინდისიერად ემსახურებოდა ხალხს. კიდევ იმით, რომ გემრიელი კერძები მზადდებოდა ამ დუქანში და მესვეურებიც თბილი და გულადი მასპინძლობით იყვნენ ცნობილი. არავის სმენია, რომ ნიკოლოზ ალავერდაშვილის დუქანში ვინმე „გაეფცქვანათ“.

განსაკუთრებული გულისხმიერებით „კრასნი კოლა“ კვლევეთი ინსტიტუტის ბიჭებს გვეკიდებოდა. მან კარგად იცოდა, რომ ჩვენი პატარა ხელფასის მეტი არაფერი გაგვაჩნდა და შეძლებისდაგვარად მხარში გვედგა. ჩვენც თვეში ორჯერ მოვინახულებდით ხოლმე მაღლიან დუქანს – ავანსისა და ხელფასის დღეებში და ისიც მოკრძალებულად: თითო მწვადი, თითო ბოთლი ღვინო, მორჩა და გათავდა. არც აყალმაყალი გვეხერხებოდა და არც ბილწისტყვაობა.

როცა კლიენტების შემოსვლა შეწყდებოდა, „კრასნი კოლა“ შიგნიდან ჩაკეტავდა კარებს, მოიტანდა რამდენიმე ბოთლ ღვინოს, გემრიელ საჭმელსაც მოაყოლებდა და ჩვენს სუფრას შემოუერთებოდა ხოლმე, ამასთან მორიდებულად დასძენდა – ეს ჩემგან მოერთვას თქვენ მაგიდასო.

ასე ორდღეობით გადიოდა თვეები, წლები.

...იმდღეს, სამუშაოს დამთავრებამდე ერთი საათით ადრე შევცვივდით „კრასნი კოლას“ დუქანში ახმაურებული სიხარულით. „კრასნი კოლამ“ ცოტა გაკვირვებით შემოგვხედა და ეს გასაგები იყო – ეს დღე არ იყო არც ავანსისა და არც ხელფასის დღე. „კრასნი

კოლას“ გაცემა რომ გაგვეფანტა, სასწრაფოდ განვუმარტეთ შექმნილი ვითარება. ვუთხარით, რომ მიტო კეკელიშვილის ოჯახში გაჩნდა ვაჟიშვილი და მოდი ყურები ერთად აუწიოთო.

გაიხარა და მოილხინა „კრასნი კოლამ“. სულ მალე დუქანი შიგნიდან ჩაიკეტა და გვიან ღამემდე, ვულოცავდით და ვეხვეოდით ერთმანეთს. ეს პირველი ვაჟი იყო „გერმანული ანგარიშის“ მოყვარულ ბიჭებში. იდგა 1968 წლის ოქტომბერი. ხელფასამდე ვერ შორს იყო.

მეორე დღეს სამსახურში ერთხელ კიდევ აუწიეთ ყურები მიტოს, სხვების დასანახად. არ ჩანდა ანზორ გასიტაშვილი. იგი სამუშაოზე შესვენების შემდეგ გამოცხადდა და კი არ შემოვიდა ლაბორატორიაში, შემოგრიალდა ხმაურით და ზარ-ზეიმით. მომილოცეთ, ოჯახში ბიჭი შეგვეძინაო. სიხარულმა აგვიტაცა ყველა. ანზორი ისევ სადღაც გაქრა, წასვლის წინ კი გაგვაფრთხილა: სამუშაოს შემდეგ „კრასნი კოლას“ დუქანთან მოდიოთ.

„კრასნი კოლა“ ჩვეულებრივი სითბოთი და მოფერებით შეგვხვდა, მაგრამ თვალების გამოძეტყველებაში ემჩნეოდა, რომ ვერ მიმხვდარიყო რა ხდებოდა. როდესაც ვუთხარით, დღეს ანზორის უნდა აუწიოთ ყურებიო, აღტაცებით შემოჰკრა ტაში, ჩააფრინდა მას და გულით მიულოცა ბედნიერება. „კრასნი კოლა“ მალე შემოუერთდა ჩვენ სუფრას ტრადიციადქცეული გამოთქმით – ეს ჩემგან მოერთვას თქვენ მაგიდასო. კარები შიგნიდან ჩაიკეტა და გაჩაღდა სავაჟიშვილე სუფრა.

ამჯერად პურმარილი მამლების ყვილამდე გავრძელდა. სახლის კარები ის-ის იყო შევადე, რომ აწკრიალდა ტელეფონის ზარი.

– ვახტანგი ხარ?

– დიახ.

– ბიჭია, ბიჭიო! – შემომძახა მნე ქალმა სამშობიარო სახლიდან.

„კრასნი კოლას“ გაცემას საზღვარი არ ჰქონდა – „ახლა არ მითხრათ, კიდევ ვაჟიშვილი შეგვეძინაო“. სწორედ რომ ასეაო,

ვუპასუხეთ ჩვენ. ვისიო იკითხა და თან რაღაც ეჭვით გვიცქეროდა – ხომ არ მემასხრებიანო. როცა გაიგო, რომ ახლა ჩემ ოჯახში გაჩნდა ვაჟი, მოზღვაებული სიხარულით მეშვიდე ცაზე გადაინაცვლა, მაგრამ არც მიწიერი საქმე დაავიწყდა. დუქნის კარები სასწრაფოდ ჩაკეტა შიგნიდან, დაფაცურდა და თავისთვის ხმადაბლა ხშირ-ხშირად გაიძახოდა – „ღმერთმა გამრავლოთ, ღმერთმა გამრავლოთ“. ბოლოს თითი შემართა დუქნის დაბალი ჭერისკენ და დამაჯერებელი ხმით გვაუწყა:

– დღევანდელი სუფრის მასპინძელი მე ვარ!
ხელფასამდე ჯერ შორს იყო.

სიგარეტის ღერი

სახლიდან გამოსულმა გოგომ ბოლო სიგარეტს მოუკიდა, ცარიელი კოლოფი მოჭმუჭნა და იქვე მდგომ სანაგვე ყუთში ისროლა, კალათბურთელის მოძრაობით.

სამუშაოს დაწყებამდე ჯერ კიდევ ბევრი დრო იყო და აუჩქარებელი ნაბიჯებით გაუყვა, ორდღიანი წვიმების შემდეგ გუბეებით მოფენილ, ფართო და უსწორმასწორო მოასფალტებულ გზას.

მზიანი დილა იდგა და სველ ასფალტს აქა-იქ ორთქლი ასდიოდა. მიხვეულ-მოხვეული გზებით გასწია ქარხნისაკენ.

ასეთი მარშრუტით დიდი ხანია არ უსარგებლია და ახლა გარშემო ბევრი რამ ეუცხოვა: აეშენებინათ ახალი სახლები, გზები მოეპირკეთებინათ, ერთ-ერთ პატარა გზაჯვარედინზე შუქნიშნები დაუდგამთ და სხვა. ყველაზე მეტად კი თვალში მოხვდა სავაჭრო პატარ-პატარა ჯიხურების სიმრავლე, რომლებიც ჯერ-ჯერობით დაკეტილი იყო. მხოლოდ ერთ ჯიხურთან ფუსფუსებდა საშინაო

ტანსაცმელში გამოწყობილი და ქოშებში შიშველფეხებგაყოფილი სანდომიანი შეხედულების ქალბატონი.

გოგის გაახსენდა, რომ სიგარეტი გაუთავდა და ჯიხურთან შეჩერდა. ქალბატონმა ფული გამოართვა და ერთი კოლოფი სიგარეტი მიაწოდა. გოგომ შეამჩნია, რომ კოლოფს აღარ ჰქონდა გამჭვირვალე გარსაცმი, გაიფიქრა: „ალბათ კოლოფი გახსნილია და სიგარეტიც აკლდებაო“.

გოგის ერთი განსაკუთრებული, თანდაყოლილი უნარი გააჩნდა – თვალის ერთი გადავლებით დაესახელებინა საკმაოდ დიდი რაოდენობის რაიმე საგნების ზუსტი რიცხვი, მაგალითად: დომინოს სათამაშო კოჭებზე აღნიშნულ რიცხვთა ჯამი, ცაშიმფრინავი მტრედების ან მავთულებზე ჩამოსკუპებული ჩიტების რაოდენობა, საჯარიმო მოედანზე ფეხბურთელთა რიცხვი და ა.შ. ყოველივე ამას იგი აკეთებდა უბრალოდ, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, თვალის ერთი გადავლებით. იგი საგნებს არც თითებით თვლიდა და არც ერთი-ორის თქმით. შეხედავდა და მორჩა – დაასახელებდა ზუსტ რაოდენობას, რითაც განცვიფრებაში მოჰყავდა ნაცნობ-უცნობი.

აი, ახლაც, გახსნა (ალბათ ერთხელ უკვე გახსნილი) კოლოფი და უცბად, დათვლის გარეშე, შეამჩნია, დიახ შეამჩნია, რომ კოლოფში იყო სიგარეტის ცხრაშეტი ღერი. ერთი ღერი აკლდა.

გაბრაზდა, თავი მოტყუებულად და შეურაცყოფილად იგრძნო. ვერ იტანდა ადამიანების თაღლითობას და უსინდისობას. ამგვარ საკითხებზე ხშირად ჰქონია კამათი ვაიგამყიდველებთან და ვერ წარმოედგინა ადამიანების ამგვარი სულდაცემულობა. განა რა უღირს ადამიანს ერთი ღერი სიგარეტი, რომ საიმისოდ სინდისი წაიწყმოდოს და პატიოსნება გაყიდოს?! სულ ერთი ღერი სიგარეტი!

გოგის (და ალბათ სიგარეტის ყველა მწვეველს) რამდენჯერ გაუწვდია კოლოფი მწვეველთა ჯგუფისათვის და არასდროს უფიქრია იმაზე, თუ რამდენი სიგარეტი დააკლდებოდა საწყის რაოდენობას. „არა, უნდა მივტრიალდე და რიგიანად გამოვლანძლო ის, ერთი

შეხედვით, სანდომიანი ქალბატონი“.

– როგორ კადრულობთ ქალბატონო ასეთ უმსგავსობას, – შეუტია გოგამ.

– რა დაგემართა და რას მიყვირი შე კაი კაცო, ერთი ღერი სიგარეტის დაკლებამ ასე უნდა გაგანერვიულოსო, – მიაძახა ქალბატონმა და ახალი კოლოფი დაუღო წინ.

გოგი მალევე მიხვდა, რომ აზრი არ ჰქონდა შემდგომ კამათს, დაავლო ხელი კოლოფს და გამწარებული თავის გზას გაუდგა. იქვე ახლოს გაჩერებული „ვოლგის“ ჩამოწეული ფანჯრიდან ვიღაცამ გამოსძახა: „ბიძა, თუ გაქვს სიგარეტი, მომაწევიწეო“ და ეტყობოდა, რომ მანქანიდან გამოსვლაც კი ეზარებოდა. გოგი შეჩერდა, ჯიბიდან დასანახად ამოიღო კოლოფი, გახსნა და დაელოდა. როგორც იქნა იკადრა სიგარეტის მთხოვნელმა მანქანიდან გადმოსვლა.

ზღაზვნით წამოვიდა მაღალი, გამხდარი აღნაგობის, წელში ოდნავ მოხრილი, გუგებდასიებული ახალგაზრდა. მიუახლოვდა გოგის და აკანკალებული წვრილი თითებით დაუწყო ჯაჯგური სიგარეტების შეკვრას. ორი ღერი სიგარეტი იქვე ჩაუვარდა ნაწვიმარ გუბებში, ერთი ცალი პირში გაირჭო და ჯიბეებში ხელების ფათურით გასწია მანქანისკენ ისე, რომ მაღლობის თქმაც კი არ გახსნებია.

ჩინური შარვალი

სამოციანი წლების დასაწყისში ხშირად ვიმყოფებოდი სამსახურებრივი მივლინებით, ლანჩხუთის ჩაის ფაბრიკაში.

გორის მეცნიერ-მუშაკთა ბრიგადის შემადგენლობაში, ხშირად მთელი სეზონის განმალვობაში მიწევდა მუშაობა – დიდი საქმეები კეთდებოდა.

შაბათს ან კვირა დღეს მივდიოდით დასასვენებლად და გასართობად ქობულეთში ან ბათუმში და მთელ დღეს პლაჟზე ვატარებდით. საღამოთი კი მატარებლით ვბრუნდებოდით ლანჩხუთში.

იდგა ერთ-ერთი ასეთი კვირა დღე. საკმაოზე მეტად ცხელოდა. მატარებელი უკვე ბათუმში შედიოდა. ერთი სული გვქონდა როდის ჩავცვივდებოდით ზღვაში.

სადგურიდან პირდაპირ პლაჟისკენ ავიღეთ გეზი.

გზად ტანსაცმელების მაღაზია შეგვხვდა და იცოდნენ რა ბიჭებმა, რომ საზაფხულო პერანგისა და შარვლის შებენა მქონდა ჩაფიქრებული – ჩამავლეს ხელი და შემეყვანეს მაღაზიაში.

ვისაც ეს პერიოდი ახსოვს, ისიც კარგად ემახსოვრება, რომ მაშინ საქართველო ლამის წალეკა ჩინურმა პროდუქციამ; მათ შორის განსაკუთრებული პოპულარობით სარგებლობდა (მამაკაცებში) საზაფხულო, გრილი ქსოვილისგან შეკერილი შარვალი.

ბევრი ვარჩიეთ, მივიზომ-მოვიზომეთ, მაგრამ ჩემთვის მოსარგების შერჩევა გაგვიჭირდა. მერე, როგორც იქნა, ჩემ კომპლექციასთან მიახლოებული შარვალი შევარჩიე, გადავიხადე ექვსი მანეთი და ნახევრადნასიამოვნები გამოვედი მაღაზიიდან. ის-ღა მანუგეშებდა, რომ ატელიეში მივიტანდი და გადავაკეთებინებდი.

გზაზე ატელიეც შეგვხვდა.

ჰასანამ ფაცა-ფუცით ამიღო ზომები. რამდენჯერმე მიმატრიალ-მომატრიალა, ბლოკნოტის ფურცელზე ზომებთან ერთად ჩემი სახელიც მიაწერა და ომახიანად მითხრა:

– გამეიარე სალამოს ექვსი საათისთვის და წვილე ძამა შენი „შალვარი“.

პლაჟიდან უკვე სადგურისკენ ვბრუნდებოდით იმ ვარაუდით, რომ ატელიეშიც შევივლიდი და მატარებელზეც არ დაგვაგვიანდებოდა.

ექვსი საათი ჯერ კიდევ არ იყო, მაგრამ ატელიე დაკეტილი დაგვხვდა.

– მაგენი, ძამიკო ხუთზე მიდიან სახლში. – გამოგვეხმაურა იქვე, ჩრდილშიმჯდომი სიმპათიური, შუახნის მამაკაცი, – ხვალ გამეიარეთ, დილის ათიდან იქნებიან.

მეტი რა გზა იყო, წავედით სადგურში. ბიჭებმა გამამხნევეს:

– რა იყო, რა ცხვირი ჩამოუშვი, მომავალ კვირას ზომ ჩამოვალთ და მაშინ ჩაიცვამ შენს ახალ შარვალს, ერთი კვირა მოითმინე როგორმეო.

მომდევნო შაბათს კვლავ ჩავედით ბათუმში. ხასანამ ბოლიში მოგვიხადა:

– მაპატიეთ, რომ ვერ გადაგიკეთეთ „შალვარი“, რაღაც საოჯახო, გადაუდებელი საქმეები გამომიჩნდა და ვერ მოვასწერხეო. გამეიარეთ, ასე ხუთი საათისთვის და მზად იქნება.

მოხდა ისე, რომ იმ სალამოსთვისაც არ შეასრულა „ოსტატმა“ დანაპირები.

– ვინცხა ძმაკაცებმა გამეიარეს და ქორწილში წვიყვანეს ჰასანა, – გვითხრა ისევ იმ ჩრდილშიმჯდომმა, სიმპათიურმა შუახნის მამაკაცმა.

დავბრუნდით ლანჩხუთში.

ერთი-ორი დღე ვერ ვიყავი ხასიათზე, მერე კი სულ გადამავიწყდა ის ავადსახსენებელი ჩინური შარვალი.

მალე ტელეგრამა მივიღეთ; გორში გვიხმობდნენ ყველას. იმავე სალამოს ჩავსხედით მატარებელში და დავბრუნდით ჩვენ მშობლიურ ქალაქში.

იმწელიწადს ლანჩხუთში აღარ წავსულვართ.

ერთი წლის მერე კვლავ გაგვაგზავნეს, გასულ წელს დაწყებული სამუშაოს დასამთავრებლად.

აღდგა ისევ ლანჩხუთი-ბათუმის „ხიდი“.

სიცილ-ხარხარითა და ანეკდოტების თხრობით მივეყვებით ტროტუარს და ერთი სული გვაქვს, როდის ჩავხტებით ზღვაში.

ამ დროს ვილაცამ მომქაჩა ხელზე:

– ძამა, რომ ჩეიარე, ჩემთან ვერ შემოდი?

ვიცანი ატელიეც და ჰასანაც.

– წამოი, ძამა, ჩეიცვი, ცოტას კი შელახულხარ, მარა მაინც კარგად გექნება.

ძლივს შევიკავე თავი, რომ გიჟივით არ გამეცინა.

გავისინჯე შარვალი, კარგად მომერგო.

– რამდენი უნდა გადაგიხადო-მეთქი შრომისათვის, – შევეკითხე სახეგაბადრულ ჰასანას.

– რვა მანეთიო, – მიპასუხა ისე, რომ თვალიც არ დაუხამხამებია.

– შენთვის მიჩუქნია მეთქი, – ვუპასუხე გაბრაზებულმა, გავიხადე და დავუგდე ჭინჭებით გადატვირთულ მაგიდაზე ექვსმანეთად ნაყიდი ჩინური შარვალი.

– რა იყო ძამა, რა გეწყინა, – მომამახა ქუჩაში გამოსულს.

ათი თეთრი

გვიანი შემოდგომის დღე იდგა. მართალია, ამ ბოლოდროს კარგი ამინდები იყო, მაგრამ დილით და საღამოს საკმაოდ გრილოდა და ადამიანებიც თანდათან იმოსებოდნენ თბილი ტანსაცმელით.

ამ დილითაც ცა მოწმენდილი იყო და კაშკაშა მზე თავმოწონედ გადმოჰყურებდა ადამიანთა სამყოფელს, თუმცა ისე ვეღარ ათობდა, როგორც რომ სასურველი იყო.

გიორგიმ ტროტუარის პირზე დადგა მომცრო მაგიდა, გასსნა ჩანთა და ამოალაგა გასაყიდად გამზადებული ათასი წვრილმანი. კოხტად განალაგა მაგიდაზე, მერე დასაკეცი სკამი გამართა, წიგნი მოიმარჯვა და მყიდველის მოლოდინში კითხვა დაიწყო.

ის დღე, კარგ დღედ ითვლებოდა თუ სივარებისა და პურის ფულს იშოვნოდა. ხანშიშესულ პენსიონერს მეტი გამოსავალი ვერ მოენახა და ასე წვალებითა და ნერვიულობით გაჰყავდა უკვე მობეზრებული სიცოცხლე.

ხალხი ინტენსიურად მიდიმოდიოდა ტროტუარზე, მაგრამ მის მაგიდასთან არავინ ჩერდებოდა.

შუაღლე გადასული იყო, როცა გიორგიმ სასტუმროს მხრიდან მომავალი მოხუცი კაცი შენიშნა. მარჯვენა ხელით ჯოხს ეყრდნობოდა და მძიმე, ნელი ნაბიჯებით უახლოვდებოდა გიორგის. ათიოდე მეტრზე, რომ მოახლოვდა, გიორგიმ შეამჩნია, რომ მოხუცი სადღესასწაულოდ იყო ჩაცმული, მკერდს კი უმშვენებდა წითელი დროშის, წითელი ვარსკვლავის, სამამულო ომის ორდენები და მრავალი მედალი – წარსული გმირობისა და დიდების მაუწყებელი.

მოხუცს ცალი ხელი ჯიბეში ჰქონდა ჩაყოფილი, ძლივს ადგამდა ნაბიჯს და გაბრაზებული, დაბოღმილი ხმით უკმაყოფილებას გამოსთქვამდა ვიღაცების მიმართ.

აი, მიუახლოვდა გიორგის „მოძრავ მაღაზიას“, შეჩერდა, ძირს დალუნული თავი მაღლა ასწია და დანაღვლიანებული თვალები

მიაპყრო გიორგის.

გიორგი წამოდგა და სკამი შესთავაზა, მაგრამ იგი არ დაჯდა – „მერე ადგომა გამიჭირდებაო“.

ცოტა ხანს უძრავად იდგა, მძიმედ სუნთქავდა და სახიდან სიბრაზის გამომეტყველება არ სცილდებოდა.

– ვინ გაგაბრაზა ძია კაცო, რაშია საქმე? – მოწიწებით და რალაცნაირი თბილი ხმით შეეკითხა გიორგი.

– ბარე სამ ადგილზე შევჩერდი და ფულის დახურდავება ვითხოვე, მაგრამ არც ხმა გამცეს და ერთმა მასხარადაც კი ამიგლო, აღარც ზრდილობა გააჩნიათ და აღარც ნამუსი, – თქვა გულმოკლულმა და ოდნავ შეტოკდა.

გიორგის მოეჩვენა, რომ ის უკვე წასვლას აპირებდა და სწრაფად მიაგება:

– მომეცი ფული, გასტრონომში დავახურდავებ; მე ფული არ მაქვს, თორემ მაგაზე უარს როგორ გეტყოდით.

ომგამოვლილმა ათთეთრიანი მიაწოდა ხელის კანკალით.

გიორგი შეცბა და დაიბნა. რა უნდა მოემოქმედა არ იცოდა. ბოლოს თავს სძლია და მშვიდად მიმართა:

– ამას მეც დავახურდავებ, გასტრონომში წასვლა არ იქნება საჭირო; ორი ხუთთეთრიანი ხომ გაწყობთ?

– ზუსტად ორი ხუთთეთრიანი მჭირდება. უკვე ათი დღეა პენსიისთვის ფოსტაში დავდივარ, ვერა და ვერ მომცეს. ეს ბოლო ფულია ჩემი. მიწისქვეშა გადასასვლელში ორი ნახევრადშიშველი, ხელგამოწვდილი ბავშვი ზის და შუაზე გაუყვობ, მათი ცოდვით ვიწვები. თქვა ეს და მძიმე ნაბიჯებით გაუყვა ტროტუარს.

– ღმერთმა დიდხანს გაცოცხლოს, კარგო კაცო, – გაიფიქრა გიორგიმ და მრავლისმეტყველი თვალები გააყოლა ფოსტისკენ მიმავალ, წელში ოდნავ მოხრილ, ნაომარ კაცს.

ბიჭი და ყვავილი

ზაფხულის ცხელი დღე იდგა, შაბათი. მე და ჩემი ახლონათესავი ქალბატონები კახეთში მივდიოდით, ასევე ახლობელი ნათესავის ქორწილში.

მანქანის სალონი, სხვა საჩუქრებთან ერთად, სავსე იყო ყვავილების თაიგულებით.

გარეკახეთის ერთ გახრიოკებულ სოფელში რომ შევედით, ქალბატონებმა ცივი წყალი მოისურვეს.

ადამიანის ჭაჭანება არ იყო სოფლის გზაზე, ალბათ ყველა გაურბოდა მცხუნვარე მზეს.

ბოლოს, ერთი ჭიშკრის წინ, გზისპირას, სკამზემჯდომი პატარა ბიჭი შევნიშნე. იქნებოდა ექვსი-შვიდი წლის.

მანქანა გავაჩერე და გადმოუსვლელად მოვიხმე ბიჭი ახლოს: – პატარა და კარგო ბიჭო, იქნებ ცივი წყლით გაგვიმასპინძლდე. იგი სულ ახლოს მოვიდა მანქანასთან და ცნობისმოყვარეობით შეათვალიერა შიგომსხლომნი.

დაღონებული და დამწუხრებული ჩანდა.

– ცივ წყალს ახლავე მოგიტანთ, ოღონდ გთხოვთ ერთი თაიგული მაჩუქოთ.

– რად გინდა ყვავილები? – ცოტა გაოცებულებმა კკითხეთ მას.

– ეს რამდენიმე დღეა, ჩვენთან ვინც მოდის, ყველას ბევრი ყვავილი მოაქვს, მერე მალლა ააქვთ, იქ, მეორე სართულზე და ზოგი ლარნაკებში აწყობს, ზოგი მაგიდაზე, ზოგი იატაკზე და ზოგი კი... მეც მინდა მივიტანო ყვავილები.

უკანმჯდომმა ერთ-ერთმა ქალბატონმა ტიტების თაიგული მიაწოდა გულდანაღვლიანებულ ყმაწვილს.

– ახლავე მოგიტანთ წყალს, – გვითხრა საქმიანად და ელვის სისწრაფით გაუჩინარდა ჭიშკარს იქით.

წყლისთვის აღარ დაგვიცდია. დავძარი მანქანა და საბურავების წრიპინით გაუყევით სიციხისგან გავარვარებულ ასფალტის გზას.

არა მგონია ჩვენ წასვლას გული უფრო მეტად დაეწყვიტა ბიჭისთვის, ვიდრე მას, რაც მათ ოჯახში ხდებოდა.

არჩევანი ხიდისთავში

პარასკევს, დილაადრიან, საქალაქთაშორისო უწყვეტმა სატელეფონო ზარმა გამოაღვიძა ვახტანგი. თელავიდან ურეკავდნენ ბავშვობის მეგობრები: „ხვალ მანდ ვიქნებით, ატენის სიონის დათვალიერება გვინდა. აბა შენ იცი, მაგრად დაგვხვდი, არ შარცხვე“.

ოც წელიწადზე მეტი იყო, რაც ვახტანგი გორში ჩასახლდა, იშვიათად-ლა ხვდებოდა სიყრმის მეგობრებს. გაახარა დილის სატელეფონო ზარმა. მეუღლეს გაუზიარა თავისი სინარული, სათანადო მომზადება სთხოვა და თან მიაცოლა: „კახელების სტუმრობაო, არ გეგონოს ხუმრობაო.“

შუადღემდე თითქმის ყველაფერი მოიმარაგა. ლამის ორ-ორჯერ ჩამოუარა მაღაზიებსა და ბაზარს; არც „რიჟა“ გივი დავიწყებია – სადგურის უბანში გავარდა და საუკეთესო თევზეული მიიწონ-მიითვალა. ერთი საკითხი-ლა დარჩა მოსაგვარებელი და ალბათ ყველაზე მნიშვნელოვანი.

ის წლები იყო, როცა საქართველოში შაქრით ღვინის კეთებას მიჰყვეს ხელი. ზოგჯერ ისე მოხერხებულად აკეთებდნენ, რომ სპეციალისტებსაც კი უჭირდათ ავისა და კარგის გარჩევა. რა ექნა, სად ემოვნა ნაღდი ღვინო, ისეთი, რომ მეორე დღეს კახელებს თავის ტკივილი არ ასტენოდათ, ან სხვა რამ უარესი.

მეზობელმა მანქანა შესთავაზა, თან ურჩია: „მოდი ხიდისთავში წავიდეთ, კარგ ღვინოს იქ აუცილებლად ვიშოვითო“.

– მე ღვინის არჩევა არ ვიცი, – თქვა ნაღვლიანად ვახტანგიმ; შენ თუ იცი, გენდობი.

აღმოჩნდა, რომ არც მეზობელი გამოირჩეოდა სადევუსტაციო ხელოვნებით, მაგრამ მაინც გასწიეს ხიდისთავისკენ იმ იმედით, რომ ვინმე ნაცნობს ან შინაურს გადააწყდებოდნენ.

ვახტანგი ფიქრებით შორეულ წარსულს მისწვდა. მამამისი ღვინის საყიდლად რომ აგზავნიდა ხოლმე ბაზარში, სულ ერთი გლეხისგან ყიდულობდა, უკვე შეჩვეული იყო მასთან და ღვინის იმედიც ჰქონდათ. ერთხელ კი ისე მოხდა, რომ ნაცნობი გლეხი არ დახვდა და სხვისგან იყიდა ღვინო – ხელცარიელი არ დაბრუნდა სახლში. მამამ იყო, რომ ნაყიდმა არ გაამართალა, თუმცა შედარებით იაფად შეიძინა. მამამ ნახევრადხუმრობით და დამრიგებლური ტონით უთხრა: „თუ ღვინის გამყიდველი მოგეფერა, მოგელაქუცა და ფასიც იოლად დაგიკლო – ის ღვინო არ იყიდო“.

გახსენდა მამის სიტყვები და კარგ ხასიათზე დადგა. გუნებაში ხარობდა, რომ რაღაცნაირი გამოსავალი თითქოს ნახა. მეზობელსაც მოეწონა „იდეა“ და ორივენი გახალისდნენ.

სოფლის ბირჟაზემდგომმა ბიჭებმა მიასწავლეს ერთი სახლისკენ.

ახალგაზრდა კაცი გამოეგებათ და როცა გაიგო, რომ ღვინისთვის იყვნენ მისული – ენად გაიკრიფა: „კარგია, რომ ჩემთან მოხვედით, მთელ სოფელში საუკეთესო ღვინო მაქვს, მოდით, გასინჯეთ“.

ვახტანგი და მეზობელი შეჰყვნენ მასპინძელს პირველ სართულზე.

– აბა გასინჯეთ, – თქვა და ჩამოასხა.

ვახტანგიმ ოდნავ მოსვა, პირში ცოტახნით ჩაიგუბა, თითქოს დაფიქრდა, თვალები ჭერს მიაპყრო და გადაყლაპა. ფრთხილობდა დასკვნის გამოტანას. მასპინძელმა სიტყვა მიაშველა:

– ერთი ყლოუბით რა უნდა გაიგო, რას უფრთხილდები, გამოცალე ჭიქა.

ვახტანგიმ გამოცალა ჭიქა, მაგრამ მაინც ვერაფერს ვერ მიხვდა. ისე კი, ცივი ღვინო ესიამოვნა და შეუძმნევლად გააპარა თვალი

თიხის ღოჭისკენ.

– გენაცვალოს ჩემი თავი, აბა ერთიც მიირთვი, – გაიქაჩა მასპინძელი, – ორი წლისაა, სულ რაღაც ასი ლიტრი-ღა იქნება დარჩენილი; ისე, რომ იცოდეთ, ასეთი ღვინო ყველას კი არ დაეუფა; აი, თქვენისთანა ხალხისთვის კი ალალია, – ჩამოკაკლა ღვინის პატრონმა და ერთიც შეუვსო ვახტანგის. მანაც კიდევ გამოცალა და მაინც ვერაფერი ვერ გაიგო.

– რა ღირს უფროსო შენი ღვინო? – ჩაერია საუბარში ვახტანგის მეზობელი.

– შენ რა, ღვინო არ გესმება? – იკითხა მასპინძელმა, – მოდი, ერთიც დასცხე, – თქვა და ცარიელი ჭიქა ბოლომდე შეასო.

მეზობელმა მოიბოდიშა, არ ვსვამო და შეკითხვა გაუმეორა.

– სხვებზე მანეთად და ოც კაპიკად ვყიდი, მაგრამ თქვენისთანა კარგ ბიჭებს მანეთად მოგცემთ, – საქმიანი კილოთი წარმოთქვა მასპინძელმა.

ღვინისგან ოდნავ შეთამამებულმა ვახტანგიმ გაუბედა:

– რაღაც ისეთი ვერ არის, სტუმრებთან რომ თავი მოვიწონო, იქნებ სხვა ღვინო მაქვს და ის ჯობია?

– რას ამბობ, შე კაი დედამიწვილო, ამ ღვინოს რა დაეწუნება; თუ გეძვირებათ, ოთხმოცდაათ კაპიკად მოგცემთ, მეტი რა ვქნა?

ვახტანგის თითქოს რაღაც გაახსენდა, ირონიულად გაიღიმა:

– მოდი ასე მოვიქცეთ, სხვაგანაც ვნახავთ, თუ ვერ ვიშოვეთ ისეთი, როგორიც გვინდა, ისევ თქვენგან ვიყიდით.

რამდენიმე ოჯახში იყვნენ ვახტანგი და მისი მეზობელი, მაგრამ სასიკეთო ვერაფერი გააწყვეს.

სოფლის ბოლოში, ერთ პატარა ეზოში მიაკითხეს უბანში კარგადცნობილ კაცს. ასე ურჩიეს: „კარგი ღვინო იცისო“.

– მობრძანდით, ბიჭებო, ისეთი ღვინო მაქვს, რომ სამეფო სუფრას დაამშვენებს, – სიამაყით წარმოთქვა სიმპათიურმა, ხანშიშესულმა კაცმა და მარანში შეუძღვა. იქვე პატარა მაგიდასთან

მიიპატიჟა. მერე დოქი შეავსო, ჭიქები მოიმარჯვა და დიასახლისს გასძახა ომახიანად:

– ქალო, ღვინოზე მისაყოლებელი მოგვიტანე რამე, ქალაქელები გვესტუმრენ.

ელვისებური სისწრაფით გაეწყო პატარა მაგიდა: პური, ყველი, ორნაირი მწნილი, ტაფამწვარი, მწვანილი და სხვა სახელდახელო მისართმევი.

დალლას გრძნობდა ვახტანგი. ღვინოც კარგად მოჰკიდებოდა და ერთი სურვილი-ლა ამოდრავებდა – რაც შეიძლება ჩქარა ეყიდა ღვინო და სახლში წასულიყვნენ. იძულებული იყო აქაც დაეჭაშნიკებინა ღვინო, მაგრამ როდესაც მასპინძელი მანეთნახევრიდან ერთ მანეთამდე ჩამოვიდა, სწრაფად წამოდგა, მეზობელს ხელი ჩასჭიდა და კარებისკენ გასწია მობოდიშებით:

– არ გეწყინოთ, მაგრამ არ მომწონს თქვენი ღვინო.

– წესიერად მაინც გაგესინჯათ თქვე დალოცვილებო, სად მიდიხართ, იცოდეთ ამაზე კარგ ღვინოს ვერ იშოვით.

ვახტანგი და მისი მეზობელი უკან ბრუნდებოდნენ, გორში.

– ერთი ბირჟაზე შეაჩერე, სიგარეტს ვიყიდი.

გვიანი საღამო ჩამოდგარიყო, სადაცაა დაბნელებოდა. ვახტანგი ვერ იყო ხასიათზე. მალაზიასთან მდგარმა ერთმა ახალგაზრდამ იცნო „ქალაქელები“.

– რა ქენით, ღვინო იყიდეთ?

– ვერა, ისეთი ვერ ვნახეთ, ჩვენ რომ გვინდა.

– ერთგან მიგასწავლით კარგ ღვინოს, ოღონდ იცოდეთ, რომ ის კაცი ღვინოს არ ყიდის. თუ როგორმე გამოართმევთ ეგ თქვენს უნარზეა დამოკიდებული, – ხმადაბლა უთხრა ბიჭმა და დაუმატა – ამაღამ უბანში ესადაეს კაცი იკითხეთო.

ვახტანგის იმედი მიეცა: „ერთი ეს ვარიანტიც მოვსინჯოთ და მერე მოვუსვათ სახლისკენო“.

როგორც იქნა მიაგნეს იმ უბანსაც და იმ სახლსაც, მაგრამ

შეწუხებულები იყვნენ გვარიანად. გზაში ყველა შემხვედრი იმას ეუბნებოდა, რომ ეგ კაცი ღვინოს არ ყიდისო.

ახალგაზრდა გოგონამ გამოიხედა დაკაკუნების ხმაზე.

– რა გნებავთ?

– ღვინის ყიდვა გვინდა, იქნებ უფროსებთან დაგვალაპარაკო. გოგონა ეზოს სიღრმეში ერთსართულიანი შენობისკენ წავიდა და მალე მობრუნდა.

– მამამ დამაბარა გადმოგცეთ, რომ ის ღვინოს არ ყიდის და არც სალაპარაკოდ სცალია.

პასუხმა არ გაანაწყენა სტუმრები, პირიქით, რალაცნაირი აზარტიც კი გაუჩნდათ, გრძნობდნენ, რომ რალაც საინტერესო უნდა მომხდარიყო.

– კარგი, გადაეცი მამაშენს, რომ ღვინოს თუ არ მოგვყიდის, იქნებ მოგვისმინოს მაინც, რალაც სათხოვნელი გვაქვს.

კარგა ხანს დასჭირდათ ლოდინი. მერე გაიღო ერთსართულიანის კარები და ეზოს ბილიკით წამოვიდა წინსაფრიანი, შუახნის კაცი, ოღნავ მოღუშული სახითა და მტკიცე გამოხედვით.

– რა გნებავთ, აკი დავაბარე გოგოს, რომ სალაპარაკოდ არ მცალია.

– მოგვისმინეთ ძიაკაცო, – გააქტიურდა მეზობელი; ბავშვობის მეგობრები ჩამოდიან ღვინის სამშობლოდან, კახეთიდან და აბა მათ როგორ ვაკადროთ უბრალო ღვინო. გთხოვთ, გაიგოთ ჩვენი გასაჭირი და დაგვეხმაროთ.

– აკი ვითხარით, რომ ღვინოს არ ვყიდი, ვერც გაჩუქებთ. ისევ ის სჯლობა თქვენი სტუმრები აქ მოიყვანოთ და ერთად მოვილხინოთ.

– აბა, რას ბრძანებთ, რას იტყვიან კახელები; სტუმრად სხვაგან წავიყვანაო; რა, თავი უნდა მოგვეჭრას?!

მიხვდა მასპინძელი, რომ კარგად არ გამოუვიდა, მაგრამ თავისაზე მაინც მტკიცედ იდგა.

– კარგი, ბიძა, გვეცი პატივი, ნუ შეგვარცხვენ სტუმრებთან;

მთელი ხიდისთავი შემოვიარეთ და წესიერი ვერაფერი ვიშოვეთ. თქვენ იმედზე ვართ.

მასპინძელი, ცოტა შეყვინდა, ეტყობოდა, რომ რაღაც მოიფიქრა.

– რაკი თქვენსას არ იშლით და არ მეშვებით, ეს საქმე ასე იქნება – ლიტრში გადამიხდით სამ მანეთს, არც მეტი არც ნაკლები. მტკიცე გამოხედვით მიახალა ბიჭებს იმ იმედით, რომ ისინი უარს იტყოდნენ – „აბა, სად ექნებათ ახალგაზრდებს ამდენი ფულიო“.

– ღმერთიც თქვენ ვიმველით, მართლაც კარგი კაცი ყოფილხართ, სიხარულისგან ადგილზე ველარ ჩერდებოდა ვახტანგი. ფული სასწრაფოდ მიუთვალა ნირწამხდარ მასპინძელს და კეთილი სურვილებით დაემშვიდობა ისე, რომ ღვინო არც კი დაუჭაშნიკებიათ.

არ შარცხვენია ვახტანგი თავის სიყრმის მეგობრებთან.

დეგუსტაცია

ქალაქ იალტაში ტარდებოდა მეღვინეობის საკავშირო კონფერენცია. ფორუმზე წარმოდგენილი იყო თითქმის ყველა რესპუბლიკა გარდა ბალტიისპირეთის ქვეყნებისა – იქ ხომ არ, ან ვერ ხარობს ყურძენი - ვაზი.

აღნიშნულ კონფერენციაზე მიწვეული იყო ქალაქ გორის კვლევეთი – სამეცნიერო ინსტიტუტის მეღვინეობის განყოფილების ჯგუფი.

კონფერენცია გაგრძელდა სამ დღეს. მოსმენილ იქნა საბჭოთა კავშირში მეღვინეობის განვითარებისადმი მიძღვნილი რამდენიმე ათეული ლექცია; ჩატარდა შესაბამისი სემინარებიც.

კონფერენციის დასკვნითი ნაწილი მიეძღვნა ღვინოების დეგუსტაციას. დიდი დარბაზი საზეიმოდაა გაწყობილი. გრძელი და

ფართე მაგიდა იტევს ასზე მეტ მონაწილეს. ქართველები მიიწვიეს სუფრასთან (ოფიციალური დელეგაციის გარდა) როგორც დიდი მეღვინეობის ტრადიციებისმქონე ქვეყნის წარმომადგენლები და გორელი მეცნიერ-მუშაკები პირველად მოხვდნენ ღვინის საკავშირო დეგუსტაციაზე – ეს მათთვის ნამდვილად „ახალი ხილი“ იყო.

მაგიდაზე ეწყო: თევზები, ხელსაწმენდები, ორთომელები, სხვადასხვა ხილით სავსე ვაზები, ყვავილები და ყველას წინ ცარიელი, ორლიტრიანი ჭურჭელი.

დაიწყო დეგუსტაცია.

თეთრხალათიან, ცისფერთვალება, ქერათმიან გოგონებს შემოაქვთ დეგუსტაციის პროცესის თავმჯდომარის მიერ დასახელებული ნომრის მქონე ღვინო, ასხამენ ფაქიზად და მიმზიდველად სადეგუსტაციო ორთომელებში (დაახლოებით 50 გრამს) და ტანის საოცარი რხევით ტოვებენ დარბაზს შემდეგი ნიმუშის გამოცხადებამდე (ღვინის დეგუსტატია ხდება სპეციალისტების მიერ ღვინის პირში გამოვლევით და შემდგომ მისი შეფასებით, რაც იმაში გამოიხატება, რომ აფასებენ მის სიმაგრეს, გამჭვირვალობას, მხეფადობას, სიმჟავეს, სიტკბოს, ფერს, საერთო ზემოქმედებას და ამის შემდეგ შესაბამის შეფასებებს აფიქსირებენ სპეციალურ ბარათებში).

ამათუიმ ნიმუშს პირში გამოვლების შემდეგ აქცევენ წინასწარ მომზადებულ ჭურჭელში და ემზადებიან შემდეგი ნიმუშის გასასინჯად. როცა ეს ჭურჭელი შეივსება – ცვლიან ახლით.

ქართველებმა, იმ დეგუსტაციაზე, დაახლოებით ორმოცი კოდირებული ღვინო გასინჯეს და თავისებურად შეაფასეს.

დამთავრდა დეგუსტაცია. თავმჯდომარე აპირებს წარმოთქვას საბოლოო სიტყვა, მაგრამ ამ დროს მასთან მივიდა ერთი მომხიბვლელი თეთრხალათიანი გოგონა და ყურში რაღაც უჩურჩულა. თავმჯდომარე ჯერ გაოცება გამოეხატა სახეზე, მერე ეს გაოცება რაღაც სიხარულმა თუ აღტაცებამ შეცვალა და ადფრთოვანებულმა მიმართა

საზოგადოებას:

– მეგობრებო, მე მინდა მივაქციო თქვენი ყურადღება აქლამსწრე ქართველების წინმდგომ სპეციალურ ჭურჭელს – ის ცარიელია, სხვების ჭურჭელი კი სავსე. ე.ი. ქართველებმა ჩაატარეს ნამდვილი დეგუსტაცია და ყველა ჭიქა ბოლომდე მიირთვეს. გაუმარჯოს საქართველოს, გაუმარჯოს საქართველოს მეღვინეობას და მის ღირსეულ წარმომადგენლებს ჩვენ სუფრაზე. ამ სიტყვებით დაამთავრა საკავშირო დეგუსტაცია კონფერენციის თავმჯდომარემ.

საბაზრო ეკონომიკა

რკინიგზის სადგურის წინამდებარე მოედანზე, „ათასი წვრილმანის“ მაღაზიის წინ, ტრანსპორტის მოლოდინში (ხიდისთავი-ატენის მიმართულებით) მგზავრები გაჩერებაზე შეკრებილიყვნენ. თვალში გვეცქირათ ცარიელი კალათების, ვედრებისა თუ ჩანთების სიმრავლე.

ავტობუსი აგვიანებდა. რამდენიმე ქალი შევიდა მაღაზიაში და ცნობისმოყვარეობით შეათვალიერა დახლები.

უიო, – წამოიძახა ერთმა ქალმა, – როგორ დამავიწყდა; მამამთილმა დამაბარა, ხილს და ბოსტნეულს რომ გაყიდი, ერთი ახალი ვედრა მიყიდე, ისე სახლში დაბრუნებული არ გნახო. კიდევ კარგი აქაც იყიდება, – წარმოთქვა განარებულმა და ფასით დაინტერესდა.

ხუთი ლარი ღირსო, – მიუგო გამყიდველმა.

როგორ თუ ხუთი ლარი, ზუსტად ასეთი ვედრა ბაზრის მაღაზიაში ოთხი ლარი ღირსო, – გააკაპასდა დიაცი.

არა, ქალბატონო, ეს ვედრები გასაყიდად ერთიდაიგივე კაცს მოაქვს და ყველგან ხუთ ლარად იყიდებაო, – გაცხარდა გამყიდველიც.

ისემც თავი გაგინმებაო, – მიაყარა ქოქოლა გამყიდველს და ქალი გარეთ გავარდა. მერე მეგობარ ქალს სთხოვა, – წავიდეთ ბაზარში სანამდის ჩვენი ავტობუსი მოვა, იქნებ მივუსწროთ მაღაზიას დაკეტვამდეო.

– რას ამბობ, ქალო, ავტობუსი სადაცაა მოვა და თუ ბაზარში წავვლით, სოფელში თავის დროზე ვეღარ ჩავალთო.

– არა, არა შენი ჭირიმე, მამამთილი სახლში არ შემიშვებს დანაპირები თუ არ შევუსრულეო, – აფორიაქდა ვედრის შეძენის მსურველი. – ადექი და შენც იყიდე, მიეცი ერთი ლარით მეტი; ეგ გერჩინოს ბაზარში და მერე უკან ტროლეიბუსში ჩაქჩაქს.

არაო, – ქვა აავლო და თავი შეუშვირა, მამამთილის მოყვარულმა; ჩაავლო ხელი თავის მეგობარ ქალს და თითქმის ძალით ჩასვა მიკროავტობუსში.

მეც წამიყვანეთო მიაძახა ცარიელ კალათებზე შემოსკუპებულმა ბიჭმა და სანამ თანხმობას მიიღებდა, ერთი ნახტომით მოკალათდა რბილ სავარძელში.

ბაზრის მაღაზია დაკეტილი დაუხვდათ. ვიტრინაზე მიაბჯინეს ცხვირები და თვალების ცეცებით მონახეს დახლზე თავმოქმდომდგომი ვედრა, რომელზეც თითქოს სპეციალურად, კარგა დიდი ქალაღლით გაეკრათ ციფრი ხუთიანი.

მამამთილის მოყვარულმა სიმწრისაგან ტუჩები მოიკვნიტა და რაღაც ჩაიდულღუნა.

არიქა, ახლა ავტობუსმაც არ გავგასწროს სოფელში, ჩქარა გავვარდეთ სადგურშიო – იხუვლეს ერთდროულად. პატარა ბიჭი კი თავისთვის იცინოდა. მას სამარშრუტო მიკროავტობუსით სეირნობა უფრო ეფინებოდა გულზე, ვიდრე ვედრის პრობლემა.

სოფლის ავტობუსი წასულიყო სულ რაღაც ორიოდ წუთის წინ. მომდევნო კი ერთი საათის შემდეგ უნდა ყოფილიყო.

„ათასი წვრილმანის“ მაღაზიის გამყიდველმა ხუთლარიანი მარცხენა ჯიბეში მოაყურა და რაღაცნაირი, ირონიული ღიმილით

შეხედა მამამთილისმოყვარულ ქალს, რომელიც წარბშეხრილი იდგა და ალბათ უკვე შესამედ მაინც იხედებოდა მოცინკული თუნუქის მოელვარე ვედრაში.

პატარა ბიჭს კი კალკულატორი დაელო მუხლებზე და ჩაბურღული რალაცას ანგარიშობდა.

– შენ რაღა გააწყალე გული მაგ ეშმაკის მანქანის ჩხაკუნტკაცუნით, შეუტია გამყიდველზე (შეიძლება მამამთილზეც) განაწყენებულმა ქალმა. განა რა გადაუღებელი საქმე გაქვს, რომ სახლამდის ვერ მოითმენო.

– რა საქმე მაქვს და ისა, რომ ხუთლარიან ვედრაში შვიდი ლარი და ოცდაათი თეთრი გადაიხადე და ამას ყველაფერს პაპაჩემს მოვახსენებო.

როგორაო, – იკვილა ქალმა.

როგორა და ასეო, – უპასუხა ბიჭმა და ჩამოკაკლა: აქედან ბაზრამდე და უკან მგზავრობა – ლარი და ოთხმოცი თეთრი. უკანა გზაზე მეზობლის ქალი რომ დაპატიჟე – ეგეც ოცდაათი თეთრი. – მე რომ ნაყინი მიყიდე, ეგეც ოცი თეთრი. დაჯექი და ახლა შენ იანგარიშე, დრო მაინც ბევრი გაქვს ავტობუსის მოსვლამდეო.

1998 წ.

ზუმბათა

სად იყო მეორე მსოფლიო ომის დროს ავტომანქანები?! მთელ გორში ერთი-ორი „პალტარატონკა“ თუ დათუხთუხებდა. ეგ იყო და ეგ. ტრანსპორტის ძირითადი სახეობა იყო ორთვალა ე.წ. „ტაჭკა“, „ლინიეკა“ და ფაეტონი.

რკინიგზის სადგურის მოედანზე სწორედ ამგვარ ტრანსპორტს მოეყარა თავი და მეპატრონენი, კლიენტების მოლოდინში, იხრუკებოდნენ აგვისტოს მცხუნვარე მზის ქვეშ.

ცხენების ოფლისა და შარდის სუნს გაეჟღინთა იქაურობა. ცხენები მშვიდად იცოხნებოდნენ და კულის გალიზიანებული ქნევით იგერიებდნენ მოძალებულ ბუზებს.

კლიენტები, ძირითადად, მატარებლით ჩამოსული მგზავრები იყვნენ. თუ არ ჩავთვლით შიგადაშიგ გამოჩენილ ყარაჩოხელებს, რომლებიც ქირაობდნენ რამდენიმე ეტლს თუ ფაეტონს და არდნის ჭიჭყვინით მიემართებოდნენ ქალაქგარეთ საქეიფოდ.

აი ახლაც, სტალინური-თბილისის მატარებლის მოლოდინში იყვნენ მეტაჭკე-მეფაეტონეები და ხმამაღალი გადაძახილებით თუ ცხელ-ცხელი ამბების გაზიარებით ირთობდნენ თავს. მათ შორის სერიოზულობითა და სიმშვიდით გამოირჩეოდა ვინმე გოლა, რომელსაც ხალხმრავალი ოჯახი ჰყავდა შესანახი და მუდამ სარფიანი კლიენტის მოლოდინში იყო თავისი მკერდძლიერი ცხენითა და კონტად გამართული ტაჭკით.

სხვებთან შედარებით მხიარულად გამოიყურებოდა და მუდამ ხუმრობისა და ანცობის ხასიათზე იყო ვინმე ზუმბათა, რომელიც თავს იწონებდა ჩარდახიანი ლამაზი ფაეტონით.

მზე უმოწყალოდ აცხუნებდა; მიწას ბული ასდიოდა; სადგური ერთიანად გათანგულიყო.

აჰა, გაისმა ორთქლმავლის სმენისწამლები კივილი და მატარებელმა ქშენა-ქშენით ჩაიმუხლა გორის სადგურში.

ბაქანი გაივსო გოდრებით, ვედრებით, კალათებით, ხურჯინებით და მოყაყანე ხალხით.

გორისა და სტალინირის რაიონების გლეხობას ქალაქში გასაყიდად ჩამოჰქონდა სოფლის დოვლათი და საღამოთი იმავე მატარებლით ბრუნდებოდა უკან ზოგი ფულით, ზოგი კი მაღაზიებში შექმნილი სამრეწველო საქონლით.

თანდათან შეივსო ცხენიანი ტრანსპორტი სამეურნეო დოვლათითა და მათი ჩამომტანებით. გრძელი ქარავანი ზღაზვნით გაემართა ქალაქის ცენტრისკენ, სადაც საკოლმეურნეო ბაზარი იყო მოთავსებული.

დაცარიელდა სადგურის მოედანი; მარტო ზუმბათა დარჩენილიყო თავისი ჩარდახგადაფარებული ფაეტონით. ათიოდე ნახევრადტიტკველი ბავშვი შემოხვეოდა გარშემო, რაღაცაზე ცხარედ კამათობდნენ და ხმამაღლა იცინოდნენ. შიგადაშიგ პერონზე ეულად შემორჩენილ ფაფახიან მგზავრს გადახედავდნენ ხოლმე და ისევ იცინოდნენ. მგზავრი ორი მეტრი სიმაღლის იქნებოდა; წვერი ჰქონდა მოშვებული. მხარზე ვეებერთელა ხურჯინი ჰქონდა გადაკიდული და გაცეპული ათვალიერებდა გარემოს.

ზუმბათამ გაიფიქრა: „ალბათ მაღალმთიანი ოსური სოფლიდან არის ჩამოსული და ქალაქში პირველად არის“.

ცოტა ხნის შემდეგ მგზავრი ზუმბათასკენ წამოვიდა. ლამის მუხლებში იკეცებოდა ხურჯინის სიმძიმით, ის გოლიათი კაცი.

– ბაზარში წამიყვან? – შეეკითხა ზუმბათას.

ბავშვები გაჩუმდნენ და რაღაც სამხიარულოს მოლოდინში ზუმბათას მიაპყრეს მზერა.

– წაგიყვან, რატომაც არ წაგიყვან, ორ თუმანს თუ გადაიხდი.

– რათა ორი თუმანი? მე მითხრეს რომ „მესტა“ (ერთი ჩანთა, ვედრა, კალათა) თუმანი ღირსო და მე ხომ ერთი ხურჯინი მაქვსო, – გააპროტესტა მგზავრმა.

– შენა, შენ რა, „მესტა“ არა ხარ? – მიამახა ზუმბათამ.

ბავშვებს ღიმილმა გადაჰკრა სახეზე და უფრო სასაცილოს მოლოდინში გაინაბნენ.

– არა, ერთ თუმანზე მეტს ვერ მოგცემ, შენი ჭირიმე, – თქვა მგზავრმა და ალმაცერად გადახედა ბავშვებს.

– კარგო, – უთხრა ზუმბათამ, – მხოლოდ ერთი პირობით, რაკი ერთი „მესტის“ ფულის გადახდა შეგიძლია, ეგ ხურჯინი მხარიდან არ მოიხსნა, ისე დავექი და სულ სეირნობით მიგიყვან ბაზარში.

შეთანხმდნენ.

ზუმბათამ ჩარდახი აკეცა – „ქალაქში გადახურული ჩარდახით სიარული აკრძალულიაო“, – თქვა მგზავრის გასაგონად და ღინჯად დაძრა ფაეტონი.

ბავშვები სიცილ-ხორხორით აედევნენ მტკრიან გზაზე მიმავალ ფაეტონს.

სალამოს, სადგურის წინ თავშეყრილი ბავშვები ყვებოდნენ:

ზუმბათამ, მთელი ქალაქი ზღაზვნით შემოატარა თავის მგზავრს ისე, რომ ცხენები ერთხელაც არ გაუჭენებია. ბოლოს, როგორც იქნა ბაზრამდის მიადწია. კლიენტი ძლივს გადმოვიდა ფაეტონიდან მხარზეწამოკიდებული ხურჯინით; საბრალოს ოფლი წურწურით გასდიოდაო.

სადგურელებს კარგა ხანს ეყოთ სალაპარაკოდ და გასართობად ზუმბათას მორიგი ოინი.

სტალინის ქუდი

დიდი სამამულო ომი ორიოდე წლის დამთავრებული იყო. ქვეყანა იშუშებდა ჭრილობებს. ცხოვრება თანდათან დგებოდა ნორმალურ კალაპოტში. მწყობრში დგებოდა სამრეწველო და სამეურნეო ობიექტები. მძლავრი იმპულსებით იწყო აღდგენა და განვითარება კულტურამ და ხელოვნებამ.

ხალხის დიდ ინტერესს იწვევდა ომის თემაზე შექმნილი ლიტერატურული ნაწარმოებები, კინოფილმები, სკულპტურული ქმნილებები თუ მუსიკალური ნაწარმოებები. ერთ-ერთი მათგანი იყო მიხეილ ჭიაურელის ფილმი „ბერლინის დაცემა“, რომელმაც საყოველთაო მოწონება დაიმსახურა.

იმხანად კურორტ ბორჯომში ხმა დაირხა – ჭიაურელია ჩამოსული დასასვენებლად.

ადგილობრივი მაცხოვრებლები და ჩამოსული დამსვენებლები იმის ცდაში იყვნენ, რომ როგორმე შეხვედროდნენ და ახლოს ენახათ სახელგანთქმული კინორეჟისორი. განსაკუთრებით აქტიურობდნენ ახალგაზრდები, რომლებიც ხან დასასვენებელ სახლთან იყვნენ ჩასაფრებული, ხან კი ქუჩებს და პარკებს აკონტროლებდნენ.

ერთხელაც, ბედმა გაუღიმათ, გაიგეს, რომ ჭიაურელი რესტორანში სადილობს ვიღაც, სტუმრადჩამოსულ თანამდებობის პირებთან. ბიჭებმა, რის ვაი-ვაგლანით შეაგროვეს ცოტა ფული და გვერდით კუბეში მოკალათდნენ. კუბეები ერთმანეთისგან ხის ტინარებით იყო გამიჯნული და საუბრის ხმა თავისუფლად ისმოდა. ბიჭები სმენად იყვნენ გადაქცეული საინტერესო და მანამდე უცნობი რაიმე ახალი ამბის გაგების მოლოდინში.

დიდხანს ლოდინი არ დასჭირებიათ. მალე ერთ-ერთმა სტუმარმა მიმართა ჭიაურელს:

– „ამხანაგო მიმა, ფილმზე მუშაობისას, ვიცით რომ რამდენჯერმე შეხვდით ამხანაგ სტალინს, მოგვიყვიეთ მის შესახებ რაიმე“.

– მოგვიყვიეთ, – სთხოვეს სხვებმაც.

ბიჭებმა, მეზობელ კუბეში, ერთმანეთს სიხარულით გადახედეს და ერთიანად დაიძაბნენ.

– „კი, ბატონო, – დაიწყო ჭიაურელმა, – სიამოვნებით მოგიყვი-ბით ჩემ შეხვედრებზე ამხანაგ სტალინთან. იგი თვალყურს ადევნებდა ფილმზე მუშაობის პროცესს. სცენარიც წაკითხული ჰქონდა გულდასმით. ხშირად გამთქვამდა თავის მოსაზრებებს, მაგრამ ყოველთვის თავდაჭერილად და მორიდებით. ერთი კი იყო – ხაზგასმით გვაფრთხილებდა: ისე არ გააკეთოთ, რომ მხოლოდ მე მომაწეროთ ფაშისტების დამარცხება, გახსოვდეთ კარგად, რომ გამარჯვება მოიპოვა ხალხმა.“

შეხვედრები, მეტწილად, იმართებოდა სტალინის ქალაქგარე დაზაზე, რომელსაც ასევე ესწრებოდნენ პოლიტბიუროს „გამინაურებუ-ლი“ წევრებიც. ასეთი შეხვედრები, როგორც წესი, მთავრდებოდა სადილით ან ვახშმით, რომელზეც სტალინი ბრწყინვალედ ასრულებ-და მასპინძლის როლს. იგი არც სუფრის გაშლას და არც კერძების მიტან-მოტანას თაკილობდა და არც ღვინის დასხმას. ერთხელ, მწვადიც კი შეგვიწვა თავისი ხელით. სუფრაზე ყოველთვის ჭარბობდა ქართული ღვინოები, რომელთა შორის სტალინი უპირატესობას ანიჭებდა თეთრ „ქინძმარაულს“.

სასტუმროში ყოველთვის ამალღებული განწყობილებით ვბრუნ-დებოდი. მონიბლული ვიყავი ბელადის უბრალოებით, მსჯელობის მკაცრი ლოგიკით, მოვლენებში ღრმად წვდომის უნარით და კავკასიური იუმორით.

ფილმზე მუშაობა დამთავრდა. ქვეყანა ელოდა მის ეკრანებზე გამოჩენას, მაგრამ ჯერ მთავრობას და პოლიტბიუროს მთლიან შემადგენლობას უნდა ენახა და მიეცათ „მწვანე გზა“; ასეთი იყო დაუწერელი წესი.

ასეთი ჩვენებაც სულ მალე შედგა. შემდეგ გაიმართა დიდი წვეულება. ქართულ ყაიდაზე გაწყობილ სუფრას თამალობდა სტალი-

ნი. იყო ქების სიტყვები, ტაში, ოვაციები. მე მაინცდამაინც დიდი მსმელი არ გახლავართ და მალე ვიგრძენი, რომ „ქინძმარაული“ საკმაოდ მომეკიდა; ბევრმა შექებამაც ალბათ თავბრუ დამახვია; ვის აღარ ვუჭახუნებდი ჭიქას, ვინ აღარ მეხვეოდა და მკოცნიდა. ბუნდოვნად მახსოვს, როგორ იღიმებოდა უღვაშებში სტალინი, რომელიც ყლუპ-ყლუპით სვამდა „ქინძმარაულს“ და ყოველთვის ზომიერად.

სასმისების სათვალავი ამერია. როგორ მოვხვდი სასტუმროში არ მახსოვს. გვიან გამეღვიძა და ვცდილობდი მეხსიერებაში აღმედგინა გუშინდელი საღამო, მაგრამ ამაოდ. არ ვიცი, მომიყვანეს თუ მოვედი, ან სულაც შეიძლება მომიტანეს კიდეც. ვაი სირცხვილო, – ვფიქრობდი ნაღვლიანი.

საწოლზე გვერდი ვიცვალე და გოცებისგან ლამის გავშეშდი – სკამზე სტალინის ქუდი და „პორტსიგარი“ იღო. ცივმა ოფლმა დამახსხა; ვერ გავიხსენე – შეცდომით წამოვიღე მისი ქუდი, თუ თვითონ ან მაჩუქა, ან მათხოვა; არ ვიცი რა მოხდა. ჩემდაუნებურად გამახსენდა კონსტანტინე გამსახურდიას რომანი „დიდოსტატის მარჯვენა“ – როცა მეფე გიორგიმ თვითონ დაავალა ფარსმან სპარსს ვერცხლის შანდლების წაღება, მერე ქურდობა დააბრალა და მაგრადაც გაატყებინა.

ამ არასასიამოვნო ფიქრებში ვიყავი ჩაფლული, როცა ტელეფონმა დარეკა: „გამარჯობა მიშა, როგორ გრძნობ თავს“ – მეკითხება სტალინი. მე რაღაც წავილულულე – აღარ მახსოვს რა.

– „მიშა, – განაგრძო მან, – ქართველი კაცისთვის რას ნიშნავს ქუდი – ეს შენ კარგად იცი. დღეს ვახშმად რომ მოხვალ – ქუდი დამიბრუნე, „პორტსიგარი“ კი შენთვის მიჩუქნიაო“, – დაამთავრა ამბავი ჭიაურელმა და ნაჩუქარი „პორტსიგარიდან“ პაპიროსის ერთი ღერი ამოაცოცა.

ბორჯომელმა ბიჭებმა იმავე საღამოს მთელ კურორტს მოსდეს ახლადგაგონილი ამბავი.

სკოლის დირექტორი

იყო დრო, როდესაც რაღაც მნიშვნელოვან თარიღთან დაკავშირებით, მასიურად აჯილდოებდნენ ხოლმე ამათუიმ დარგის ე.წ. მოწინავე მუშა-მოსამსახურეებს. იმართებოდა ერთი აურზაური: რეკომენდაციების და დახასიათებების წერა, ტელეფონით რეკვა, კამათი და ჩხუბი, თავის მართლება და ქება, მლიქვნელობა, პროტექციონიზმი, ნათესაური კავშირების იღუმალი გამჟღავნება და ა.შ.

ამჯერადაც ასე იყო. სკოლის დირექტორს დაურეკა განათლების განყოფილების გამგემ და დაავალა სასწრაფოდ წარედგინა დასაჯილდოებლად შრომის მასწავლებლის ერთი კანდიდატურა.

სკოლას შრომის სამი მასწავლებელი ჰყავდა: ორი ქალი და ერთი კაცი. რა ექნა დირექტორს, როგორ შეერჩია კანდიდატურა, ისინი ხომ თითქმის არაფრით არ განსხვავდებოდნენ ერთმანეთისგან?! მისი ნება რომ ყოფილიყო, არცერთს არ წარადგენდა ჯილდოზე, მაგრამ არც ლიმიტის აუთვისებლობა შეიძლებოდა მისი მხრიდან. იფიქრა, იფიქრა და ბოლოს გადაწყვიტა ჯილდოზე წარედგინა მამაკაცი, რადგან ქალის წარდგენის შემთხვევაში მეორე ქალი ისეთ ამბავს ატეხდა, რომ გასაქცევად გაუხდიდა საქმეს. იფიქრა და გადაწყვიტა.

კანდიდატურა არ დაამტკიცეს.

დირექტორი დაინტერესდა, თუ რატომ უარყვეს მისი წარდგენილი კანდიდატურა. განათლების განყოფილების გამგემ მკვახედ უპასუხა: „არ იცი მუშაობა, ცუდად ერკვევი კადრებში, რაღა ეკ ღვინის მოყვარული წარმოადგინე, სხვა არავინ გყავდა?!“

დირექტორი დაიბოღმა, მაგრამ რაღას გააწყობდა?! გულში წყენა ჩარჩა მისი აზრის იგნორირების გამო.

გავიდა თითქმის ნახევარი წელი. რაღაც საიუბილეო თარიღთან დაკავშირებით კვლავ ატყდა დაჯილდოების აჟიოტაჟი. განყოფილების გამგემ კვლავ დაავალა დირექტორს უმოკლეს ვადაში

წარედგინა დასაჯილდოებლად ფიზკულტურის მასწავლებლის კანდიდატურა. დირექტორმა, ერთხანს იფიქრა თავი შეეკავებინა (წყენას არ გაეულო ჯერაც), მაგრამ თვითონ მასწავლებლებმა აღარ მისცეს მოსვენება. ბევრი იფიქრა თუ ცოტა (როგორც ზღაპარშია ხოლმე), გაამზადა ყველა საჭირო საბუთი ისეთ მასწავლებელზე, რომელიც მართლაც კარგად იღწვოდა, მთელი პედგოლექტივი პატივს სცემდა და მოსწავლეებსაც ძალიან უყვარდათ. სახეზე იყო სკოლის ერთსულოვნება.

სამწუხაროდ, არც ახლა დაამტკიცეს დირექტორისა და კოლექტივის მიერ წარდგენილი კანდიდატურა. განყოფილების გამგემ თითის ქნევით „დამოძღვრა“: „მოკლედ, ვერ ისწავლე მუშაობა, ისეთი შთაბეჭდილება მრჩება, რომ საერთოდ არ იცნობ შენ კოლექტივს, პასუხისმგებლობა გაკლია ამხანაგო! მთელმა ქალაქმა იცის, რომ შენი კანდიდატურა ქალების მოყვარული კაცია და ასეთს, ხომ იცი „იქ...“ და თითი ზევით ასწია, რალაცის მისანიშნებლად.

ეს უკვე მეტისმეტი იყო. დირექტორი საგონებელში ჩავარდა: „რას იტყვიან სკოლაში, შეშებლალა ავტორიტეტი, რალას დამიჯერებენ ამის შემდეგ“. გულში ბოღმა ჩაიგუბა და გადაწყვიტა, მოხერხებულ სიტუაციაში რამენაირად სამაგიერო გადაეხადა განყოფილების გამგისთვის. ასეთი შემთხვევაც მალე მიეცა.

განყოფილებაში დაიბარეს ქალაქის ყველა სკოლის დირექტორი რალაც თათბირზე. მოახლოვდა თათბირის დაწყების დანიშნული დრო, მაგრამ გამგე არ ჩანდა. მის მოლოდინში დირექტორები დერეფანში მიმოდიოდნენ; ჩვენ „ნაცნობ“ დირექტორს უფილტრო სიგარეტი გაერჭო მუნდმტუკში და გულიანად აბოლებდა.

გამგეც მალე გამოჩნდა. შემოყო თუ არა თავი დერეფანში რალაცნაირად აიმრიზა, ჰაერი მძლავრად შეენოსა, სახე მოედრიცა და მერე მეხივით დაატყდა თავს წარსულით განაწყენებულ დირექტორს: „რა კაცი ხარ ბოლოსდაბოლოს ვერ გავიგე, აქ რომ

არ მოსწიო თამბაქო არ შეიძლება, სად გგონია შენი თავი, ტყეში ხომ არა ხარ?!“

თითქოს ამას ელოდაო, დირექტორმა პირიდან გამოიღო მუნდმტუკი და ყველას გასაგონად ხმამალა, გაღიზიანებით მიახალა: „შენ თვითონ რა კაცი ხარ მე რომ კაცობას მიწუნებ? ღვინო შენ არ გიყვარს, ქალებს პატივს არ სცემ და თამბაქოს ბოღს ვერ იტან! აბა, მაშ რა კაცი ხარ?!“ – ამოანთხია მთელი წლის ბოღმა სკოლის დირექტორმა.

ბუნების დიალექტიკა

პირველ კურსზე იყო მაშინ ოთარი. რაიონიდან ჩამოსულს ყველაფერი აკვირვებდა დედაქალაქში: ტრანსპორტის სიმრავლე, მაღლივი კორპუსები, მოასფალტებულ-მოკრიალებული პროსპექტები, მიმზიდველ-მაცდუნებელი მაღაზიები, მრავალგვარი გამოფენა-მუზეუმები და ათასი სხვა.

განსაკუთრებით იყო მოხიბლული თბილისელი სტუდენტი გოგონებით, რომლებიც ლექციებს შორის შესვენებებზე გამოეფინებოდნენ ხოლმე დერეფნებში და უკანასკნელ მოღაზე ჩაცმულები, დახვეწილი მიხვრა-მოხვრითა და მომხიბვლელი კეკლუცობით საყოველთაო ყურადღებას იპყრობდნენ.

ერთ-ერთი მათგანი ყველაზე მეტად მოეწონა ოთარის. ის გოგო, საიდანაც, კორპუსის ბოლოდან გამოუყვებოდა ხოლმე დერეფანს და მარტოდმარტო დასეირნობდა ყოველთვის.

ჩაივლიდა შველივით ყელმოღერებით, ტანწერწეტა, საოცნებო ვარცხნილობით და კანის თვალისმომჭრელი სითეთრით. მას მაისის თაფლისფერი თმები ჰქონდა და მოცისფრო-მოლურჯო, გრძნობით სავსე თვალები. ტანად ყოველთვის კარგად მორგებული მოღური

ტანისამოსი ეცვა, რომელიც დამატებით უსვამდა ხაზს მის ღვთაებრივ აღნაგობას.

ოთარიმ შეამჩნია, რომ გოგო ფარულად გააპარებდა ხოლმე თვალს ჯგუფ-ჯგუფად მდგარი ბიჭებისკენ და ცდილობდა გაეგო თუ რა შთაბეჭდილებას ახდენდა მათზე. როგორც შემდეგში გამოირკვა – ოთარი არ იყო ერთადერთი, რომელიც მოჯადოებული იყო იმ გოგონათი. არცერთი ბიჭი გულგრილი არ დარჩენილა მის მიმართ და ყველა მოუთმენლად ელოდა მის გამოჩენას. ის კი იყო, რომ თუ ჯგუფში გოგონებიც იდგნენ, მაშინ ბიჭები ისე თავისუფლად და ხელალებით ვეღარ ახერხებდნენ თვალის დევნებას მშვენიერების მოვლინებაზე.

გოგონა არც არავის ესალმებოდა და არც ესაუბრებოდა. ესე, მარტოლმარტო აივლ-ჩაივლიდა და მორჩა. ყოველდღე მეორდებოდა ერთიდაიგივე.

ოთარი, რაღაცნაირად, მოაჯადოვა ამ უცნაურმა „სპექტაკლმა“ და თავისი თავი იმაშიც გამოიჭირა, რომ აღარ შეეძლო უიმისობა. მოუთმენლად ელოდა შესვენებას და მერე სასწრაფოდ იკავებდა „სათვალთვალ პუნქტს“.

ასე გაგრძელდა რამდენიმე თვეს. ბოლოს ოთარიმ გადაწყვიტა როგორმე ახლოს გაეცნო გოგონა და თან პაპის დამოძღვრა გაიხსენა თბილისში გამოცილების დროს: „ქალაქელმა გოგოებმა თვალეები არ აგიჭრელონ, კარგად ასწონ-დასწონე ყოველივე, მოუფიქრებელი და აჩქარებული ნაბიჯი არ გადადგაო“.

მომდევნო დღეს, როცა იმ გოგომ ჩამოიარა, ოთარი შორიასლოდან აედევნა და მის „მარშრუტს“ გაჰყვა-გამოჰყვა. შემდეგ შესვენებაზეც იგივე გაიმეორა და ასე ყოველდღე.

დაახლოებით ერთი თვე გაგრძელდა ეს „კატა-თავგობანა“. ოთარი ვერ ბედავდა გამოლაპარაკებას: რაღაც აჩერებდა, რაღაც ვერ გადაეღვანა, რაღაცნაირ მოკრძალებას თუ სიმხდალეს შეეპყრო მისი არსება და მონუსხულივით დასდევდა უკან.

გოგონამ დიდი ხანია შეამჩნია ლანდივით ადევნებული ბიჭი და უფრო გამომწვევად ეჭირა თავი, ხანდახან კი ოდნავი ღიმილით გადმოხედავდა მას და აუჩქარებდა ნაბიჯს. ოთარი ცდილობდა არ ჩამორჩენოდა, მაგრამ ვერ იქნა და ვერ გადალახა სამ-ოთხ ნაბიჯიანი ბარიერი.

ბოლოს, ოთარიმ შეამჩნია, რომ გოგონამ რამდენჯერმე გაღიზიანებული და თითქოს გაბრაზებული იერით გადახედა, ჩვეულებრივზე სწრაფად შეუხვია დერეფანში და გაუჩინარდა.

გავიდა რამდენიმე დღე. გოგონა არ ჩანდა. ოთარი ადგილს ვეღარ პოულობდა: „ავად ხომ არ გახდა, სხვა ინსტიტუტში ხომ არ გადავიდა, ან, იქნებ გათხოვდა კიდეც“ – ეს კითხვები აწუხებდა მას, გული დამძიმებული ჰქონდა და გამოსავალს ეძებდა. ახლა თვითონ აივლ-ჩაივლიდა ხოლმე არამარტო „გაკვალულ“, არამედ მომიჯნავე დერეფნებსაც – იქნებ სადმე გადავწყაროო, მაგრამ ამოდ. გოგო არ ჩანდა, თითქოს მიწამ ჩაყლაპაო.

ოთარისთვის დადგა ძნელადსატანი დღეები.

გავიდა ორი კვირა. იგი თავის მორიგ ავლა-ჩავლას ამთავრებდა, როცა თვალი მოჰკრა საოცნებოს. ოთარის გული სიხარულით აევსო და სხეულში ძალების მოზღვავება იგრძნო. ჩვეულებრივ აედევნა ოდნავ იერშეცვლილ გოგონას, რომელმაც სწრაფად შეუხვია მარცხნივ და ჩასაფრდა. ლამის სირბილზე გადასულმა ოთარიმ ის იყო შემოუხვია, რომ გოგომ ხელი სტაცა ხელში, თავისკენ მიქანა, თვალეებში ჩახედა და მეორე ხელის საჩვენებელი თითი ცხვირწინ აუთამაშა:

– რას დამდეგ, რომ დამდეგ; ვერ ხვდები რომ თავი მომაბერზე? იცოდე, თუ თვალთვალს თავს არ დაანებებ, ჩემ მოკრივე ძმებს ვეტყვი და კვერცხივით აგთქვეფავენ.

ოთარის ენა ჩაუვარდა, ხმის ამოდებას ვერ ახერხებდა; მონუსხულივით შეჰყურებდა და პატარა ბავშვივით აწითლებულიყო. საკუთარი გულის ბაგა-ბუვი მკაფიოდ ესმოდა.

გოგომ მკვეთრი მოძრაობით მოიშორა მისი ხელი, ერთხელ კიდევ დაუქნია თითი და გააფრთხილა:

– კარგად დაიმასხოვრე ჩემი სიტყვები, თორემ რაც დაგემართოს, მერე სხვას ნუ დააბრალებო. – მიახალა გოგონებულ ოთარის ეს სიტყვები, შემოტრიალდა და სწრაფი ნაბიჯებით წავიდა თავისი აუდიტორიისკენ.

ოთარი უცბად გამოერკვა, თითქოს რაღაც შვებაც იგრძნო, რამდენიმე ნახტომით წამოეწია, სტაცა ხელი ხელში და დინჯი, მაგრამ დამაჯერებელი ტონით მიმართა:

– ახლა მე მომიხმინე და ჩემი საქციელის გამართლებასაც ირწმუნებ. შენა ხარ ყველაზე ლამაზი და მშვენიერი გოგონა, ვინც მე მინახავს. შენითაა მოჯადოებული ყველა ბიჭი. შენი გავლა-გამოვლა, მიხვრა-მოხვრა და გარეგნობა ენით აუწერელია; შენა ხარ თვით სილამაზის ქალღმერთი; ბევრი დაამწუხრე შენი ორკვირიანი გაუჩინარებით და შენი კვლავ გამოჩენა გაზაფხულის მოსვლას ჰგავს; ახლა შენი ხმა, ეს ხომ ნამდვილად ზღაპარია „ათასერთი ღამიდან“.

გოგონას გადაუარა სიბრაზემ, ნელნელა მოთბა და მოლბა, ღიმილი შეეპარა მის ატამივით გაპობილ ტუჩებს; აღარც ხელის განთავისუფლებას ცდილობდა და ცნობისმოყვარეობით და რაღაც სასიამოვნოს მოლოდინით შესცქეროდა რაღაცით აღფრთოვანებულ ბიჭს.

– ერთსაც გეტყვი, – განაგრძობდა ოთარი, მაგრამ რასაც ვიტყვი, ცოტა ძნელად წარმოსადგენია და...

– რა უნდა მითხრა ისეთი, რომ ვერ წარმოვიდგინო?

– ძნელი წარმოსადგენია, მაგრამ მაინც ვცდი.

– სცადე, ვნახოთ, – უთხრა გოგომ და მოცისფრო-მოლურჯო თვალებით მიაშტერდა აღელვებულ ჭაბუკს.

– კარგი, გეტყვი, ოღონდ სანამ პასუხს გამცემდე, დაფიქრდი.

– სთქვი, გისმენ.

– მე ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ შენ იცი შენი სილამაზის და მშვენიერების შესახებ და იცი ყველა სხვაზე უფრო მეტად. ახლა კი წარმოიდგინე, რომ დასეირნობ დერეფნებში, პარკებში და სკვერებში, ქუჩაში, თეატრის ფოიეში და სხვა თავშეყრის ადგილებში და ამ დროს აბსოლუტურად არცერთი ახალგაზრდა ბიჭი არავითარ ყურადღებას არ გაქცევს. ერთი მითხარი, რა ხასიათზე დადგები?

გოგონამ ჯერ ვერ გაიგო, რას ეკითხებოდნენ, მერე, თითქოს სიზმრიდან გამოერკვაო, სახე მოეღრუბლა, ორივე ხელი თავში იტაცა და სასოწარკვეთილი ხმით აღშფოთებულმა წარმოთქვა:

– ეს რა თქვი?! ეგ როგორ შეიძლება?! ღმერთმა დამიფაროს. მაშინ რა უნდა მოხდეს?! ხომ აზრი ეკარგება ცხოვრებას, რა სასტიკი ყოფილხარ შე...

ველარ დაამთავრა სათქმელი, თითქოს ყელში ლუკმა გაეჩხირაო. მოწყვეტით გაშორდა ოთარის და თვალდანამული გაუყვა დერეფანს.

ზარის ხმა გაისმა. იწყებოდა ლექცია თემაზე: „ბუნების დიალექტიკა“.

საბრალო ივან ვასილიჩი

კვლევითი-სამეცნიერო ინსტიტუტის დირექტორს თანამშრომლები მკაცრად ჰყავდა გაფრთხილებული, რომ მივლინებიდან დაბრუნების წინ აუცილებლად უნდა დაერეკათ მისთვის და მოესხნებინათ საქმის ვითარება. ხშირი იყო შემთხვევები, როდესაც თანამშრომლები ღებულობდნენ დამატებით დავალებებს.

ასე იყო ამჯერადაც. თამაზის კიდევ ერთი დღე ჰქონდა მარტაფში, როცა ყველა საქმეს მორჩა და ტელეფონით დაუკავშირდა დირექტორს.

– მაღლობა, რომ ყველა საქმე დაამთავრე, – უთხრა დირექტორმა, ახლა კარგად მომიხმინე. უნდა წახვიდე ხარკოვში, ამაღამ ქარხანაში და როგორმე იშოვნო ერთი ცალი „მუფტა“; ოთხჯერ გავაგზავნე კაცი, მაგრამ ამაოდ. სახელმწიფო დავალება გვეფუშება, დავისჯებით. მოკლედ, შენი იმედი მაქვს. ფული თუ არ გყოფნის, ხარკოვში დაგასვენებ ტელეგრაფით. მოკლედ, ხელცარიელი არ უნდა ჩამოხვიდე.

თამაზიმ ყველაფერი კარგად გაიგო. საქმის კურსში იყო რაც ხდებოდა. ჩაის ფაბრიკებისთვის შექმნილ ახალ დანადგარს სჭირდებოდა განსაკუთრებული კონსტრუქციის ვარიანტი, ე.წ. „მუფტა“, რომელიც განეკუთვნებოდა მკაცრად დეფიციტურ კატეგორიას.

ხარკოვში დილაადრიან ჩავიდა. სასტუმროში მოეწყო, დაიბანა, გაიპარსა და ბუფეტში ისაუზმა. „დღია ხრაბროსტი“ კონიაკი გადაჰკრა და ქარხნისაკენ გასწია. გზაში სულ იმას ფიქრობდა, როგორ ემოქმედა, რა ხერხი ეხმარა, რომელი „კუთხით მიეტანა იერიში“, მაგრამ თავში რაიმე ეფექტური იდეა არ მოსდიოდა. ბოლოს გადაწყვიტა ჯიქურ შეეტია საქმისთვის და ემოქმედა სიტუაციის შესაბამისად.

ქარხანაში შესვლა პრობლემად ექცა. გასამხედროებული დაცვა ახლოს არ იკარებდა, მისი მოსმენაც არ ისურვეს და ალბათ კინწისკვრით გამოავლებდნენ, რომ არა ბედნიერი შემთხვევა.

ქარხნიდან მსუბუქი ავტომანქანა გამოდიოდა. რკინის მასიური ალაყაფი დისტანციურად გააღეს, მაგრამ ძრავამ ერთი ჩაიფრუტუნა და ჩაქრა. რა აღარ გაუკეთეს, ვინ არ მოიყვანეს, მოკლედ, მილეთის ხალხი დაახვიეს, მაგრამ მანქანა გაჯიუტდა და არ იქოქებოდა.

მანქანიდან გადმოსულ პიროვნებაში, რომელიც წამდაუწუმ საათზე იხედებოდა და ნერვიულობდა, თანამდებობის პირი იგულა თამაზიმ.

– მიმიშვით ერთი, – განგებ ხმამაღლა შესძახა მან, გაიდრო პიჯაკი, დაიკაპიწა სახელოები და თავი ჩარგო ძრავაში. ორი-სამი წუთი იჩნირიკელა და ახალგაზრდა მძღოლს გასძახა გამარჯვებული ტონით – „ზავადი“!

მანქანა ათუხთუხდა. გარშემო მყოფებმა შვებით ამოისუნთქეს.

– აქაურს არ გავხარ, ვინ ხარ და აქ რა გინდა? – შეეკითხა „თანამდებობის პირი“ და მანქანაში ჩასაჯდომად გაემზადა.

რაც თავში პირველად მოუვიდა, სხაპასხუპით მიაყარა:

– ინსტიტუტში ახალი პროდუქციის ნიმუშების საგამოფენო დარბაზი გვაქვს; უცხოელებიც ხშირად მოდიან; თქვენი ქარხნის პროდუქციას არ აკლია შემქმები და იქნებ ქარხნის გამოფენა დამათვალიერებინოთ, შევარჩევდი რაიმეს და რეკლამით უზრუნველყოფდით.

– საგამოფენო დარბაზი არა გვაქვს. იდეის მოწოდებისთვის დიდი მაღლობა, – მერე საყარაულოსკენ ვიდაც კოლიას გასძახა – პასპორტი დაიტოვებ და ვასილ ივანიჩთან მიიყვანეთ.

თამაზიმ ამაყად გადახედა დაცვის მუშაკებს და მოითხოვა – ხელები დამაბანინეთო.

კოლია ჩქარი ნაბიჯებით წავიდა მრავალსართულიანი ადმინისტრაციული შენობისაკენ; გვერდით ცუხცუხით მისდევდა გაზარებული თამაზი.

– ის შლიაპიანი და პაპკიანი კაცი ვინ არის?

– გენერალური დირექტორის მოადგილე.

– ვასილ ივანიჩი ვილაა?
– ვინ არის და მომარაგება-გასაღების შეფი.
– „ოჰო! – გაიფიქრა თამაზიმ – შიგ ათიანში მომირტყამს“.
– რა კაცია ეგ თქვენი ვასილ ივანიჩი, რა უყვარს, რა ეჯავრება, როგორი ხასიათი აქვს, ოჯახში ვინ ჰყავს, – მიაყარა შეკითხვები თამაზიმ, თან კიბებზე ორ-ორი საფეხურით ხტებოდა.

– სალაპარაკოდ არა მცალია, აი მისი კაბინეტი, ხომ ხედავ რამდენი ხალხია, დადექი შენც აქ და მიხედე შენ საქმეს, – თქვა კოლიამ და სწრაფად გაეცალა იქაურობას.

თამაზი კედელს აეკრა. საჭირო იყო აკლიმატიზაცია. ისიც კარგად ესმოდა, რომ მის წინმდებარე კაბინეტში უნდა გადაწყვეტილიყო მისი „ბედი“.

კაბინეტიდან ხან წყნარი საუბარი ისმოდა, ხანაც ხმამაღალი ყვირილი. ზოგი გაღიზიანებული გამოდიოდა, ზოგი კი კმაყოფილი და ღიმილიანი. ყველას რღაც ქალაქები ეჭირა ხელში.

ერთი ქალი გამოვარდა გაკაპასებული: „ეს ვინ ყოფილა, ეს ჯადო; არაფრის გაგება არა სურს. ხალხო, უკანონოს არაფერს ვთხოვლობ, აი ქალაქი. მეკუთვნის და არ მაძლევს; გაგიგიათ ასეთი უმსგავსობა, ვუჩივლებ ამ ბიუროკრატს, აი, ნახავთ რა ღღეს დავაყრი“.

– „დაა... – გაიფიქრა თამაზიმ, – მძიმე სიტუაციაა. ძალიან მაინც არ გააბრაზონ, თორემ მე ღღეს მასთან შემსვლელი არა ვარ“.

მერე ერთი შუახნის კაცი გამოვარდა საცობივით:

– აკი მითხრეს, კეთილი მოხუციაო, ყველაფერს გაგიკეთებსო.
– ფონდი ხომ გაქვსო, – შეეკითხა ვილაცა.
– მაშე ეს რა ჯანდაბაა, – დაიღრიალა მან და მოზრდილი ქალაქი ალამივით ააფრიალა, – არა მაქვს და ვერ მოგცემო. ჩამეშალა გეგმა, მომხსნიან, გამაგდებენ.

თამაზის საბოლოოდ გაუფუჭდა ხასიათი. – „აბა, მე აქ რა

უნდა გავაწყო, ეკუთვნიო და არ აძლევს. მე ვინ ვარ, რას ვთხოვლობ? ერიჰაა... ცუდად არის საქმე“.

სასტუმროში დაბრუნება გაივლო გულში და ისევ გადაიფიქრა. ცოტა ჩაიჩინა კედელ-კედელ და ისე დადგა, რომ კარების გაღებისას დაენახა „საჭირო კაცი“ და იქნებ მასაც შეემჩნია თამაზი.

კი, დაინახა ვასილ ივანიჩი და ერთი შეხედვით კარგი შთაბეჭდილება დატოვა მასზე: იქნებოდა სამოცდაათ წელს მიღწეული, სათვალეებით, ფუნჩულა, კეთილი სახის გამოძეგვლებით, ღინჯი და რბილი ხმით მოსაუბრე. მისმა გარეგნობამ და საუბრის მანერამ, თამაზის რღაც იმედი ჩაუსახა გულში. გაიფიქრა: „არც ისე წვიმს, როგორც ქუხსო“.

კარების ყოველი გაღებისას ხედავდა ვასილ ივანიჩს, მანაც შეამჩნია თამაზი და რამდენადაც შესაძლებელი იყო, აათვალიერა აათვალიერა.

თამაზი ვერ ბედავდა შესვლას. ვერა და ვერ მოიფიქრა თუ როგორ ემოქმედა. ბოლოს გადაწყვიტა, რომ სულ ბოლოს შესულიყო და პირისპირ დარჩენილიყო. ფიქრობდა: „განა რა უნდა მოხდეს ისეთი, რომ ორმა მამაკაცმა ერთმანეთს ვერ გაუგონო“.

ღრო საკმაოდ გასულიყო. დერეფანში მოფუსფუსე ქალების გადაძახილ-გადმობახილზე მიხვდა თამაზი, რომ შესვენება იწყებოდა. მართლაც, ხუთიოდე წუთის შემდეგ ვასილ ივანიჩმა თითქმის ძალით გამოყარა ხალხი კაბინეტიდან, კარები გასაღებით ჩაკეტა და ყველას გასაგონად გამოაცხადა: „ვიქნები სადილის შემდეგო“. მერე თამაზის მიაპყრო გაკვირვებული მზერა: „შენ რა, როდემდე უნდა იყო მაგ კედელზე აყუდებული, დავბრუნდები და შემოდი, აქ ხალხი არ გამოილევა“. თამაზის არაფერი არ უპასუხია, ტანის სიმძიმე ერთი ფეხიდან მეორეზე გადაიტანა და გაიტვრინა.

შესვენების შემდეგაც იდგა „თავის“ ადგილზე და კარების ყოველ გაღებაზე თვალში ეჩხირებოდა „საჭირო კაცს“. ისიც, შიგადაშიგ გაცუებული გამოხედავდა ხოლმე სათვალის ზემოდან.

სამუშაო დღის ბოლოსთვის ხალხი შემცირდა. მივლინებაში მყოფნი გაიხვეტნენ. ქარხნის თანამშრომლები თუ მიაკითხავდნენ ვასილ ივანიჩს და ისიც კანტი-კუნტად.

ბოლოს, თამაზისთვის მოულოდნელად, გაიღო კარი და ვასილ ივანიჩმა, ცოტა არ იყოს, გაღიზიანებული ტონით მიმართა თამაზის:

– ბოლოსდაბოლოს, შემოხვალ თუ არა?! რაა, გინდა რომ შეგეხვეწო?

თამაზისაც სწორედ ეს უნდოდა. მის თავში მომწიფებული პატარა გეგმის პირველი ნაწილი შესრულდა – მას ეხვეწებოდნენ, ევედრებოდნენ – „მობრძანდითო“.

თამაზი შეთავაზებულ სკამზე ჩამოჯდა:

– გმადლობთ. პატარა ბოდიშიც მინდა მოგიხადოთ, მე მგონი ცოტა გაგანაწყენეთ.

– ბოდიში რა საკადრისია, უბრალოდ მეჩვენება, რომ ცოტა უცნაურად იქცევით. ეხლა კი გისმენთ, რაზე შეწუხებულხართ?

– უპირველეს ყოვლისა, გილოცავთ კიევის „დინამოს“ გუშინდელ გამარჯვებას მოსკოველებზე, მართლაც რომ დიდებული თამაში იყო, – წამოიწყო თამაზიმ ჩაფიქრებული გეგმის მეორე ნაწილი, რაზედაც დიდ იმედებს ამყარებდა.

– ოჰო... გმადლობთ, დიდი მადლობა, – ირონიაშერეული ღიმილით წარმოთქვა ივანიჩმა, – მაგრამ ვფიქრობ, რომ მაგისტვის არ ხარ მოსული. ისე კი, ნამდვილად კარგი თამაში გამოვიდა. ჩვენებმა ულამაზესი გოლები გაიტანეს. სხვანაირად არც უნდა ყოფილიყო, ჩვენ ძლიერები ვართ რუსებზე. მსაჯები რომ ობიექტურები იყვნენ, ისინი ვერასოდეს მოგვიგებდნენ. ჰო, მართლა, თქვენ საიდან ბრძანდებით?

– საქართველოდან.

– აჰა... ეს უკვე სხვა საქმეა. რა, თქვენი „დინამო“ ნაკლები გუნდია? თქვენც გჩაგრავენ მსაჯები და ეს არის გულდასაწყვეტი. აბა მითხარით – პაიჭაძისა და ლოლობერიძის გუნდები არ უნდა

ყოფილიყვნენ ჩემპიონები, ან თასის მფლობელები?

– ძველად რა იყო არ ვიცი, მაგრამ თქვენ რომ ფეხბურთელები გყავთ მსოფლიოს ნებისმიერ გუნდს დაამშვენებენ, რომელი ერთი ჩამოვთვალო: საბო, ბიბა, კოლოტოვი, ბიშოვეცი; რუდაკოვი რა, იაშინზე ნაკლები რითია?

– თქვენები? რა ბიჭები არიან, იფ; მარტო მესხი რად ღირს, მთელი გუნდია. მაგისტანა მოთამაშის მნახველი არა ვარ; რა ფინტები აქვს და რა სიჩქარე; რუსებს რომ ტვინი ჰქონდეთ – ნაკრებში მუდმივად უნდა ირიცხებოდეს, ახლა მეტრეველი, ჩოხელი, კოტრიკაძე, ბარქაია, ჰე-ჰე-ჰე, აი არწივები.

– თავის დროზე ლობანოვსკისაც გაუჭირდა ნაკრებში ფეხის მოკიდება მწვრთნელების ჭირვეულობის გამო. აბა მითხარით მსოფლიოში ვის ჰყავს კუთხურის უკეთესი ჩამომწოდებელი?

– კუთხურების დიდოსტატი ხომ თქვენცა გყავთ – დათუნაშვილი. კარგად მახსოვს ტაშკენტის მატჩი. ისიც მახსოვს, რომ ფედერაცია თამაშის ჩატარებას, სადაც უკიდურეს ჩრდილოეთის სტადიონზე აპირებდა, აქაოდა ჩვენ უფრო ყინვაგამძლენი ვართო. ტაშკენტში რომ არ ყოფილიყო თამაში, თქვენი „დინამო“ კვლავ ვერ გახდებოდა ჩემპიონი. ისე, სიმართლე უნდა ითქვას და რუბენისმაც ივაჟკაცა.

– ივაჟკაცაო, ვამბობთ და ეს ვაჟკაცობა იმაში გამოიხატა, რომ ობიექტურად იმსაჯა, თბილისელებს არ მიმხრობია.

– ობიექტური მსაჯობისთვის აკი დასაჯეს კიდევ.

– ეჰ, რომელი ერთი გავიხსენოთ, – თქვა თამაზიმ.

კიდევ ბევრი ისაუბრეს, გაიხსენეს კიევისა და თბილისის „დინამოელების“ თამაშები, ზოგიერთი კურიოზული შემთხვევა. ამასობაში სამუშაო დღე მიიწურა. კაბინეტში დამლაგებელმა შეყო თავი და სწრაფად გამობრუნდა.

ღიმილით გადახედეს ერთმანეთს. ვასილ ივანიჩი სკამზე გასწორდა, მაგიდაზე ქალაღები მიაღაგ-მოაღაგა და წყნარად

მიმართა თამაზის:

– ჰო, კარგი. ფეხბურთზე საუბარი გვეყოფა. მითხარი, რომელი ორგანიზაციიდან ხარ და რა გაგჭირვებიათ.

თამაზი ჩაფიქრდა: „ყველაფერი გეგმით მიდის“. დაღვა გადაწყვეტი წუთი. პირდაპირ ვუთხრა – ვაი თუ დავაფრთხო, გავუწელო სათქმელი და ვაი თუ გავადიზიანო.

– იქნებ ვჯობდეს ჰაერზე გავიაროთ. სამუშაო დამთავრდა, ჩემი გულისთვის რატომ უნდა გადაიტვირთოთ. გზაში ვისაუბროთ.

– კი ბატონო, თანახმა ვარ.

ნახევარი საათიც არ იყო გასული, როცა ისინი ერთ პატარა, მყუდრო კაფეში ისხდნენ და ღიღინის მეგობრებზე საუბრობდნენ.

– ეჰ, ბედნიერი ხალხი ხართ ქართველები, – შენიშნა ოდნავ ლოყებზეწითლებულმა ივანიჩმა, – ყველაფერი ბევრი გაქვთ: ღვინო, არაყი, ყურძენი, ციტრუსები, ლამაზი მთები და ქალები.

თამაზიმ გაიფიქრა: „ახლა კი დროა“, აიღო ჭიქა ხელში და ნაღვლიანი ტონით გამოეპასუხა:

– მართალი ხართ, ეგ ყველაფერი გვაქვს, მაგრამ არა გვაქვს „მუფტა“.

ვასილ ივანიჩი თითქოს შეკრთა, რაღაცნაირად დაიძაბა, მერე გაიღიმა და თითქოს თავისთვის ლაპარაკობსო, დაბალი ხმით თქვა:

– აი, თურმე რაში ყოფილა საქმე, გეტყობა იცი რაზეა ლაპარაკი და ალბათ იმიტომ ფრთხილობდი. კი, მაგრამ, რომელი ორგანიზაციიდან ხარ და რაში გჭირდებათ?

– მე გორიდან ვარ; იქ არის ინსტიტუტ...

– გორიდან? – შეაწყვეტინა სიტყვა ივანიჩმა, – სტალინის სამშობლოდან; რატომ თავიდანვე არ მითხარი; მე ძალიან მიყვარს სტალინი, აი... – ვასილ ივანიჩმა ჯიბეში ჩაიყო ხელი და რაღაც მძიმე ამოაჩოჩა ქალაქში გახვეული. მაგიდა აჭრელდა ორდენებითა და მედლებით; იქვე ეწყო სტალინის ხელმოწერილი მადლობები

ვასილ ივანიჩ ტარასენკოს სახელზე.

– კი, მაგრამ, ყველაფერ ამას ჯიბით დაატარებთ?

– დღეს დილით სურათი გადამიღეს საპატიო დაფისთვის და მეც მოვიწადინე ღირსეულად წარმოვჩენილიყავი. ახლა მითხარი „მუფტა“ რამდენი გჭირდებათ?

– ერთი, ერთადერთი.

– ერთი?! – გაფართოებული თვალებით იკითხა მან და მოსვამ კონიაკი. – კი ბატონო, ჩათვალე, რომ გაქვს, ოღონდ წერილი იქნება საჭირო ისეთი, რომ უფროსებს გული აუჩუყოს.

მეორე დღეს თამაზიმ, რომელიდაც დაწესებულებაში, ერთ ქერათმიან გოგონას შოკოლადის ფილა მიართვა და წერილი დააბეჭდინა; დირექტორის მაგივრად ხელი მოაწერა და „მფრინავი“ ნომერიც ჩაუწერა.

წერილი სახლში მიუტანა, როგორც შეთანხმდნენ. ვასილ ივანიჩმა ბევრი იცინა: „ისეთია, რომ ნებისმიერ კაცს მოულობს გულსო“.

– აბა, ახლა წავედი ქარხანაში, ისედაც დავაგვიანე, შენ შეგიძლია წახვიდე გორში; მომიკითხე გორელები და თბილისის „დინამოელები“. ერთ კვირაში გამოგიგზავნი.

თამაზის სინარულის სითბომ თავიდან ფეხებამდე ჩაუარა. დაიმედებული წავიდა სასტუმროში ნომრის გასათავისუფლებლად.

გორში გახარებული დაბრუნდა, მაგრამ მის სინარულს ფრთები შეაკვეცეს – დირექტორმა საყვედური გამოუცხადა. ბრძანებაში ეწერა: „...ჩემთან შეუთანხმებლად მივლინებიდან დაბრუნებისათვის და ბეჭდიან-შტამპიანი ბლანკის თვითნებური გამოყენებისათვის...“

– ამხელა საქმე გავაკეთე და საყვედურს მიცხადებთ? – აღელდა თამაზი.

– მე ჯერ გაკეთებულ საქმეს ვერ ვხედავ, – გამოცრა დირექტორმა, – აი, როცა „მუფტა“ ჩამოვა, პრემიასაც მოგცემ და მადლობასაც გამოგიცხადებ, ხოლო თუ არ გამოგზავნეს, მერე... – უპასუხა დირექტორმა და თითები მრავალმნიშვნელოვნად აათამაშა

სარკესავით პრიალა მაგიდაზე.

დაახლოებით ათი დღის შემდეგ გორის სატვირთო სადგურიდან დარეკეს: „თქვენს სახელზე ტვირთია მოსული ხარკოვიდან, გთხოვთ დროულად გაიტანოთ“.

* * *

...სახელმწიფო გამოცდებმა მთლიანად დაადასტურეს ახალი დანადგარის მაღალი ტექნიკური დონე და ეფექტიანობა. სამინისტრომ მაღალი შეფასება მისცა ინსტიტუტის ნამუშევარს, გამოყვეს მნიშვნელოვანი პრემია, ხოლო დირექტორს გამოუცხადეს მადლობა.

თამაზიმ, რომელსაც დიდი პრემია მისცეს და მადლობაც გამოუცხადეს, გადაწყვიტა კარგი პურ-მარილი გაეშალა სახლში და ახლობელ-ძმაცაცებთან ერთად მიეპატიჟებინა ინსტიტუტის ხელმძღვანელობაც.

კარგი საღამო გამოუვიდათ, იყო სიმღერები, ცეკვა-თამაში, ხუმრობა და საერთო მოღახენა.

დირექტორმა ერთ-ერთ სადღეგრძელოში ქებით მოიხსენია მთელი კოლექტივი და განსაკუთრებით კი ისინი, ვინც მთელი წლის განმავლობაში გამოირჩეოდნენ მონდომებული და კვალიფიციური შრომით, მათ შორის თამაზიც.

– მე ჩემის მხრივ ვადღეგრძელებ იმ კაცს, რომელმაც დიდი დანხარება აღმოგვიჩინა, გულთან მიიტანა ჩვენი გასაჭირი და მხარში ამოგვიდგა, – თქვა თამაზიმ. მერე მიმართა დირექტორს: – ხომ არ დავრეკოთ ხარკოვში, მადლობა გუთხრათ კაი კაცს, ვადღეგრძელოთ ჩვენებურად და ბედნიერი დამდეგი ახალი წელი ვუსურვოთ?

დირექტორს მოეწონა იდეა და დასძინა:

– დიდი სიამოვნებით გადავუხდი მადლობას.

მორიგემ სწრაფად დააკავშირა ერთმანეთს გორი და ხარკოვი. ყურმილი ქალბატონმა აიღო. „აღბათ მეუღლეა“ – გაიფიქრა

თამაზიმ, შვილიშვილი მოიკითხა და ივან ვასილიჩთან ითხოვა დალაპარაკება.

– სახლში არ არის.

– ასე გვიანობამდე რჩება ქარხანაში?

– არა, სასტუმროშია, შევიცარად დაიწყო მუშაობა. ამაღამ მორიგეა. ქარხნიდან გაანთავისუფლეს, უკვე ორი თვე ხდება.

– გაანთავისუფლეს?! რატომ, რისთვის, რა დააშავა ისეთი?

– განსაკუთრებით დეფიციტური პროდუქციის უფონდლო გაცემის გამო. – ქალბატონი კიდევ რაღაცას ლაპარაკობდა, მაგრამ რას, თამაზის აღარ ესმოდა.

პიჯაკი

ორკვირიანი მივლინებიდან დაბრუნებული გიორგი ორშაბათ დილით გამოცხადდა ინსტიტუტში და თავისი ლაბორატორიის ყველა თანამშრომელს ხელის ჩამორთმევით მიესალმა. მას, რაღაცნაირად უცნაურად ეჭირა თავი, თითქოს კოპწიობდა, თითქოს უცნაურად და შებოჭილად მოძრაობდა, თან ეშმაკურად იღიმებოდა. ვერავინ მიხვდა რაში იყო საქმე. ბოლოს თვითონ გიორგიმ „გახსნა კარტი“.

– აბა, შემომხედეთ, ვერაფერს ამჩნევთ? ახალი პიჯაკი ვიყიდე, ხომ მიხდებაო?

ახლალა შეამჩნიეს თანამშრომლებმა გიორგის ძლიერ ტორსზე მორგებული ბუკლეს პიჯაკი.

– რა კარგია, როგორ გიხდებათ. – მიეფერნენ გოგონები.

– კაი რამეა, – მიაგებეს ბიჭებმა და გიორგი რამდენჯერმე შემოატრიალეს, თან მხრებზე ხელებს უთათუნებდნენ.

– რამდენი გადაიხადე? – შეეკითხა ცნობისმოყვარეობით განთქმული მოადგილე.

– ბევრი არაფერი, სულ 25 მანეთი, – უპასუხა გიორგიმ და მოხდენილად შეტრიალ-შემოტრიალდა წიგნების კარადის შიგნიდან შავქაღალდგამოკრული მინიანი კარების წინ, რომელიც ლაბორატორიაში სარკის როლს ასრულებდა.

– „მადარიჩი“ უნდა იკისრო, უნდა „დავასველოთ“ ახალი პიჯაკი, ტრადიციას ხომ ვერ ვუღალატებთ, – თითქმის ერთდროულად დამოდვრეს ბიჭებმა და საქმის სვალისთვის გადადება აღარ ისურვეს.

სამუშაოს შემდეგ გიორგიმ რამდენიმე ბიჭი მიიპატიჟა სევერიანის დუქანში და „დაასველეს“ ახალი პიჯაკი, რამაც გიორგის თვრამეტი მანეთით შეუმსუბუქა ჯიბე.

ლაბორატორიაში კარგად იცნობდნენ უფროსის ხასიათს. იგი გამოირჩეოდა საქმისადმი ერთგულებით, პატიოსნებით, შრომისმოყვარეობით, წესრიგით.

გიორგი ერთდროულად იყო კარგი მეცნიერიც და გულუბრყვილო ბავშვიც. უყვარდა და იტანდა ხუმრობას და როგორც ხშირად ხმარობდნენ – შაყირს. ჰოდა, თანამშრომლებმა გადაწყვიტეს გიორგისთან შეხუმრება და მისი გაშაყირება.

ერთი კვირის განმავლობაში გულდაჯერებით უკიჟინებდნენ: „კარგი პიჯაკია, მაგრამ დიდი გაქვთ. რა, შენი ზომა არ იყო, თუ გამყიდველმა შეგიცვალა გასინჯვის შემდეგო“.

იმდენი ელაპარაკნენ და იმდენი უკიჟინეს, რომ პიჯაკი ატელიეში წააღებინეს გადასაკეთებლად. პიჯაკის გადაკეთებაში გიორგის თორმეტი მანეთი გადახდევინეს.

დაახლოებით ორი კვირის შემდეგ გამოცხადდა სამსახურში უკვე გადაკეთებული პიჯაკით და ახლა უკვე შედარებით მსუბუქი „მადარიჩით“ გადარჩა სამსახურის ბუფეტში. ხუთი მანეთის დახარჯვამ მაინც მოუწია და ერთი თვე დამშვიდებულად და თავმომწონედ გამოიყურებოდა პიჯაკში, რომელიც უკვე სამოცი მანეთი უღირდა.

მაგრამ დიდხანს არ გაგრძელებულა მისი „ბედნიერება“. ერთ-

ერთ თათბირზე მთავარი ინჟინრის მოადგილემ შეუქო პიჯაკი და იქვე დაამატა: „პატარა გაქვს, ჯობდა შენი ზომის შეგერჩიაო“. როგორც მოგვიანებით გაირკვა, ლაბორატორიის თანამშრომლებს საქმე „ჩაუწყვიათ“ მთავარი ინჟინრის მოადგილესთან – ასე და ასე უთხარიო.

ლაბორატორიაშიც აღარ მოუსვენეს: „პატარა გაქვსო. რომელ მკერავს გადააკეთებინე იმისო, წელში რომ მოიღუნო, ბეჭებზე გაირღვევაო; ჯიბეები ქვემოთ დარჩაო; ძველი ღილების ადგილები ეტყობაო“ და სხვა.

გაუფუჭდა ხასიათი გიორგის; ახლა რაღა ექნა, არ იცოდა. ისევ თანამშრომლებმა უკარნახეს გამოსავალი. ურჩიეს, რომ პიჯაკი ჩაეხარებინა საკომისიო მაღაზიაში გასაყიდად.

გავიდა რამდენიმე თვე. დადგა ბარაქიანი შემოდგომა. პარასკევი დღე იწურებოდა და გიორგის ლაბორატორიის თანამშრომლები სახლებში წასასვლელად ემზადებოდნენ.

მოადგილე ეკითხება გიორგის:

– სად არის შენი ძმა, რამდენი ხანია აღარ მინახავს, სადმე შორს ხომ არ არის წასული?

– არა, არ არის წასული, ქალაქშია. გუმინ ტელეფონით ვესაუბრე, დამპირდა, რომ დღეს შემოივლიდა ჩვენ სანახავად.

– დღეს ალბათ აღარ მოვა, რაღა დარჩა, სულ ხუთმეტი წუთი. გიორგის ჰყავდა ძმა, სახელად რამაზი. ყველას ძალიან უყვარდა ის, როგორც ტკბილი მოსაუბრე, მორიდებული და პურმარილის მოყვარული. გიორგის და მის მეგობრებს მრავალი სადღეგრძელო ჰქონდათ დალეული რამაზის ოჯახში და კარგი დროც გაუტარებიათ.

აი ახლაც, ის იყო გოგოებმა, როგორც წესი, რამდენიმე წუთით ადრე დატოვეს ლაბორატორია და რამაზიმაც შეალო კარი. ღიმილით და თბილი მოკითხვით მიესალმა გიორგის და მის სამ თანამშრომელს. მერე კი სთხოვა მასთან წასულიყვნენ სახლში და „თითო“ ჭიქა დაეღიათ.

გრძელი ფეხები

გულუხვი პურმარილით დახვდა რამაზის ოჯახი ახლობელ სტუმრებს.

სადღეგრძელო სადღეგრძელოს მისდევდა. კარგად რომ შემხიარულდნენ, ერთ-ერთმა ჰკითხა რამაზის:

– თუ რაიმე მიზეზითაა ეს პურმარილი, უნდა გვითხრა; ასე ხელცარიელები რომ მოვედით, არც ჩვენ გვეკადრება და არც ოჯახს.

– არაფერი სერიოზული; უბრალოდ მომენატრეთ და ეგ არის, მეტი არაფერი.

– თუ ძმა ხარ, მაინც გვითხარი, რაშია საქმე? დაბადების დღე თუა შენი, ან შენი ოჯახის რომელიმე წევრის?!

– არა, არა, უბრალოდ, თქვენთან პურის ჭამა მინდოდა.

ამ დროს მაგიდიდან შორიანლოს მჯდომმა რამაზის შევიღმა ახარა სტუმრებს:

– მამიკომ ახალი პიჯაკი იყიდა და იმის მა-მალა-მალაღიშიაო.

– აკი მიზეზი არ მქონიაო, აბა ერთი ჩაიცვი და გვეჩვენე როგორი ბიჭი ხარ, – თითქმის ერთხმად ითხოვეს ბიჭებმა.

რამაზი ადგა და მეორე ოთახში გავიდა. რამდენიმე წუთში ახალ კოსტუმში გამოწყობილი გამოვიდა. უკან მეუღლე მოსდევდა და საყელოს უსწორებდა. მართლაც კონტად ჰქონდა ტანზე მორგებული გიორგის ნაცოდვილარი, გადაკეთებულ-გადმოკეთებული და საკომისიო მაღაზიაში შეძენილი პიჯაკი.

ბიჭებს ჯერ ენა ჩაუვარდათ მუცელში, მერე კი ყველა გულიანად ხარხარებდა.

– რამდენი გადაიხადე მაგ პიჯაკში, – შეეკითხნენ რამაზის.

– ოცი მანეთი გადავიხადე, მე მგონი არ არის ძვირი, – სიამოვნებით წარმოსთქვა მან და ჭიქებში ღვინო ჩამოასხა.

როგორც სახლისკენ ბანცალით მიმავალი სტუმრები ანგარიშობდნენ, რამაზს ის „მალარიჩი“ დაახლოებით ოცდაათი მანეთი მაინც დაუჯდა. საბოლოოდ ძმებმა ოთხმოც მანეთზე მეტი გაიღეს ოცდახუთმანეთიანი პიჯაკის შესაძენად.

ნიკოს მეზობელ ქალს ჩვევად ჰქონდა ქცეული, რომ თავისი გრძელი და ჩამოსანთილული ფეხებისთვის რამენაირად გაესვა ხაზი. ფეხები კი მართლაც გრძელი ჰქონდა, რაც განსაკუთრებით მაშინ იყო თვალშისაცემი, როდესაც შარვალს იცვამდა. სწორედ მაშინ ყოველი ნაკვთი აშკარად ეკვეთებოდა და არამხოლოდ წვივ-ბარძაყები. შემთხვევას არ გაუმეგბდა, რომ საუბარში „გრძელი ფეხები“ როგორმე ეხსენებინა, თითქოს გარშემომყოფთ იწვევდაო რაღაც საინტერესო სანახაობის საცქერლად: „აბა, შემომხედეთ, რა ლამაზი და მოხდენილი ფეხები მაქვსო“.

ნიკოს, ისიც ჰქონდა შემჩნეული, რომ ამ გრძელფეხება ქალბატონს, რომ იტყვიან, მკერდი ფიცარივით ჰქონდა და ძუძუები ოდნავ ემჩნეოდა.

გვარიანად მობეზრდა ნიკოს ქალბატონის მხრიდან სისტემატური ხსენება და ხაზგასმული მინიშნებები „გრძელ ფეხებთან“ დაკავშირებით და ელოდებოდა ხელსაყრელ მომენტს, რათა რაღაცნაირად დაეგესლა თავის თავზე უზომოდ შეყვარებული მეზობელი. ასეთი შესაძლებლობა მალე მიეცა.

ტარდებოდა ევროპის ჩემპიონატი საცხენოსნო სპორტის სახეობაში, ე.წ. „კონკურში“. მეზობლები, მთელი ერთი კვირის განმავლობაში ერთად უცქერდნენ ტელეგადაცემებს და ტკბებოდნენ, მართლაც რომ მშვენიერი სანახაობით. მეზობლის ქალი კი არ ისვენებდა, როგორც ყოველთვის, ცდილობდა ხაზი გაესვა თავისი ფეხებისათვის და წამდაუწუმ ხმამაღლა მიმართავდა გვერდით მჯდომ პატარა შვილს: „ნახე შვილო, რა გრძელი ფეხები აქვს მეთოთხმეტე ნომერს“, „უყურე დედიკო, რა გრძელი ფეხები აქვს იმ ლურჯა ცხენს“, „კარგად დააკვირდით ხალხო, რა გრძელი ფეხ...“ და ასე გაუთავებლად.

ნიკომ ვეღარ შეიკავა თავი და გაღიზიანებული ხმით მიმართა

ტელეკრანის წინ მჯდომთ: „ნახეთ მეზობლებო, რა ძლიერი მკერდი აქვს მეთვრამეტე ნომერს“.

მეზობლებმა ირონიანარევი ღიმილით გადახედეს ნიკოს. იმის შემდეგ, თავმომწონე ქალბატონს ერთხელაც აღარ უხსენებია „გრძელი ფეხები“.

მუსხელიშვილი, ჰუკი, ახალგაზრდა დოცენტი და მე

წილად მხვდა ბედნიერება სტუდენტობის დროს ჩემთვის ესწავლებინა მსოფლიოში სახელმძღვანელო მეცნიერს, აკადემიკოს ნიკო მუსხელიშვილს, რომელიც იმდროისთვის გახლდათ საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი. მასწავლიდა კი, ნიკო მუსხელიშვილი „დრეკადობის თეორიას“. მისი, როგორც დიდი მეცნიერის, ფუნდამენტალური მეცნიერული გამოკვლევები ეხებოდა მათემატიკისა და მექანიკის ისეთ სფეროებს, როგორებიცაა: სინგულარული ინტეგრალური განტოლებები, ანალიზური გეომეტრია, ფუნქციის თეორიის სასაზღვრო ამოცანები და მრავალი სხვა.

განსაკუთრებული აღიარება მეცნიერს მოუტანა 1933 წელს გამოსულმა მისმა წიგნმა „დრეკადობის თეორიის ზოგიერთი მათემატიკური ამოცანები“. მნიშვნელოვანი ადგილი ამ წიგნში ეძღვნებოდა ე.წ. ჰუკის განზოგადოებულ კანონს და შესაბამის ფორმულას.

ამ კანონმა და ფორმულამ აზრთა სხვადასხვაობა დაბადა მეცნიერთა შორის. ისინი, ვისაც რაიმე გაეგებოდა მექანიკაში, კერძოდ კი დრეკადობის თეორიაში, გაიყვნენ ორ პირობით ჯგუფად – მუსხელიშვილის მომხრეებად და მხარდამჭერებად და მის ოპონენტებად. ამ უკანასკნელთა შორის იყო ახალგაზრდა მეცნიერი, პოლიტექნიკური ინსტიტუტის თეორიული მექანიკის კათედრის დოცენტი,

ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი გაიოზ ჭანკოტაძე, რომელსაც თავისი საკუთარი, არგუმენტირებული, მოსაზრებები გააჩნდა ჰუკის განზოგადოებული კანონისა და შესაბამისი ფორმულის მიმართ. გაჩაღდა დაუსწრებელი „ბრძოლა“ აკადემიკოსსა და ახალგაზრდა მეცნიერს შორის, აკადემიის პრეზიდენტსა და დოცენტს შორის; ეს „ბრძოლა“, რაღა თქმა უნდა, იყო მეცნიერული და შორს იდგა რაიმე ინტრიგის, შანტაჟის ან ცილისწამებისაგან.

1956 წელს უკანასკნელ გამოცდას ვაბარებდი „დრეკადობის თეორიაში“, გამომცდელი და კომისიის თავმჯდომარე კი იყო ნიკო მუსხელიშვილი.

ბილეთებში შეტანილი 120 საკითხიდან ყველა ზედმიწევნით კარგად მქონდა მომზადებული, განსაკუთრებით კი ე.წ. ჰუკის განზოგადოებული თეორია (კანონი) და შესაბამისი ფორმულაც. ეს საკითხი ვიცოდი ორივე პოზიციის გათვალისწინებით – მუსხელიშვილის, რომელმაც მასწავლა და ახლა მისთვის უნდა ჩამებარებინა გამოცდა და გაიოზ ჭანკოტაძის (ჩემი ბიძაშვილის), რომელმაც მომამზადა მთლიანად „დრეკადობის თეორიის“ ჩასაბარებლად.

აქვე მინდა აღვნიშნო, რომ მუსხელიშვილისთვის ყოველთვის იყო გამოყოფილი დიდი აუდიტორია და მხოლოდ პირველ სართულზე, რათა უკვე მსცოვანი მეცნიერი არ შეწუხებულიყო სართულებზე ასვლა-ჩასვლით და დროც დაეზოგა. ყველაზე დიდ აუდიტორიას კი იმიტომ ურჩევდნენ, რომ ძირითადი სტუდენტების გარდა, მის ლექციებს, თუ გამოცდებს დასწრებოდა მსურველთა დიდი არმია თბილისისა თუ სხვა ქალაქების ტექნიკური სასწავლებლებიდან (ასპირანტები, მეცნიერებათა კანდიდატები თუ დოქტორები, უცხოელი სტაჟიორები, ჟურნალისტები და ა.შ.).

და აი, შევდივარ საგამოცდო ოთახში და ვიღებ ბილეთს. ნიკო მუსხელიშვილს განუყრელი ჩიბუხი უჭირავს ხელში და თბილი, მშობლიური ღიმილით მთხოვს დავჯდე და კარგად მოვიფიქრო პასუხები.

ჯერ მხოლოდ ბილეთის ნომერი ჩამოიწია გონებაში – ნომერი ოთხი. საშინლად ვლელავდი, არა იმიტომ, რომ რაიმე არ ვიცოდი. ვნერვიულობდი უდიდესი მეცნიერის წინაშე, უნებლიეთ არაფერი შემშლოდა და სირცხვილი არ მეჭამა. საკითხების არ მეშინოდა, მაგრამ ხომ ამბობენ: „ბედის ირონიაო, ჰოდა მესამე საკითხად შემხვდა სწორედ ჰუკის განზოგადოებული კანონი და ფორმულის ფიზიკური ინტერპრეტაცია.“

„ვაი ჩემ თავს“ – გავიფიქრე და დავიწყე „ტვინის“ ჭყლეტა – თუ როგორ გამოვიდე მდგომარეობიდან: მოვყვე ისე, როგორც მასწავლა პრეზიდენტმა, მაშინ უნდა „ეულალატო“ ჩემ ბიძაშვილს, რომელმაც გასული დღეების განმავლობაში დამარწმუნა თავის „ოპოზიციურ“ მოსაზრებებში. მოვყვე ისე, როგორც მასწავლა ბიძაშვილმა, მიქმნიდა დიდ სიძნელეებს გამომცდელთან.

პირველ-ორ საკითხზე სწრაფად გავუგეთ სტუდენტმა და აკადემიის პრეზიდენტმა ერთმანეთს. მივადექით მესამე საკითხს და მივიღე სწრაფი გადაწყვეტილება: „ნება მომეცით ამ საკითხზე გესაუბროთ ორი პოზიციიდან, ერთი თქვენი და მეორე თქვენი ოპონენტების“.

მუსხელიშვილმა გაოცებით შემომხედა, ჩიბუხი რამდენჯერმე ჩატენა, გააბოლა და მოჰყვა ბოლთის ცემას აუდიტორიის გასწვრივ. ვგრძნობდი, რომ დაძაბულად მისმენდა. ჩემ ხმას თუ არ ჩავთვლით, აუდიტორიაში სამარისებური სიჩუმე იდგა. ჰაერი კი გადაჯერებული იყო ჩიბუხიდან ამონაბოლქვი ლაგოდებური, გლესური წესით დაკეპილი, თამბაქოს არომატული ბოლით.

ის-ის იყო დავამთავრე მუსხელიშვილისეული პოზიციის მიმოხილვა და ვაპირებდი ოპონენტების პოზიციებზე გადასვლას, როდესაც გამომცდელმა შემაჩერა: „თქვენ, ახალგაზრდავ, რა გვარი ხართო?“. გაიგო რა, გვარი ჭანკოტაძე, მითხრა: „კარგი, ძალიან კარგი. ახლა კი ერთი სათხოვარი მაქვს თქვენთან. მიბრძანდით პირველ კორპუსში და სთხოვეთ ჩემი კუთვნილი ხელფასი

გამოგატანონ“.

გულზე მომეშვა და სიხარულისგან მუხლები მიცახცახცებდა. მძიმე მდგომარეობიდან (ნებით თუ უნებლიეთ) თვითონ ბუმბერაზმა მეცნიერმა გამომიყვანა.

ხელფასის უწყისში ხელს რომ ვაწერდი, კიდევ ერთხელ გავვოცდი იმ დღეს. აკადემიკოს ნიკო მუსხელიშვილს გამოწერილი ჰქონდა ხელფასი 28000 (ოცდარვაათასი)(!) მანეთი (სტუდენტის სტიპენდია იყო 350-400 მანეთი. შედარებისთვის). შემდეგ თვალი გავაყოლე უწყისის გრაფებს, სადაც ამოვიკითხე: პიონერთა სასახლე, უპატრონო ბავშვთა სახლი, სკოლა-ინტერნატი, საჯარო ბიბლიოთეკა, საბავშვო ბაღი №..., საბავშვო ბაგა №..., მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი, სპეციალიზირებული მათემატიკური სკოლა, უსინათლოთა საზოგადოება და ა.შ. და ა.შ. ყველა ამ გრაფის გასწვრივ ეწერა ის ფულადი თანხები, რომლებსაც უდიდესი ქართველი მეცნიერი, თავისი ხელფასიდან ურიცხავდა მათ. აი, ამას ქვია მამულიშვილობა, ამას ქვია ჭეშმარიტი ქველმოქმედება.

საბოლოოდ ჩემს გამომცდელს ჩავაბარე ხელფასის მორჩენილი ნაწილი 7000 (შვიდიათასი) მანეთის ოდენობით, მე კი მან გადმომცა ჩათვლის წიგნაკი, რომელშიც „დრეკალობის თეორიის“ გასწვრივ ეწერა საამაყო სიტყვა „ფრიადი“.

1962 წ.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

სანთელ-საკმეველი	4
„ალმასა“	10
შავი დათვის ტყავი	19
ბედისწერა	22
„ვერი გუდ ბოი“	49
„კარმენმა“ გადაარჩინა	54
მილიციონერი ბერდია	59
კაციანთ მიხა	64
გულისტკივილი	70
სიკეთე თუ „დათვური სამსახური“	72
შემთხვევითი ნაცნობი	74
ალერგიული დიაცი	85
გამგონე ქურდები	89
ბურთი და ტელეფონი	91
საზრიანი მებაღე	94
შეუმშრალი სისხლი	96
„სიმაფორა“	97
გამოგლეჯილი წინდიდან ბრილიანტამდე	99
„კინკრია“	101
საყვარელი ციფრი	105
უცნობი ნაცნობი	107
„ტიკჭორა“	110
თოვლი	116
ყორალ გივი!	117
„კრასნი კოლა“ და სამი მუშკეტერი	134
სიგარეტის ღერი	136
ჩინური შარვალი	139
ათი თეთრი	142
ბიჭი და ყვავილი	144
არჩევანი ხიდისთავში	145
დეგუსტაცია	150
საბაზრო ეკონომიკა	152
ზუმბათა	155
სტალინის ქუდი	158
სკოლის დირექტორი	161
ბუნების დიალექტიკა	163
საბრალო ივან ვასილიჩი	168
პიჯაკი	177
გრძელი ფეხები	181
მუსხელიშვილი, ჰუკი, ახალგაზრდა დოცენტი და მე	182

ვ.რ. ჭანკოტაძე დაიბადა ქ. თელავში, აქვე დაამთავრა ვაჟთა მეორე საშუალო სკოლა ოქროს მედლით. დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მექანიკა-მათემატიკის ფაკულტეტი. თითქმის ოცდაათი წელი მუშაობდა ქ. გორის კვლევით-სამეცნიერო ინსტიტუტში. ავტორია მრავალი სამეცნიერო შრომის, გამოგონების და ასეულობით პუბლიცისტური წერილის. არის ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი.